

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Strategie resortu

Ministerstva zemědělství České republiky
s výhledem do roku 2030

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Strategie resortu

Ministerstva zemědělství České republiky
s výhledem do roku 2030

Praha 2016

Úvodní slovo ministra

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

do rukou se Vám dostala Strategie resortu Ministerstva zemědělství s výhledem do roku 2030, kterou na základě programového prohlášení vlády České republiky předkládá Ministerstvo zemědělství. Tato strategie se zabývá vizí a rozvojem agrárního sektoru včetně lesního a vodního hospodářství s přesahem do roku 2030. Dokument je koncipován s ohledem na vývoj klimatických změn a jejich dopadů do celého resortu.

Dlouhodobou vizí resortu Ministerstva zemědělství je konkurenceschopnost a udržitelnost českého zemědělství, potravinářství, lesnictví a vodního hospodářství.

Naše kroky budou směřovat k dosažení přiměřené potravinové soběstačnosti v základních komoditách, které u nás lze vyprodukovat. Nadále budeme uplatňovat přístupy a zásady udržitelného hospodaření s přírodními zdroji, budeme udržovat krajinu a podporovat její mimoprodukční funkci. Hodláme vytvářet podmínky pro udržitelné hospodaření s omezeným vodním bohatstvím České republiky tak, aby byly sladěny požadavky na užívání dostatečných vodních zdrojů s požadavky ochrany vod a zároveň s realizací opatření na snížení škodlivých účinků vod vyvolaných hydrologickými extrémy, jako jsou povodně a sucho. Chceme, aby se i české zemědělství jako součást ekonomiky podílelo na snižování rozdílů mezi regiony, podporovalo vznik nových pracovních míst a zlepšovalo tak kvalitu života nejen na venkově.

Marian Jurečka
ministr zemědělství

OBSAH

I POSLÁNÍ A RÁMEC STRATEGIE RESORTU MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ	7
2 STRATEGIE ZEMĚDĚLSTVÍ A POTRAVINÁŘSTVÍ	11
2.1 ÚVOD A VÝCHODISKA PŘÍSTUPU	11
2.2 STAV SEKTORU	12
2.2.1 Zemědělství	12
2.2.2 Potravinářský průmysl	19
2.2.3 Agrární zahraniční obchod	21
2.3 OČEKÁVANÝ VÝVOJ VNĚJŠÍCH PODMÍNEK	22
2.3.1 Společenské, národohospodářské a klimatické podmínky	22
2.4 STAV A POTENCIÁL HLAVNÍCH ODVĚTVÍ	24
2.4.1 Obiloviny, olejniny	25
2.4.2 Mák modrý	27
2.4.3 Cukrová řepa – cukr	28
2.4.4 Brambory – konzumní, škrobářenské	29
2.4.5 Chmel	30
2.4.6 Ovoce a zelenina	31
2.4.7 Víno – vinohradnictví	32
2.4.8 Mléko (kravské)	34
2.4.9 Jatečný skot a hovězí maso	36
2.4.10 Ovce a kozy	37
2.4.11 Prasata	38
2.4.12 Drůbež	39
2.5 STAV MARGINÁLNÍCH ROSTLINNÝCH KOMODIT	40
2.5.1 Okrasné rostliny, školkařství	40
2.5.2 Léčivé, aromatické, kořeninové rostliny	40
2.6 STAV MARGINÁLNÍCH ŽIVOČIŠNÝCH KOMODIT	41
2.6.1 Králíci	41
2.6.2 Chov vodní drůbeže	42
2.7 STRATEGICKÉ A ROZVOJOVÉ CÍLE	42
2.7.1 Zemědělství	42
2.7.2 Potravinářství	49
2.7.3 Oblast agrárního zahraničního obchodu	51
2.8 INDIKATIVNÍ UKAZATELE	52
2.9 PROJEKCE STRATEGIE PŘI IMPLEMENTACI SZP EU NA OBDOBÍ 2014–2020	56
2.10 PROJEKCE STRATEGIE DO HIERARCHIE PRIORIT SZP	59
3 STRATEGIE LESNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ, RYBÁŘSTVÍ, VČELAŘSTVÍ A MYSLIVOSTI	61
3.1 LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ	61
3.1.1 Úvod a východiska přístupu	61
3.1.2 Stav sektoru	61
3.1.3 Očekávaný vývoj vnějších podmínek	63
3.1.4 Stav a potenciál hlavních odvětví v sektoru	64
3.1.5 Strategické cíle a opatření	65
3.2 RYBÁŘSTVÍ	67
3.2.1 Úvod a východiska přístupu	67
3.2.2 Stav sektoru	67
3.2.3 Očekávaný vývoj vnějších podmínek	67
3.2.4 Stav a potenciál hlavních odvětví v sektoru	69
3.2.5 Strategické cíle a opatření	71
3.3 VČELAŘSTVÍ	73
3.3.1 Úvod a východiska přístupu	73
3.3.2 Stav sektoru	74
3.3.3 Očekávaný vývoj vnějších podmínek	74
3.3.4 Stav a potenciál hlavních odvětví v sektoru	75

3.3.5	Strategické cíle a opatření	76
3.4	MYSLIVOST	76
3.4.1	Úvod a východiska přístupu	76
3.4.2	Stav sektoru	77
3.4.3	Očekávaný vývoj vnějších podmínek	78
3.4.4	Stav a potenciál sektoru	78
3.4.5	Strategické cíle a opatření	79
3.5	INDIKATIVNÍ UKAZATELE	80
4	STRATEGIE VODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ	83
4.1	ÚVOD A VÝCHODISKA PŘÍSTUPU	83
4.2	STAV SEKTORU	84
4.3	OČEKÁVANÝ VÝVOJ VNĚJŠÍCH PODMÍNEK	87
4.4	STAV A POTENCIÁL HLAVNÍCH ODVĚTVÍ V SEKTORU	88
4.5	STRATEGICKÉ CÍLE A OPATŘENÍ	90
4.6	INDIKATIVNÍ UKAZATELE	92
4.6.1	Zkvalitnění prevence před povodněmi	92
4.6.2	Zmírnění následků sucha v souvislosti se změnou klimatu	92
4.6.3	Udržitelná péče o vodní zdroje ČR	93
4.6.4	Podpora a regulace oboru VaK pro zabezpečení vodohospodářských služeb obyvatelstvu	93
4.6.5	Opatření na zlepšení stavu vodních ekosystémů prostřednictvím Plánů v oblasti vod	93
4.6.6	Zkvalitnění činnosti státní správy, zajištění veřejně dostupných informací o vodním hospodářství a rozvoj „public relations“	93
5	STRATEGIE VĚDY A VÝZKUMU	95
5.1	ÚVOD A VÝCHODISKA PŘÍSTUPU	95
5.2	STAV SEKTORU	96
5.3	OČEKÁVANÝ VÝVOJ VNĚJŠÍCH PODMÍNEK	96
5.3.1	Očekávaný technologický rozvoj a inovace	96
5.3.2	Vzdělávací a poradenská podpora	97
5.4	STAV A POTENCIÁL	99
5.5	STRATEGICKÉ CÍLE A OPATŘENÍ	100
5.5.1	Oblasti prioritního zaměření výzkumu	100
5.5.2	Strategické cíle ke zvýšení kvality, efektivnosti a zrychlení aplikace výsledků do praxe	104
5.6	INDIKATIVNÍ UKAZATELE	105
6	STRATEGIE ROZVOJE PRÁVNÍ A ADMINISTRATIVNÍ ČINNOSTI MZE	107
6.1	PRÁVO A LEGISLATIVA PRO ZEMĚDĚLSKOU VEŘEJNOST	107
6.1.1	Stav sektoru	107
6.1.2	Strategické cíle a opatření	107
6.2	MAJETKOVÉ VYROVNÁNÍ	108
6.2.1	Stav sektoru	108
6.2.2	Strategické cíle a opatření	109
6.3	SPOLEČENSKY ODPOVĚDNÉ ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK	110
6.3.1	Úvod a východiska přístupu	110
6.3.2	Stav v sektoru	111
6.3.3	Strategické cíle a opatření	111
7	IMPLEMENTACE STRATEGIE	113
7.1	ZPŮSOB IMPLEMENTACE STRATEGIE	113
7.2	PLÁN IMPLEMENTACE STRATEGIE	113
7.3	ŘÍDÍCÍ STRUKTURA A SYSTÉM ŘÍZENÍ IMPLEMENTACE STRATEGIE	113
7.4	MONITORING A HODNOCENÍ REALIZACE STRATEGIE	114
8	SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A OBRÁZKŮ	115
8.1	SEZNAM TABULEK	115
8.2	SEZNAM GRAFŮ	115
8.3	SEZNAM OBRÁZKŮ	115
9	SEZNAM ZKRATEK	116

POSILÁNÍ A RÁMEC STRATEGIE RESORTU MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ

V souladu s programovým prohlášením vlády České republiky předkládá MZe Strategii resortu Ministerstva zemědělství ČR s výhledem do roku 2030 jako dlouhodobý strategický a koncepční dokument s jasně definovanou vizí. *Dlouhodobou vizí resortu Ministerstva zemědělství je konkurenceschopnost a udržitelnost českého zemědělství, potravinářství, lesnictví a vodního hospodářství. V souladu s naplněnou vizí je Česká republika v roce 2030 přiměřeně potravinově soběstačná v základních komoditách, které lze u nás produkovat (výroba potravin z tuzemských zdrojů, dosahující ve středně a dlouhodobém horizontu průměru spotřeby a tím i určitou míru nezávislosti na nákupu těchto potravin z jiných zemí), uplatňuje přístupy a zásady udržitelného hospodaření s přírodními zdroji, údržbu krajiny a podporu jejich mimoprodukčních funkcí. V rámci podílu českého zemědělství na stírání regionálních disparit systematicky uplatňuje podporu tvorby nových pracovních míst a zlepšování kvality života nejen ve venkovském prostředí.*

Strategie resortu MZe s výhledem do roku 2030 (dále jen „Strategie“) navazuje na dokument Strategie pro růst - české zemědělství a potravinářství v rámci společné zemědělské politiky EU po roce 2013 a na strategie lesního hospodářství, vodního hospodářství a dalších oblastí. Jejím hlavním účelem je posílení společného strategického rámce rozvoje celého komplexu odvětví agrárního sektoru umožňující nastavit principy a cíle nejen pro formování koncepčního přístupu v aplikaci nové společné zemědělské politiky EU, ale i pro oblasti potravinářství, lesního a vodního hospodářství a rozvoje venkova včetně aktualizace a doplnění indikativních ukazatelů jako žádoucích trendů dalšího rozvoje a navazující optimalizace procesů strategického řízení v rámci resortu MZe.

Strategie zároveň reaguje na probíhající změny v oblasti klimatických podmínek a bezprostřední i dlouhodobé strategické úkoly, které v souvislosti s tím vyplývají z realizace opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody, které vláda schválila v červenci 2015. Zintenzivnění výskytu extrémních jevů nepříznivých pro vodní režim krajiny a potřeby společnosti, zejména čtenější výskyt povodní, sucha a s ním spojeného nedostatku vody si vyžaduje odpovídající pozornost vlády ČR a provázaný komplexní meziresortní přístup k řešení. Hrozba sucha přitom nevyplývá pouze ze stavu krajiny od druhé poloviny

20. století, kdy se na funkci krajiny nehledělo díky intenzifikaci zemědělství a zvýšení jeho efektivity (scelování pozemků, likvidace mezí, remízů, masivní odvodňování). K dalšímu zhoršování dochází bohužel i v posledních letech následkem aktuální orientace zemědělské rostlinné výroby, řízené zejména ekonomickými podmínkami, vesměs bez ohledu na stav kvality půdy a vláhové poměry v půdním profilu. Také problematika sucha a jeho dopadů zasahuje širokou škálu vlivů, od nefunkční krajiny a zpevňování ploch až po stále čtenější výskyt srážkových extrémů, jejichž důsledky se vlivem změn v krajině a jejího využívání dále zvyšují.

V tomto kontextu je třeba připomenout, že ochrana ŽP a přírodních zdrojů nemůže být zajištěna pouze na základě finanční kalkulace nákladů a výnosů v podobě maximalizace zisku. Životní prostředí a přírodní zdroje jsou jedním ze statků, které tržní mechanismy nejsou schopny odpovídajícím způsobem chránit a rozvíjet. Snahy o trvale udržitelné využívání přírodních zdrojů přitom nejsou zbytečnou ztrátou, ale investicí, která může nabídnout jiné střednědobé i dlouhodobé ekonomické výhody v podobě diverzifikované inovativnější produkce a dalších poskytovaných služeb s příznivějším nebo dokonce pozitivním environmentálním dopadem spolu s vytvořením dalších pracovních příležitostí a růstem celkové kvality života na venkově. Odstraňování záporných externalit, odstraňování environmentálně škodlivého nastavení podpory/dotací a poskytování tzv. veřejných statků v této souvislosti nabývá na stále větším významu.

Strategie rovněž reflektuje prioritní oblasti a přístupy regionální politiky ČR ukotvené ve střednědobém koncepčním dokumentu MMR Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020.

Zásadním participačním dokumentem je také Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR (dále SRUR ČR), který vytváří konsensuální rámec pro zpracování materiálů koncepčního charakteru a jednotlivých sektorových politik. V tomto smyslu lze rovněž v implementační fázi Strategie předpokládat paralelní reflexi s ohledem na připravovaný strategický dokument Česká republika 2030, který na SRUR naváže a jehož předložení vládě je plánováno v horizontu konce roku 2016.

K naplnění požadavků SRUR definuje Strategie **čtyři základní jednotící dlouhodobé priority v rámci perspektivy trvale udržitelného rozvoje**, které jsou dále konkrétně a v odpovídající míře komplexnosti implementovány do strategických priorit jednotlivých sektorů a dílčích oblastí:

- Konkurenceschopné a udržitelné zemědělství, potravinářství, lesní a vodní hospodářství.
- Trvale udržitelné potravinové zabezpečení a přiměřená soběstačnost.
- Udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a opatření v oblasti klimatu.
- Vyvážený územní rozvoj hospodářství a komunit včetně vytváření pracovních míst.

Tyto základní jednotící dlouhodobé priority jsou s ohledem na svoji dosažitelnost a udržitelnost implementovány prostřednictvím hlavních cílů v rámci perspektivy rozvoje hospodaření a kvality života na venkově a uplatnění hlediska spotřebitelů:

- Podpora podnikání se zvláštním zřetelem na mikro, drobné a střední podniky.
- Podpora mikroregionů a lokálních ekonomik.
- Funkční a spravedlivá organizace trhů.
- Kvalitní a bezpečné potraviny.
- Přiměřená potravinová soběstačnost.
- Podpora exportu zejména s ohledem na vyšší přidanou hodnotu.
- Obnova úrodné, funkční a estetické krajiny, podpora mimoprodukčních funkcí.
- Vyšší přidaná hodnota v celém produkčním řetězci.
- Kvalita života na venkově.
- Zaměstnanost na venkově.

Tyto hlavní cíle jsou v rámci jednotlivých sektorů a dílčích oblastí v návaznosti na konkrétní priority těchto oblastí dále rozpracovány do strategických cílů, dílčích cílů a jednotlivých opatření, které budou v rámci implementace průběžně vyhodnocovány, aktualizovány a případně doplňovány. Strategie zároveň pro každý sektor a dílčí oblast rozšiřuje současné a doplňuje nové indikativní ukazatele, které budou v rámci monitoringu sloužit k průběžnému vyhodnocování trendu žádoucího vývoje.

Strategie se dále v rámci jednotlivých sektorů zabývá kontextem přímých a nepřímých nástrojů státní a veřejné správy pro zajištění stanovených priorit, cílů a opatření, mezi něž počítá zejména – legislativní nástroje, nelegislativní

nástroje optimalizace organizace procesů státní a veřejné správy, finanční nástroje a podpora exportu spolu se zahraniční politikou. V podobném smyslu Strategie dále zdůrazňuje význam dlouhodobých nástrojů, zajišťujících dlouhodobý růst vnitřních schopností společnosti, mezi něž patří – VaV, vzdělávání a poradenství, podpora inovací v oblasti způsobu hospodaření a technologií, posílení monitoringu a rozvoj informačních systémů a marketingová podpora a osvěta. Detailní rozpracování aplikace těchto nástrojů včetně dojednání příslušných rozpočtových a finanční rámců je předmětem příslušných programových dokumentů, strategií dílčích oblastí a dalších legislativních a nelegislativních postupů a bude součástí implementační fáze.

Strategie je koncipována jako otevřený živý dokument a základní podklad pro strategické řídicí procesy v rámci resortu MZe a podklad pro spolupráci s ostatními resorty. Priority, cíle a jednotlivá opatření Strategie budou implementovány v rámci příslušných programů a jejich aktualizací v souladu s jejich přirozenými implementačními a aktualizacími horizonty (opatření v rámci SZP, národních dotačních programů, programů PGRLF a dalších) a v rámci strategických dokumentů jednotlivých dílčích oblastí a resortních organizací (Koncepte výzkumu, vývoje a inovací MZe, Plány povodí apod.) a rovněž dalších projektů a dílčích opatření, v rámci kterých budou také pro odpovídající rozpočtové horizonty stanoveny a dojednány příslušné rozpočtové a finanční rámce.

Detailní plán implementace Strategie bude specifikovat spolupráci s ostatními resorty a jeho součástí bude rovněž nastavení kontinuálního procesu řízení implementace a zajištění systému pro monitorování a jejího vyhodnocování a zajištění vazeb na ostatní systémy plánování a řízení.

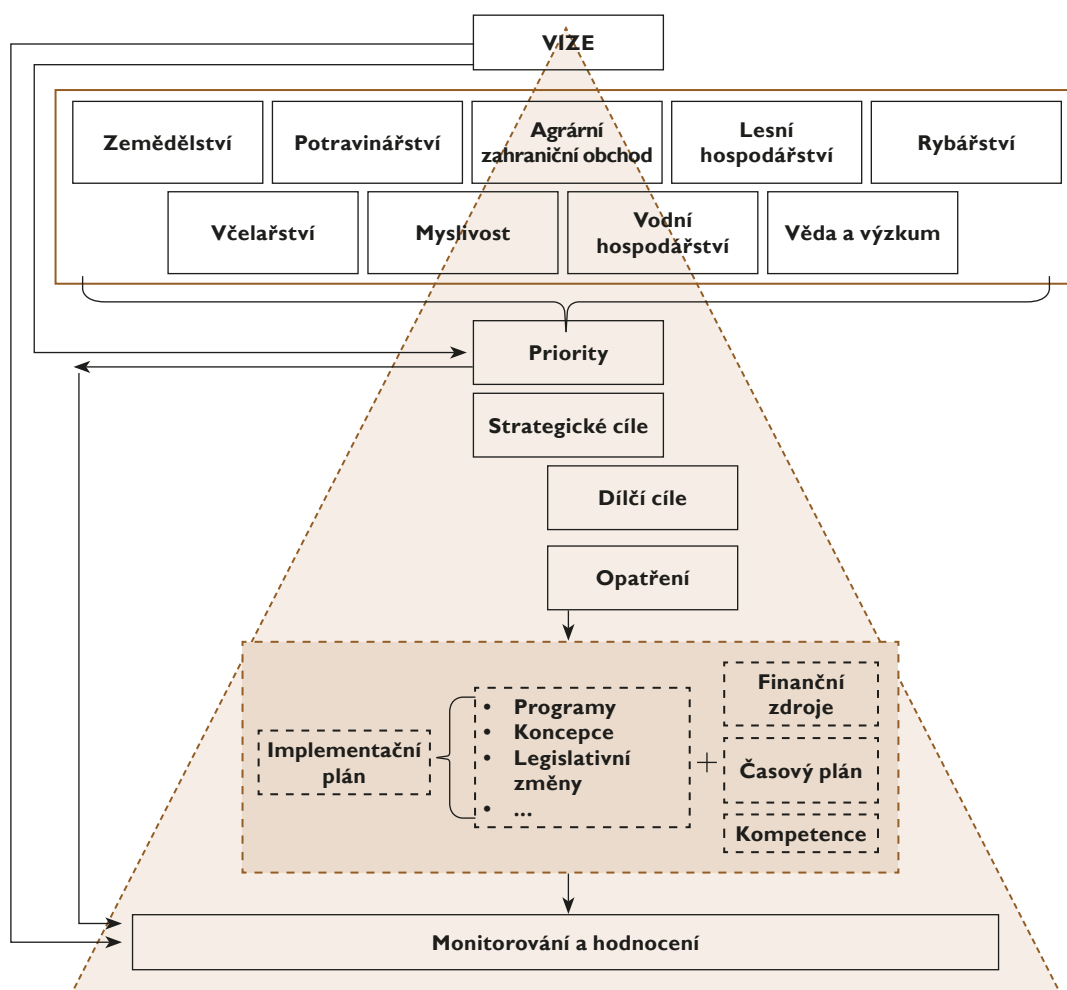
Celkový rámec Strategie je patrný z následujících schémat, kde jsou zdůrazněny hlavní priority, cíle resortu a cesty k jejich dosažení.

Obr. 1 Rámec Strategie dle metody BSC

Perspektiva trvale udržitelného zdroje	Konkurenceschopné a udržitelné zemědělství, potravinářství, lesní a vodní hospodářství	Trvale udržitelné potravinové zabezpečení a přiměřená soběstačnost	Udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a opatření v oblasti klimatu	Vyvážený územní rozvoj hospodářství a komunit včetně vytváření pracovních míst
Perspektiva rozvoje hospodaření, mimoprodukčních funkcí, kvality života na venkově a hlediska spotřebitelů (Hlavní cíle)	Podpora podnikání se zvláště zřetelem na mikro, drobné a střední podniky	Funkční a spravedlivá organizace trhů	Přiměřená potravinová soběstačnost	Obnova úrodné, funkční a estetické krajiny, podpora mimoprod. funkcí
	Podpora mikroregionů a lokálních ekonomik	Kvalitní a bezpečné potraviny	Podpora exportu zejména s ohledem na vyšší přidanou hodnotu	Vyšší přidaná hodnota v celém produkčním řetězci
Perspektiva nástrojů státní a veřejné správy	Legislativní zdroje	Optimální organizace procesů státní a veřejné správy	Finanční nástroje (Evropské a národní dotace, PGRLF, ČMZR, EGAP ...)	Podpora exportu a zahraniční politika
Perspektiva výzkumu, vzdělávání, informací a osvěty	Věda, výzkum, vzdělání a poradenství	Podpora inovací v oblasti způsobů hospodaření a technologií	Marketing a rozvoj informačních systémů	Marketingová podpora a osvěta

Obr. 2 Schéma celkového rámce Strategie

2 STRATEGIE ZEMĚDĚLSTVÍ A POTRAVINÁŘSTVÍ

2.1 Úvod a východiska přístupu

Východiskem pro zpracování Strategie je Strategie pro růst – české zemědělství a potravinářství v rámci společné zemědělské politiky EU po roce 2013. Původní dokument byl prověřen s ohledem na platnost trendů ve vývoji zemědělství a potravinářství a aktualizován s ohledem na probíhající změny klimatu.

Strategie proto dále reaguje na Koncept řešení problematiky ochrany před povodněmi v ČR s využitím technických a přírodních blízkých opatření.

V souladu s programovým prohlášením vlády ČR je Strategie zaměřena na řešení podmínek pro zvýšení soběstačnosti ČR v základních zemědělských komoditách, zvýšení ochrany spotřebitelů a bezpečnosti potravin v ČR.

V nové SZP zůstávají zachovány dva pilíře, které mezi sebou mají ovšem více vazeb, a zajišťují tak provázanější efekt vynakládaných finančních prostředků prostřednictvím podpory vhodného zemědělského hospodaření. Mezi cíli reformované SZP patří větší důraz na šetrný přístup k ŽP, generační obměnu na venkově prostřednictvím podpor pro mladé zemědělce, stejně jako podpora odvětví nebo regionů, které čelí určitým obtížím či jsou důležité z ekonomického, sociálního nebo environmentálního hlediska. Nové nastavení SZP zároveň umožňuje členským státům větší míru rozhodování o zacílení finančních prostředků, včetně přesunu mezi pilíři pro přímé platby a program rozvoje venkova.

Podstatnou součástí SZP je I. pilíř – přímé platby.

Způsob rozdělení finanční obálky pro přímé platby je v následujícím programovacím období velice odlišný od předchozího nastavení. Vnitrostátní strop je rozdělen na několik částí v závislosti na rozhodnutí jednotlivých členských států, přičemž dodržování ozelenění a podpora mladých zemědělců jsou povinná. Na plnění podmínek ozelenění členské státy vyhradí 30 % finančních prostředků s ohledem na dodržení diverzifikace plodin, zachování trvalých travních porostů a vyhrazení ploch využívaných v ekologickém zájmu. Na podporu mladých zemědělců členský stát vyčerpá

maximálně 2 % svého vnitrostátního stropu. Členské státy mohly rozhodnout o podpoře oblastí LFA. Tyto oblasti budou cíleně podporovány z II. pilíře za přispění prostředků přesunutých z I. pilíře v rámci flexibility. Dále se členské státy mohly rozhodnout o použití dobrovolné podpory vázané na produkci s cílem alokovat finanční prostředky do citlivých odvětví. ČR této možnosti využila a v období 2015–2020 zacílila podporu na tyto citlivé sektory: brambory určené pro výrobu škrobu, chmel, ovoce a zelenina, konzumní brambory, cukrová řepa, bílkovinné plodiny s návazností na živočišnou výrobu, telata masného typu, krávy chované v systému s tržní produkcí mléka a ovce a kozy.

II. pilíř SZP – Program rozvoje venkova ČR na období 2014–2020.

Strategický dokument zohledňuje stávající nastavení politiky rozvoje venkova. Dotační nástroj II. pilíře SZP – PRV ČR na období 2014–2020 – má jako nejdůležitější strategický cíl definováno zajištění udržitelného hospodaření s přírodními zdroji a opatření v oblasti klimatu. Strategie PRV v této oblasti reaguje zejména na úbytek druhové početnosti rostlin i živočichů, špatný stav půd a zdravotní stav lesů a navazuje na další strategické dokumenty v oblasti ŽP na úrovni ČR, ze zásadních např. Strategie pro ochranu biologické rozmanitosti 2016–2020, Státní program ochrany přírody a krajiny ČR, Prioritní akční rámec pro soustavu Natura 2000 v ČR, Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR a další. Podpory PRV v oblasti zemědělství, lesnictví a výroby potravin budou dále řešit zvýšení konkurenceschopnosti českého zemědělství a potravinářství. Dalším z cílů je zajistit posílení investic do prvovýroby a následného zpracování, především v oblasti živočišné výroby, ovocnářství, zelinářství a zahradnictví, a to s důrazem na produkci s vyšší přidanou hodnotou. Na základě provedených analýz venkova, vedou nástroje implementované v rámci PRV k naplnění identifikovaných potřeb zejména v oblasti podpory dosažení vyváženého územního rozvoje venkovských hospodářství a komunit. V tomto směru a s ohledem na možnosti PRV je zohledněna rozsáhlost problematiky venkova a množství a závažnost zjištěných potřeb. Strategie podpory venkova z PRV se rovněž zaměřuje na vybrané potřeby zejména v oblasti diverzifikace zemědělských podniků a tvorbu pracovních míst.

Politika rozvoje venkova je těsněji koordinována s jinými politikami (ŽP, regionální rozvoj, zaměstnanost, hospodářská politika atd.) díky společnému strategickému rámci. Doplňkovost politik ostatních resortů je zřetelná ze strategického dokumentu pro období 2014–2020 – tzv. Dohody o partnerství. Prostřednictvím tematických cílů Společného strategického rámce jsou opatření PRV provázána s cíli Strategie EU 2020.

V oblasti poskytování národních podpor bude politika MZe nadále naplňována také prostřednictvím programů PGRLF. Programy podpor budou připravovány v úzké koordinaci s MZe a ostatními zainteresovanými subjekty s cílem zvýšit konkurenceschopnost českého zemědělství,

lesnictví, potravinářství, přispět k rozvoji venkova, podpořit zaměstnanost ve venkovských oblastech a v neposlední řadě zabezpečit potravinovou soběstačnost ČR.

S ohledem na dosažení uvedených cílů budou voleny takové nástroje, respektive formy podpor, které budou pro každou z jednotlivých oblastí nejvhodnější a nejefektivněji povedou k naplnění deklarovaných cílů.

V současné době zahrnuje nabídka podpůrných programů PGRLF 13 programů určených pro zemědělské prvovýrobce, zpracovatele zemědělské produkce a podnikatele v oblasti zpracování dřeva a lesního hospodářství. Vedle primárních podpor ve formě subvence částí úroků z komerčních úvěrů je dnes poskytována přímá podpora pojištění či nákupu zemědělské půdy, podpora ve formě úvěrů poskytnutých PGRLF a podpora ve formě zajištění úvěrů.

Také v budoucích letech bude preferována podpora ve formě subvence částí úroků z investičních úvěrů, tedy jedné z forem finančních nástrojů, které efektivně přispívají ke zvýšení konkurenceschopnosti podnikatelů v oblasti zemědělské prvovýroby, potravinářství či odvětví lesního hospodářství. Tento typ formy podpory bude tvořit zásadní část objemu poskytovaných podpor a bude zaměřen zejména na podporu investičních úvěrů, poskytnutých komerčními bankami.

Další významnou roli bude PGRLF plnit prostřednictvím podpor pojištění a v oblasti řízení rizik a krizí, které jsou způsobeny nepříznivými klimatickými jevy, a to zejména prostřednictvím fondu těžko pojistitelných rizik. V této rovině se předpokládá zachování přímých podpor a výzvou je zjednodušení procesu administrace poskytování těchto podpor.

Rovněž se předpokládá zachování možnosti poskytování úvěrů přímo od PGRLF, přičemž tato podpora bude primárně nasměrována k podpoře nákupu zemědělské půdy jako základního výrobního prostředku zemědělských prvovýrobce. V rámci přípravy dalších programů podpor, bude bráno na zřetel, že právě podpory ve formě úročených úvěrů, respektive na ně vynaložené finanční prostředky, mohou být částečně využity opakovaně a otevřou prostor k vícezdrojovému financování.

V neposlední řadě bude pokračovat nastavený trend rozšiřování nabídky podpůrných programů PGRLF, která bude nově zaměřena také na podporu exportu produktů agropotravinářského sektoru, provozního financování včetně factoringu a podpor vedoucích ke zvyšování přidané hodnoty zemědělských produktů a dřeva.

Zemědělství a potravinářství je normativně usměrňováno ve dvou úrovních – evropské a národní.

Součástí národní úrovně jsou také národní dotační programy pro zemědělství. Stát jimi přispívá k udržování výrobního potenciálu zemědělství, jeho podílu na rozvoji venkovského prostoru a k zajištění konkurenceschopnosti českého zemědělství na evropském i světovém trhu. Prioritou při nastavení rozpočtu programů je preferovat zejména programy zaměřené do odvětví živočišné výroby. Zároveň však dotační programy zahrnují programy zaměřené proti rozšiřování nebezpečných nálezů hospodářských zvířat (např. Nákazový fond), dále programy, jejichž výsledek a zisk nelze přímo kvantifikovat a přesto je jejich existence pro jednotlivé komodity nezbytná.

V potravinářském sektoru vychází evropská řídicí úroveň ze souboru nařízení tzv. Hygienického balíčku, který je doplněn dalšími předpisy. Na národní úrovni je sektor potravin upraven především zákonem č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a jeho prováděcími vyhláškami.

Mezi strategické dokumenty pro tuto oblast patří především „Strategie bezpečnosti potravin a výživy 2014–2020“, která byla schválena vládou ČR v roce 2014. Cílem tohoto dokumentu je stanovit strategické priority ČR v oblasti zajištění bezpečnosti potravin a v oblasti výživy pro období 2014–2030 a priority spotřebitelské politiky 2015–2030. Strategie bezpečnosti potravin byla schválena usnesením vlády v lednu 2015 a jejím cílem je stanovit základní priority v oblasti ochrany spotřebitele ČR. V současné době je připravován materiál Strategie národní politiky kvality na období 2016–2020, který bude navazovat na stávající Strategii národní politiky a kvality.

Oblast proexportní politiky ČR je stanovena dokumentem Exportní strategie na období 2012–2020, která byla schválena vládou v roce 2012. Strategie se plně hlásí k přístupu zvolenému v rámci Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR pro období 2012–2020 (schválené vládou v roce 2011) a v souladu s ní deklaruje jako svou hlavní vizi přispět k tomu, aby se ČR do roku 2020 stala jednou z 20 nejvíce konkurenceschopných zemí světa.

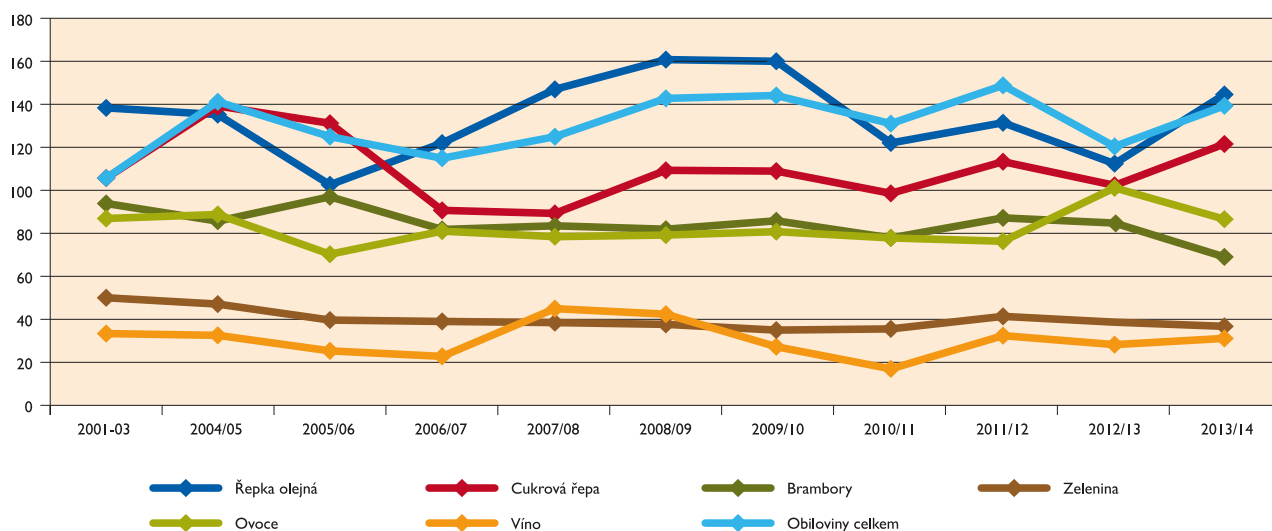
2.2 Stav sektoru¹

2.2.1 Zemědělství

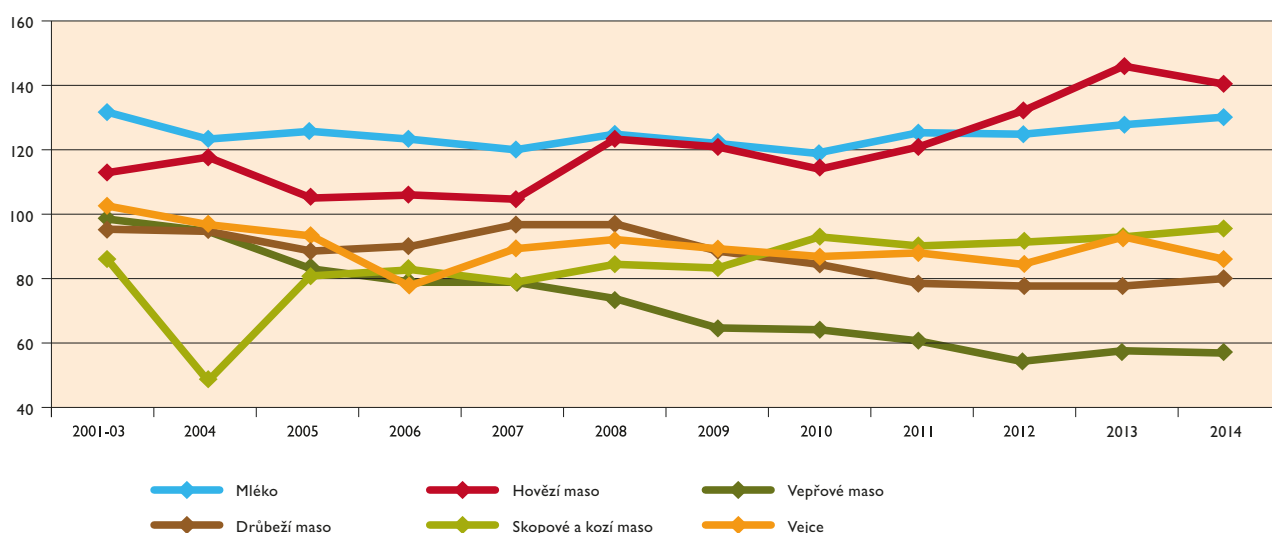
Zemědělství je třeba vnímat jako největšího „hospodáře“ v krajině, posuzovat jeho ekonomický a společenský význam v kontextu výroby, ale i v kontextu mimoprodukčních a krajinotvorných funkcí.

Ekonomický význam zemědělství v národním hospodářství je nutno vnímat i se započtením jeho mimoprodukční funkce pro společnost. Zemědělský půdní fond, zabírající 54 % výměry republiky, představuje prostor pro životní prostředí, tvorbu krajiny a rekreační potenciál užívaný zejména městskou částí české populace. V souhrnu svých produkčních a mimoprodukčních funkcí tak patří zemědělství ke strategickým odvětvím národního hospodářství.

¹ Hlavní ukazatele pro české zemědělství a potravinářství, včetně porovnání s ostatními zeměmi EU, jsou uvedeny v přílohových tabulkách I–3.

Graf I.1 Vývoj míry soběstačnosti hlavních rostlinných komodit v ČR v %

Zdroj: Zprávy o stavu zemědělství ČR (MZe, 2009–2014), výpočty ÚZEI, 2015

Graf I.2 Vývoj míry soběstačnosti hlavních živočišných komodit v ČR v %

Zdroj: Zprávy o stavu zemědělství ČR (MZe, 2009–2014), výpočty ÚZEI, 2015

Význam zemědělství v národním hospodářství, měřený jeho podílem na hrubé přidané hodnotě a zaměstnanosti (obdobně jako ve všech ostatních členských zemích EU) od roku 2004 stagnuje, resp. Neustále se snižuje². V důsledku rychlejšího poklesu počtu pracovníků v porovnání s vývojem poklesu produkce se produktivita práce v zemědělství postupně přibližuje průměru národního hospodářství.

Produkční potenciál českého zemědělství představuje v současnosti výměru (podle LPIS) zhruba 3,5 mil. Ha z. p. při více než 70 % zornění. Stupeň zornění je v porovnání se zeměmi EU s obdobnými půdně klimatickými podmínkami

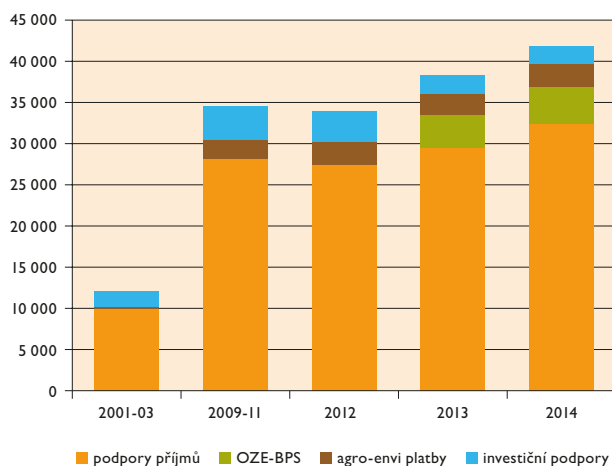
vyšší. Zhruba 50 % z. p. se nachází v LFA, tj. v oblastech s přírodním znevýhodněním. Strukturálně lze hodnotit relaci úrovně produkce českého zemědělství a domácí poptávky u rozhodujících komodit takto (viz Graf I.1 a I.2).

Zejména od přistoupení ČR k EU dochází s postupnou integrací ČR do společného trhu a implementací Společné zemědělské politiky EU k prohlubování strukturální nerovnováhy. I přes celkově velmi příznivý dopad do důchodové situace českých zemědělských podniků se v rámci tohoto vývoje odehrávají závažné a v řadě případů i negativní změny, a to především ve struktuře výroby a ve vztahu zemědělství k přírodním zdrojům.

Negativním jevem je klesající a v porovnání s průměrem zemí EU 15 i EU 28 nižší přidaná hodnota a efektivnost resp. Produktivita českého zemědělství. Podíl mezispotřeby na produkci se ze 70 % v období 2001–2003 zvýšil v roce 2012 na více než 72 % (proti zhruba 60% průměru EU).

² V období 2012–2014 činil podíl zemědělství, lesnictví a rybářství na hrubé přidané hodnotě v základních běžných cenách i v zaměstnanosti zhruba 2,6 % a proti roku 2004 se jen nepatrně snížil, pokud jde o podíl na HPH (v roce 2004 činil 3 %). V případě zaměstnanosti však tento podíl v roce 2004 činil 4,3 %. Sektor tedy prodělal v této oblasti poměrně významnou strukturální změnu zejména v důsledku modernizace, což vyústilo mj. do růstu produktivity práce.

Graf 2 Vývoj podpor zemědělským podnikům (mil. Kč, b. c.)

Zdroj: Zprávy o stavu zemědělství ČR 2002–2014, MZe, 2015

Intenzita využití zdrojů měřena hodnotovou výší produkce v běžných cenách na ha z. p. se za stejné období zvýšila z 28 tis. Kč na 34 tis. Kč, zdaleka však nedosahuje průměru zemí EU (zhruba 60% úroveň).

Připisování příčiny tohoto stavu především na vrub nerovné výše přímých plateb proti původní EU 15 není v souladu s podílem podpor na tvorbě hrubé zemědělské produkce, kde se ČR nijak nevymyká míře podpory v regionu. Podobně to platí při vyjádření výše podpor v paritě kupní síly.

Kromě relativně vysokého podílu znevýhodněných oblastí (LFA) jsou jednou z hlavních příčin tohoto negativního vývoje podstatně vyšší podpory zemědělství po vstupu do EU (v období 2012–2014 v průměru kolem 38 mld. Kč,³ tj. nominálně více než 3krát proti období před vstupem, viz graf 2). Strukturálně jde přitom o vysoký podíl důchodových podpor (podpor příjmů) na celkových podporách⁴. Podíl všech přímých plateb (tj. včetně vázaných podpor) v čisté přidané hodnotě zemědělských podniků je v porovnání s naprostou většinou zemí EU vysoký (47,3 % v roce 2012, v porovnání s 30,9 % průměru EU) a svědčí o ekonomicky „nezdravé“ závislosti českých podniků více na podporách než na podmínkách trhu.

Chování podniků se do značné míry přizpůsobovalo podmínkám získávání podpor, což mj. ústilo do změn ve struktuře výroby (viz tab. I), tj. celkového snižování rozměru živočišné výroby, výměry rostlinných komodit, více náročných na množství a kvalitu práce, včetně nároků na management a marketing (zelenina, ovoce), a také výměry krmných plodin na o. p. (tj. komodit s pozitivními dopady do ŽP); tyto strukturální změny přitom působí i na snižování celkové produkce odvětví⁵. Na snižování výměry produkce ovoce a zeleniny měly negativní vliv zejména dovozy levného zboží (vlivem obchodní politiky obchodních

řetězců), které následně zamezily uplatnění tuzemské produkce na trhu, ale také necht' vláda v 90. letech lépe chránit trh před dumpingovými dovozy, špatná privatizace domácího zpracovatelského průmyslu a v neposlední řadě i polské prosazení si výjimky pro platby sociálních odvodů pro polské zemědělce, což činí produkci náročnou na práci nekonkurenceschopnou. Dalším důsledkem bylo snižování tlaku na zvyšování efektivity a produktivity výroby, včetně sdružování podniků pro zlepšování jejich pozice na trhu apod.

V posledních letech mírně vzrůstá produkce školkařských výpěstků okrasných druhů, výměra okrasného školkařství pozvolna vzrůstá (v roce 2013 byly školkařské výpěstky pěstovány na ploše celkové 1 485 ha), produkce květinářství v roce 2014 vzrostla o 7 % na hodnotu 2 mld. Kč oproti roku 2013. Meziroční nárůst spotřeby školkařských výpěstků v naší zemi činí dlouhodobě ca 10 %. Zmenšuje se však pěstební plocha zakrytých ploch (v roce 2014 činí 314 ha, v porovnání s rokem 2013 se jedná o pokles); kryté plochy pro květinářství udržují setrvalý stav na cca 115 ha skleníků a 15 ha fóliovníků. Spotřeba květinářských produktů po propadu v roce 2014 opět vzrostla na 9,4 mld. Kč, což představuje oproti roku 2013 nárůst o 9 %. Produkce školkařských výpěstků okrasných druhů v posledních letech mírně vzrůstá, v roce 2013 byly školkařské výpěstky pěstovány na ploše celkové 1 485 ha. Zahraniční obchod celého sektoru však vykazuje silně záporné saldo.

Tab. I Změny ve struktuře výroby po vstupu do EU

Plodiny, kategorie zvířat	MJ	Ø 2001–2003	Ø 2012–2014	Index [%] 2012–2014/2001–2003
Obiloviny celkem	tis. ha	1 547,1	1 428,0	92,30
- pšenice	tis. ha	808,1	826,9	102,32
- ječmen	tis. ha	512,0	360,6	70,43
- kukuřice	tis. ha	67,6	107,3	158,65
Luskoviny	tis. ha	34,3	19,4	56,56
Brambory	tis. ha	48,2	23,6	48,93
Cukrovka	tis. ha	77,5	62,1	80,09
Pícniny na o. p.	tis. ha	571,3	441,9	77,35
Olejníny	tis. ha	453,4	495,9	109,37
Mák modrý	tis. ha	30,9	21,9	70,80
Len setý olejný	tis. ha	3,7	1,7	45,95
Zelenina	tis. ha	20,4	8,7	42,72
Trvalé kultury ^{*)} (chmelnice, vinice, sady, zahrady)	tis. ha	56,9	45,9	80,67
TTP	tis. ha	895,0	958,0	107,04
Dojnice	tis. ks	497,0	371,6	74,77
Krávy BTPM	tis. ks	102,0	184,7	181,08
Prasata	tis. ks	3 424,7	1 562,8	45,63
Ovce	tis. ks	95,7	222,3	232,37
Drůbež	mil. ks	28,6	21,8	76,35

Pozn.: ^{*)} Do průměru za období 2001 až 2003 byl započten průměrný údaj zahrad za roky 2002 a 2003, neboť v roce 2001 byly zahrady sledovány včetně hobby ploch.

Zdroj: ČSÚ, 2015.

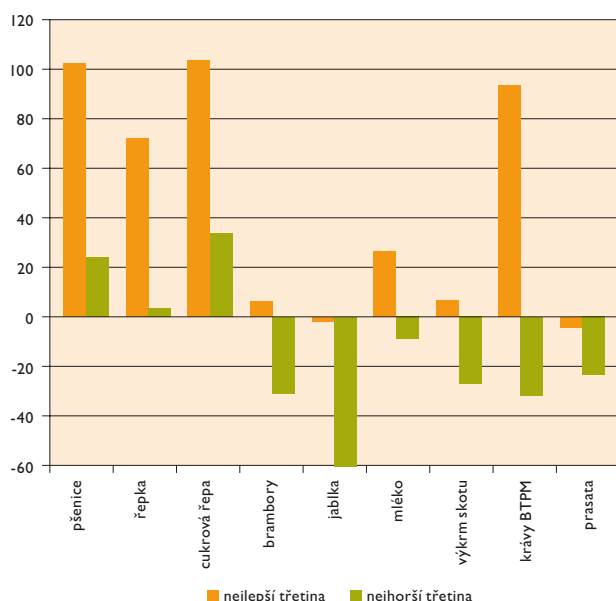
³ Problém přidané hodnoty není ve výši podpor, ale v jejich struktuře, ale především ve výši realizačních cen, kde nedosahujeme ani průměru EU (tzn. problém je v nižší konkurenceschopnosti potravinářů a síle řetězců).

⁴ Investiční podpory, i když zdaleka nedosahují úrovně provozních podpor, významně přispěly k technické a technologické modernizaci zemědělství.

⁵ Podle údajů ČSÚ (Souhrnné zemědělské účty, stálé ceny roku 2000) vzrostla produkce RV v průměru let 2010–13 proti průměru let 2001–03 o 11,2 %, zatímco produkce ŽV v porovnání stejných období klesla o 12,7 %.

Celkové podpory jsou přitom z hlediska regionálního, velikosti podniků a struktury výroby nerovnoměrně alokovány, což se promítá jak do výraznějších rozdílů v úrovni ČPH/AWU mezi jednotlivými kategoriemi podniků, tak do rozdílů mezi souhrnnými rentabilitami hlavních komodit (patrné z grafu 3).

Graf 3 Souhrnná rentabilita komodit (%) – průměr 2011–2013: srovnání podniků s nejlepší a nejhorší třetinou rentability

Pozn.: Souhrnná rentabilita = (CZV + důchodové provozní podpory)/náklady.
I) Nákladová rentabilita (CZV/náklady).

Zdroj: Výpočty z databáze šetření nákladů ÚZEI, 2015

Nutno doplnit, že i když vykazuje české zemědělství v průměru v porovnání s vyspělejšími zeměmi EU stále nízkou efektivnost a produktivitu, zhruba jedna třetina českých podniků má dobrou výkonnost a rentabilitu⁶. V této souvislosti hrála roli i dosavadní relativně nízká (v současnosti se však zejména u půdy zvyšující) cena faktorů – práce (zhruba 90 % průměru zemí EU v roce 2012) a zejména půdy (pachtovné na úrovni 43 % průměru EU v roce 2012)⁷. Proti tomu působí v českém zemědělství asi jedna třetina podniků, která v podstatě přežívá jen díky důchodovým podporám. Významnou roli zde hraje mj. i stávající úroveň managementu, kde je nezbytná generační obměna.

⁶ Z výsledků komparativní analýzy produktivity a efektivnosti mezi členskými zeměmi EU vyplývá, že celková produktivita faktorů v českém zemědělství je na úrovni 92 % průměru EU a úhrnná produkční efektivnost firem dosahuje 61 % v roce 2010. Celková produktivita faktorů ve srovnání s průměrem EU dosahuje u specializovaných farem (specializace definována jako min. 50% podíl analyzované produkce na celkové rostlinné, resp. živočišné produkci) 86 % u obilovin, 84 % v produkci mléka a 94 % u prasat (použita metafrontier analýza a pro výpočet TFP Tornquist-Theil index za TFP pro obiloviny, mléko a prasata).

⁷ Cena půdy však v posledním období výrazně stoupá pod zvyšující se poptávkou, která je zapříčiněná také vysokými podporami vztahujícími na 1 ha zemědělské půdy. Průměrné pachtovné za 1 ha zemědělské půdy v ČR v roce 2014 činilo 2078 Kč/ha a bylo tak o 32 % vyšší než v roce 2012. Průměrná cena zemědělské půdy určené k dalšímu zemědělskému užítí činila cca 13–14 Kč/m² a proti roku 2012 vzrostla o necelých 20 %. Jak cena půdy, tak výše pachtu je v ČR stále výrazně nižší než v sousedním Německu nebo Rakousku.

Vysoký, avšak postupně se snižující podíl pronajaté půdy (v průměru kolem 74 %⁸) a najaté práce (podle EUROSTAT 2013 kolem 73 %, zatímco v EU 27 asi na úrovni do 20 %) v českých podnicích omezuje do určité míry jejich „manévrovací prostor“ zejména při řízení peněžních toků a zvyšuje nároky a náklady na management práce a půdy.

Trh zemědělských komodit výrazně ovlivňuje vztahy k jejich odběratelům, zejména potravinářským podnikům. Z nich jde především o první zpracovatele (jatká, mlékárny apod.), logisticky vázané větší měrou na domácí surovinu, jejichž efektivnost a produktivita ve srovnání s vyspělejšími zeměmi EU je podstatně nižší⁹ a přenáší se do nižších CZV nakupované suroviny¹⁰. Zemědělci v těchto podmínkách hledají stále intenzivněji jiné cesty odbytu své produkce, včetně vývozu suroviny¹¹, formování jiných segmentů trhu („krátkých řetězců“) či vertikál v nově se rozvíjejících podnicích holdingového typu. Na druhou stranu je charakteristická relativně malá rozvinutost odbytových organizací prvovýrobce (i při existenci několika dobře fungujících odbytových organizací).

Trh produkce z českého EZ a navazující trh biopotravin se přes poskytovanou podporu rozvíjí pomalu a s vysokým podílem dovozů, protože většina EZ se v ČR realizuje extenzivním využitím TTP a zároveň se část produkce EZ realizuje z ekonomických důvodů bez označení „bio“¹². Nicméně v posledních letech lze zaznamenat nárůst výměry orné půdy a trvalých kultur i počtu zvířat chovaných v režimu EZ a tím i zvýšenou produkci biosurovin¹³.

Místo rozvoje trhu s českými biopotravinami je však patrný růst vývozu kvalitních biosurovin (exportováno je zhruba 40 % bio-obilí, téměř polovina zástavu zvířat z EZ, pětina hovězího masa z EZ a třetina produkce bio-mléka). Trh bioovin (ale i jiných domácích potravin) a tendence k jejich exportu je negativně ovlivňován absencí efektivních domácích zpracovatelských kapacit. Dalším faktorem ovlivňujícím poptávku po biopotravinách je koupěschopná poptávka, dnes víceméně alokovaná do Prahy a velkých měst.

⁸ Podle strukturálního šetření ČSÚ 2013 je podíl obhospodařované vlastní půdy 25,7 %, z toho v podnicích fyzických osob 48,1 % a v podnicích právnických osob 15,9 %.

⁹ Celková produktivita faktorů v celém sektoru zpracování masa dosahuje 91 % úrovně průměru EU a v sektoru zpracování mléka 95 %.

¹⁰ Ve výstupech v rámci projektu EU – COMPETE poukazuje na významné tržní nedokonalosti v sektorech zpracování masa, ovoce a zeleniny, mléka a v mlýnském a škrobářenském průmyslu. Potravinářské podniky v těchto sektorech zneužívají své tržní postavení (oligopsonní chování) a nakupují zemědělskou surovinu v nižších cenových relacích ve srovnání s dokonalou konkurencí.

¹¹ Záporné saldo AZO se v posledních letech postupně snižuje (z 25 mld. v roce 2012 na 18 mld. Kč v roce 2014, tj. snížení o 28 %), avšak zejména v důsledku rostoucího vývozu zemědělské suroviny (ze které jsou často zpět dováženy zpracované výrobky). Nicméně v roce 2014 činil podíl vysoce zpracovaných agrárních produktů na celkovém vývozu AZO 60 % (do třetích zemí dokonce 70 %).

¹² Objem produkce bioproduktů se zvyšuje, roste i poptávka po nich, avšak nabídka bioproduktů je limitovaná (existuje nadbytek kravského mléka či hovězího masa, naopak není dostatek produkce ovoce a zeleniny). V důsledku chybějících příslušných zpracovatelských kapacit je i nadále část české bioprodukce zpracovávána jako konvenční. Rozvoji domácího zpracování a vybudování fungujících distribučních sítí brání zatím nízká poptávka po biopotravinách ze strany spotřebitelů (roční útrata 185 Kč na obyvatele ČR je výrazně méně než v západních zemích). Více než polovina spotřebovaných biopotravin v ČR je zahraničního původu.

¹³ Plochy orné půdy v EZ se zvýšily od roku 2008 z 35,2 tis. ha na 56,4 tis. ha v roce 2014 (tedy během šesti let o 60 %). Plochy trvalých kultur v EZ se od roku 2008 navýšily z 3,1 tis. ha na téměř 7,8 tis. ha v roce 2014 (tedy o 150 %) a plochy trvalých travních porostů v EZ vzrostly během stejného období z 281,6 tis. ha na 412,6 tis. ha (o 47 %).

Přestože dosavadní regulační (Cross Compliance – PPH), polo-regulační (Cross Compliance – DZES) a stimulační (AEKO, EZ aj.) nástroje pro zlepšení vztahů zemědělství k životnímu prostředí usilují o žádoucí změny, dochází nadále k degradaci kvality půdy, ohrožení kvality vod i ke zhoršování vodního režimu a ztrátám biodiverzity (viz Box I). Na kvalitu půdy a vodního režimu působí zejména nevhodné velkoplošné užití zemědělské půdy a při snižování či dokonce opouštění živočišné výroby také

nedostatek organického hnojení, resp. Snižování žádoucí diverzity užití půdy (např. zastoupením krmných plodin na o. p.). K tomu mj. v minulosti přispěly i podmínky podpor výstavby a provozu BPS. Většinou pozitivně působí trvalý růst výměry z. p. s EZ (13,4 % z. p. v LPIS v roce 2014, včetně z. p. s přechodným režimem), avšak zpravidla jde o extenzivní hospodaření s malým objemem bioprodukce) a dále realizace pozemkových úprav, která je však pomalá a její rozsah zdaleka nedosahuje žádoucího stavu¹⁴.

Box I Dopady dosavadního užití zemědělské půdy na životní prostředí

Půda: Degradace půd způsobuje ročně značné škody, zejména eroze (vodní a větrná), utužení půdy, ztráta humusu atd. Škody se odhadují v rozmezí 4 až 10 mld. Kč ročně (ztráta ornice, snížení výnosů, zanášení toků, škody na majetku atd.). Na území ČR je potenciálně ohroženo 52,7 % z. p. vodní erozí a 25,5 % z. p. větrnou erozí. Z toho silně až extrémně je ohroženo v případě vodní eroze 7,4 % ZPF a v případě větrné eroze 5,1 % ZPF. Způsob hospodaření zabraňující další erozi půdy je doporučen celkem u 51,2 % z. p. Od roku 2010 lze konstatovat stagnující trend, i když na většině výměry erozí ohrožených půd není systematická ochrana prováděna.

Voda: Jakost vody však není zcela uspokojivá z hlediska plnění a dosažení cílů dobrého stavu útvaru povrchových vod v plánech povodí dle Rámcové směrnice o vodách. Významná část vod je nadále kontaminovaná živinami a přípravky na ochranu rostlin. Málo uspokojivá je situace v eutrofizaci stojatých a tekoucích vod (způsobená sloučeninami fosforu a dusíku). Z dlouhodobého pohledu se stav vod mírně zlepšuje (porovnání map jakosti vody, které jsou sestaveny podle souhrnného hodnocení základních ukazatelů kyslíkového režimu dle ČSN 75 7221). Snižuje se i průměrná koncentrace celkového fosforu, která v roce 2013 dosáhla ve vodních tocích 0,13 mg/l. Důvodem pozitivního dlouhodobého vývoje je skutečnost, že část znečištění fosforem pochází z bodového znečištění, které prochází čištěním a jehož objem se obecně snižuje. Pokles vnosu fosforu byl podpořen i omezením používáním fosfátů v pracích prostředcích (od r. 2006) a nižším objemem aplikovaných fosforečných hnojiv v zemědělství. Přesto podstatná část fosforu v současnosti pochází z plošných zdrojů znečištění (hnojení z. p.) a takový typ znečištění lze jen obtížně odstraňovat. Fosfor je i nadále hlavním faktorem způsobujícím eutrofizaci. Od roku 2000 došlo k redukci úseků zařazených v V. třídě jakosti (nejhorší) a ke zvýšení úseků s neznečištěnou a mírně znečištěnou vodou (celkem bylo v roce 2013 zařazeno do IV. a V. třídy jakosti 12 % délky vodních toků). Zemědělství je především zdrojem tzv. plošného znečištění vod dusičnany, jejichž koncentrace ve vodních tocích v období 2000–2013 v podstatě stagnuje (s výraznějšími meziročními výkyvy v důsledku přívalových dešťů a různé míry smyvu hnojiv z půdy do vod), a to i při 49 % z. p. zařazené do oblastí vymezených jako zranitelné dusičnany ze zemědělské produkce. Významným zdrojem dusíku jsou mimo atmosférické depozice a splaškových vod dusíkatá hnojiva, jejichž spotřeba proti obdobím před r. 1990 klesala, ale od r. 2000 znovu roste (86,3 kg účinného N/ha z. p. v r. 1990; 58,9 kg N/ha v r. 2000; 92,6 kg N/ha v r. 2015). Voda z území ČR vlivem změn v zemědělské krajině příliš rychle odtéká (26,2 % toků je napříměno a 25,7 % zemědělských půd je odvodněno). Velká část zemědělské krajiny ztratila krajinné prvky a neplní řadu funkcí při zadržování vody. Důsledkem jsou zvýšená rizika dopadů sucha a povodní, která vlivem změny klimatu dále porostou. Nedostatek vody se stává jedním ze závažných problémů nejen v zemědělství.

Druhovú různorodost: V ČR je více než 300 tis. ha cenných (tj. přirozených a polopřirozených) travních porostů, z nichž zhruba 33 % je v nepříznivém a 54 % v neuspokojivém stavu. Druhovú rozmanitost je dlouhodobě nízká především v tzv. volné krajině (mimo chráněná území). Stav populace bezobratlých na travních porostech prudce klesají (např. motýli), stejně jako stavy ptactva vázaných na zemědělskou krajinu (např. pokles stavů koroptve polní o 82 % od roku 1982). Ztrátou, resp. pomalou obnovou krajinných prvků neplní zemědělská krajina svou úlohu v ochraně biodiverzity.

Změna klimatu: Emise skleníkových plynů jsou relativně vysoké (ve srovnání se zeměmi EU). Fixace CO₂ ještě zdaleka nedosáhla svého potenciálu, i když objem ukládaného CO₂ v půdě a v dřevní hmotě je značný. Podle National GHG inventory report of the Czech republic 1990–2012 ve všech sledovaných kategoriích v sektoru zemědělství rovnoměrně klesaly emise GHG z 16 307 (Gg CO₂ eq.) v r. 1990 na 8 058 (Gg CO₂ eq.) v r. 2012, což činí pokles o 49,4 %. V sektoru LULUCF se zvýšila fixace z -3 437 (Gg CO₂ eq.) v r. 1990 na -7 252 (Gg CO₂ eq.) v r. 2012. To znamená zvýšení fixace o 52,6 %. Obecně však české zemědělství není dostatečně adaptačně připraveno na očekávanou změnu klimatu (viz např. situace v Jihomoravském kraji).

Spotřeba přírodních zdrojů: Zemědělství nedostatečně šetří energií a zdaleka nedosahuje možného potenciálu v produkci obnovitelných zdrojů energie. Spotřeba vody v zemědělství není vysoká, avšak spotřebovává se více vody, než je vykazováno.

Zdroj: Zprávy o stavu zemědělství ČR 2004–2014 (MZe), Zpráva o stavu životního prostředí 2013 (MŽP), včetně vyhodnocení stavu evropsky významných typů stanovišť v ČR 2007–2012, Statistická ročenka životního prostředí ČR 2014 (MŽP, Cenia), ČÚZK.

¹⁴ Za 23 let do roku 2014 byly dokončeny či zahájeny komplexní i jednoduché pozemkové úpravy na 1 504 tis. ha z. p., což představuje 35,5 % zemědělského půdního fondu ČR. Zcela byly tyto úpravy ukončeny v 4 185 katastrálních územích, tj. na 32 % katastrálních území ČR.

Strukturální ukazatele českého zemědělství se výrazně liší od naprosté většiny zemí EU. Ekonomicky rozhodující část českého zemědělství má velkovýrobní charakter s převahou najaté práce i půdy a s relativně nízkou mírou diverzifikace činností. Tyto charakteristiky sice vytvářejí potenciál pro využití výhod z velikosti, na druhou stranu snižují „manévrovací“ prostor při řízení rizik, v některých případech zhoršují vztahy k environmentálně šetrnému užití půdy a v případě poklesu pracovní náročnosti produkce také nepřispívají k udržení zaměstnanosti venkova.

Celkově¹⁵ ve srovnání se svými konkurenty z vyspělejších evropských zemí i přes určité zvýšení produktivity v průměru dospělo české zemědělství za daných podmínek podpor a trhů do nákladově náročného typu zemědělství s klesající intenzitou, který kromě toho nepřispívá ani ke zlepšování životního prostředí ani k rozvoji venkova.

Půda

Půda je jedním z nejcennějších přírodních bohatství, neobnovitelným přírodním zdrojem a základním výrobním prostředkem v zemědělství a lesnictví. V současnosti je půda vysoce ohrožena různými formami degradace. K hlavním degradačním faktorům půdy patří: zábory půd, eroze, utužení ornice a podorníčí, acidifikace, ztráta organické hmoty, ztráta biologické diverzity a také kontaminace půdy. Lze předpokládat, že vlivem očekávaných změn klimatu bude degradace půdy nadále pokračovat.

Zábory z. p. se v posledních 15 letech výrazně zrychlily, zejména pro nejrůznější stavební a jiné účely (skladové haly, obchodní a zábavní střediska, parkoviště, komunikace, občanské a průmyslové výstavby, těžba nerostných surovin, zejména šterkopísků apod.). V současnosti je denně odnímáno cca 15 ha, převážně vysoce kvalitních půd. Dochází tak k nevratnému záboru půdy a k poškození většiny jejich produkčních i mimoprodukčních funkcí, čímž dochází k ovlivnění celé okolní krajiny a ŽP¹⁶.

Vážným problémem degradace je eroze ze zemědělsky i nezemědělsky využívaných ploch, při níž dochází ke ztrátám nejúrodnější části z. p. – ornice, zmenšuje mocnost půdního profilu, snižuje obsah živin a humusu atp. Sekundárním efektem eroze je znečišťování vodních zdrojů, zanášení akumulčních prostor nádrží, snižování průtočných kapacit toků, zakalení povrchových vod, zhoršování prostředí pro vodní organismy, zvyšování nákladů na úpravu vody a těžbu usazenin, aj.

Při větrné erozi dochází především k poškozování klíčících rostlin, odnosu jemných částic půdy a humusu, zanášení závětrných poloh a rychlé vysušování půdy.

Další závažnou degradací půdy je její utužování (v ČR je utužením ohroženo 40 % ZPF), což omezuje infiltraci srážkové vody do půdy.

K utužování půdy se váže i acidifikace půd – velmi pomalý degradační proces, který je negativně ovlivněn lidskou činností (nadměrný vnos dusíku do půdy, kyselé srážky, omezení pěstování leguminóz, nedostatečná aplikace vápenatých hnojiv apod.). Důsledkem je snížení odolnosti z. p. vůči erozi vlivem změny pH.

Všechny výše zmíněné faktory mají za následek úbytek půdní organické hmoty. Pro kvalitu a úrodnost půdy je tato organická hmota zásadní, a proto je vnos dostatečného množství organických hnojiv pro půdu nezbytný.

Kontaminace půd má v ČR převážně bodový charakter, avšak s výskytem rozsáhlejších areálů se zvýšenou zátěží půd některými typy polutantů (severočeský a severomoravský imisní region, Příbramsko a další). Nejvýznamnějšími zdroji toxických prvků a sloučenin jsou zvýšená imisní zátěž (včetně lokálních zdrojů, především spalování fosilních paliv, exhalace z dopravy atd.), vypouštění splaškových odpadních vod, existence černých skládek i přímé vstupy do zemědělských půd nesprávnou aplikací některých typů materiálů (kaly z ČOV, vytěžené sedimenty, hnojiva) a agrochemikálií (zejména nevhodné používání pesticidů).

Stále více aktuální je ochrana půdy, kterou musí začít důsledně řešit vlastníci půdy včetně státu a uživatelé půdy.

Jako jeden z nástrojů ochrany půdy využívá ČR Komplexní pozemkové úpravy (KoPÚ). Je nanejvýše žádoucí postup KoPÚ i nadále prosazovat a podporovat, přesvědčit vlastníky a uživatele půdy o jejich prospěšnosti a nezastupitelnosti a postup KoPÚ urychlit.

Jedním z hlavních koncepčních cílů Státního pozemkového úřadu (SPÚ) pro následné období je udržovat počty zahajovaných a ukončovaných řízení o KoPÚ, event. jednoduchých pozemkových úprav na úrovni více než cca 200 ročně. Proces pozemkových úprav by pak mohl postupovat rychlostí cca 150 tis. ha ročně.

Navýšení počtu zahajovaných pozemkových úprav dále souvisí s řešením celospolečenských veřejně prospěšných zájmů, a to zejména spolupráce příslušných složek ŘSD a příslušných složek SPÚ při přípravě a výstavbě liniových staveb.

¹⁵ Podrobněji podle zemí EU.

¹⁶ Legislativně je zábor z. p. řešen předpisem č. 334/1992 Sb., u něhož probíhá v současné době novelizace.

Zvýšená potřeba adaptace na klimatickou změnu a s ní související četnější výskyt povodní z přívalových srážek, období sucha a výrazných projevů degradace půdy se odráží především v potřebě navyšování počtu prováděných pozemkových úprav. Stejně tak se v této potřebě odráží podpora rozvoje venkovského prostoru.

Koncepce pozemkových úprav se proto ubírá směrem, který si klade za cíl zaměřit se na aktivity napomáhající snižovat v krajině dopady povodní i sucha. SPÚ si tak stanovil následující postupy:

- přednostní řešení pozemkových úprav v územích ohrožených dopady klimatických změn, komplexní pozemkové úpravy by měly být směřovány především do oblastí ohrožených vodní erozí a nezalesněných oblastí s vysokým rizikem urychleného odtoku;

- uspořádání vlastnických vztahů k pozemkům tak, aby umožnily výstavbu protipovodňových staveb a realizaci plánů společných zařízení, v rámci kterých se mimo jiné realizují i vodohospodářská a protierozní opatření;
- realizační projekty zaměřovat na posílení zadržování vody v krajině, např. návrhy na obnovu a výstavbu vodních nádrží a protierozní opatření;
- pomocí jednoduchých i komplexních pozemkových úprav přispívat ke zvyšování retenční schopnosti krajiny prostřednictvím vodohospodářsky a protierozně vhodných úprav struktury pozemků;
- mapování a hodnocení stavu odtokových poměrů v území (povodí) a návazně na to zpracování koncepčních návrhů variant řešení ochrany před erozí a povodněmi - Zpracování studií odtokových poměrů.

Tab. 2 Stav provádění pozemkových úprav k 31. 12. 2015

Typ pozemkové úpravy	Ukončené				Rozpracované			
	Počet		Výměra (ha)		Počet		Výměra (ha)	
	za rok 2015	celkem	za rok 2015	celkem	za rok 2015	celkem	za rok 2015	celkem
KoPÚ	167	1 993	81 315,34	916 116,94	271	838	125 537,70	406 672,73
JPÚ	23	2 800	5 893,70	301 022,66	47	128	1 530,55	7 884,83

Zdroj: SPÚ ČR

Návrhy a následná opatření v oblasti pozemkových úprav SPÚ zajišťuje průběžným čerpáním finančních prostředků z PRV, VPS a vnitřního rozpočtu SPÚ. Pro nadcházející programovací období stanovil pozemkový úřad harmonogram čerpání finančních prostředků z PRV tak, aby částku 2,7 mld. Kč

alokovanou na pozemkové úpravy ve zvýšené míře využil na projekty napomáhající snížení dopadu klimatických změn. Současně SPÚ připravil změny v rozpočtu tak, aby bylo zajištěno efektivní čerpání finančních prostředků na realizace veřejně prospěšných opatření.

Tab. 3 Použití finančních prostředků v pozemkových úpravách v roce 2015 (v tis. Kč)

CELKEM	Neinvestiční činnost ¹⁾	Realizace						
		z toho návrhy PÚ	celkem	cesty	protieroz. opatření	hydrol. opatření	ekolog. opatření	ostatní
1 478 465	329 779	224 986	1 148 686	978 550	7 154	121 616	15 978	25 388

Pozn.: ¹⁾ pozemkové úpravy, identifikace parcel dle zákona 229/1991 Sb.

Zdroj: SPÚ ČR

Tab. 4 Finanční zdroje v pozemkových úpravách v roce 2015 (v tis. Kč)

CELKEM	MZe	Rozpočet SPÚ	PRV	ŘSD	MŽP	Ostatní
1 478 465	707 274	106 249	637 577	17 928	0	9 437

Zdroj: SPÚ ČR

Použití inovativních metod na zpřesnění zadávání, kontrolu procesu pozemkových úprav a stanovení regionálních priorit, jako jsou např. Typologie území, Generel vodního hospodářství krajiny ČR a Výměnný formát pozemkových úprav, podporuje zkvalitnění a urychlení celého procesu.

Dalším nástrojem, který má MZe k dispozici pro zajištění ochrany půdy před erozí a dalšími degradacemi jsou Standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) nastavující požadavky podle rámce stanoveného evropskou legislativou pro zemědělské hospodaření ve shodě s ochranou ŽP.

V současné době je maximální potenciální ztráta půdy v ČR vyčíslena na přibližně 21 mil. t ornice za rok, což lze vyjádřit jako ztrátu minimálně 4,3 mld. Kč. Je potřeba zdůraznit, že se nejedná o vyčíslení škod způsobených na majetku, ale pouze o finanční vyjádření ztráty půdy na základě ceny zeminy.

Jiný možný přístup ke stanovení škod vodní erozí je vyhodnocení meziročních změn průměrných cen půdy. Tyto se aktualizují mimo jiné v souvislosti s aktualizací BPEJ. Celkový rozdíl cenových bilancí mezi roky 2009–2014 byl cca – 486 mil. Kč.

Upozorňujeme však na fakt, že aktualizace BPEJ je prováděna pouze na cca 50 tis. ha ročně, uvedené hodnoty jsou vztaženy k již rebonitovaným pozemkům. Celkem bylo dosud rebonitováno cca 800 tis. ha k roku 2015.

Další formou ochrany půdy je platba za splnění podmínek zemědělských postupů příznivých pro klima a životní prostředí, tzv. ozelenění (greening). Zavedení greeningových pravidel zemědělce motivuje k hospodaření šetrnějšímu k ŽP.

Důležitým parametrem ovlivňující veškeré půdní funkce – produkční i mimoprodukční je půdní organická hmota a její kvalita. Pro navyšování organické hmoty jsou nezanedbatelným vnosem do půdy meziplodiny, dusík vážící plodiny, posklizňové zbytky a organická hnojiva.

2.2.2 Potravinářský průmysl

Potravinářský průmysl ČR je relativně samostatnou součástí agrárního sektoru a potravinového řetězce. To znamená, že domácí zemědělskou produkci využívají jednotlivé obory českého potravinářského průmyslu a jeho podnikatelské subjekty v rozsahu ujednaných smluvních vztahů v rozpětí 0 – 100 % a v tomto rozpětí se nacházejí i jeho vazby na domácí zemědělství¹⁷. Vazby na domácí zemědělské producenty jsou posilovány tím, že potravinářský průmysl je doplňován zpracovatelskými kapacitami zemědělských podniků, které se rok od roku zvětšují.

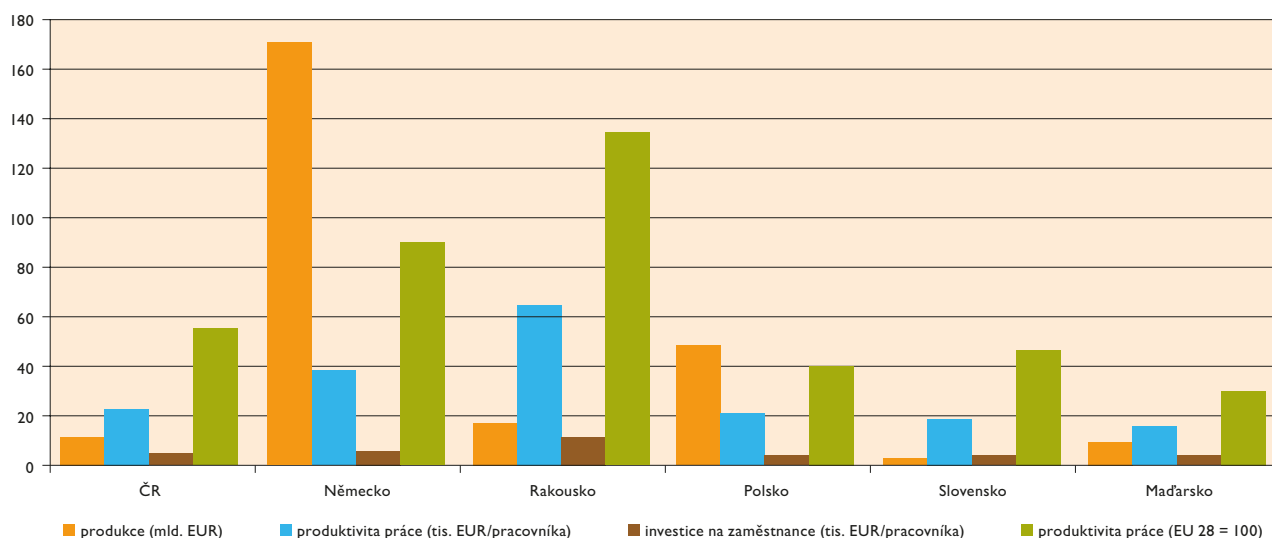
Podíl potravinářství na hrubé přidané hodnotě ČR ve stálých cenách se v poslední době pohybuje kolem 2,5–2,7 % a po vstupu do EU mírně roste (podobně jako v Polsku, avšak na rozdíl od vývoje ve většině původních členských zemí EU, kde je však podíl potravin na HPH obvykle vyšší).

Celkově přetrvává nižší efektivnost a produktivita potravinářství ČR v porovnání s vyspělejšími zeměmi EU. Jeho výkonnost, měřená např. produktivitou práce a dalšími ukazateli, je i s přihlédnutím k různé míře využívání vnějších služeb mezi podniky EU zhruba na 50 – 60 % úrovni zemí EU (viz Graf 4). Přesto se prosazuje tendence růstu produktivity práce, která je však založena především na snižování nákladů práce (počtu pracovníků).

Za nižší efektivností/produktivitou a dalšími problémy se skrývá zvláště výrazná duální struktura (tj. mimořádně vysoký podíl počtu malých podniků na celkovém počtu podniků při jejich relativně malém podílu na celkové produkci) a při nabídce širokého sortimentu potravin však přetrvávající orientace na výrobky s nižší přidanou hodnotou.

Relativně nižší efektivnost/produktivita a exportní výkonnost ústí do větší závislosti na odběratelích na domácím trhu, především obchodních řetězců s větší ekonomickou silou (ovládajících zhruba 80 % maloobchodu potravin). Potravináři jsou tak vystaveni cenovým tlakům ze dvou stran: ze strany odběratelů (obchodních řetězců)

Graf 4 Ekonomické ukazatele potravinářského průmyslu ve vybraných zemích EU (2012)

Zdroj: Eurostat 2015, DG AGRI 2014 (produktivita práce – průměr 2010–2012)

¹⁷ To také znamená, že čím menší jsou vazby domácího potravinářství na domácí zemědělství, tím větší měrou se jeho případné podpory realizují u zahraničních zemědělských producentů a zpracovatelů a naopak.

s jejich požadavky na co nejnižší ceny výrobků a dalšími nepříznivými podmínkami odbytu¹⁸, a ze strany zemědělců na co nejvyšší CZV¹⁹.

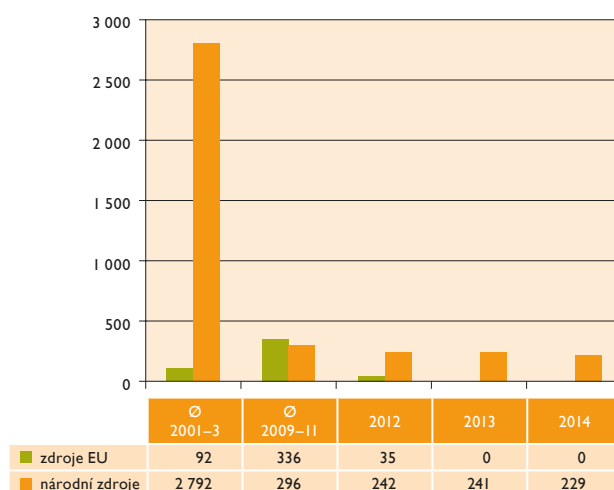
Nízká efektivnost daná i nedostatečným využitím kapacit se vyskytuje především v segmentech prvotního zpracování zemědělské suroviny, které jsou nejtěsněji logisticky a ekonomicky provázány s domácím zemědělstvím.

Nižší efektivnost a produktivita, cenové tlaky a požadavky obchodních řetězců na kvalitu výrobků se odrážejí v nízké rentabilitě podnikání a v generování nízkých vnitřních zdrojů na nezbytnou modernizaci podniků. Tím se také neposiluje zájem zahraničního ani domácího kapitálu o vstup do odvětví. Investiční a další podpory zpracovatelského průmyslu/potravinářství ze zdrojů EU a z národních zdrojů jsou relativně velmi nízké (viz graf 5), s tím, že před vstupem ČR do EU byla většina podpor zaměřena na rozvoj biopaliv. Pro přežití mnoha podniků je pak nutností buď razantní snižování nákladů, které je realizováno především tlakem na co nejnižší cenu zemědělské suroviny²⁰, či snižování kvality potravinářské produkce²¹.

Z tohoto pohledu významným aspektem rozvoje potravinářského průmyslu je řádné fungování potravinového řetězce, který spojuje tři sektory – zemědělství, zpracovatelský průmysl a obchod. Nestabilita a strukturální

problémy kteréhokoliv z článků potravinového řetězce mohou negativně ovlivnit společensky prospěšné fungování celého řetězce, včetně naplňování očekávání spotřebitelů. Významné rozdíly ve vyjednávací síle mezi smluvními stranami v rámci potravinového řetězce mohou vyústit do zneužívání ekonomické síly a do uplatňování nekalých obchodních praktik, s dopady zejména na dodavatelské články řetězce²².

Graf 5 Vývoj podpor zpracovatelského/potravinářského průmyslu (mil. Kč, b. c.)

Zdroj: Databáze podpor ÚZEI, 2015

¹⁸ Ze strany obchodních řetězců se vyskytují požadavky na dodavatele např. ve formě zpětných bonusů, poplatků za zalistování a dalších poplatků. Tyto poplatky ovlivňují konečné ceny dodavatelů.

¹⁹ Při větší vyjednávací síle potravinářů se přenáší tlak na zemědělce, což ústí do relativně nižších CZV a k přenosu části zemědělských podpor do potravinářství.

²⁰ Viz také poznámka k ekonomické síle zpracovatelů vůči dodavatelům v části k trhu zemědělských surovin.

²¹ Nižších CZV je dosahováno i málo účinným sdružováním zemědělců do jejich odbytových organizací, včetně jejich menší schopnosti dodávat resp. zásobovat odběratele většími objemy suroviny vyrovnané kvality a s potřebnou pravidelností.

²² Koexistence regulatorního a dobrovolného rámce představuje rozumné řešení pro všechny zainteresované strany při uplatňování obchodních etických kódů a eliminaci nekalých obchodních praktik v potravinovém řetězci. Koexistence uvedených rámců je obsažena i v iniciativě Evropské komise a Evropského parlamentu k řešení nekalých obchodních praktik v potravinovém řetězci. Přípravená novela Zákona o významné tržní síle na úrovni ČR preferuje více regulatorní řešení tohoto problému.

Tab. 5 Vývoj podpor zpracovatelského/potravinářského průmyslu (mil. Kč, b. c.) dle fondů/programů

dle fondů/ programů	Ø 2001–3	Ø 2009–11	2012	2013	2014
podpora cen a kompenzace v rámci SOT	40	336	35	0	0
SAPARD	135	0	0	0	0
PGRLF	11	16	0	0	0
dotace MZe	267	153	132	131	140
ČMRZB	171	38	30	30	8
podpora biopaliv	2 260	90	80	80	81
celkem	2 884	623	277	241	229

Zdroj: Databáze podpor ÚZEI, 2015

Pozn.: Údaje za PGRLF bez vydaných záruk za úvěry u komerčních bank zpracovatelům zemědělské produkce.

Roste rozpor mezi potenciálem českého zemědělství a využitím jeho produkce v domácím potravinářském průmyslu. Výsledkem jsou stále rostoucí vývozy zemědělské suroviny a dovozy zpracovaných výrobků (často vyrobených z původně domácí suroviny) a přetrvávání záporného salda AZO.

Velmi pomalu se rozvíjí chápání marketingu nikoliv jen jako úkol státu, ale především privátní sféry. V rámci EU se uplatňují systémy specificky chráněných potravin. Státem jsou podporovány marketingové systémy KLASA a „Regionální potravina“. Další státem vlastněnou a podporovanou značkou je národní logo pro označení biopotravin, tzv. biozebra. Na privátní bázi se rozvíjí např. systém „Český výrobek – garantováno Potravinářskou komorou ČR“. Je žádoucí zaměřovat se na neustálou výchovu k informovanosti spotřebitele, provázání marketingové strategie se zdravým životním stylem a omezením především klamavé reklamy a reklamy zaměřené na děti.

Další vývoj se však neobejde bez dlouhodobějšího budování důvěry spotřebitelů. Rozvíjejí se lokální a regionální trhy s vazbou na domácí malé producenty a zpracovatele. Z hlediska dlouhodobého vzdělávání spotřebitelů je významný návrh MZe na právní vymezení pojmů „česká potravina“ a „vyrobeno v České republice“, které by měly přispět rovněž k lepší orientaci spotřebitelů v systémech označování potravin.

Při hledání nových směrů a inovací není ve všech případech k dispozici dostatečně efektivní český výzkum, zejména technologický, s širokým potenciálem výsledků, který by nabízel výsledky zejména menším a středním podnikům bez vlastního výzkumu. Pozitivní příklady provázanosti výzkumu (při zapojení i vysokých a středních potravinářských škol) s domácími potravinářskými podniky však existují.

ČR patří mezi země s propracovanou potravinářskou právní úpravou a dobře fungujícím systémem úředních kontrol potravinového řetězce ve prospěch spotřebitelů. Efektivní činnost dozorových orgánů, včetně medializace výsledků úředních kontrol, posiluje na domácím trhu důvěru spotřebitelů v dodržování standardů kvality a zdravotní nezávadnosti potravinářských výrobků.

V posledních letech nabývá na významu otázka zamezení ztrát v potravinovém řetězci a minimalizace potravinových

odpadů (plýtvání potravinami)²³. Otázka plýtvání potravinami nabývá globálního významu i v kontextu snahy o dosažení potravinového zabezpečení s ohledem na trvalou udržitelnost využívání zdrojů, které máme k dispozici. Plýtvání potravinami musí být řešeno intenzivnější spoluprací v rámci celého potravinového řetězce, prostřednictvím stanovení konkrétních měřitelných cílů.

Pozitivním krokem bylo i zřízení „České technologické platformy pro potraviny“, která se postupně stává jednou z hybných sil inovací a zvyšování konkurenceschopnosti.

Celkově ve srovnání s vyspělejšími evropskými zeměmi přetrvává v českém potravinářství, především v oborech prvotního zpracování zemědělské suroviny, nižší produktivita výrobních faktorů a efektivnost jejich využití, projevující se mj. i vyššími fixními náklady stále nedostatečně technologicky vybavené a koncentrované výroby.

2.2.3 Agrární zahraniční obchod

Jedná se o významný segment zemědělského a potravinářského sektoru, který napomáhá realizaci výhod spojených s optimální velikostí produkce převyšující absorpční schopnosti vnitřního trhu.

ČR musí řadu produktů dovážet, zejména tzv. nekompetitivní komodity (subtropické a tropické ovoce, mořské ryby, rýže atd.). U těchto položek je cílem podporovat snižování dovozních celních sazeb a zajištění co nejnižších spotřebitelských cen.

Pokud jde o kompetitivní položky, tj. ty, ve kterých může ČR ostatním zemím výrobně konkurovat, je v zájmu ČR zajistit strategickou míru národní soběstačnosti. V posledních letech vlivem snížení konkurenceschopnosti českých producentů klesla národní soběstačnost u drůbežního a vepřového masa a pro uspokojení poptávky v ČR je třeba ji doplnit dovozem ze zahraničí.

V období po roce 1989 došlo v ČR ke zvýšení nároků spotřebitelů, což se mj. projevuje požadavky na široký výběr zemědělských i jiných produktů. AZO tak ČR umožňuje zajistit dostatečnou sortimentní výměnu jednotlivých produktů české i zahraniční provenience (sýry, uzeniny, lihoviny, víno apod.).

V českém zemědělství a potravinářství se nachází řada velmi dobrých a exportně orientovaných (nejen velkých) podniků, taktéž existují mnohé příklady dobré praxe ve smluvním či přímém provázání činností fungujících ve vertikále „zemědělství – potravinářství – obchod“. Exportu napomáhá i jedinečnost a tradice některých českých

²³ Dle údajů FAO tyto ztráty dosahují globálně až třetiny, přičemž problémem je ve vyspělých zemích plýtvání domácími, resp. nedokonalé technologické využití surovin a výrobních ztrát v rozvojových zemích světa na straně druhé. K naplnění celosvětové potřeby nasytit v roce 2050 téměř 9 miliard lidí bude nezbytné vyprodukovat o 60 % potravin více, než doposud. V současné době se jedná o morální problém celé společnosti, protože na jedné straně jsou ročně znehodnoceny potraviny v hodnotě 400 miliard USD a na straně druhé stále hladoví 800 milionů lidí. OSN vyhlásilo výzvu k nulovému hladovění, která byla podpořena závazkem zemí OSN v rámci udržitelné rozvojové agendy (konkrétně článek 12.3 SDG) snížit plýtvání potravinami do roku 2030 o 50 %.

produktů (včetně jejich chráněných označení v rámci EU), např. pivo, chmel, mák, kolagenní střívka atd. a povědomí o využívání zemědělské techniky a technologických celků české provenience v minulosti.

AZO ČR v posledních pěti letech představuje 5,0–5,5 % celkového zahraničního obchodu z pohledu obratu a agrární export ČR činí 4,2–4,8 % celkového exportu, což koresponduje s charakterem ČR jako výrazně průmyslové ekonomiky. I přes tento nízký podíl, který odráží i postavení sektoru zemědělství v českém hospodářství (2,3 % HDP v r. 2014), patří AZO vzhledem ke strategickým úkolům státu v zabezpečení národní soběstačnosti a uspokojení domácí spotřeby k nejcitlivějším segmentům světového obchodu.

Z hlediska směru obchodních toků vykazuje AZO ČR dominantní orientaci na trh EU. Podíl vývozu do EU na celkovém agrárním exportu přesahuje od roku 2007 trvale 90 %. Zatímco vývoz do EU v období 2004–2014 vzrostl na trojnásobek, objem vývozu do třetích zemí se ve sledovaném období stále pohybuje v rozmezí 7–15 mld. Kč, tj. vzrostl dvojnásobně. Orientace na země EU je dána především geografickou polohou ČR (vnitrozemský stát sousedící výhradně s členskými zeměmi EU) a skutečností, že obchodování na jednotném trhu EU je v zásadě bezbariérové. Nicméně i na něm se český potravinářský export potýká s různými formálními i neformálními netarifními obchodními překážkami, které ve svých důsledcích vedou k jeho určitým deformacím. Stát by měl na jedné straně s větší důsledností iniciovat – pokud jsou překážky neoprávněné – jejich odstraňování.

Pokud jde o zbožovou skladbu, vyváží ČR v oblasti agrárních produktů vymezených kapitoly 01–24 celního sazebníku (tj. včetně tabáku a tabákových výrobků), cca 60 % vysoce zpracovaných produktů. Do třetích zemí se vysoce zpracované produkty vyváží dokonce z cca 70 %. Nutno dodat, že artiklem výrazně ovlivňujícím tyto hodnoty jsou cigarety.

Obecně se v českém vývozu více prosazují produkty rostlinného původu, což souvisí s vývojem struktury českého zemědělství po vstupu do EU.

Vývoz zboží do zemí mimo EU (tzv. třetích zemí) je oblastí se zatím málo využitým potenciálem. Stát ve spolupráci se zahraničními úřady ČR a institucemi zaměřenými na podporu exportu začíná systematicky podporovat exportní zájmy českých potravinářů v těchto zemích.

Rovněž na těchto trzích je nezastupitelná role státu při tlaku na odstraňování obchodních překážek a v pomoci českým podnikatelům tyto překážky překonávat.

Podporou zemědělského a potravinářského vývozu by mělo být vyslání zemědělských diplomatů do vybraných zemí. Posílení orientace exportu na trhy většího počtu tzv. třetích zemí se jeví důležité mj. i v kontextu současné politické nestability, resp. Nasycenosti unijního trhu²⁴.

Zásadní je i intenzivnější státní podpora účasti českých zemědělských a potravinářských firem na mezinárodních veletrzích a výstavách a další prvky proexportní politiky MZe.

2.3 Očekávaný vývoj vnějších podmínek

2.3.1 Společenské, národohospodářské a klimatické podmínky

Společenské a národohospodářské podmínky

Zásadním východiskem strategie je předpoklad, že EU a jednotný trh EU se nerozpadne ani pod současnými tlaky problémů Řecka a dalších zemí a imigrace z třetích zemí. Naopak lze očekávat zvýšení solidarity a nároků v rámci EU při řešení nových problémů.

Tento předpoklad je i zásadním pro strategické definování potravinového zabezpečení, resp. Soběstačnosti ČR. Obě kategorie je nutno posuzovat z pozice celé EU²⁵. Bude-li potravinové zabezpečení a soběstačnost nesprávně chápána a orientována i na určitou míru izolacionalismu, může dojít k plýtvání zdrojů ČR a k riziku výrazného zdražení potravin.

Potravinové zabezpečení je nutno nadále chápat především jako ochranu proti nezvratnému zničení základních výrobních zdrojů v zemědělství, tedy jako starost o dlouhodobé zachování výměry a kvality zemědělského půdního fondu ČR (ZPF).

Poptávku a spotřebu potravin i ekonomickou situaci zemí Evropy ovlivní migrační vlna (zvýšená potřeba zajištění výživy). V ČR jsou v současné době příznivé ekonomické výsledky, tj. roste domácí koupěschopná poptávka. Poptávku a spotřebu budou nejvíce ovlivňovat spotřebitelské ceny, zejména u živočišných produktů. U ovoce a zeleniny je vliv cen omezený (relativně vysoké samozásobení z 30 %). Spotřebitelské zvyklosti a preference obyvatel se pozvolna mění směrem k výživově hodnotnějším a méně energeticky náročným potravinám a to zejména v důsledku odlišného přístupu mladší generace k výživě. Na základě optimistického scénáře prognózy ČSÚ demografického vývoje do roku 2030, který odpovídá stávajícímu trendu ve vývoji počtu obyvatel a současně reaguje na stávající migrační vlnu, je reálné očekávat mírné zvýšení obyvatelstva ČR na cca 10 800 tis. (tj. zvýšení o 2,85 %). Kromě mírného zvýšení objemu spotřeby z hlediska vývoje počtu obyvatel nepředpokládáme výrazné změny v poptávce (preference nutričně vhodnějších potravin). Je pravděpodobné, že se zvýší spotřeba mléčných výrobků (přibližně o 10 %) i masa (o 5 %), ale i ovoce a zeleniny (o 7 %). Na druhé straně lze očekávat mírné snížení spotřeby výrobků z obilovin (o 3 %).

Obecně lze předpokládat, že náklady na domácí produkci budou závislé na změnách celkové produktivity faktorů a ta dosahovala v ČR v letech 2011–2013 vůči roku 2005 hodnoty 4 % a mírně zaostávala za průměrnou změnou za státy EU ve výši 9 %. Vzhledem ke stávající úrovni cen práce a půdy je možné očekávat růst cen těchto dílčích faktorů, které by měly být kompenzovány právě růstem celkové produktivity. V opačném případě budou pracovní náročné komodity ohroženy a bude klesat jejich rozsah ve výrobní struktuře českého zemědělství. Pokud bude zásadním způsobem růst cena ropy na světovém trhu, tak tím budou ovlivněni všichni producenti jak ve světě, tak v Evropě.

²⁴ Od roku 2013 je implementován „Projekt identifikace exportních příležitostí pro agrobiznis“, kterým byla proexportní politika v oblasti zemědělství a potravinářství sjednocena a zefektivněna.

²⁵ Tak jako např. vojenskou bezpečnost ČR je nutno posuzovat na úrovni NATO, energetickou bezpečnost je nutno posuzovat z hlediska působení Energetické unie EU apod.

Změna klimatu

Pokračující změna klimatu, jejíž dopady jsou již v současnosti regionálně významné, se v dlouhodobějším horizontu může projevit častějšími výkyvy počasí spojenými se zvýšeným výskytem teplotních a srážkových extrémů a s nimi souvisejících rizik v podobě mimořádných povodní nebo sucha.

Dlouhodobě mohou změny klimatu ovlivnit zemědělství v několika směrech: v produktivitě, v agrotechnice, v rozvoji chorob a škůdců, v adaptaci plodin na abiotické a biotické stresy a ve změnách v přírodním prostředí venkova. Rostliny budou vystaveny teplotám, na které nejsou adaptovány. Dojde ke zkrácení růstové periody, snížení množství dostupné vody v půdě a k vytvoření méně příznivých podmínek pro jarovizaci, což povede ke snížení potenciálních výnosů. Zvýšení teploty v kombinaci se suchem může zastavit nebo naopak nevhodně urychlit vývoj rostlin, v obou případech s negativními dopady na kvalitu úrody. Výrazně se zvýší nutné výdaje na zavlažování, herbicidy, insekticidy; dojde k rozvoji nových chorob a škůdců. Pravděpodobně dojde k zásadní změně způsobu hospodaření na orné půdě, lze očekávat změny i ve struktuře jednotlivých pěstovaných plodin, což bude ovlivňovat erozi půd.

Existuje obava, že s nastupujícími dopady změny klimatu nastanou problémy s nedostatkem povrchové i podzemní vody mnohem častěji a po delší dobu. Negativní dopady změny klimatu (především rostoucí teplota vzduchu) urychlují proces evapotranspirace (výparu z půdy a rostlin) a zvyšují nároky vegetace na vodu. Suchem ohrožené oblasti se rozšíří. Největší úbytek srážek se předpokládá ve středních zeměpisných šířkách (včetně ČR) a suchých tropech. Naopak ve vyšších šířkách a některých tropech srážek přibude. Je proto nutné krajinu vhodně stabilizovat provedením nezbytných (zejména protierozních) opatření; jedině tak má šanci očekávaným klimatickým výkyvům odolat.

Vývoj světových a evropských agrárních trhů

Podle zdrojů OECD²⁶ reálné CZV budou klesat z úrovně roku 2014, ale budou se stále udržovat na vyšších úrovních, než na jakých byly před rokem 2007.

Pokud by byla cena ropy i nadále na nižší úrovni, pak by tlačila na pokles cen komodit, především by ovlivňovala náklady na energii a hnojiva.

Světový obchod bude u většiny zemědělských komodit v následujících deseti letech expandovat, ale pomalejším tempem než v předešlé dekádě a bude regionálně diferencovaný především v důsledku různých měr růstu příjmů a populace zejména v rozvojových zemích. Rychle expandující asijské ekonomiky budou zvyšovat poptávku po dodatečné spotřebě potravin v důsledku rostoucí populace v kombinaci s rostoucí úrovní příjmů a zvýší tak světovou poptávku na vyšší úroveň než v Africe. Naproti tomu limitovaný růst ve spotřebě potravin v případě rozvinutých regionů v kombinaci se stagnujícím sektorem biopaliv vyústí v limitovanou míru růstu v rozvinutém světě. Potřebný růst produktivity bude doprovázen rostoucími tlaky na trvale

udržitelné užití přírodních zdrojů, protože asi 25 % z. p. je silně degradováno a v mnoha zemích dochází ke kritickému nedostatku vodních zdrojů.

Vývoj mezinárodního obchodně politického prostředí

V příštích letech lze očekávat změny v oblasti pravidel mezinárodního obchodu, které povedou ke zjednodušení obchodní výměny, ke zvýšení transparentnosti obchodně politického prostředí a v důsledku ke snížení nákladů spojených s realizací obchodních případů.

Na mnohostranné úrovni se jedná o dokončení probíhajícího kola obchodních jednání v rámci WTO (DDA/WTO)²⁷.

Ke zjednodušení vzájemného přístupu na trh přispějí i bilaterální aktivity, které EU vyvíjí ve vztahu ke svým významným obchodním partnerům nebo uskupením zemí.

Za pravděpodobně nejvýznamnější aktuálně negociovanou mezinárodní obchodní dohodu lze považovat Transatlantické investiční a obchodní partnerství (TTIP), které se mezi EU a USA dojednává od roku 2013. Zóna volného obchodu potenciálně vznikající mezi těmito dvěma subjekty představuje největší dohodu o volném obchodu v historii pokrývající 46 % světového HDP a 30 % světového obchodu²⁸.

Dvoustranné dohody zajišťující zlepšené podmínky vstupu na trh partnerských zemí bude EU v budoucnosti uzavírat i s dalšími zeměmi (Japonsko, Vietnam, Indie, MERCOSUR aj.).

Vývoj na domácím trhu půdy

Proběhne dokončování prodejů omezeného množství státní půdy a restituce církevní půdy (týkající se zhruba 30 až 40 tis. ha z. p.).

V současnosti dochází k zostření konkurence na trhu půdy, k podstatnému zvýšení zájmu o půdu, včetně zájmu spekulativního či tezauračního kapitálu, k zájmu, který je založen na reálných soukromých investicích do půdy, resp. Do byznysu na půdě.

Zvýšený zájem, který je stimulován také vysokými podporami do zemědělství, se promítá do razantního růstu cen zemědělské půdy, resp. pachtového.

Poroste význam zemědělské půdy jako součást národního bohatství (i ve vztahu k potravinovému zabezpečení) i jako soukromého zboží.

Disproporce mezi výrazně fragmentovanou vlastnickou strukturou půdy proti koncentraci užití půdy však bude nadále přetrvávat, i když se bude zvyšováním podílu vlastní půdy v podnicích zmírňovat.

Bude docházet k další stabilizaci hospodaření podniků na vlastní půdě²⁹. Tento vývoj by měl pozitivně působit na zlepšení péče o zemědělskou půdu.

²⁷ Rozvojové kolo z Dohy (Doha Development Agenda)

²⁸ Předpokládá se, že v konečné verzi TTIP budou dostatečně respektovány standardy EU, a tím sníženy jinak významná rizika pro evropské zemědělství a potravinářství.

²⁹ Podle údajů ČSÚ (Strukturální šetření v zemědělství 2013) se zvýšil podíl vlastní půdy na 25,7 % v roce 2013, což odpovídá ročnímu nárůstu zhruba o 1,2 p. b. Podíl pronajaté půdy na celkové obhospodařované půdě poklesl za posledních 18 let z 95 % na 74 % v roce 2013.

Pozitivní vliv by mohlo mít i případné zavedení moderních postupů plánování krajiny jak je obvyklé ve vyspělých zemích, resp. Jak i v ČR prosazuje česká část Evropské asociace vlastníků zemědělské půdy.

Vývoj na domácím trhu práce

Zaměstnanost v zemědělské prvovýrobě se bude i nadále snižovat v závislosti zejména na změnách rozsahu pracovně náročných komodit, na celkové situaci na trhu práce a na dalším rozvoji technologií. Se zvyšující se produktivitou práce v zemědělství bude docházet k přesunu zaměstnanců z prvovýroby ke zpracování.

Mzdový vývoj v resortu bude zhruba kopírovat celostátní trendy.

Mimo oblast mezd budou finančním stimulem ke generační obměně podpory poskytované mladým zemědělcům a na zahájení podnikání v zemědělství.

Energetická politika a využití zemědělské produkce a odpadů jako obnovitelných zdrojů energie

Objem energie vyrobený z biomasy zaujímá v rámci OZE stále významnější postavení v mixu energetických zdrojů ČR.

Biomasa je hlavním dodatečným a ve větším rozsahu dostupným obnovitelným zdrojem energie v ČR.

Ve využití zemědělské produkce k výrobě biopaliv bude minimálně do roku 2020 aplikován systém povinného

minimálního podílu biosložky ve všech palivech uváděných na trh v možné kombinaci s daňovými úlevami u tzv. vysokoobsažných biopaliv³⁰. V delším horizontu by se měla prosazovat i tzv. druhá generace biopaliv, spočívající na surovinách bohatých na lignocelulózu.

Lze očekávat podstatné snížení podpor v oblasti OZE, resp. zpřísnění podmínek jejich poskytování.

Trh potravin

Geografická poloha, tvar a menší rozloha ČR doprovázená postupným rozvojem dálniční sítě, železniční a vodní dopravy vytvářejí vhodné podmínky pro oboustranný transport zemědělského a potravinářského zboží, zejména ve vztahu k sousedním zemím. Trvalou komparativní nevýhodou pro ČR však zůstává, že nemá přímý přístup k mořským přístavům.

Lze očekávat trvalý růst světové poptávky po potravinách, související s růstem světové populace, doprovázený strukturálními změnami ve spotřebě potravin.

Rozvojovým impulzem by se i přes pokles domácí poptávky po krmivech měl stát růst poptávky po krmivech ve světě.

Přes pokračující ostrou konkurenci v maloobchodu se na domácím trhu potravin budou prosazovat velké podniky zasahující do všech článků potravinového řetězce. Poroste však i význam mikropodniků s diverzifikovanou nabídkou převážně čerstvých produktů v rámci lokální nabídky. Vztahy mezi potravináři a obchodem mohou být významněji ovlivňovány právní regulací chování obchodních řetězců.

2.4 Stav a potenciál hlavních odvětví

Obecnou hrozbou do budoucnosti pro všechny zemědělské komodity je růst ceny práce, půdy, energií a dalších vstupů. Růst ceny práce je hrozbou zejména pro pracovně náročné komodity.

V rostlinné výrobě patří mezi pracovně nejnáročnější komodity (při porovnání pracovních nákladů na 1 ha zemědělské půdy) ovoce, chmel, zelenina, vinné hrozny, dále pak brambory a cukrovka. Naopak nejméně náročné je obhospodařování luk a pastvin. V živočišné výrobě je porovnání složitější, obecně patří k nejnáročnějším chov dojných krav a chov prasnic. V rámci chovu skotu se projevuje značně vyšší pracovní náročnost při produkci mléka ve srovnání s chovem krav bez tržní produkce mléka, resp. Jatečného skotu.

V RV se budou prosazovat zájmy společnosti na trvalou udržitelnost využívání půdy a vodních zdrojů. V ŽV se budou intenzivněji prosazovat zájmy společnosti na pohodu zvířat. V obou případech to bude znamenat tlaky na zvyšování nákladů výroby, na kterých by se měli zvýšenou měrou podílet soukromé podniky.

³⁰ První možnost je spojena s podporami ze strany spotřebitelů, druhá možnost s podporami ze strany daňových poplatníků

2.4.1 Obiloviny, olejnin

Vysoká rentabilita produkce, podpořená vysokou úrovní plošných podpor, je spojena s malým příspěvkem k zaměstnanosti venkova a s některými negativními dopady do životního prostředí.

I přes očekávané ekonomické dopady snížení podpor a zpřísnění podmínek jejich poskytování, možné snížení závazků k podílu biopaliv, dopadů změny klimatu a výkyvů cen na světovém trhu, při soustředění produkce na úrodnější pozemky se systematickou agrotechnickou péčí může zůstat objem i rentabilita produkce v průměru nadále vysoká.

Obiloviny i olejnin patří mezi významné exportní komodity se stabilní poptávkou na vnějších trzích. V posledních letech se opět zvyšuje produkce českého máku, která nachází uplatnění z přibližně 90 % právě na zahraničních trzích.

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> Konkurenceschopnost a vysoká rentabilita produkce větší části pěstitelů založená na výhodách z velikosti podniků, vysoké odborné úrovni pěstitelů, vyspělých technologiích a odrůdách, zjednodušené agrotechnice a menších nárocích na management a objem i kvalitu práce.
	<ul style="list-style-type: none"> Stabilní poptávka domácího zpracovatelského průmyslu a poptávka na vnějších trzích.
	<ul style="list-style-type: none"> Doplnění obilnářských osevních postupů o řepku, slunečnici, mák, sóju se zlepšujícím účinkem na půdu (překonávání nevýhod „bi-kulturního“ hospodaření).
Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> Vysoký podíl odrůd vyšlechtěných pro odlišné klimatické podmínky.
	<ul style="list-style-type: none"> Kratší interval pěstování např. řepky (3–4 roky) vede ke zvýšené potřebě ochrany rostlin.
	<ul style="list-style-type: none"> Silné cenové výkyvy.
	<ul style="list-style-type: none"> Nedodržování osevních postupů (málo zlepšujících plodin)
	<ul style="list-style-type: none"> Menší příspěvek k zaměstnanosti a kvalitě lidského kapitálu venkova.
Příležitosti	<ul style="list-style-type: none"> Rostoucí poptávka po kvalitě produkce, s vyšším využitím certifikovaných osiv a výkonnějších odrůd, včetně jejich adaptace na změny klimatu (sucho).
	<ul style="list-style-type: none"> Využití vysoce intenzivních pěstitelských technologií.
	<ul style="list-style-type: none"> Obecně vyšší realizační ceny a to zejména potravinářských obilovin (žito) a máku.
	<ul style="list-style-type: none"> Pokračující stabilní poptávka domácího zpracovatelského průmyslu.
	<ul style="list-style-type: none"> Stimulace poptávky (biopaliva); využití produkce Bt-kukuřice pro výrobu bioetanolu nebo bioplynu a řepky pro výrobu bionafty.
	<ul style="list-style-type: none"> Zvýšení poptávky po krmných obilovinách a pro export máku.
	<ul style="list-style-type: none"> Uplatnění sóji v rámci podpory produkce bílkovinných plodin s vazbou na chov vysoko užitkových dojníc, resp. Začlenění plodiny do ploch dusík vázajících plodin v rámci ozelenění (plochy vyčleněné v ekologickém zájmu).
Hrozby	<ul style="list-style-type: none"> Možné krátkodobé ztížení produkčních podmínek a zhoršení ekonomiky v důsledku uplatnění přísnějších opatření politiky ve vztahu k ŽP (zejména Cross Compliance, ozelenění).
	<ul style="list-style-type: none"> Vyšší volatilita příjmů v důsledku změny klimatu – zvýšení produkčních a příjmových rizik z hlediska objemu i kvality produkce.
	<ul style="list-style-type: none"> Vyšší dovozy kvalitnějších obilovin, zpracovaných výrobků z olejnin (rostlinných olejů) při stávající efektivnosti českých zpracovatelů.
	<ul style="list-style-type: none"> Rostoucí ceny práce, půdy, energií a dalších vstupů.
	<ul style="list-style-type: none"> Další přehodnocení cílů EU v produkci biopaliv ze zemědělské produkce.
	<ul style="list-style-type: none"> Dlouhodobější riziko zhoršování kvality půdy při případném pokračování velkoplošného a „bi-kulturního“ pěstování plodin, resp. Při pokračování pěstování kukuřice na erozně ohrožených půdách.

Zpracování obilovin

Silné stránky	• Výrobní i kapitálová koncentrace a vertikální integrace s výkupními organizacemi a sklady, na druhé straně s pekárny, těstárnami a dalšími zpracovateli.
	• Dosavadní relativně stabilní poptávka po hlavním produktu – pšeničné mouce.
	• Konkurenceschopná výroba sladu při rostoucí kvalitě.
	• Jakost domácích krmných směsí srovnatelná se zeměmi EU.
Slabé	• Nedostatek inovačních aktivit, především pro výrobky s vyšší kvalitou/přidanou hodnotou.
	• Důsledky: např. zvyšování dovozu zpracovaných obilných zrn pro přímou spotřebu.
Příležitosti	• Další výrobní koncentrace a modernizace.
	• Inovační aktivity spojené s růstem exportu výrobků i do třetích zemí, včetně rozšiřování exportu sladu.
	• Zvýšení domácí poptávky po ječmeni, žitu, pohance apod. s vyšším využitím v lidské výživě.
	• Poptávka po nepotravinářském užití (bioetanol) a potenciál pro budování obilných lihovarů.
Hrozby	• Optimalizace logistických cest s krmivy pro snížení dopravních nákladů.
	• Značné výkyvy v ceně suroviny – obilovin.
	• Snižování domácí poptávky vlivem poklesu spotřeby mouky na obyvatele.
	• Další přehodnocení cílů EU v produkci biopaliv ze zemědělské produkce.
	• Nadměrná výrobní i kapitálová koncentrace a vertikální integrace s výkupními organizacemi a sklady, na druhé straně s pekárny, těstárnami a dalšími zpracovateli.

Zpracování olejnin

Silné stránky	• Relativně vysoce koncentrovaný a konsolidovaný průmysl pro potravinářské i nepotravinářské užití produkce (kosmetika, rostlinné oleje, biopaliva).
	• V rámci sektoru nadprůměrná produktivita.
	• Stabilní poptávka po rostlinných olejích.
Slabé	• Vyšší energetická náročnost výroby.
	• Závislost na dovozu roztíratelných a pokrmových tuků.
	• Tendence k vyšším dovozům sójových extrahovaných šrotů ke krmivářským účelům.
Příležitosti	• Zvýšení poptávky po rostlinných tucích na úkor živočišných tuků.
	• Poptávka po nepotravinářském užití olejnin (biopaliva).
	• Rostoucí tlak na omezení produkce a používání palmového oleje v důsledku environmentálních poškození dešťových pralesů při monokulturním pěstování palmy olejné.
	• Poptávka po potravinářských olejích vysoké kvality a po vývozu máku.
Hrozby	• Nepokrytá poptávka po semeni konopí setého (zejména na výrobu oleje pro potravinářské i průmyslové využití) a olejného lnu.
	• Rostoucí konkurence dovozů levnějších výrobků.
	• Výkyvy cen vstupních zemědělských surovin.
	• Další přehodnocení cílů EU v produkci biopaliv ze zemědělské produkce (I. generace).

2.4.2 Mák modrý

Mák modrý pěstovaný na území ČR je tradiční českou plodinou a potravinou, ceněnou zejména pro svoji typickou chuť a vůni, ale také pro vysoký obsah vápníku (v hmotnostních jednotkách 12x víc než v mléce). Díky vysoké kvalitě a unikátním chuťovým vlastnostem si po roce 1989 vybudoval výborné jméno a prosadil se i na zahraničních trzích, zejména pak ve střední a východní Evropě. Pěstební plochy vzrostly z méně než 10 tis. ha na víc než trojnásobek, produkce dosahuje 25–30 tis. t, z toho víc než 85 % se vyváží. Roční tržby za export přesahují 1 mld. Kč a rentabilita pěstování je proti jiným plodinám nadprůměrná, krom toho je to jedna z mála zlepšujících předplodin v osevních postupech. V posledních letech je bohužel z trhů vytlačován méně kvalitním, avšak levným, semenem technických máků, které jsou ve velké míře do ČR dováženy ze Španělska, Francie, Maďarska a dalších zemí, přimíchávány do českého máku a dále prodávány jako české zboží.

Silné stránky	• Doplnění osevních postupů o plodinu se zlepšujícím účinkem na půdu.
	• Vynikající klimatické a geografické podmínky ČR.
	• Dobré jméno českého máku na zahraničních trzích.
	• Vysoká konkurenceschopnost produkce založená na tradici, vyspělých technologiích, odrudách a odborné úrovni pěstitelů i zpracovatelů.
	• Stabilní poptávka tuzemského zpracovatelského průmyslu, který je vybudován na dobré technické a technologické úrovni a má své exportní kanály pro vývoz produkce s vyšší přidanou hodnotou.
	• Evropsky konkurenceschopné domácí šlechtění a výzkum.
	• Vybudovaná struktura profesních organizací a spolupráce pěstitelů s výzkumem.
	• Obecně vyšší realizační ceny proti jiným plodinám + vývozní orientace.
Slabé stránky	• Velká závislost na počasí, silné výkyvy v množství a ceně.
	• Vývoz především v surovém stavu.
	• Poměrně velký podíl dovozu zpracovaného českého máku zpět do ČR v podobě polotovarů pro pekárenský průmysl.
	• Velmi obtížná identifikace odrud, snadné falšování.
Příležitosti	• Potenciál růstu produkce s vyšší rentabilitou a s vyšší přidanou hodnotou pro pěstitele.
	• Potenciál využití dobrého jména českého máku a udržení nebo zvyšování vývozu.
	• Potenciál zvyšování vývozu zpracovaného máku a tedy vývozu vyšší přidané hodnoty pro zpracovatele.
	• Zvýšení poptávky propagací kvalitního českého máku a zdravotních benefitů spojených s jeho konzumací v tuzemsku i na tradičních exportních trzích (Rusko, Německo, Rakousko, Polsko).
	• Zastavení nebo alespoň snížení dovozu technických máků do ČR a poškozování dobrého jména českého máku v tuzemsku i ve světě.
	• Zvýšení efektivnosti produkce lepším managementem a využíváním výsledků výzkumu.
Hrozby	• Zvyšující se dovozy levnějších a méně kvalitních technických máků do ČR, falšování českého máku, devastace jeho dobrého jména, klamání spotřebitelů.
	• Tlak na ceny máku a makových výrobků ze strany obchodu, poptávka po méně kvalitních, ale levnějších výrobcích.
	• Pokřivení chuťových návyků především u mladší generace, která někdy už ani neví, jak chutná kvalitní český mák.

2.4.3 Cukrová řepa – cukr

V podmínkách ČR jde v současnosti o komoditu s dlouhodobou tradicí, zkušenostmi pěstitelů a regionálně vhodnými podmínkami pěstování. Zároveň trh s biopalivy představuje další příležitost pro rozvoj pěstování cukrové řepy. Na druhou stranu je třeba počítat s riziky, která představují zejména rozhodnutí zahraničních vlastníků cukrovarů a lihovarů a nová podoba SOT v rámci SZP po roce 2014.

Silné stránky	• Regionálně vhodné podmínky pěstování, navíc ve spojení se specifickými podporami, které ústí do dobré rentability produkce.
	• Kvalitní technické a technologické vybavení.
	• Zvyšování technologické kvality (výtěžnosti) produkce.
	• Příznivé dopady na udržování kvality půdy a zaměstnanost venkova.
	• Koncentrace (konsolidace) zpracovatelů a dlouhodobější smlouvy pěstitelů se zpracovateli.
Slabé	• Rentabilita vázaná na SOT (do roku 2016/2017) a podpory spojené s produkcí cukrové řepy.
	• Investičně náročné případné obnovování produkce v podnicích, které v důsledku reformy SOT ji ukončily.
Přílež.	• Stimulace poptávky (biopaliva).
Hrozby	• Zrušení cukerných kvót EU a podnikatelská rozhodnutí vlastníků cukrovarů pro zachování/rozšíření domácí produkce cukru.
	• Růst konkurence – dovozů levnějšího třtinového cukru a zvýšení spotřeby náhradních sladidel.
	• Snížení či dokonce zrušení stávajících specifických podpor.
	• Podnikatelská rozhodnutí vlastníků cukrovarů pro snížení/zrušení domácí produkce cukru.
	• Rostoucí ceny práce, půdy, energií a dalších vstupů.
	• Případná vyšší podpora pěstitelů z konkurenčních zemí EU než podpory v ČR.

Cukrovarnictví

Silné	• Konsolidovaný obor s převahou zahraničního kapitálu.
	• Technologická úroveň – rostoucí výtěžnost, nižší výrobní ztráty.
Slabé	• Vyšší výrobní náklady vůči zpracovatelům cukrové třtiny.
Přílež.	• Zrušení cukerných kvót EU.
	• (Mírné) zvýšení poptávky po cukru v oborech, které cukr využívají jako surovinu.
	• Výroba cukru z cukrové řepy vypěstované mimo ČR.
Hrozby	• Zrušení cukerných kvót EU.
	• Rostoucí konkurence dovozů levnějších výrobků obsahujících cukr i dovoz cukru včetně cukru bílého. ³¹

³¹ Riziko platí pro všechny komodity.

2.4.4 Brambory – konzumní, škrobářenské

Konzumní brambory neměly v rámci Společné zemědělské politiky EU nikdy zřízenou Společnou organizaci trhu a nebyly jim poskytovány žádné speciální podpory. Současná, nově stanovená podpora pro konzumní brambory, je výsledkem několikaleté snahy o její ustanovení a je pro české pěstitele konzumních brambor významným přínosem. Její výše byla kalkulována i vzhledem k ostatním citlivým komoditám.

Naopak brambory pro výrobu škrobu měly v rámci SZP EU Společnou organizaci trhu se škrobem a v této souvislosti jim byly poskytovány finanční podpory. Na tyto podpory, po jejich ukončení v rámci Společné zemědělské politiky, navázala národní podpora v souvislosti se zvláštním systémem pěstování brambor pro výrobu škrobu, šetrném k životnímu prostředí. Na tuto podporu, která byla již také ukončena, navazuje stávající podpora v rámci citlivých komodit. Její výše je stanovena s ohledem na udržení rozměru pěstování brambor pro výrobu škrobu v naší republice v souvislosti cenovými hladinami bramborového škrobu v celé EU. Její poskytování není ovlivňováno státní příslušností výrobců škrobu.

Silné stránky	• Příznivá souhrnná rentabilita pěstování konzumních brambor, avšak jen v lepších podnicích ve vhodných půdních a klimatických podmínkách a s kvalitní strojně-technologickou základnou pro pěstování.
	• Zlepšení rentability a konkurenceschopnosti pěstování škrobářenských brambor, také v důsledku specifických podpor.
	• Tradice, vyspělost a zkušenost pěstitelů.
	• Zohlednit produkce sadby, vhodné pěstební podmínky a rozvinuté VaVal aktivity pro tento sektor.
	• Smluvní vztahy pěstitelů škrobářenských brambor se zpracovateli.
	• Prvotní zpracování brambor v řadě podniků, lepší podmínky na trhu.
	• Příspěvek k zaměstnanosti venkova.
	• Produkce kvalitní sazby v uzavřených pěstebních oblastech vymezených zákonem.
	• Vhodné klimatické a půdní podmínky.
Slabé stránky	• Evropsky konkurenceschopné domácí šlechtění a výzkum brambor.
	• Příznivá souhrnná rentabilita pěstování konzumních brambor pouze v nejlepších podnicích (vysoké náklady většiny pěstitelů).
	• Rentabilita pěstování škrobářenských brambor dosahovaná v důsledku specifických podpor.
	• Nízký objem prodeje prostřednictvím odbytových organizací.
	• Vázanost pěstování škrobářenských brambor na specifické podpory.
	• Klesající poptávka o brambory k přímé spotřebě.
Příležitosti	• Rostoucí dovozy brambor za nižší ceny, v době nadprodukce brambor v Evropě dovozy za podnákladové ceny.
	• Nedostatečná technická a technologická úroveň skladů brambor a jejich kapacita.
	• Růst poptávky po produktech s vyšší přidanou hodnotou a kvalitou a po širším sortimentu výrobků a polotovarů – příležitosti pro zpracování v podnicích.
	• Možné dlouhodobější zařazení konzumních a škrobářenských brambor mezi tzv. citlivé komodity.
	• Potenciál být ekonomicky stabilizující komoditou.
	• Konzumace brambor jako moderní, nutričně bohaté a zdravé zeleniny a potravin.

Hrozby	• Klesající zájem spotřebitelů o brambory k přímé spotřebě.
	• Snížení podpor, resp. Nezařazení konzumních a škrobářenských brambor mezi citlivé komodity po roce 2020.
	• Rostoucí ceny práce, půdy, energií a dalších vstupů.
	• Vyšší rizika výskytu nových škůdců a původců chorob rostlin v důsledku změny klimatu.
	• Pokračující či rostoucí dovozy brambor za podnákladové ceny, nízká úroveň zavlažovacích systémů v sektoru, nízká rentabilita a vysoká rizikovost pěstování.
	• Nízký podíl zavlažovaných ploch v nepříznivých letech negativně ovlivňuje výši a stabilitu produkce.
	• Nízká rentabilita, vysoká rizikovost a nákladovost pěstování brambor v porovnání s obilím, kukuřicí, řepkou apod.

Zpracování brambor a výroba škrobu

Silné	• Diverzifikace výrobků z brambor v souladu s poptávkou.
	• Vysoká koncentrace zpracování průmyslových brambor.
	• Rostoucí poptávka po bramborovém škrobu a výrobků ze škrobu.
Slabé	• Výkyvy v dodávkách domácí suroviny v množství a kvalitě způsobené výkyvy počasí.
	• Závislost výroby bramborového škrobu na podporách.
Přílež.	• Další rozšíření sortimentu výrobků z konzumních brambor (výrobní inovace).
	• Poptávka po výrobcích ze zemědělských surovin pro technické užití.
	• Potenciál pro zvyšování vývozu bramborového škrobu.
Hrozby	• Vývoz brambor na zpracování v zahraničí a tím jejich nedostatek pro domácí zpracování.
	• Zvyšování dovozů levnějších výrobků, resp. Konkurence jiných druhů škrobu a dalších výrobků z dovozu.
	• Klesající domácí poptávka.

2.4.5 Chmel

Chmel je v ČR tradiční komoditou vysoké jakosti, která je však v poslední době pod tlakem měnících se požadavků

průmyslu (standardizace přísad a cenový tlak) a ztrácí na konkurenceschopnosti. Možné cílení části přímých plateb na podporu pěstování chmele může stimulovat rozšiřování ploch a spolu se zvyšováním intenzity vést i k nárůstu produkce.

Silné stránky	• Kvalitní certifikovaný chmel s garancí státu.
	• Vysoká úroveň šlechtění chmele a světově uznávané kvalitní české odrůdy.
	• Vysoká organizovanost pěstitelů chmele.
	• Vysoká úroveň služeb v oblasti pěstování i zpracování chmele.
	• Příspěvek k zaměstnanosti venkova a k udržování krajinného rázu regionů.
Slabé	• Zastaralé technologické vybavení pěstitelů.
	• Špatná věková struktura porostů a konstrukcí.
	• Nutnost specifických podpor k zachování rentability pěstování.
Příležitosti	• Zvýšení efektivnosti pěstování.
	• Zlepšení systému pěstování ekologické produkce.
	• Opětovné posílení image českých odrůd chmele – vytvoření systému propagace českého chmele.
Hrozby	• Silná zahraniční konkurence, zejména v sortimentu vysokoobsažných odrůd.
	• Rostoucí cenu vstupů.
	• Zvýšení poptávky po tzv. „low-cost beers“ s menší spotřebou kvalitních odrůd.

2.4.6 Ovoce a zelenina

Ovoce a zelenina má ve výživě člověka výsadní postavení a sehrává z mnoha důvodů v potravním řetězci významnou dietetickou roli. Pomáhá také předcházet řadě civilizačních chorob. Proto je nutné nabídnout tuzemskému spotřebiteli široké spektrum kvalitní domácí produkce.

Jde o pracovně náročná odvětví s nevyužitým potenciálem pro produkci s vyšší přidanou hodnotou. Zaměření na

investiční podpory v tomto odvětví, (restrukturalizace sadů, skladovací a zpracovatelské kapacity, skleníky ve spojení s BPS apod.), další rozvoj organizací producentů a zvyšování domácí poptávky i po regionální a ekologické produkci může pozitivně působit na zvyšování podílu domácí produkce na celkové spotřebě v ČR. Při zaměření na vysokou kvalitu a zavedení nejnovějších technologií do praxe se ve vhodných oblastech (klimatické a vodní poměry, městské aglomerace pro odbyt apod.) může jednat o intenzivně produkované komodity.

Silné stránky	• Regionálně vhodné klimatické podmínky (dostatek vody) pro pěstování zeleniny (zejména zeleniny plodové, cibulové, košťálové, kořenové a listové) a pro některé druhy ovoce mírného pásma (jablka, slivoně, višně apod.).
	• Zájem domácích spotřebitelů o tuzemskou produkci.
	• Funkční odbytové organizace pěstitelů.
	• Rozvoj ekologické a integrované produkce.
Slabé stránky	• Příspěvek k zaměstnanosti venkova a k udržování krajinného rázu regionů.
	• Odrůdová a věková struktura sadů (vysoký podíl přestárých sadů), vysoké investiční náklady na restrukturalizaci.
	• Souhrnná rentabilita pěstování ovoce a zeleniny je kladná jen u nejlepších podniků.
	• Nevhodný poměr mezi produkcí konzumního ovoce a produkcí na zpracování (zejména u jablek), snižující celkové příjmy za produkci.
	• Menší podíl podniků se zpracováním suroviny.
	• Často velmi malá intenzita ekologického pěstování ovoce ve vazbě na dosavadní podmínky podpor.
	• Nedostatečně rozvinutá vědecko-výzkumná základna (především u zeleniny).
Příležitosti	• Nedostatek „levných“ pracovních sil na sezónní práce.
	• Obnova a rekonstrukce závlahových soustav.
	• Růst poptávky po produktech s vyšší přidanou hodnotou a kvalitou, včetně produktů ekologického a integrovaného pěstování, a po širším sortimentu výrobků a polotovarů – příležitosti pro zpracování v podnicích.
	• Růst poptávky i zlepšením výchovy a informovanosti dětí a mládeže ke spotřebě ovoce a zeleniny.
	• Další podpora ekologického a integrovaného pěstování s přísnějšími podmínkami jejich poskytování.
Hrozby	• Využití specifických podpor a různých podporovaných forem „krátkých řetězců“ a organizací výrobců pro zlepšení tržních podmínek ve vertikále.
	• Zvýšení efektivnosti produkce lepším managementem a využíváním výsledků výzkumu.
	• Vyšší rizikovost pěstování z důvodu výkyvů počasí.
	• Investiční náročnost technického vybavení sadů.
	• Nedostatek vody na zavlažování v některých produkčních oblastech (např. jižní Morava).
	• Nedostatek vlastních zdrojů na investice.
	• Růst dovozů zpracovaných výrobků při nedostatečné domácí zpracovatelské kapacitě.
	• Rostoucí ceny práce, půdy, energií a dalších vstupů.
	• Vyšší rizika výskytu nových škůdců a původců chorob rostlin v důsledku změny klimatu.
	• Zanedbaná údržba melioračních kanálů i vodních toků a s tím spojené větší riziko vyběžení vody z koryt, které znehodnotí porosty zeleniny a vypěstovanou produkci.
	• Zabahněné vodní toky mají výrazně sníženou kapacitu pro zadržení závlahové vody v krajině.

Zpracování ovoce a zeleniny

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Přizpůsobení zpracovatelských kapacit domácí produkci, tzn. Kapacitní pružnost (schopnost zpracování sezónních surovin i při vysoké úrodě). • Konzervářské zpracování umožňuje dlouhodobé skladování výrobků bez změny jejich kvality. • Schopnost zpracování suroviny na speciální konzervářské výrobky. • Konzervářské zpracování suroviny šetrné k ŽP. • Ve vazbě na domácí zemědělství napomáhá regionálnímu rozvoji a rozvoji venkova (zejména v regionech s vyšší mírou nezaměstnanosti).
	<ul style="list-style-type: none"> • Výkyvy v dodávkách domácí suroviny v množství a kvalitě. • Problémy při sjednávání dlouhodobých smluv s jednotlivými pěstiteli.
	<ul style="list-style-type: none"> • Další rozšíření sortimentu výrobků (výrobní inovace), zejména ovocných, zeleninových šťáv a diaproductů. • Modernizace zpracovatelských kapacit špičkovou technikou. • Zvýšení domácí poptávky založením systému propagace spotřeby produktů z ovoce a zeleniny.
	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurence na trhu s čerstvým ovocem a zeleninou (celoroční zásobování) a pokles poptávky po konzervářských výrobcích. • Zvyšování dovozu levnějších a kvalitních výrobků.

2.4.7 Víno – vinohradnictví

Jde o regionálně významnou i tradiční komoditu, která výrazně přispívá k zaměstnanosti venkova. Vysoká přidaná hodnota finálních produktů přispívá k dobré rentabilitě odvětví.

V případě budoucího uvolnění limitů EU pro výsadbu révy vinné po roce 2030, může být využit významný potenciál pro rozšiřování osázené plochy vinic. Zaměření na zlepšení odrůdové i zpracovatelské kvality může i přes ostrou světovou konkurenci působit na zvyšování podílu domácí produkce na celkové spotřebě ČR.

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvinuté vlastní zpracování a přímý prodej produkce, resp. Dlouhodobější smlouvy se zpracovateli. • Příspěvek k zaměstnanosti venkova a k udržování krajinného rázu regionů a rozvoji turistiky. • Relativně vysoká úroveň organizovanosti pěstitelů, podporovaná v rámci SOT i PRV. • Poptávka spotřebitelů o domácí produkci. • Odrůdová pestrost, která je pro Čechy a Moravu velmi specifická a prakticky s výjimkou Slovenska ojedinělá.
	<ul style="list-style-type: none"> • Produkční potenciál (20 tis. ha) je s ohledem na domácí poptávku nízký. • Nedostatek zdrojů na pokrytí vysokých investičních nákladů na restrukturalizaci vinic a na nové technologie pro obhospodařování vinic odpovídající moderním trendům.

Příležitosti	• Významnější vliv necenových faktorů konkurence, jejich využití při růstu poptávky po produktech s vyšší kvalitou.
	• Další podpora ekologického a integrovaného pěstování.
	• Využití různých forem „krátkých řetězců“ a organizací výrobců pro zlepšení tržních podmínek.
	• Orientace výzkumu a šlechtění odrůd révy na stresové faktory (sucho, choroby, škůdci).
	• Využití povoleného procenta navýšení pěstebních ploch v rámci pravidel EU.
	• Rozvoj oenoturistiky.
	• Využívání potenciálu služeb nevládních organizací.
	• Změna klimatu umožní rozšiřovat plochy vinic i v oblastech, kde to není dnes možné.
	• Rozvíjení EZ a integrovaného pěstování.
Hrozby	• Vyšší rizikovitost pěstování z důvodu výkyvů počasí.
	• Významnější vliv necenových faktorů konkurence.
	• Uvolnění limitů EU pro výsadbu vinic a v dlouhodobějším horizontu zostření konkurence na trhu EU.
	• Nedostatek vlastních zdrojů na investice.
	• Rostoucí ceny práce, půdy, energií a dalších vstupů.
	• Odchod mladé generace z oboru vinohradnictví.
	• Vyšší rizika výskytu nových škůdců a původců chorob rostlin v důsledku změny klimatu.

Výroba vína

Silné stránky	• Renesance tradice výroby vína – působení Vinařského fondu při propagaci vín a růstu odbytu.
	• Ve vazbě na domácí zemědělství napomáhá regionálnímu rozvoji a rozvoji venkova (zejména v regionech s vyšší mírou nezaměstnanosti).
	• Výroba vín s převahou chráněného označení původu.
Slabé	• Překážky v rozšiřování oboru v důsledku evropské regulace výměry vinic a nerovných podmínek podnikání proti zemím EU 15.
	• Výkyvy v dodávkách domácí suroviny v množství s ohledem na klima a výměru vinic.
	• Nejednotnost mezi nevládními organizacemi v oboru.
Příležitosti	• Propagace vybraných značek.
	• Zvýšení poptávky po jakostních českých a moravských vínech
	• Rozvoj oenoturistiky.
	• Posílení vědeckovýzkumné základny pro vinohradnictví a vinařství.
	• Využívání nových výrobních procesů a technologií ve sklepním hospodářství.
	• Vyšší poptávka po vínech s originální certifikací, spojených s původem, daná i vyšší úrovní vzdělání spotřebitelů o původu, bezpečnosti a zdraví produktů.
	• Aplikace moderních technologií ve výrobě a balení vína.
Hrozby	• Zvýšená kontrola poctivosti projede vína a postihování podvodů z dovozy nekvalitních vín a surovin za dumpingové ceny.
	• Rostoucí konkurence na trhu EU i na světových trzích (Jihoafrická republika, Austrálie, USA, Argentina, Čína).
	• Zvyšování dovozů levnějších a méně kvalitních výrobků z révy vinné
	• Pokračující problémy s falšováním: snadné falšování na všech stupních zpracování i při jeho obchodní úpravě (klamání spotřebitele).
	• Trvalá poptávka po levných vínech nízké kvality.

2.4.8 Mléko (kravské)

Mléko představuje jednu z klíčových komodit z hlediska zachování vhodné struktury českého zemědělství. Odvětví se stále se zvyšující užítkovostí základních stád a se značnou závislostí na zpracovatelském průmyslu (mlékárny) a vývoji spotřebních návyků obyvatelstva. Jde o komoditu determinovanou vysokým konkurenčním tlakem, volatilitou výkupních cen a specifickým postavením v rámci potravinového řetězce, kde se očekává další významný tlak na zvýšení efektivity produkce.

Silné stránky	• Růst užítkovosti, podmíněný také vyspělými plemenářskými službami a činnostmi svazů chovatelů. Dobrý genetický potenciál.
	• Kladné rentability i bez podpor dosahuje zhruba jedna třetina chovatelů.
	• Nižší cena práce a půdy.
	• Převažující velkovýroba s využitím krmiv na o. p. většinou s moderními technologiemi i ve vztahu k pohodě zvířat.
	• Příspěvek k udržování kvality půdy a zaměstnanosti venkova.
Slabé stránky	• Nízký podíl (efektivní) produkce z chovu dojníc s převahou krmivové základny na TTP.
	• Klesající počet dojníc snižuje význam odvětví pro udržování kvality půdy a zaměstnanost venkova.
	• Problémy se získáváním kvalifikovaných a odpovědných pracovníků, řešené najímáním cizích státních příslušníků.
	• Absence národních (soukromých) systémů kvality, resp. Vhodné zapojení do nadnárodních systémů kvality.
	• Vzhled mnohých velkokapacitních objektů snižující turistickou atraktivitu lokalit.
Příležitosti	• Výraznější prostor pro zvyšování efektivity produkce u zhruba dvou třetin chovatelů.
	• Pokračující specifické podpory producentům mléka.
	• Rozšíření chovu dojeného skotu v podhorských a horských oblastech s krmivovou základnou na TTP a s uplatněním EZ.
	• Další rozvoj zpracování produkce v podnicích, využití „krátkých řetězců“ a odbytových organizací.
	• Zvýšení poptávky – zlepšení stravovacích návyků obyvatelstva.
	• Vytvoření národních (soukromých) systémů kvality, resp. Vhodné zapojení do nadnárodních systémů kvality.
	• Rozvoj odbytových organizací a koncentrace nabídky.
Hrozby	• Vyšší míra propojení výzkumu s chovatelskou praxí.
	• Pokračující nižší efektivnost zpracovatelů.
	• Rozhodování (zahraničních) vlastníků zpracovatelského průmyslu.
	• Rostoucí ceny práce, půdy, energií a dalších vstupů, zejména krmných směsí na bázi sóji (konkurence bio-energetiky).
	• Chybějící kvalifikovaní zaměstnanci v chovech.

Zpracování kravského mléka

Silné	• Pronikání zahraničního kapitálu do produkce výrobků s vyšší přidanou hodnotou.
	• Vývozní orientace oboru (kladné saldo).
	• Růst produktivity práce.
Slabé stránky	• Převažuje nižší technologická vybavenost a koncentrace zpracovatelských kapacit.
	• Pomalejší modernizace technologií.
	• Růst dovozů (zejména sýrů) na úkor domácí produkce, daný zejména nižší efektivností domácích výrobců a kvalitou nabídky.
	• Neexistence dlouhodobějších smluv s dodavateli suroviny.
Příležitosti	• Využití nadbytečných výrobních kapacit, resp. Jejich využití pro vývoz mléčných produktů i do třetích zemí.
	• Propagace českých výrobků na domácím trhu, trhu EU a na trzích v třetích zemích.
	• Podpora domácí spotřeby, včetně tzv. školního mléka.
	• Vyšší míra propojení výzkumu s chovatelskou praxí.
Hrozby	• Rostoucí vývoz domácí suroviny (snižování nabídky pro domácí zpracovatele).
	• Rostoucí dovozy levnějších výrobků zejména z nových zemí EU (Polsko).
	• Výkyvy v cenách suroviny.
	• Rostoucí tlaky obchodních řetězců na dodavatelské ceny a na přenášení větší části obchodních rizik na dodavatele.

2.4.9 Jatečný skot a hovězí maso

Jde o další klíčovou komoditu z hlediska žádoucího strukturálního vývoje zemědělství a zároveň očekávaných pozitivních dopadů na zlepšení kvality ŽP, včetně příspěvku k zachování kvality půdy, jejího vodního režimu, biodiverzity a také k zajištění kulturního rázu krajiny. Celkovou produkci ovlivňuje i značná provázanost s odvětvím mléka,

neboť více než dvě třetiny produkce hovězího masa dosud pocházejí od skotu plemen s mléčnou a kombinovanou užitkovostí. Vzhledem k nedostatku hovězího masa na evropském trhu (EU je čistým dovozcem této komodity), existuje velký prostor k dalšímu výraznému navýšení stavů skotu, zejména pak kategorie KBTPM. V potaz je třeba vzít možnost skokového nárůstu počtu KBTPM.

Silné stránky	• Velkovýrobní systémy chovu skotu s využitím výhod z velikosti u řady podniků.
	• Provázanost chovu krav BPTM s opatřeními ke zlepšování vztahu zemědělství k ŽP.
	• Vysoký stupeň zatrávnění v horských a příhraničních oblastech s dobrou krmivovou základnou pro chov krav BPTM.
	• Vynikající klimatické a geografické podmínky ČR pro pastevní chov skotu.
	• Kvalitní systém plemenářské práce v chovu masného skotu, velmi dobrý zdravotní stav v chovech.
Slabé stránky	• Agroturistika – provázání zemědělství s cestovním ruchem a výrobou lokálních produktů.
	• Ztrátovost vlastního výkrmu skotu v důsledku nízké intenzity výroby a nižších CZV (také jako důsledek nižší efektivity zpracovatelského průmyslu).
	• Vysoká závislost ekonomiky odchovu mladého skotu u krav BPTM na podporách, při existenci vysoce rentabilních podniků s extenzivními chovy.
	• Menší význam chovu krav BPTM pro zaměstnanost venkova.
	• Malý podíl obchodované produkce prostřednictvím odbytových organizací a v rámci privátních systémů kvality.
	• Vzhled mnohých velkokapacitních objektů snižující turistickou atraktivitu lokalit.
	• Nízké investice do technologií a ustájení v předchozích letech.
Příležitosti	• Nedostatečné využití TTP (1 mil. ha TTP vs. 200 tis. KBTPM).
	• Využití vázané podpory přežvýkavců.
	• Zlepšení kvality produkce, včetně zapojení do (privátních) systémů kvality v celé vertikále.
	• Zvýšení podílu obchodované produkce prostřednictvím organizací výrobců, zlepšení marketingu a diverzifikace trhu (faremní zpracování a prodej, bio-produkce).
	• Zatraktivnění agroturistiky ve spojení s chovem skotu.
	• Výraznější prostor pro zvyšování efektivity produkce u většiny podniků s výkrmem skotu, včetně zlepšení managementu.
	• Pokračující specifické podpory producentům.
	• Vazba podpor na produkci kvalitního hovězího masa.
	• Prostor k efektivnějšímu využití TTP k chovu paseného skotu.
	• Dlouhodobý nedostatek hovězího masa na evropském trhu.
	• Prostor ke zvýšení domácí spotřeby hovězího masa.
Hrozby	• Obchodní činnost jednotlivých svazů, vývozy zvířat, pozitivní vliv na cenu pro prvovýrobce.
	• Snížení přímých i nepřímých podpor chovu skotu.
	• Zvýšení nákladů a zprísňení podmínek na převozy (vývozy) živých zvířat (transportních nákladů, nákladů na pohodu zvířat).
	• Konkurence dovozů hovězího masa z EU a z třetích zemí (dopady dohody EU s MERCOSUR, dohody TTIP s USA).
	• Zvýšení nákladů na práci, půdu a také krmiva (konkurence bio-energetiky).
	• Rostoucí ceny práce, půdy, energií a krmiv.
	• Zdravotní stav stád skotu v EU, resp. případný výskyt nebezpečných nákaz.

2.4.10 Ovce a kozy

I přes očekávaný pokles podpor na plochu (SAPS, LFA), který bude částečně kompenzován vázanými podporami chovu přežvýkavců, existuje předpoklad u většiny

producentů k zachování dostatečné rentability a mírného nárůstu produkce v souladu s domácí poptávkou. Chovy jsou významné celoplošně, s ohledem na údržbu krajiny pak zejména v horských a podhorských oblastech a pro zaměstnanost v těchto oblastech.

Silné	• Význam celoplošně, zejména v horských a podhorských oblastech pro udržování rázu krajiny a TTP.
	• Existence farem s komplexním zpracováním mléka a širokou nabídkou produktů.
	• Nízká energetická náročnost proti chovům jiných přežvýkavců.
Slabé stránky	• Nízká domácí poptávka po produktech pro výrobu potravin.
	• Nedostatek zpracovatelských kapacit.
	• Nízké ceny a tím i využití vedlejších produktů (vlna, kůže apod.)
	• Vysoká závislost ekonomiky chovu a tím i stavů zvířat na dotacích.
	• Roztříštěnost chovů.
Příležitosti	• Nevyužití potenciálu krmivové základny na TTP (nízká intenzita chovů).
	• Využití vázané podpory.
	• Vyšší využití potenciálu krmivové základny na TTP.
	• Zlepšení marketingu ovčích a kozích produktů.
	• Využití podpor EZ.
Hrozby	• Regionální úbytek stavů zvířat a riziko ztráty přirozené údržby krajiny v těžko přístupných oblastech.
	• V případě poklesu stavů riziko opouštění půdy nebo rozorávání travních porostů.

2.4.II Prasata

Odvětví je charakteristické nejvýraznějším poklesem produkce, daným zejména vysokou konkurencí na trhu EU, horší efektivností produkce a nižší účinností odpovídajících zpracovatelských kapacit.

Rozvoj produkce se bude soustřeďovat v podnicích s nejlepšími technologiemi a efektivností výroby a bude ve zvýšené míře než v současnosti pokrývat poměrně stabilní domácí poptávku, k čemuž může významně přispět zejména zvýšení koncentrace a efektivnosti zpracovatelských kapacit a lepší marketing tradiční domácí produkce.

Silné stránky	• Existence podniků s vysokou koncentrací zvířat bez půdy a s potenciálními výhodami z velikosti.
	• Zlepšující se reprodukční ukazatele v chovu prasnic (avšak stále nedosahující úrovně vyspělých producentů např. z Německa, Nizozemí či Dánska).
	• Naprostá většina podniků naplňuje požadavky na pohodu zvířat, která bude dále zlepšována.
	• Stabilní domácí poptávka po vepřovém mase.
Slabé stránky	• Přes významný podíl velkovýroby je produkce ztrátová u naprosté většiny podniků (hlavní příčinou jsou horší, byť zlepšující se produkční ukazatele, vyšší náklady na krmiva, neexistence přímých podpor a nižší CZV poskytované domácím zpracovatelským průmyslem).
	• Nízká míra rentability chovu prasnic, redukce jejich stavů a nutnost dovozů selat pro zástav.
	• Malý podíl obchodované produkce prostřednictvím odbytových organizací a absence privátních systémů kvality.
	• Vyšší rizika negativních dopadů velkokapacitních objektů na životní prostředí.
	• Vzhled mnohých velkokapacitních objektů snižující turistickou atraktivitu lokalit.
Příležitosti	• Absence národních (soukromých) systémů kvality, resp. vhodné zapojení do nadnárodních systémů kvality.
	• Zlepšení produkčních ukazatelů a intenzity výroby a zejména konverzních poměrů krmiv, také vstupem nezemědělského/zahraničního kapitálu do odvětví (získání kapitálu na technologie, zlepšení managementu).
	• Zlepšení kvality produkce, zapojení do (privátních) systémů kvality v celé výrobní vertikále.
	• Zvýšení podílu obchodované produkce prostřednictvím organizací výrobců či dlouhodobých smluv ve vertikále, zlepšení marketingu a diverzifikace trhu (faremní zpracování a prodej, bio-produkce).
	• Pokračující stabilní domácí poptávka po vepřovém mase.
	• Využití kejd v BPS.
Hrozby	• Vytvoření národních (soukromých) systémů kvality, resp. Vhodné zapojení do nadnárodních systémů kvality.
	• Zpřísnující se požadavky na pohodu zvířat včetně jejich transportu (s dopady do omezení produkce a růst nákladů).
	• Konkurence dovozů masa.
	• Zvýšení nákladů na práci, půdu a krmiva (zejména na dovozové komponenty – sóju a v důsledku konkurence bio-energetiky).
	• Vyšší příjmová a nákazová rizika u podniků s vysokou koncentrací zvířat.

2.4.12 Drůbež

Rozvoj produkce se bude soustřeďovat v podnicích s nejlepšími technologiemi a efektivností výroby a bude ve zvýšené míře než v současnosti pokrývat domácí poptávku, k čemuž může významně přispět zejména zvýšení efektivnosti zpracovatelských kapacit.

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> Existence podniků s vysokou koncentrací zvířat bez půdy a s potenciálními výhodami z velikosti. Naprostá většina podniků naplňuje požadavky na pohodu zvířat. Stabilní domácí poptávka po drůbežím mase. Existence těsných (vlastnických) vazeb na zpracovatele.
	<ul style="list-style-type: none"> Přes významný podíl velkovýroby je produkce ztrátová u většiny podniků. Vyšší rizika negativních dopadů velkokapacitních objektů na životní prostředí. Vyšší příjmová a nákladová rizika u velkých podniků hospodařících bez půdy. Absence národních (soukromých) systémů kvality, resp. Vhodného zapojení do nadnárodních řetězců. Vzhled mnohých velkokapacitních objektů snižující turistickou atraktivitu lokality.
	<ul style="list-style-type: none"> Pokračující stabilní domácí poptávka po drůbežím mase. Zvýšení podílu obchodované produkce prostřednictvím dlouhodobých smluv s odběrateli. Zlepšení efektivnosti a produktivity produkce, také dalším vstupem nezemědělského/zahraničního kapitálu do odvětví (získání kapitálu na technologie, zlepšení managementu). Vytvoření národních (soukromých) systémů kvality v rámci celé vertikály, resp. Vhodné zapojení do nadnárodních systémů.
	<ul style="list-style-type: none"> Konkurence dovozů masa. Růst nákladů na práci, půdu a také krmiva (konkurence bio-energetiky). Stále se zpřísnující požadavky na pohodu zvířat zejména u produkce vajec (s dopady do omezení produkce a růstu nákladů).

Zpracování masa (hovězího, vepřového, drůbežího, skopového a koziho)

Silné	<ul style="list-style-type: none"> Prakticky naplněné standardy EU. Zpracování drůbeže založeno na nejmodernějších technologiích. Trvalá (stabilní a vysoká) poptávka po vepřovém a drůbežím mase.
	<ul style="list-style-type: none"> Nedokončená konsolidace oboru, značný počet menších jatek s nedokonalé využívanými kapacitami a tedy s nízkou produktivitou a efektivností. Menší provázanost s domácími zemědělskými producenty, nedostatky v logistice v množství a termínů dodávek (kvalitativně stejnorodé) suroviny. Malý podíl produkce s vyšší přidanou hodnotou, regionálních a místních specialit. Neúčast v systémech kvality (např. v Q systému), resp. absence národních systémů kvality v rámci výrobních vertikál druhů masa. Nedostatek vlastních zdrojů na modernizaci a inovace. Malá provázanost s výzkumem.
Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> Trvale vysoká poptávka po vepřovém a drůbežím mase. Uplatnění specifických výrobků s chráněnými značkami EU. Rozvoj malých a středních regionálních výrobců, podporující i zaměstnanost venkova. Strukturální změny sortimentu – rozšiřování produkce výrobků s vyšší přidanou hodnotou a vyšší nutriční hodnotou. Vytvoření národních systémů kvality, resp. Zapojení do nadnárodních systémů kvality. Zlepšení marketingu zejména pro zvýšení poptávky po skopovém a kozím mase.
	<ul style="list-style-type: none"> Nárůst nákladů na řešení nákladových situací a likvidaci rizikových odpadů. Další redukce domácí živočišné výroby. Rostoucí dovozy levnějších výrobků. Výkyvy ceny suroviny.

2.5 Stav marginálních rostlinných komodit

2.5.1 Okrasné rostliny, školkařství

Oblast květinářství a školkařství okrasných druhů společně se školkařstvím ovocných druhů jsou součástí zemědělské rostlinné výroby vyznačující se několika společnými charakteristikami. Mezi ně patří především vysoká intenzita produkce, velký podíl ruční práce a používání speciálních pěstebních technologií zahrnující speciální mechanizaci a pěstební plochy (skleníky, fóliovníky, kontejnerovny). Produkty jsou nepotravinářského charakteru, pěstuje se velký počet rodů, druhů, odrůd a kultivarů různými zahradnickými postupy. Pěstební plochy jednotlivých podniků nejsou velké a často jsou pod úrovní základní minimální výměry pro přímé platby.

Květinářské a školkařské výpěstky nacházejí uplatnění ve výsadbách trvalých kultur a ve výsadbách uskutečňovaných v rámci programů na ochranu přírody, krajiny a městské zeleně.

Dle ČSÚ byly v ČR v roce 2014 vypěstovány květiny a školkařské výpěstky v celkové hodnotě 3,6 mld. Kč. Oproti předcházejícímu roku vzrostla produkce školkařství ovocných druhů a květinářství, naopak školkařství okrasných druhů zaznamenalo pokles. Ze statistického šetření ČSÚ vyplývá růst ploch sektoru v souhrnu, v roce 2014 byly květiny a školkařské produkty pěstovány na 2 230 ha, tj. meziroční téměř 10% nárůst. Vzrostla plocha školek, naopak plochy květinářství poklesly.

Tuzemská květinářská produkce vykazuje rostoucí trend, největší podíl výroby zauímají záhonové a balkonové rostliny (51 %) a hrnkové rostliny (téměř 36 %). V roce

2014 pak dosáhla spotřeba květin 936 Kč/osobu/rok. Bilance zahraničního obchodu s produkty květinářství je výrazně pasivní, záporné saldo přesahuje 2 mld. Kč. Pozitivní skutečností je stoupající trend vývozu tuzemských výpěstků.

Tuzemská produkce okrasných dřevin začíná v současné době stagnaci až mírný propad. Bilance zahraničního obchodu s okrasnými školkařskými výpěstky je vysoce pasivní a v roce 2014 dosáhla 511,8 mil. Kč. Kromě nárůstu dovozu školkařských výpěstků na druhé straně roste také vývoz tuzemských produktů. V roce 2014 byly vyvezeny okrasné výpěstky v hodnotě 220 mil. Kč, což představuje meziroční nárůst o 21 %. Tuzemští školkaři nacházejí nová místa odbytu především na Slovensku, ale stále více také v Německu, Polsku a Rakousku. Největší vývozní položkou jsou výpěstky venkovních stromů a keřů.

Tuzemská produkce ovocných dřevin vzrostla v roce 2014 na 417 mil. Kč, bylo vypěstováno téměř 11 mil. ks školkařských výpěstků včetně sadby jahodníku. Roste obecně zájem o výpěstky kontejnerované a určené pro malospotřebitele, především o ovocné druhy jako jsou borůvky, maliník, ostružiník a další. Bilance zahraničního obchodu s ovocnými výpěstky je pasivní, její hodnota však kolísá ve velkém rozmezí 33 mil. Kč v roce 2013 až po 4 mil. Kč v roce 2009 a 2014.

2.5.2 Léčivé, aromatické, kořeninové rostliny

Léčivé, aromatické, kořeninové rostliny (LAKR) jsou tradiční a regionální komoditou, která představuje možnost diverzifikace klasické i ekologické zemědělské produkce, ale také i nástroj regionálního rozvoje a snižování nezaměstnanosti na venkově. Pěstováním i využitím

LAKR dochází k rozšíření spektra pěstovaných rostlin, potravin, čerstvého zeleného koření a potravinových doplňků. Potenciál pěstování je dán rostoucí poptávkou po produktech LAKR. Limitujícími faktory pěstování LAKR je především vysoký podíl ruční práce, posklizňové zpracování a nedostatek POR pro minoritní indikace v porostech LAKR. Pořízení technologie pro pěstování a především posklizňové zpracování je pro malé farmy pěstující LAKR finančně náročné.

Pro tuto oblast je charakteristické kolísání rozlohy pěstebních ploch, a to v rozmezí 4 – 11 tis. ha, v závislosti na možnostech a cenách odbytu. V roce 2014 byly rostliny skupiny LAKR pěstovány na 5 666 ha, z toho největší podíl – téměř 40 % zaujímal nejvýznamnější komodita kmín. Dalšími pěstovanými LAKR jsou především oštepřec mariánský, z maloplosně pěstovaných pak koriandr setý, fenýkl obecný a heřmánek lékařský. Mezi LAKR zahrnujeme i makovinu určenou pro farmaceutický průmysl a námel. V současnosti roste poptávka po LAKR pěstovaných ke sklizni natě v čerstvém stavu (tzv. zeleného koření) a LAKR kontejnerovaných či hrnkovaných. Zvyšuje se také podíl LAKR pěstovaných v režimu ekologického zemědělství. Celková bilance zahraničního obchodu LAKR vykazuje záporné saldo, jedinou komoditou s kladnou bilancí je kmín.

2.6 Stav marginálních živočišných komodit

Vedle hlavních druhů zvířat má své nezastupitelné místo v zemědělském sektoru i chov hospodářsky méně významných druhů a kategorií zvířat. Zastoupení produktů z dotyčných chovů ve spotřebě potravin zdaleka nesouvisí se společenským a hospodářským významem, které mají. V působnosti MZe jsou tyto chovy každopádně významné z hlediska zákonů na ochranu zvířat proti týrání a veterinárního zákona, avšak do budoucna je cílem MZe rozvíjet zejména potenciál, který mají. Neoddiskutovatelný je přínos i zájmových chovů zvířat pro lidskou psychiku a udržování povědomí o skutečných potřebách živých organismů. Služby spojené s takovými chovy představují také stále rostoucí část hospodářství, poskytují prostor pro další tvorbu přidané hodnoty a pracovních míst.

Jde vesměs o druhy zvířat, kterými se nezabývají pravidla SOT EU a možnosti využití přímých podpor z rozpočtu EU jsou tak omezeny. S výjimkou chovu koní jde také o druhy zvířat neuvedené jako hospodářské v českém plemenářském zákoně, což dále vymezuje možnosti ministerstva do chovů zasahovat. Právě chov koní je vhodným reprezentantem pro ilustraci ekonomického významu „nepotravinářských“ zvířat. MZe se tomuto sektoru a přístupu v dalších letech věnovalo ve zvláštním strategickém dokumentu – Koncepci chovu koní a bude nadále rozvíjet státní politiku, pokud jde o chov tohoto ušlechtilého hospodářského zvířete.

Hospodářské využití a význam kožešinových zvířat (typicky nutrie, lišky) je citlivou otázkou a v současné době je předmětem snah aktivistů z řad ochránců zvířat o úplný zákaz těchto chovů. Jakkoliv jde řádově spíše o jednotky chovů, řešení je považováno spíše v důsledném dozoru nad

dodržováním standardů těchto chovů z hlediska pohody zvířat a podpoře a tlaku na jejich zvyšování. Takové řešení je pro samotná zvířata přínosnější, než plošným zákazem vytlačit chovy do zemí s nižšími či žádnými standardy ochrany zvířat.

Možností zvyšovat standardy chovů obecně jsou dotace z PRV EU, jehož zásady formuluje MZe a schvaluje Evropská komise a obsahují i investiční podpory. I chovatelé méně významných druhů zvířat by měly vyhlášené podmínky pro jednotlivá kola příjmů žádostí sledovat, jelikož v rámci tohoto programu mohou být způsobilé a schváleny i jejich projekty – viz zvláštní podkapitola k chovu králíků.

V současné době a i do budoucna jsou podle Zásad, kterými se na základě § 2 a 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, stanovují podmínky pro poskytování dotací na udržování a využití genetických zdrojů pro výživu a zemědělství, poskytovány dotace na vyjmenovaná čistokrevná plemena koní, skotu, prasat a také králíků, drůbeže, ovcí a koz, nutrie a také ryb a včel.

2.6.1 Králíci

Program rozvoje venkova v programovém období 2014–2020 bude nově podporovat i investice související s chovem a výkrmem králíků, a to v dotačním titulu 4.1.1. Investice do zemědělských podniků. Konkrétně bude poskytována dotace na výstavbu nebo rekonstrukci farem pro chov a výkrm i králíků včetně technologického vybavení jako je technologie napájení, krmení, odkluzu trusu, větrání či osvětlení.

V posledních letech klesají výrazně stavy králíků a v roce 2015 činí pouze 5,4 mil. ks tj. 32 % ze stavů v roce 1999 (16,8 mil. ks). Důvodem je snížení odbytu nejenom na tuzemském trhu, ale i na zahraničních trzích. V ČR je výše odbytu závislá na cenových relacích spotřebitelských cen proti ostatním druhům masa. Většinou z tohoto důvodu poklesla spotřeba králíčího masa na obyvatele a rok na 1 kg z 3,5 kg v 90. letech, kdy se řadila ČR mezi největší spotřebitele tohoto druhu masa v Evropě. Přesto produkce králíčího masa nepokrývá jeho spotřebu a rozdíl mezi poptávkou a produkcí je kompenzován převážně dovozem živých zvířat, která jsou v tuzemsku porážena a také dováženým králíčím masem.

Vzhledem k tomu, že králíčí maso je vysoce kvalitním dietním masem, tak se předpokládá, že i přes vyšší cenovou hladinu si jako doplňkové maso na tuzemském trhu zachová současnou úroveň spotřeby. Kromě nezvyšování cenových hladin králíčího masa by v následujících letech měla přispět i vyšší propagace tohoto dietního masa a větší nabídka porcovaných králíků a králíčích dílů na tuzemském trhu. Např. ve srovnání se spotřebitelskou cenou hovězího zadního masa bez kosti je cena za kg celého králíka srovnatelná, ale výtěžnost králíka se pohybuje od 52 % do 56 % podle plemene a tudíž čistého masa je za kg daleko méně. V současné době je toto maso na tuzemském trhu pouze masem doplňkovým obdobně jako maso jehněčí, ale v následujících letech i díky změně stravovacích návyků je předpoklad možného zvýšení poptávky a tudíž také nárůstu zájmu o farmový chov tohoto druhu zvířat.

2.6.2 Chov vodní drůbeže

Chov vodní drůbeže v ČR patřil tradičně k významnému odvětví zemědělské produkce, v současné době ale představuje, co do objemu výroby, okrajovou záležitost. U vodní drůbeže se v posledních 20 let negativně projeví levné dovozy drůbeže ze zahraničí. Po tomto dlouhém období útlumu dochází za poslední 2 roky k mírnému nárůstu zvířat v rozmnožovacích chovech a i k mírnému nárůstu vylíhlých mláďat. Za rok 2014 se vylíhlo 12,5 mil. kachňat a jen 212 tis. housat. Většina jednodenních kachňat (2/3 produkce) se vyváží do zahraničí, u housat se vyváží jen asi 20 %.

Maso vodní drůbeže je u spotřebitelů považováno za sváteční záležitost a většinou se u něj projevuje sezonní výroba, největší zájem je ve 4. čtvrtletí roku.

Rozmnožovací chovy kachen se v dnešní době většinou chovají celoročně v halách. V důsledku toho postupně odpadá sezónnost produkce jednodenních kachňat a dochází tak k postupnému nárůstu počtu vylíhlých mláďat.

Rozmnožovací chovy hus jsou tradičně spojeny s venkovními výběhy a dostupnou vodní plochou. Chov hus má na venkově velkou tradici, ale je spojen s nízkou produktivitou práce a velkými nároky na prostředí pro chov hus, které jsou limitující pro další rozvoj.

2.7 Strategické a rozvojové cíle

2.7.1 Zemědělství

Strategické rozvojové cíle českého zemědělství se odvíjejí od očekávaného vývoje vnějších podmínek, analýzy aktuálního stavu a problémů zemědělsko-potravinářského sektoru. Strategické cíle byly z větší části již promítnuty do zemědělské politiky ČR na období 2014–2020 v rámci podpor I. pilíře SZP a PRV (II. pilíř SZP) na období 2014–2020. Strategické cíle jsou však aktualizovány zejména vzhledem k očekávaným změnám vnějších podmínek a tvoří mj. novou základnu pro rozhodování pro nejbližší rozpočtové období EU po roce 2020, resp. pro mid-term review současné zemědělské politiky na období 2014–2020 v roce 2018.

Strategickým posláním českého zemědělství je podílet se na trvalém zajištění potravinového zabezpečení na národní a evropské úrovni a přispět k energetické a potravinové soběstačnosti ČR, při zvýšení jeho efektivnosti a konkurenceschopnosti a při podstatném zlepšení vztahů k užívaným přírodním zdrojům, k tvorbě krajiny, rozvoji venkova a zvyšování rekreačního potenciálu, a to s ohledem na probíhající změny klimatu.

Uvedené strategické poslání anticipuje stále významnější úlohu zemědělství v potravinářské i nepotravinářské oblasti

a při poskytování tzv. veřejných statků (public goods) ve prospěch životního prostředí, zajišťování zaměstnanosti a kvality života ve venkovských oblastech. Na národní úrovni také reaguje na koncept evropského modelu zemědělství a na strategický cíl EU, prosazovat se na jednotném trhu EU i na světovém trhu především vyšší kvalitou produktů nebo výrobními postupy, šetrnějšími k ŽP. Strategické poslání je konkretizováno prostřednictvím následujících strategických a dílčích cílů s uvedením opatření k jejich realizaci.

Hlavní priority

- **Potravinové zabezpečení a přiměřená soběstačnost:** Zajištění strategické úrovně produkce v hlavních zemědělských komoditách mírného pásu, zejména těch, pro které v podmínkách ČR existuje potenciál konkurenceschopné produkce.
- **Konkurenceschopnost zemědělství:** Zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, potravinářství, lesnictví. Podpora produkce potravin i nepotravinářských surovin (výpěstků školkařství i dřeva) včetně zajištění spolufinancování této priority z EU.
- **Udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a opatření v oblasti klimatu:** Podpora, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství a lesnictví včetně zajištění spolufinancování této priority z EU. Obnova, zachování a zvýšení biologické rozmanitosti (včetně oblastí sítě Natura 2000, v oblastech s přírodními či jinými zvláštními omezeními), zemědělství vysoké přírodní hodnoty a stavu evropské krajiny. Zlepšené hospodaření s vodou a s půdou spolu s předcházením erozi a obnovou funkční, úrodné a estetické krajiny.
- **Dosažení vyváženého územního rozvoje venkovských hospodářství a komunit, včetně vytváření a udržení pracovních míst:** Rozvoj podniků, zajištění zaměstnanosti, využívání obnovitelných zdrojů energie, využití rekreačního potenciálu agroturistika (včetně zajištění spolufinancování této priority z EU). Diverzifikace zemědělských hospodářství a zajištění pracovních míst na venkově.

Strategické cíle

A.1 Zajištění potravinového zabezpečení při podstatném zlepšení dopadů zemědělství na přírodní zdroje

Jde o klíčový vztah sektoru k zemědělské půdě, vodnímu režimu, biodiverzitě a krajině, včetně efektivního nakládání se vstupy a odpady a zlepšování energetické účinnosti, tj. o zachování a přenechání zemědělsky užívaných (případně potenciálně zemědělsky využitelných) přírodních zdrojů budoucím generacím v lepším stavu než dosud jako zásadní podmínky k zajištění potravinového zabezpečení ČR, včetně zvýšení retenční schopnosti půdy a zajištění pitné vody.

Dílčí cíle

- Stimulace zvyšování podílu vlastní půdy v podnicích, tím zvyšování internalizačních efektů v zemědělství a rychlejší přesouvání péče o půdu a její vodní režim na soukromé investování zemědělských podniků.

- Snížení tempa úbytků ZPF ČR, zejména nejkvalitnějších půd, pro zemědělsky nenávratné developerské využití s negativními dopady do vodního režimu krajiny.
- Rozvoj živočišné výroby, zejména chovu přežvýkavců, jako zdroje organických hnojiv a zvýšit podíl vnosu organické hmoty do půdy.
- Zpřísnění podmínek poskytování zejména důchodových podpor za účelem znemožnění zneužívání těchto podpor spekulanty a tzv. „sofa farmers“.
- Zachování a zlepšení biologické rozmanitosti skrze zemědělské postupy příznivé pro klima a ŽP.
- Efektivní nakládání s odpady.
- Podpora zavádění vhodných způsobů hospodaření včetně šetrných technologií a biotechnologií do zemědělství, zejména v oblastech zdrojů vod, chráněných oblastech a jinak významných oblastech.
- Zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody, zejména obnovou a budováním krajinných prvků a malých vodních nádrží, v kombinaci financování ze soukromých a veřejných zdrojů.
- Zvyšování efektivity politiky posilováním synergických vazeb nástrojů politiky mezi blízkými resorty.
- Podstatné zlepšení efektivnosti zemědělského výzkumu, poradenství a vzdělávání (na bázi AKIS), zaměřeného na vztahy zemědělství k ŽP.
- Podpora zavádění vhodných způsobů hospodaření, např. EZ, které má pozitivní dopad na strukturu půdy, kvalitu vody atd.
- Důsledné plnění opatření, které vyplývají z materiálu „Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2016–2020“.

Opatření

- Podpora nákupu zemědělské půdy farmářům, a to zejména prostřednictvím PGR LF, s preferencí rezidentů v místě lokalizace této půdy.
- Důsledné dodržování zákona o ochraně ZPF, zpřísnění podmínek převodu zemědělské půdy na jiné užití a důslednější uplatnění principu „znečišťovatel/poškozoatel platí“.
- Důsledné uplatňování podmínek Kontroly podmíněnosti (Cross Compliance). Rozšíření a zvýraznění podmínek standardů DZES (především úpravu protierozních opatření například zavedením ochrany proti účinkům větrné erozi, zviditelnění půdních bloků reálně ohrožených erozí nebo zařazení nových krajinných prvků typu mokřad či průleh.
- Důsledné plnění opatření, které vyplývá z materiálu „Příprava realizace opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody“ schváleného vládou usnesením č. 620/2015.
- Zavedení nové funkcionality LPIS pro prostorové přednastavení ploch využívaných v ekologickém zájmu pro dosažení maximální účinnosti a vyváženosti ekonomických a environmentálních efektů ochrany vod, půdy, biodiverzity a lesa.
- Důsledné uplatňování stávajících podmínek tzv. „ozelenění přímých plateb“ (diverzifikace plodin, zachování TTP

a vyčlenění ploch v ekologickém zájmu). Návaznost dusík vázajících plodin v rámci EFA na specifickou podporu bílkovinných plodin v rámci dobrovolné podpory vázané na produkci.

- Poskytování plateb kompenzujících přírodní znevýhodnění v oblastech LFA.
- Realizace účinnějších stimulačních/kompenzačních AEKO opatření k ochraně přírodních zdrojů na bázi jejich většího cílení (až „šití na míru“ dílům půdních bloků), včetně nastavení efektivních podpor ekologického a integrovaného zemědělství směrem k reálnému poskytování veřejných statků a stimulace zvyšování obsahu organické hmoty v půdě s ohledem na ekosystémově vhodnou potřebu intenzity chovu hospodářských zvířat.
- Důsledné promítnutí Rámcové vodní směrnice EU do opatření politiky, včetně např. systémů hospodaření v ochranných pásmech vod.
- Využití plateb vázaných na produkci k podpoře stavů zvířat.
- Zacílení podpor na zajištění životních podmínek zvířat nad rámce minimálních požadavků.
- Komplexní hodnocení celospolečenských přínosů a nákladů podporovaných investičních projektů.
- Umožnění realizace a společenského uznání specifických certifikačních systémů zaměřených na komplexní udržitelný rozvoj krajiny (např. certifikačních systémů na bázi Evropské organizace vlastníků půdy).
- Podmínění podpor výstavby a provozu BPS stanoveným minimálním podílem suroviny v podobě zbytkové biomasy včetně odpadů z vlastní ŽV a využitím zbytkového tepla.
- Specifická podpora trvalých kultur s pozitivními dopady do zachování a zlepšování ekologických a estetických funkcí krajiny, včetně obnovy kultur (např. ovocné sady).
- Specifická podpora udržování národních (krajových) odrůd, plemen a odpovídajícího genetického potenciálu.
- Důsledné plnění opatření, které vyplývají z materiálu „Národní akční plán na snížení používání pesticidů v ČR“ schváleného vládou usnesením č. 660/2012.
- Zajistit maximální podporu přístupu ke všem informacím v oblasti ochrany půdy, které je možné poskytnout.
- Zajistit maximální podporu aktualizace a zpřesňování informací v oblasti ochrany půdy.
- Vytvoření struktury webového informačního systému monitorujícího parametry zemědělského sucha.
- Zajistit monitoring bilance organické hmoty a pohybu uhlíku v půdním profilu.
- Rozšíření a zdokonalení podpůrného metodického nástroje „Protierozní kalkulačka“.
- Podmínění státní podpory řízení rizik (pojištění a kompenzací za katastrofické povětrnostní a nákazové události) realizací preventivních opatření podniků.
- Postupná realizace ostatních opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody, zejména obnovy a budování krajinných prvků a malých vodních nádrží, v kombinaci financování ze soukromých a veřejných zdrojů.
- Podpora doplňkových a synergických vazeb nástrojů politiky mezi blízkými resorty.
- Podpora výzkumu, vzdělávání a poradenství, zaměřeného na vztahy zemědělství k ŽP (na bázi AKIS).
- Důsledně využívat prvky integrované ochrany rostlin jako komplexní opatření proti šíření a negativním vlivům škodlivých organismů.
- Zajištění komplexního monitoringu kvality zemědělské půdy.
- Zefektivnění systému Monitoringu eroze.
- Vytvoření podmínek pro měření odběrů vody pro závlahy.
- Realizace opatření investičního i provozního charakteru pomáhajících zvýšit retenční schopnost krajiny a předcházet tak dopadům povodní i sucha (zejména v regionech dlouhodobě takto postižených) také cestou zvýšení účinnosti stimulačních opatření ke zlepšení vztahů zemědělských podniků k přírodním zdrojům, včetně preventivních investičních i neinvestičních opatření podniků ve vztahu k půdě, vodnímu režimu a zachování biodiverzity.

A.2 Zvýšení efektivity a konkurenceschopnosti zemědělských podniků

Jde o rozvoj sektoru na úrovni jednotlivých zemědělských podniků se zaměřením na zvýšení jejich efektivity, produktivity a tím i konkurenceschopnosti na evropském i světovém trhu. Zajištění udržitelné (environmentálně šetrné) intenzivní zemědělské produkce zaměřené na odvětví s vysokou konverzí ŽV/RV a na zlepšování kvality základního výrobního prostředku zemědělství – půdy a zajištění strategické úrovně produkce v hlavních zemědělských komoditách mírného pásu, zejména těch, pro které v podmínkách ČR existuje potenciál konkurenceschopné produkce.

Dílčí cíle

- Pokračující modernizace podniků, včetně závlahových systémů, s důrazem na technologické a výrobové inovace ve vzájemné spolupráci s dodavatelským a zpracovatelským sektorem.
- Stabilizovat výměru vegetačně krytých pěstebních ploch.
- Podstatné zvýšení efektivity transferu výsledků zemědělského výzkumu, poradenství a vzdělávání zaměřeného na procesní, výrobové i ekonomické aspekty zemědělské výroby a komplexní podniková řešení s cílem růstu efektivity zemědělských podniků.
- Vytváření podmínek pro zajištění kvalitní generační obměny všech kategorií pracovníků v zemědělství, včetně managementu podniků.
- Zvýšení kvality vstupů do zemědělství (osiva, hnojiva, prostředky chemické ochrany, krmiva, zástavová zvířata apod.) a energetické účinnosti.
- Zlepšení odbytové pozice zemědělských podniků vůči odběratelům, resp. rozvoj alternativních forem odbytu („krátkých řetězců“, apod.) v zemědělských podnicích a spolupráce mezi zemědělskými, potravinářskými a lesnickými subjekty.

- Zlepšení marketingu zemědělské produkce, rozvoj různých „malých“ segmentů trhu, včetně např. farmářských trhů, prodeje ze dvora, přímého prodeje zpracovaných výrobků apod.

Opatření

- Další podpora modernizace podniků, inovací, zlepšování vztahu zemědělství k životnímu prostředí a zpracování produkce v podnicích, podpora investic na realizaci dlouhodobých záměrů vedoucích k restrukturalizaci, zvýšení efektivnosti a dalšímu rozvoji zemědělských podniků, zejména prostředky z programu Zemědělec PGRLE.
- Podpora vzdělávání a poradenství prostřednictvím systému AKIS, včetně využívání metod skupinového, individuálního či on-line poradenství na bázi benchmarkingu a BAT (nejlepší dostupná technika) a poradenství k vývoji trhů.
- Přizpůsobování zemědělského školství (rozsahu, struktury, náplně oborů) potřebám zemědělské praxe.
- Podpora mladým začínajícím zemědělcům přímými platbami, odůvodněnými podporami a preferencemi v investičních opatřeních a zvyšováním „kreditu“ zemědělského povolání.
- Pokračování v zajištění daňového zvýhodnění převodu majetku souvisejícího se zemědělským podnikáním v rámci generační obměny.
- Podpora funkčních odbytových organizací a seskupení, zajišťujících nejen nákup vstupů a/nebo odbytu výrobků, ale i komplexní servis včetně poradenství, resp. Podpora „krátkých řetězců“.

- Trvalá a účinná normativní a kontrolní ochrana zemědělských podniků před deformacemi a falšováním na trhu vstupů i výstupů (monopolizace, kartelové dohody apod.) a včetně poskytování informací o trzích.
- Za předpokladu snižování důchodových podpor v celé EU i ve třetích zemích, postupné snižování důchodových podpor podniků v ČR při zachování racionální míry podpor vázaných s produkcí komodit, resp. Stavů zvířat.
- Podpora vstupu kapitálu do koncentrovaného odvětví produkce monogastrů.
- Zajištění systémově vyváženého finančního rozdělení mezi I. a II. pilířem za přísné podmínky využití ve prospěch řešení strukturálních problémů agrobiznisu, zejména živočišné výroby, produkčních odvětví s vysokou přidanou hodnotou a zpracování zemědělských produktů pro potravinářské účely.
- Podpora investic do zpracování zemědělské produkce přímo v podnicích.

A.3 Zajištění vyváženého ekonomického rozvoje a životaschopnosti zemědělských podniků

Jde o zajištění vyváženého, ekonomicky spravedlivého rozvoje zemědělských podniků z regionálního, výrobně strukturálního a velikostního hlediska.

Dílčí cíle

- Snížení ekonomicky neodůvodnitelných rozdílů v dopadech důchodových podpor do ekonomiky podniků mezi jednotlivými kategoriemi podniků.
- Omezení přímých podpor komodit a odvětví, která dosahují dostatečné rentability trhem, nepřispívají k tvorbě vyšší přidané hodnoty, tvorbě pracovních míst či rozvoji venkovských oblastí.
- Modernizace zemědělských podniků a zlepšení jejich odbytové pozice vůči dodavatelům a odběratelům, resp. Rozvoj různých forem „krátkých řetězců“ v zemědělských podnicích, včetně zpracování produkce v podnicích.
- Komplexní a zodpovědný přístup podniků k řízení předvídatelných i nepředvídatelných rizik.
- Zmírnění/eliminace dopadů rizik, zejména v případě jejich opakovaného výskytu.
- Rozvoj uplatnění domácích i unijních režimů jakosti.
- Využití vhodné dotační nástroje v rámci národní právní úpravy a EU pro podporu citlivých komodit.
- Preference přínosu pro lokální a regionální ekonomiku a rozvoj venkovských oblastí.

Opatření

- Co nejširší uplatnění postupně snižovaných přímých plateb vázaných na plochu (SAPS) s racionálním užitím části přímých plateb na vázané podpory společensky citlivých komodit, např. stavů zvířat u přežvýkavců.
- Uplatnění podmínek ozelenění u podniků dle výměry o. p.
- Uplatnění účinné degresivity plateb LFA podle velikosti podniků, při zohlednění jejich poskytování na veškerou příslušnou z. p. podniků.

- Podpora účinnosti odbytových organizací a seskupení, resp. „krátkých řetězců“.
- Trvalá a účinná legislativní ochrana zemědělských podniků před deformacemi na trhu vstupů i výstupů.
- Využívání přímých plateb jako základního nástroje ke zmírňování dopadů zejména produkčních a cenových rizik a využívání PGRLF jako národního nástroje pro efektivní modernizaci a ekonomickou stabilizaci zemědělských podniků.
- V okamžiku narušení trhu EU využívání opatření pro podporu tržních cen (intervenční nákupy, podpory soukromého skladování a další opatření záchranné sítě).
- Podpora diverzifikace činností zemědělských podniků.
- Podpora preventivních protipovodňových, resp. vodozádržných opatření v rámci PRV a případně i jiných programů.
- Podpora krytí vybraných zemědělských rizik.
- Částečná eliminace dopadů katastrofických událostí s podmínkou účasti podniků ve fondu těžko pojistitelných rizik.
- Maximální diferenciace přímých plateb (v rámci dohodnutých pravidel SZP) ve prospěch plateb spojených s produkcí vybraných (citlivých) komodit. Jde zejména o zaměření podpory přezývkavců a dočasně i cukrovky a dalších komodit definovaných pravidly EU.
- Podpora realizace projektů s plněním daňové povinnosti v místě podnikání.
- Podpora investic do zpracování zemědělské produkce přímo v podnicích.
- Zmírnění/eliminace dopadů rizik, zejména v případě jejich opakovaného výskytu.

A.4 Rozvoj využití zemědělské biomasy jako obnovitelného zdroje energie

Jde především o naplňování zemědělského příspěvku k OZE v energetickém mixu ČR v rámci Státní energetické koncepce a Národního akčního plánu pro OZE, který vychází z novelizace zákona o OZE (Zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie), tedy o podíl zemědělství na zvyšování energetické soběstačnosti ČR a také na plnění klimatických závazků EU prostřednictvím Směrnice EP a Rady 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů.

Dílčí cíle

- Zefektivnit využití potenciálu méně příznivých oblastí pro bioenergetiku, při zachování ekologických hodnot těchto území.
- Rozvoj forem využití zemědělské biomasy pro výrobu elektřiny a tepla (BPS, obecní bioteplárny apod.).
- Zvyšování energetické soběstačnosti ČR při zajištění stanovených cílů EU v podílu biopaliv ve spotřebě paliv v dopravě, při zvyšování podílu biopaliv z nezemědělských surovin (biopaliva vyšších generací).
- Zvyšování podílu automobilů se spotřebou vysokoobsažných biopaliv/biometanu, včetně rozvoje nezbytné logistiky a infrastruktury prodeje.

Opatření

- Podpora využití biopaliv tzv. druhé a třetí generace.
- Zpracovávat v BPS určitý podíl zemědělských odpadů nebo BRKO.
- Nastavení podmínek poskytování investičních i provozních podpor BPS pro produkci elektřiny a využití tepla, zejména

pokud jde o cíleně pěstovanou zemědělskou biomasu a odpady (využití kejdy apod.) s ohledem na efektivitu jejich využívání a potravinové zabezpečení.

- Podpora obnovy kotelního fondu na pevnou biomasu v malých lokálních výtopnách.
- Posílení podpory produkce, zpracování a spotřeby OZE i v integrovaných projektech na lokální/regionální úrovni včetně lokálního/regionálního využití biomasy na výrobu pelet a briket.
- Přiměřená podpora chovu prasat s vazbou na využití kejdy v BPS.
- Podpora výrobních inovací – vývoje a využití biopaliv druhé generace.
- Zajištění osvěty veřejnosti ve prospěch používání biomasy pro energetické účely.

A.5 Zlepšení vztahů zemědělství k venkovu

Jde o zajištění takového rozvoje zemědělství, které bude jedním ze základů podnikatelské aktivity venkovských oblastí, založené na malých a středních farmách především rodinného typu a které mohou realizovat žádoucí rozvíjení lidského a sociálního kapitálu venkova.

Dílčí cíle

- Posilování úlohy a všech forem zemědělských podniků (s důrazem na mikro, malé a střední podniky), zejména podniků typu rodinných farem, v rozvoji zemědělství.
- Posílení úlohy zemědělství v zaměstnanosti venkova zachováním/rozšiřováním odvětví zemědělství s vyššími nároky na objem a kvalitu lidské práce.
- Vytváření pracovních míst v zemědělských podnicích i pro osoby hůře uplatnitelné na trhu práce.
- Další rozšiřování činností zemědělských podniků do nezemědělských aktivit.
- Posílení úlohy zemědělství ve zvyšování rekreačního potenciálu venkova (vzhled krajiny a obcí, rekreační užití zemědělských komunikací a vodních toků a děl).
- Posílení úlohy zemědělství ve zvyšování kvality sociálního kapitálu venkova, včetně jeho podílu na společenských akcích venkova, zapojení zemědělců do samospráv obcí a do zájmových sdružení.
- Zlepšení podmínek trhu zemědělské půdy ve prospěch nabývání této půdy farmáři – rezidenty.

Opatření

- Trvalé zajištění dostatečných preferencí v důchodových i investičních podporách mikro, malým a středním podnikům.
- Podpora investic do diverzifikace zemědělských činností, zejména ve sféře partnerství s municipalitami (odpadové hospodářství, komunální služby, lokální energie atd.).
- Podpora realizace projektů s plněním daňové povinnosti v místě podnikání.
- Ekonomicky odůvodněná a vyvážená investiční podpora odvětví se zvýšenou potřebou lidské práce s preferencí chovu přežvýkavců.

- Podpora tzv. sociálního zemědělství pro uplatnění handicapovaných osob.
- Podpora MAS a přístupu LEADER (komunitně vedený místní rozvoj).
- Preference investičních podpor pro renovace zemědělských brownfields, pro zvelebení zemědělských usedlostí v intravilánu obcí a diverzifikace (agroturistika ve spojení s ŽV).
- Posílení vazeb mezi městem a venkovem prostřednictvím potravin (např. mléko do škol), vzdělávací programy pro žáky městských škol, které je budou seznamovat s přírodou a potravinami (návštěvy farem),
- Důsledné uplatňování principu „znečišťovatel platí“ poškozenému (např. erozí půdy, poškozováním cestní sítě apod.) v rámci municipalit.
- Podpora realizace pozemkových úprav.
- Případná úprava podmínek nabývání z. p. s preferencí farmářů – rezidentů.

A.6 Rozvoj a využití poznatků vědeckotechnologického vývoje ve prospěch reálné konkurenceschopnosti

Dílčí cíle

- Z dlouhodobého hlediska aktivní participace českého zemědělství v Evropském inovačním partnerství (EIP).
- Zlepšení transferu znalostí a výsledků technologického rozvoje do zemědělsko-potravinářské praxe.
- Zaměření na inovace se vztahem k domácímu zemědělství, bez ohledu na způsob jejich zajištění (provenienci):
  - širší uplatňování genetické modifikace v pěstování vybraných plodin,
  - širší uplatnění osiv a sadby k adaptaci na změnu klimatu (zejména sucho),
  - příspěvek ČR ke světové biodiverzitě: zdokonalení genetického potenciálu pro zachování a širší uplatnění domácích odrůd plodin a plemen zvířat,
  - uplatnění tzv. druhé generace biopaliv,
  - další technologické modernizace k uplatnění tzv. precizního zemědělství a ke zvyšování pohody pracovníků,
  - širší zapojení do EIP a nadnárodních systémů kvality.

Opatření

- Podpora inovačních projektů za podmínek vedoucích ke zlepšení vazeb mezi výzkumem a transferem jeho výstupů do praxe; Implementace zemědělského znalostního a informačního systému (AKIS);
- Podpora chovu plemenných zvířat (podpora vedení plemenných knih, podpora výpočtu plemenných hodnot aj.).
- Podpora využívání certifikovaného osiva a sadby formou stanovených podmínek k opatřením v rámci I. pilíře VCS i PRV.
- Podpora tuzemského šlechtění.

- Využívání benchmarkingu BAT (*best available techniques*) a transfer znalostí a výsledků technologického rozvoje do zemědělsko-potravinářské praxe jako hlavní podmínka investičních podpor PRV.
- Podpora technologických platforem.
- Udržování a trvalá inovace programu evidence sadů (Registr sadů).
- Udržování a aktualizace programu Registru vinic s ohledem na změny vyplývající z evropské i národní právní úpravy a celkové změny filozofie rozvoje vinic.

A.7 Snížení dopadů rizikovosti podnikání v zemědělství

Dílčí cíle

- Komplexní a zodpovědný přístup podniků k řízení předvídatelných i nepředvídatelných rizik.
- Zmírnění/eliminace dopadů rizik, zejména v případě jejich opakovaného výskytu.

Opatření

- Přímé platby jako základní opatření ke zmírňování dopadů zejména produkčních a cenových rizik.
- Opatření pro podporu tržních cen (záchranné sítě) v rámci podmínek SZP EU.
- Podpora diverzifikace činností zemědělských podniků.
- Další rozvoj poskytování podpor pojištění hospodářských rizik prostřednictvím programů PGRLE s tím, že krytí vybraných zemědělských rizik bude podmíněno realizací preventivních opatření podniků.
- Částečná eliminace dopadů katastrofických událostí s podmínkou realizace preventivních opatření podniků.
- Stabilita postupů a opatření státu (legislativa, sankce, administrativa apod.).
- Zmírnění/eliminace dopadů rizik, zejména v případě jejich opakovaného výskytu.

A.8 Zvyšování ochrany půdy v době klimatické změny s ohledem na udržitelné hospodaření a na komplexní rozvoj a tvorbu krajiny

Dílčí cíle

- Důsledné využívání všech možností ochrany půdy v rámci resortní a meziresortní spolupráce.
- Systém demonstračních farem jako vzor udržitelného systému hospodaření a ochrany půdy v praxi za použití vhodných osevních postupů a technologií, které odpovídají DZES a národní legislativě.
- Aktualizace zásad a pravidel pro rekultivaci půdy v ČR.
- Stimulace zapojení vlastníků do ochrany půdy.
- Optimalizace velikosti půdních bloků ve vztahu k efektivní zemědělské výrobě a ochraně ZPF.
- Dokončení digitalizace komplexního průzkumu půd.
- Stimulace zvyšování podílu vlastní půdy v podnicích, tím zvyšování internalizačních efektů v zemědělství

a rychlejší přesouvání péče o půdu a její vodní režim na soukromé investování zemědělských podniků.

- Snížení tempa úbytků ZPF ČR, zejména nejkvalitnějších půd, pro zemědělsky nenávratné developerské využití s negativními dopady do vodního režimu krajiny.
- Urychlení realizace pozemkových úprav katastrů, včetně realizace společných zařízení přispívajících ke zvyšování ochrany a kvality půdy a vodního režimu krajiny, a rovněž dosáhnout i zmenšení velikosti půdních bloků především na svazích.
- Podpořit přirozenou retenci a infiltraci vody v půdě.
- Zastavení degradace zemědělské půdy zejména nadměrnou erozí, utužením, úbytkem organické hmoty a kontaminací v exponovaných územích ČR a dále eliminovat vyčerpání živin nevhodnými způsoby obhospodařování.

Opatření

- Rozšíření a zdokonalení podpůrného metodického nástroje „Protierozní kalkulačka“.
- Vytvořit soulad mezi parametry protierozní kalkulačky a protierozní vyhláškou.
- Vytvoření podmínek pro konsenzus při krajinném plánování.
- Usilovat o soulad intenzivní zemědělské výroby s ochranou půdy.
- Vytipování a příprava vzorových podniků zařazených do systému demonstračních farem a jejich využití pro výchovu a vzdělávání.
- Ustanovit platformu aktivní spolupráce všech resortních organizací s provázaností na vzdělávací zařízení.
- Příprava metodiky a vyhlášky pro rekultivaci a snaha o vyšší součinnost s resortem MŽP při aktualizaci legislativy a při dodržování této legislativy.
- Vytvoření vzorové pachtovní smlouvy.
- Aktualizace metodiky půdního průzkumu pro vlastníky zemědělské půdy a její rozpracování na všechny vlastnické struktury.
- Návrh a realizace optimalizačních opatření na základě multikriteriálních analýz.
- Tvorba databáze údajů o půdě: digitalizace polohy sond, digitalizace databáze popisných informací k sondám a digitalizace půdních okrsků.
- Naplnění povinnosti ČR vyplývající ze směrnice INSPIRE č. 2007/2/ES.
- Důsledné dodržování zákona o ochraně ZPF, zpřísnění podmínek převodu zemědělské půdy na jiné užití a důslednější uplatnění principu „znečišťovatel/poškozoatel platí“.
- Podpora realizace pozemkových úprav včetně realizace společných zařízení a včetně podpory realizace šetrných způsobů obdělávání půdy, navržených v KoPÚ pro jednotlivé pozemky, na bázi cíleného poradenství. Současně zahrnout realizovaná opatření navržená v rámci KoPÚ do evidence půd LPIS, včetně zahrnutí do výpočtu erozního ohrožení.

2.7.2 Potravinářství

Strategické rozvojové cíle českého potravinářství se odvíjejí od jeho současné efektivity a pozice v rámci očekávaného vývoje jednotného trhu EU.

Hlavním strategickým posláním rozvoje potravinářského průmyslu je výrazný růst jeho efektivity a konkurenceschopnosti na evropském i světovém trhu, vytvářející předpoklady nejen pro zvýšení nabídky bezpečných, kvalitních a cenově dostupných potravin spotřebitelům ČR, ale i pro jeho efektivní vazby na domácí zemědělství včetně zajištění mimoprodukčních funkcí potravinářství v oblasti rozvoje venkova, zlepšování vztahů k životnímu prostředí a snížování energetické náročnosti potravinářské logistiky.

Nebude-li toto dosaženo, pak je nutno připustit, že některé potravinářské obory mohou být v ČR podnikatelskými rozhodnutími privátní sféry výrazně redukovány či dokonce opouštěny a mohou dále narůstat dovozy zpracovaných potravinářských výrobků do ČR.

Strategické poslání je konkretizováno prostřednictvím následujících strategických a dílčích cílů s uvedením opatření k jejich realizaci.

Hlavní priority

- **Potravinové zabezpečení a přiměřená soběstačnost:** Výroba potravin založená v racionální míře pokrytí domácí poptávky na tuzemské zemědělské produkci v oblasti komodit mírného pásu. Zvýšení potravinové soběstačnosti podložené ekonomickými a ekologickými důvody spolu se zlepšením logistiky v dodávkách zemědělské suroviny.

- **Konkurenceschopnost a efektivnost českého potravinářství:** Existenční otázka potravinové vertikály ve vztahu ke spotřebiteli a zemědělské prvovýrobě. Konsolidace potravinářského průmyslu a modernizace potravinářských podniků včetně technologické a výrobní inovace. V dlouhodobém horizontu efektivnost minimálně na úrovni nejlepší čtvrtiny států EU.
- **Bezpečnost potravin a ochrana spotřebitelů:** Odpovědnost za kvalitu života, trvalé zvyšování zdraví obyvatel a zajištění efektivního dozoru nad trhem s potravinami. Důraz na jakost a kvalitu produkce a přesun k zodpovědnosti výrobce. Zlepšení povědomí spotřebitelů o zdravé výživě a složení stravy v souladu se zdravým životním stylem spolu s důrazem na kvalitativní parametry produkce a transfer zdravotních informací ke spotřebiteli.

Strategické cíle

B.1 Zajištění racionální míry potravinového zabezpečení z hlediska dostatečných zpracovatelských kapacit

Jde o zajištění potravinového zabezpečení ČR v základních potravinách na dostatečné úrovni objemové i nutriční soběstačnosti.

Dílčí cíle

- Další konsolidace potravinářství, spojená s růstem technologické koncentrace podniků na jedné straně a s růstem významu mikro, malých a středních podniků na straně druhé.
- Pokračování technologické modernizace podniků a procesních inovací.

Opatření

- Investiční podpory přednostně orientované na naplňování uvedeného cíle.
- Přísnější podmínky podpor pro vstup kapitálu do potravinářství ve vybraných oborech pro zajištění jeho dlouhodobějšího působení v ČR.

B.2 Ekologicky šetrný růst efektivity a produktivity českého potravinářství

Dílčí cíle

- Další konsolidace potravinářství, spojená s existencí více druhů odbytu, tj. s pokračováním technologické koncentrace podniků s produkcí především pro nadregionální trhy, resp. S růstem významu malých a středních podniků s produkcí především pro lokální a regionální trhy na straně druhé.
- Zlepšení logistiky (snížení nákladů na logistiku) v dodávkách zemědělské suroviny i odbytu zpracovaných výrobků.
- Další technologická modernizace podniků, zejména na bázi procesních inovací a ve vztahu a ve spolupráci s inovačními aktivitami zemědělských podniků;
- Zlepšení transferu výzkumu do potravinářství.
- Podpora zajišťování špičkových odborníků v technologických profesích a jejich vzdělávání.

Opatření

- Investiční podpory z evropských i národních zdrojů, přednostně orientované na technologické a výrobní inovace u mikro, malých a středních podniků.
- Podpora vstupu kapitálu do potravinářství, avšak s přísnějšími podmínkami podpor pro zajištění dlouhodobějšího působení kapitálu v potravinářství ČR.
- Zvýšení účinnosti ochrany před deformacemi trhu ve vztahu k odběratelům potravinářské produkce, zejména obchodním řetězcům, a tím dosáhnout především zvýšení spravedlnosti v rozložení obchodních rizik mezi dodavateli a obchodem. Aktualizace zákona o významné tržní síle.
- Podpora potravinářského výzkumu a realizace jeho výsledků v praxi, včetně projektů spolupráce v rámci výrobní vertikály.
- Podpora programů spolupráce odborného středního a vysokého školství s výrobními podniky.
- Podpora mikropodniků (zjednodušení označování výrobků, podpora regionálních potravin a marketing zaměřený na regionální potraviny).

B.3 Posilování významu potravinářství na domácím trhu a růst jeho exportní výkonnosti**Dílčí cíle**

- Zvýšení důrazu na jakost, kvalitu a bezpečnost české potravinářské produkce.
- Realizace výrobních a procesních inovací v potravinářství, zlepšení transferu výzkumu do potravinářství.
- Efektivní a důrazný marketing české potravinářské produkce doma i v zahraničí.
- Podpora exportu českých potravin s vyšší přidanou hodnotou na bázi účinných proexportních opatření.

- Vzdělávání spotřebitelů s důrazem na aspekty domácí zaměstnanosti a kvality.
- Zvýšení produkce a rozvoj trhu s biopotravinami a dalších produktů se specifickou certifikací kvality.

Opatření

- Investiční podpory, přednostně orientované na mikro, malé a střední podniky a výrobní inovace.
- Rozvoj marketingu českých potravin, při zvýšení organizační i finanční spoluúčasti soukromé sféry.
- Legislativní a administrativní předpoklady pro počáteční rozběh specifických soukromých systémů kvality produkce ve vazbě na domácí surovinu.
- Podpora exportu především prostřednictvím státních institucí (typu EGAP apod.), pomoci při hledání trhů v třetích zemích a marketingových a propagačních podpor v zahraničí.
- Trvalá kvalitní a důrazná činnost orgánů kontroly agrární produkce a další optimalizace jejich procesů.
- Vzdělávání široké veřejnosti ohledně výroby, složení a kvality potravin.

B.4 Zvýšení významu potravinářství v zaměstnanosti a rozvoji venkova**Dílčí cíle**

- Růst významu mikro, malých a středních potravinářských podniků, zejména v ekonomicky citlivých regionech, včetně zpracování zemědělské produkce na farmách, u prvovýrobců a domácích výrobců;
- Rozvoj regionálních a místních prodejen a trhů.
- Snižování nadměrných transportů potravinářského zboží, spojených také s vyšší spotřebou energie a poškozováním životního prostředí ČR.

Opatření

- Investiční podpory modernizace a inovací přispívající k růstu konkurenceschopnosti, přednostně orientované na mikro, malé a střední podniky v ekonomicky citlivých regionech.
- Podpora rozvoje zpracovatelských kapacit zemědělských podniků a všech forem „krátkých řetězců“.
- Podpora rozvoje regionálních prodejních sítí potravinářských podniků (např. formou příspěvku na zřízení prodejních prostor).
- Podpora zpracování domácí bioprodukce.
- Podpora „České technologické platformy pro potraviny“ v činnostech, vedoucích k naplňování uvedeného cíle.
- Podpora zpracovatelů v regionu, optimalizace logistických a dopravních podmínek.
- Tvorba potravinářské právní úpravy zohledňující podmínky malých zpracovatelských kapacit.

B.5 Důraz na zvyšování bezpečnosti potravin a ochranu spotřebitelů**Dílčí cíle**

- Podpora výrobců kvalitních a bezpečných potravin.
- Zlepšení povědomí spotřebitelů o zdravé výživě a složení stravy v souladu se zdravým životním stylem.
- Efektivní dozor nad trhem s potravinami.

Opatření

- Marketingová podpora mikro, malých a středních regionálních podnikatelů produkujících kvalitní výrobky v souladu se zdravým životním stylem.
- Pravidelné periodické kontroly potravin v celém řetězci.
- Podpora firem s příklady dobré praxe.
- Výzkum zaměřený na bezpečnost potravin, funkčních potravin.
- Zapojení SŠ i VŠ do výzkumu kvality potravin.
- Podpora Projektu ovoce a zelenina do škol a Projektu mléko do škol.

2.7.3 Oblast agrárního zahraničního obchodu

Jak v kontextu celosvětové globalizace, tak i s ohledem na zeměpisnou polohu, význam agrárního zahraničního obchodu ČR pro sektor zemědělství a potravinářství stále narůstá. Vedle doplnění domácí produkce pro pokrytí celkové spotřeby obyvatel ČR, dovozu nekompetitivních produktů pro české spotřebitele i zpracovatele má zahraniční obchod rovněž nezastupitelnou úlohu při zajištění sortimentní výměny stále náročnějších evropských i mimoevropských spotřebitelů a dosažení optimální úrovně konkurenceschopnosti výrobních podniků.

Vzhledem ke skutečnosti, že zajištění odbytu je jednou z nejdůležitějších fází hospodářského procesu produkce zemědělských komodit a potravin, patří obchodně politická opatření a aktivity k podpoře zdravého rozvoje agrárního

zahraničního obchodu a zejména jeho exportní části mezi klíčové činnosti resortu.

Z hlediska podpory českého zemědělství a potravinářství může stát v rámci jednotného trhu EU prostřednictvím vytváření vhodných podmínek ovlivňovat pouze exportní část zahraničního obchodu ČR.

Z důvodu existence jednotného trhu EU s danými pravidly hospodářské soutěže a vzhledem k vyššímu stupni nasycení trhu EU je hlavním strategickým posláním a hlavní strategickou prioritou podporovat exportní dynamiku českých vývozců zejména směrem do třetích zemí. Cílem je tak postupně snižování závislosti na jednotném trhu EU a vývoz produkce s vyšší přidanou hodnotou.

S ohledem na potřebu zvyšování exportní výkonnosti českého zemědělství a potravinářství se jeví jako nezbytné pokračovat v cíleném naplňování „Projektu pro identifikaci exportních příležitostí agrobusinessu“ z roku 2013.

Strategické cíle**C.1 Zvýšení exportní výkonnosti zejména produktů s vyšší přidanou hodnotou a hledání nových odbytišť mimo EU****Dílčí cíle**

- Zvýšení podílu exportu produktů s vyšší přidanou hodnotou.
- Zvýšení podílu agrárního exportu³² mimo EU.
- Navýšení hodnoty vývozu do zemí mimo EU.

Opatření

- Cílení proexportní podpory na vybrané prioritní země.
- Optimální fungování a další rozšiřování sítě zemědělských diplomatů ve třetích zemích.
- Zvýšení podpory účasti firem na mezinárodních veletrzích a výstavách se zvláštním zaměřením na kontinuitu účastí MZe na světově nejvýznamnějších akcích.
- Pokračování v aplikaci dotačního programu MZe „Podpora účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí“.
- Zvýšení podílu projektů na podporu ekonomické diplomacie v oblasti zemědělství a potravinářství.
- Realizace podnikatelských misí ministra zemědělství do třetích zemí.
- Realizace incomingových misí zahraničních partnerů do ČR ve spolupráci s oborovými svazy a komorami.
- Vzdělávání a osvěta zemědělsko-potravinářské veřejnosti o možnostech exportu do třetích zemí.
- Zvýšení celkového zapojení komor a svazů z oblasti zemědělství a potravinářství do podpory exportu.
- Součinnost s MPO a MZV v proexportní politice státu, zejm. s ohledem na mapu oborových příležitostí.
- Širší zpřístupnění služeb ČEB a EGAP zemědělsko-potravinářským podnikům.
- Využití prostředků propagační politiky EU.

³² Agrární produkty kapitol I–24 celní nomenklatury EU.

2.8 Indikativní ukazatele

INDIKATIVNÍ UKAZATELE STRATEGICKÝCH CÍLŮ ČESKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A POTRAVINÁŘSTVÍ	Jednotka	Současný stav	Indikativní hodnota 2020	Indikativní hodnota 2025	Indikativní hodnota 2030	Obsah plnění strategie a opatření vedoucí k žádoucímu rozměru a stavu českého zemědělství a potravinářství v horizontu 2030
A. ZEMĚDĚLSTVÍ						
I. Sektorové makroekonomické ukazatele a zahraniční obchod						
Produktivita práce v zemědělství ve vztahu k produktivitě práce národního hospodářství	index	100	98	97	95	Znamená snížit až o 5 procentních bodů zaostávání v produktivitě práce vůči ostatním odvětvím národního hospodářství především orientací na rozvoj odvětví s vyšší přidanou hodnotou, realizací „krátkých řetězců“ a tlakem na zvyšování produktivity v podnicích.
Zvýšení podílu agrárního exportu (agrárních produktů kapitol I–24 celní nomenklatury EU) mimo EU	index	100	110	115	120	Znamená navýšení podílu agrárního vývozu do třetích zemí o zhruba 20 % v důsledku opatření v AZO.
Zvýšení hodnoty vývozu agrárních produktů do zemí mimo EU	index	100	110	120	125	Znamená navýšení hodnoty agrárního vývozu do třetích zemí o zhruba 25 % v důsledku opatření v AZO.
Zvýšení podílu vývozu agrárních produktů s vysokou přidanou hodnotou	index	100	110	115	120	Znamená navýšení hodnoty agrárního vývozu agrárních produktů s vysokou přidanou hodnotou o zhruba 20 % v důsledku opatření v AZO.
Balance AZO – snížení záporného salda	index	100	95	90	80–85	Znamená snížit záporné o saldo AZO o zhruba jednu pětinu . Na bázi zvyšování efektivnosti zemědělských a potravinářských podniků a také pomocí podpory exportních příležitostí (MZE) a podporou exportní orientace a inovací především zpracovatelského průmyslu.
2. Výrobní faktory						
2.1 Půda						
Výměra ZPF ČR	tis. ha (LPIS)	3 550	3 550	3 550	3 550	Znamená zachovat rozměr produkčního potenciálu zemědělství s ohledem na potravinové a energetické zabezpečení budoucnosti především opatřeními vedoucími ke zpomalení tempa úbytku z. p. pro nezemědělské účely (přísnější uplatňování zákona o ochraně ZPF) a na druhé straně začleněním dosud neregistrovaných ploch do LPIS.
Procento zornění	%	71	70	69	68	Znamená dosáhnout přirozenější podíl zornění v kontextu přírodních a klimatických podmínek ČR.
Výměra TTP	tis. ha	997	1 050	1 150	1 150–1 300	Znamená v souladu s naplňováním cílů zornění dosáhnout rozšíření produkčních ploch TTP za podpory chovu přežvýkavců (včetně dojného skotu) s prioritou krmivové základny na TTP. Minimální podpora extenzivní údržby těchto ploch může být podporována prostřednictvím plateb LFA a AEKO.
Výměra o. p.	tis. ha	2 979	2 900	2800	2 700–2 800	
Podíl najaté půdy v podnicích	%	74	70	65	60	Znamená dále snížit podíl najaté půdy stimulací k realizaci investic podniků do nákupu půdy a pokračující podporou realizace pozemkových úprav. Zároveň se tím dosáhne zlepšení vztahu k užívané půdě.
Podíl ŽV na celkové zemědělské produkci	%	45	47	48	50	Znamená navýšit hodnotu podílu ŽV na celkové zemědělské produkci na zhruba 50 % , především za pomoci specifických přímých podpor chovu přežvýkavců a komplexní podpory ŽV v rámci II. Pilíře SZP.
Podíl trvalých kultur na celkové zemědělské produkci	index	100	102	103	105	Navýšení podílu produkce z trvalých kultur zhruba o 5 % , především s pomocí specifických přímých podpor s preferencemi v investičních podporách citlivých komodit.

2.2 Práce						
Celkový počet pracovníků v prvovýrobě	tis. AWU	105	98	93	85–90	Znamená zachovat alespoň 85–90 tis. AWU . I přes očekávané tlaky na efektivitu zemědělských podniků jde především o rozvoj ŽV a akcent na tvorbu pracovních míst na venkově při vynakládání veřejných prostředků do zemědělství.
Podíl pracovníků starších 44 let	%	55	53	50	45–50	Snížení podílu pracovníků v zemědělské prvovýrobě starších 44 let o zhruba 5–10 p. b. , především nastavením priorit v opatřeních I. a II. Pilíře SZP.
Podíl pracovníků s odborným SŠ/VŠ vzděláním	index	100	106	110	115	Znamená zvýšit o 15 % podíl pracovníků s odborným SŠ/VŠ vzděláním zvýšením atraktivity zemědělského povolání.
2.3 Kapitál						
Vnitřní zdroje podniků na investice	index	100	105	115	120	Znamená posílit minimálně o 20 % zdroje na kapitálové vybavení zemědělských podniků , zejména cílením na formy investičních podpor, které generují vyšší přidanou hodnotu produkce a na vyšší rentabilitu (ziskovost) výroby. A rovněž s ohledem na skutečnost, že za posledních 10 let došlo ke dvojnásobnému zvýšení kapitálové vybavenosti zemědělských podniků.
3. Výrobní struktura						
Výměra obilovin	tis. ha	1411	1 400	1 300	1 300	Znamená snížit o více než 100 tis. ha v důsledku realokace podpor ve prospěch živočišné výroby.
Výměra olejnin	tis. ha	464	430	400	400	Znamená snížit o více než 60 tis. ha (snížení se týká především řepky olejné, která tvoří více než 80 % ploch olejnin) v důsledku realokace podpor ve prospěch živočišné výroby.
Výměra víceletých pěstnic	tis. ha	168	min 180	min 200	min 250	Znamená rozšířit plochy víceletých pěstnic minimálně o 20 % (respektive 50 %) v souvislosti s ozeleněním přímých plateb.
Výměra luskovin na zrna	tis. ha	30	min 30	min 35	min 40	Znamená rozšířit plochy luskovin v důsledku realokace podpor ve prospěch citlivých komodit – bílkovinných plodin a dopadů ozelenění přímých plateb.
Výměra cukrové řepy	tis. ha	58,2	62	62	62	Znamená zvýšit plochy cukrové řepy v důsledku realokace podpor pro citlivé komodity.
Výměra brambor pro výrobu škrobu	tis. ha	4,7	5	6	6	Znamená rozšířit plochy brambor v důsledku realokace podpor ve prospěch citlivých komodit – brambor na výrobu škrobu na 6 tis. ha i s ohledem na skutečnost vývozu těchto brambor mimo ČR.
Výměra konzumních brambor	tis. ha	16	16	19	21	Znamená v důsledku realokace podpor ve prospěch citlivých komodit do roku 2020 udržet (stabilizovat) plochy konzumních brambor okolo 16 tis. ha a po roce 2020 rozšířit plochy konzumních brambor na přibližně 21 tis. ha.
Výměra chmelnic	tis. ha	4,6	5	5,2	5,50	Znamená v důsledku realokace podpor ve prospěch citlivých komodit do roku 2020 udržet (stabilizovat) plochy chmelnic okolo 5 tis. ha a po roce 2020 navýšit přibližně na 5,5 tis. ha.
Výměra ovocných sadů	tis. ha	14,5	15	18	23	Znamená v důsledku realokace podpor ve prospěch citlivých komodit do roku 2020 udržet (stabilizovat) plochy okolo 15 tis. ha a po roce 2020 navýšit přibližně na 23 tis. ha.
Výměra pěstební plochy zeleniny	tis. ha	10,5	11	18	30	Znamená v důsledku realokace podpor ve prospěch citlivých komodit do roku 2020 udržet (stabilizovat) plochy zeleniny okolo 5 tis. ha a po roce 2020 navýšit přibližně na 30 tis. ha.
Obhospodařovaná plocha vinic	tis. ha	18,3	19	20	21	Znamená plně využít každoroční 1 % nárůstu celkového počtu osázené plochy , což povolují právní předpisy EU.
Míra krytí spotřeby v ovoci (ostatní ovoce - konzumní jablka)	%	40–68	41–72	43–80	48–88	Znamená navýšit produkci ovoce a zeleniny mírného pásu k dosažení vyššího podílu krytí spotřeby min. o 10 % , (rozšířit výrobu čerstvých a chlazených výrobků) především využitím podpory sdružování, restrukturalizace sadů a zpracování.
Míra krytí spotřeby v zelenině	%	42	43	55	75	Znamená navýšit produkci zeleniny k dosažení vyššího podílu krytí spotřeby.

Míra krytí spotřeby vína	%	25	26	27	28	Znamená zvýšit produkci (kvalitu moštových hroznů) při zachování současné spotřeby.
Míra krytí spotřeby brambor	%	80	85	87	100	Znamená navýšit produkci brambor k dosažení vyššího podílu krytí spotřeby brambor , především využitím podpory citlivých komodit – brambor pro výrobu škrobu a konzumních brambor a zvýšit výrobu a poptávku výrobků z brambor.
Míra krytí spotřeby luskovin	%	110	110	110	110	Znamená udržet vyrovnanou míru krytí spotřeby pro sektor luskovin i prostor pro vývoz zejména českého hrachu. Zvýšit domácí spotřebu luskovin ke krmenému využití a částečně tak nahradit podíl dovážených sójových šrotů v proteinové složce krmiv.
Míra krytí spotřeby chmele	%	200–230	200–230	200–230	220–240	Znamená udržet vysoce kladnou míru krytí spotřeby včetně upevnění silné exportní pozice českého chmele na zahraničních trzích.
Stav dojníc	tis. ks	376	380	385	390	Znamená navýšit a udržet stáda dojníc , především s (více extenzivní) produkci mléka s převládajícím využitím TTP jako zdroje objemných krmiv za pomoci vázané podpory chovu přežvýkavců a komplexní podpory v rámci PRV.
Podíl dojníc s převahou krmiv na TTP	index	100	110	115	120	Znamená navýšit o 20 % stádo dojníc na TTP , především za pomoci vázané podpory chovu přežvýkavců a komplexní podpory v rámci PRV, včetně EZ.
Stav krav BTPM	tis. ks	204	235	270	300	Znamená navýšit stádo krav BTPM na úroveň kolem 300 tis. ks , především za pomoci vázané podpory chovu přežvýkavců a komplexní podpory v rámci PRV, včetně EZ, za předpokladu zvýšení domácí i evropské spotřeby.
Stav ovcí (z toho bahnic)	tis. ks	232 (135)	235 (138)	240 (140)	250 (150)	Znamená navýšit stádo ovcí na úroveň kolem 250 tis. ks , především za pomoci vázané podpory chovu přežvýkavců a komplexní podpory v rámci PRV, včetně EZ.
Stav koz (z toho samic)	tis. ks	27 (17)	30 (19)	35 (22)	40 (25)	Znamená navýšit stádo koz na úroveň kolem 40 tis. ks , především za pomoci vázané podpory chovu přežvýkavců a komplexní podpory v rámci PRV, včetně EZ.
Stav prasat celkem (z toho prasníc)	tis. ks	1 555 (96)	1 800 (100)	2 100 (110)	2 400 (120)	Znamená navýšit stav prasat na min. úroveň 2,4 mil. ks především souborem opatření, přinášejícím tlak na zvýšení efektivnosti. Důležitá je podpora základního stáda včetně zvýšení odchovu selat na prasnici tak, aby byla konkurenceschopnost zajištěna v celé vertikále chovu.
Nosnice	mil. ks	4,3	4,3	4,6	5,2	Znamená podpořit růst stavů nosnic, podpořit modernizaci chovů, zvážit dotační podporu např. dobrých životních podmínek zvířat.
Kuřata na výkrm	produkce mil. ks	120	130	140	170	Znamená podpořit růst stavů výkrmu drůbeže, podpořit modernizaci chovů, zvážit dotační podporu např. dobrých životních podmínek zvířat, podpořit také konkurenceschopnost zpracovatelského průmyslu. Podpora spotřeby domácích výrobků, včetně marketingu a např. účasti v režimech jakosti.
Míra krytí spotřeby mléka a mléčných výrobků	%	130	130	130	130	Znamená udržet konkurenceschopnost produkce mléka a mléčných výrobků , podpořit další růst užitkovosti chovu dojníc a zaměřit se na podporu zpracovatelského průmyslu. Podpora spotřeby domácích výrobků, domácích režimů jakosti.
Míra krytí spotřeby hovězího masa	%	140	140	140	140	Znamená udržet konkurenceschopnost produkce hovězího masa , podpořit další růst domácí spotřeby kvalitního hovězího masa, podílu KBTPM na domácí spotřebě namísto pouze vývozu zástavového skotu, a proto se zaměřit na podporu zpracovatelského průmyslu. Podpora spotřeby domácích výrobků, včetně marketingu a např. účasti v režimech jakosti.
Míra krytí spotřeby vepřového masa	%	55	60	70	80	Znamená podpořit růst stavů prasnic a konkurenceschopnost zpracovatelského průmyslu podpořit také konkurenceschopnost zpracovatelského průmyslu. Podpora spotřeby domácích výrobků, včetně marketingu a např. účasti v režimech jakosti.
Míra krytí spotřeby drůbežího masa	%	65	80	90	100	Znamená podpořit růst stavů výkrmu drůbeže, podpořit modernizaci chovů, zvážit dotační podporu např. dobrých životních podmínek zvířat, podpořit také konkurenceschopnost zpracovatelského průmyslu. Podpora spotřeby domácích výrobků, včetně marketingu a např. účasti v režimech jakosti.
Míra krytí spotřeby vajec	%	78	85	90	100	Znamená podpořit růst stavů nosnic, podpořit modernizaci chovů, zvážit dotační podporu například dobrých životních podmínek zvířat.

4. Produktivita a efektivnost podniků						
Podíl mezispotřeby na produkci	%	75	70	68	65–70	Snížení podílu mezispotřeby na produkci v důsledku zvýšení efektivnosti využití variabilních vstupů, a to i přes zvýšení podílu ŽV s vyššími nároky na úroveň mezispotřeby.
Celková produktivita výrobních faktorů	index	100	105	108	110	Znamená růst produktivity na úrovni zemědělských podniků při dosažení minimálně o 10 % vyšší účinnosti faktorů především v důsledku investičních podpor a posílením vnitřních podnikových zdrojů na investice.
Podíl podpor na čisté přidané hodnotě	index	100	90	80	70	Znamená snížení závislosti na důchodových podporách rozvojem odvětví s vyšší přidanou hodnotou (především ŽV) a snížením absolutního objemu podpor.
Produktivita práce	index	100	105	110	120	Znamená navýšení produktivity práce o minimálně 20 % cestou modernizace a zlepšením managementu podniků s využitím cíleného poradenství a vzdělávání.
5. Životní prostředí						
Výměra ploch EZ	podíl z plochy z.p.	12	14	16	18	Znamená postupný nárůst ploch dle Akčního plánu pro EZ při splnění podmínky realizace opatření v AP EZ uvedených za předpokladu zvyšování produkce z EZ.
Negativní dopady eroze půdy	mld. Kč/rok	4–10	3–8	2–5	2–3	Znamená zredukovat minimálně o 50 % negativní dopady eroze na z. p. , zejména v rámci opatření ozelenění přímých plateb, přísnějších podmínek DZES a AEKO.
Rozšíření plochy ochrany půdy v rámci podmínek DZES 5	%	10,57	30	45	60	Znamená navýšit plochu ochrany půdy v rámci podmínek DZES .
Zvýšení biodiverzity na z. p.	index	100	102	104	105	Znamená zastavit tempo ztráty biodiverzity, zejména v rámci opatření ozelenění přímých plateb, přísnější DZES, AEKO, EZ, NATURA 2000 a environmentálních lesnických opatření.
Výměra retenčních nádrží a mokřadů na z. p.	index	100	103	105	110	Rozšíření prostřednictvím specifických podpor a soukromých investic.
Index ptáků zemědělské krajiny	index	100	100	100	100	Znamená zastavit tempo ztráty biodiverzity a podpořit zlepšení stavu, zejména v rámci opatření ozelenění přímých plateb, přísnějších podmínek DZES, AEKO a EZ.
6. Zemědělství a OZE						
Podíl OZE ze zemědělských produktů a odpadů	index	100	105	115	120	Znamená zvýšit o 20 % energetické využití zemědělské biomasy (včetně energetických plodin a rychle rostoucích dřevin) a především statkových hnojiv, vedlejších produktů ŽV a biologicky rozložitelných odpadů v rámci OZE při zachování strategické úrovně produkce pro potravinářské využití.
Podíl OZE ze zemědělských a lesních produktů (dle ASEK)	PJ	133	140	173	189	Znamená zvýšit o 1/3 využívání zemědělských produktů a především odpadů v rámci OZE při zachování strategické úrovně produkce pro potravinářské využití.
B. POTRAVINÁŘSTVÍ						
Rozdíl v produktivitě práce proti vyspělejším zemím EU	%	40–50	60	65	70	Znamená dosažení minimálně 70 % produktivity práce sektoru vůči EU-15 , především prostřednictvím podpory modernizace, energetické účinnosti, spolupráce, inovací a zvyšování efektivnosti.
Procento zaměstnanosti vázané na českou zemědělskou surovinu	index	100	102	103	105	Znamená zvýšení podílu zaměstnanosti vázané na zpracování české suroviny o 5 % , zejména podporou investic do zpracování a rozvojem marketingu české potravinářské produkce na bázi českých surovin.
Podíl české zemědělské suroviny v potravinářských výrobcích ČR	index	100	110	115	120	Znamená zvýšení podílu využití české zemědělské suroviny při výrobě potravinářských výrobků o 20 % , zejména podporou investic do zpracování a rozvojem marketingu české potravinářské produkce na bázi českých surovin.

2.9 Projekce strategie při implementaci SZP EU na období 2014–2020

Principy nastavení a distribuce přímých plateb a opatření v rámci programu rozvoje venkova v podmínkách ČR na období 2014–2020.

1. PILÍŘ SZP – PŘÍMÉ PLATBY A CROSS COMPLIANCE

1. Pokračování výplaty přímých plateb prostřednictvím jednotné platby na plochu (SAPS) do roku 2020.
2. Pokračování ve vyplacení přechodných vnitrostátních podpor (dříve tzv. národní doplňkové platby) poskytovaných k jednotné platbě na plochu (SAPS).
3. Podpora citlivých sektorů prostřednictvím dobrovolné podpory vázané na produkci ve výši 15 % roční obálky na přímé platby. Finanční prostředky budou směřovat na brambory určené na výrobu škrobu, chmel, ovoce, zeleninu, konzumní brambory, cukrovou řepu, bílkovinné plodiny, masná telata, do mléčného sektoru a na pasené ovce a kozy.
4. Využití možnosti převodu části národního stropu I. Pilíře pro účely programů podpor pro vybrané citlivé sektory, zejména pro živočišnou výrobu či sektor ovoce, zeleniny a chmele v rámci PRV a tyto prostředky alokovat prostřednictvím sektorových obálek na investice.
5. V rámci naplňování cílů „ozelenění“:
  - a. povinnost uplatňovat diverzifikaci plodin vedoucí ke zlepšení ŽP a zejména ke zlepšení kvality půdy
  - b. povinnost dodržovat poměr TTP k celkové z. p. a zákaz rozorávání TTP a změnit druh zemědělské kultury v rámci environmentálně citlivých ploch
  - c. povinnost vyčlenit plochy využívané v ekologickém zájmu (EFA), jejichž hlavním cílem je zachování a zlepšení biologické rozmanitosti (např. skrze úhory v ekologickém zájmu, krajinné prvky, meziplodiny, dusík vázající plodiny a další).
6. Využití zvýhodněné sazby podpory mladým začínajícím zemědělcům vyčleněním alokace maximálně 2 % z obálky přímých plateb za současného zprůšnění stávajících podmínek podpory ve II. Pilíři.
7. Zprůšnění a zefektivnění pravidel Cross Compliance/DZES ve vazbě na využívání, ochranu a z kvalitnění zemědělské půdy – zejména:
  - a. promítnutí reálné míry erozního ohrožení do příslušné vrstvy LPIS a propojení s předepsaným způsobem užívání, současně zajištění dostatečného množství půdoochranných technologií (např. pro pěstitele brambor);
  - b. zásadní posílení standardů DZES ke zlepšování kvality půdy a vody – zejména v rámci DZES 1 a 3 (ochrana vod vymezením nehněných pásů podél vodních toků a ochrana podzemních vod před znečištěním), DZES 4 (zajištění minimálního pokryvu půdy), DZES 5, (zvýšení účinnosti opatření proti erozi zavedením a požadavku ochrany půdy před větrnou erozí), DZES 6 (zachování úrovně organických složek půdy) a DZES 7 (v roce 2016 rozšíření krajinných prvků o nový prvek mokřad, v následujících letech snaha o další rozšíření krajinných prvků např. průleh, popř. další protierozní opatření zejména technická).

II. PILÍŘ SZP – PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

- I. Cílení investičních opatření v zemědělství na reálnou strukturální změnu sektoru a posílení produktivity zemědělských podniků (modernizace zemědělských podniků).
  - a. Neimplementovat opatření podpory investic do skladů na nákup strojů pro rostlinnou výrobu na orné půdě. V případě investic na nákup strojů podpora pouze specifických strojů např. pro pěstování ovoce, zeleniny, brambor, chmele a dalších citlivých komodit (se závazkem udržitelnosti produkce), prokazatelným příspěvkem k šetrnému zacházení se zdroji v životním prostředí, apod.;
  - b. Vytvoření samostatných sektorových obálek (alokací) pro investiční opatření v živočišné výrobě následovně (seřazeno dle priority):
    1. přežvýkavci
    2. prasata
    3. drůbež
    4. ostatní
  - c. Výrazné zvýhodnění projektů zahrnujících více článků vertikály (šlechtění, plemenitba, zemědělská produkce, prvotní zpracování, zpracování);
  - d. Výrazné zvýhodnění projektů vytvářejících reálná a udržitelná pracovní místa (nikoliv „přelévání pracovníků“);
  - e. Podpora technologií na precizní zemědělství;
  - f. Vyšší podpora rozvoje trvalých kultur s výjimkou vinic;
  - g. Zvýhodnění projektů zemědělských podniků s vyšší intenzitou ŽV při zohlednění příspěvku k zaměstnanosti;
  - h. Zvýhodnění projektů zaměřených na welfare zvířat;
  - i. Zvýhodnění projektů zemědělských podniků, které přijmou specifické závazky AEKO podporující strukturální změny českého zemědělství;
  - j. Zvýhodnění projektů zemědělských podniků s vazbou na ochranu vodních zdrojů.
2. Cílení investičních opatření v potravinářství k posílení reálné produktivity potravinářských podniků (přidávání hodnoty potravinářským výrobkům):
  - a. Vytvoření specifické obálky pro investice do prvotního zpracování zemědělských produktů v živočišné výrobě;
  - b. Vytvoření specifické obálky na podporu projektů investic pro „krátké řetězce“ a regionální a místní trhy;
  - c. Zvýhodnění projektů přednostně orientovaných na uvádění technologických a výrobních inovací do praxe; zejména projektů s vazbou na výstupy České technologické platformy;
  - d. Zvýhodnění projektů zohledňujících partnerství se zemědělskou prvovýrobou a využití vysokého podílu lokální/regionální suroviny;
  - e. Výrazné zvýhodnění projektů vytvářejících udržitelná pracovní místa;
  - f. Zvýhodnění projektů majících za cíl snižování energetické náročnosti a šetrné využívání zdrojů;
  - g. Zvýhodnění projektů na zpracování lokální/regionální bio-produkce.
3. Tam kde právní rámec umožňuje zachování odpovídajícího poměru plateb na LFA s cílenou ekonomickou provázaností a podmíněností na ŽV. Cílem je zásadně omezit zvýhodnění rentability u podniků bez ŽV oproti podnikům s odpovídajícím rozměrem ŽV, zejména:
  - a. Zavedením degresivity, v souladu s legislativou EU, zohlednit specifickou velikostní strukturu zemědělských podniků a úroveň plateb v ČR založenou na verifikovaném reprezentativním vzorku FADN;
  - b. Cílením LFA platby na překonání přírodního znevýhodnění v oblastech s ŽV (včetně stabilizace mléčného skotu) prostřednictvím vhodného nastavení kritérií způsobilosti, a to s ohledem na možnosti legislativního rámce EU;
  - c. Udržení intenzity chovu hospodářských zvířat pro platby s vazbou na extenzivní údržbu travních porostů.
4. Cílení plateb AEKO k zajištění podpory a příspěvku AEKO opatření ke strukturální změně českého zemědělství s důrazem na posílení ekologické stability krajiny a biodiverzity (prostřednictvím vhodného nastavení kritérií způsobilosti, zejména správným cílením environmentálních opatření na ZP (ošetřování TTP, vhodné osevní postupy);
5. Zvýhodnění projektů širšího partnerství (zemědělec, zpracovatel, municipalita) – např. komplexní řešení zpracování biologicky rozložitelných odpadů municipalit a potravinářského průmyslu a jejich využití při zapravování organické složky do půdy v rámci DZES;
6. Zásadní zvýhodnění realizace projektů s plněním daňové povinnosti a tvorbou pracovních příležitostí v místě podnikání;
7. Zásadní změna systému podpory poradenství od podpory „podnikání v poradenství“ směrem k podpoře „poradenství k podnikání“;

8. Efektivní cílení podpor na ekologické zemědělství a integrovanou produkci s cílem dosažení přiměřené míry tvorby produkce:
  - a. Zavedením striktních pravidel způsobilosti směrem k reálné produkci a/nebo reálnému poskytování veřejných statků;
  - b. V rámci investičních opatření vytvořením specifické obálky na podporu rozvoje projektů malých zpracovatelských a odbytových kapacit na farmě s projekty do 1 mil. Kč se zaměřením na produkty s největším potenciálem poptávky (mléko a mléčné výrobky, ovoce, zelenina, pečivo, maso, nápoje);
  - c. Zvýhodnění projektů na zpracování lokální/regionální bio-produkce.
9. Cílení podpor PRV směrem k inovacím, k zavádění moderních technologií, zavádění nových výrobků, s cílem zvýšení produktivity, zlepšení jejich postavení na trhu apod. Nepodporovat jednoduché a úzce zaměřené projekty bez reálného dlouhodobého přínosu.
10. Podpora projektů vedoucích k seskupování prvovýrobců, spolupráci mezi aktéry vertikály, zejména v potravinovém řetězci, přenosu znalostí, sdílení postupů a technologií, využívání biomasy, apod.
11. S cílem podpořit generační obměnu:
  - a. pokračovat za zásadně zprísněných podmínek v podpoře zahájení činnosti mladých začínajících zemědělců s důrazem na životaschopnost podniku a udržitelnost zemědělského hospodaření;
  - b. zásadní zvýhodnění projektů vedoucích ke zlepšování věkové struktury zaměstnanců v zemědělských podnicích.
12. Zajištění kontinuity podpory pozemkových úprav za podmínky efektivního vynakládání prostředků PRV (realizace většího množství menších projektů, přísné nákladové stropy).

2.10 Projekce strategie do hierarchie priorit SZP

Prioritní oblasti z hlediska financování z PRV 2014–2020.

Povinné financování vyplývající z očekávané legislativy EU a ze závazků současného období

1. z celkové finanční obálky alokovat minimálně 25 % prostředků ve prospěch AEKO, EZ a LFA;
2. z celkové finanční obálky (evropských zdrojů) zajistit 5 % prostředků na metodu LEADER;
3. zajistit provoz technické pomoci PRV;
4. finanční zajištění závazků z předchozích programových období (AEO, PUZČ, lesnická opatření s charakterem dlouhodobého závazku).

Další rozvojové oblasti z hlediska alokace finančních prostředků PRV

1. Zachovat a obnovit cenná stanoviště zemědělské a lesní půdy a biodiverzitu, zvýšit ekologickou i estetickou hodnotu krajiny.
2. Posílit prevenci degradace půdy, posílit retenční schopnost půdy a krajiny.
3. Zvýšit účinnost výrobních faktorů.
4. Posílit prevenci opouštění půd.
5. Podporovat systémy hospodaření šetrné k ŽP.
6. Zvýšit podíl zpracovávaných surovin a přidávání další hodnoty, stabilizovat produkci speciálních, resp. Citlivých komodit.
7. Bránit degradaci vodních ekosystémů.
8. Podpořit aktivity CLLD.
9. Posílit schopnost zemědělství a lesnictví v adaptaci na očekávané změny klimatu.
10. Podpořit podnikatelské aktivity a nabídku pracovních příležitostí.
11. Posílit postavení prvovýrobců ve výrobní vertikále.
12. Motivovat k zajištění nadstandardních životních podmínek v chovu zvířat.
13. Posílit zdravotní stav, odolnost a ochranu lesních porostů.
14. Zlepšit infrastrukturu v zemědělství a lesnictví.
15. Zlepšit nevhodnou věkovou strukturu v zemědělství a snížit odliv pracovních sil mimo sektor.
16. Využít potenciál obnovitelných zdrojů energie, zejména pak využití biomasy.
17. Zajistit efektivní transfer znalostí.
18. Snížit uvolňování skleníkových plynů v zemědělství a posílit jejich fixaci.

3 STRATEGIE LESNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ, RYBÁŘSTVÍ, VČELAŘSTVÍ A MYSLIVOSTI

3.1 Lesní hospodářství

3.1.1 Úvod a východiska přístupu

Základní cílem státu v oblasti lesního hospodářství je trvale udržitelné obhospodařování lesů, tedy správa a využívání lesů a lesní půdy takovým způsobem a v takovém rozsahu, který zachovává a zlepšuje jejich biodiverzitu, produkční schopnost a regenerační kapacitu, vitalitu a schopnost plnit v současnosti i v budoucnosti odpovídající ekologické, ekonomické a sociální funkce na místní, národní a globální úrovni a které tím nepoškozují ostatní ekosystémy. Les je také hlavním nositelem biologické rozmanitosti s přesahem do volné krajiny. Předkládané cíle a opatření v nové strategii MZe jsou zaměřeny především na hodnotový řetězec založený na lesním hospodářství, zejména na jeho konkurenceschopnost a na využívání dřeva, jako obnovitelné suroviny. Tím doplňují cíle a opatření Národního lesnického programu a dalších strategických dokumentů v oblasti lesního hospodářství. Navrhované cíle a opatření jsou směřovány především do lesů ve správě resortu MZe.

Normativně je lesní hospodářství usměrňováno lesním zákonem č. 289/1995 Sb., zákonem č. 149/2003 Sb., o odchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin, zákonem č. 226/2013 Sb., o uvádění dřeva a dřevařských výrobků na trh, a souvisejícími vyhláškami. Mezi další právní předpisy, které usměrňují hospodaření zejména v lesích spadajících do ZCHÚ, patří zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a dále tzv. naturové směrnice, především č. 92/43 EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

MZe při rozhodování v oblasti lesního hospodářství zohledňuje Národní lesnický program, zejména pokud jde o ekonomicky, sociálně a environmentálně orientovaná opatření v lesním hospodářství.

Státní podnik Lesy ČR, s. p., jako největší správce lesů v ČR se ve své činnosti opírá o Koncepti MZe k hospodářské

politice s. p. Lesy České republiky od roku 2012 a Koncepti strategického rozvoje státního podniku Lesy ČR na období 2015–2019.

Problematika genofondu reprodukčního materiálu lesních dřevin je řešena v Národním programu ochrany a reprodukce genofondu lesních dřevin, který byl MZe vyhlášen na období 2014–2018.

V nové strategii resortu MZe bude Strategickou prioritou lesního hospodářství vytvořit podmínky pro zvýšení konkurenceschopnosti a životaschopnosti celého hodnotového řetězce založeného na lesním hospodářství a domácího využívání a spotřeby dřeva.

Zásadní podklady pro směřování lesního hospodářství a lesnické politiky obecně budou výstupy z Národní inventarizace lesů. V letech 2011–2015 probíhá její druhý cyklus. Sběr dat byl ukončen v roce 2014 a v závěru roku 2015 budou prezentovány dosažené výsledky. Následně bude rozhodnuto o přípravě holisticky pojaté koncepce lesního hospodářství (např. v podobě aktualizovaného národního lesnického programu).

3.1.2 Stav sektoru

Pro řízení lesního hospodářství jsou výše uvedené dokumenty základním prvkem. Je zřejmé, že dílčí cíle a opatření jednoho se prolínají do ostatních a obráceně. V návaznosti na získané výsledky výzkumu v lesích jsou stanovené cíle a doporučení upravovány tak, aby bylo zcela naplňováno nejen historické poslání lesního hospodářství. Udržitelné hospodaření společně s potřebou vytvoření podmínek pro konkurenceschopnost v návaznosti na další zpracování dřeva, staví lesní hospodářství do pozice moderně pojatého odvětví, které musí zajistit potřeby zejména lesnicko-dřevařského sektoru.

Výměra lesních pozemků činila v roce 2015 2 667 410 ha. Což činí téměř 34 % rozlohy celé ČR. Výměra lesních pozemků se zvyšuje každý rok o cca 2 000 ha.

Tab. 6 Vývoj plochy lesních pozemků (v ha)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Plocha lesních pozemků	2 657 376	2 659 837	2 661 889	2 663 731	2 666 376	2 667 410

Tab. 7 Výměra plochy lesa využitelného pro těžbu dřeva (v ha)

Rok	2010	2015
Plocha lesa využitelného pro těžbu dřeva	2 310 370	2 300 790

Počet zaměstnanců v lesnických činnostech je více než 13 tis. lidí. Další početnou skupinou jsou osoby samostatně výdělečně činné. I přes obrovskou plochu, kterou tito lidé svou činností ovlivňují je jejich sociální situace neuspokojivá, ve výdělkovém i společenském žebříčku jsou na jedné z nejnižších příček.

Ekonomickou efektivitu hospodaření v lesích snižují strukturální nedostatky u soukromých lesů (zejména se jedná o rozdrobenost a velikost majetků).

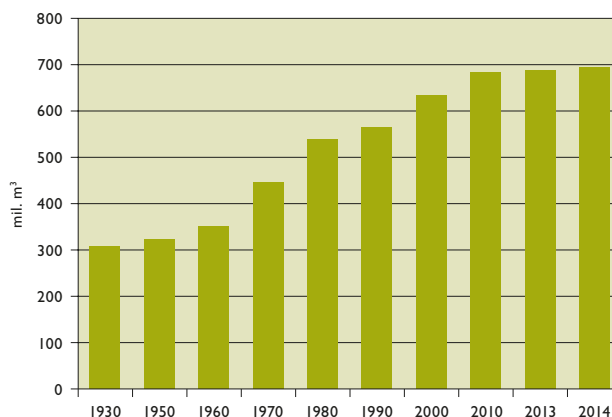
Tab. 8 Počty vlastníků lesů podle velikosti majetku - data k 31. 12. 2014

	počet vlastníků	rozloha majetku	podíl z cel- kového počtu	podíl celkové plochy
ha		ha	%	%
0–1	201 366	61 245	68,60	2,35
1–2	41 257	58 438	14,05	2,25
2–5	33 468	103 091	11,40	3,96
5–10	10 106	68 788	3,44	2,64
10–20	3 079	41 459	1,05	1,59
20–50	1 697	53 147	0,58	2,04
50–100	949	67 794	0,32	2,61
100–500	1 181	241 060	0,40	9,26
500–1 000	151	104 612	0,05	4,02
nad 1 000	291	1 802 756	0,10	69,27
celkem	293 545	2 602 391	100,00	100,00

Zásoba dřeva v lesích se blíží v 700 mil. m³. Z toho smrku je cca 60 %. Roční těžba nikdy nepřekročila celkový běžný přírůst.

Jako negativní lze vnímat nedostatečné využívání potenciálu dřeva jako obnovitelné suroviny, není dostatečná úroveň využívání tuzemského zpracování a zhodnocení dřeva a využívání výrobků ze dřeva. Množství vývozu surového dříví dosahuje téměř 7 mil. m³ ročně.

Graf 6 Celková zásoba dřeva

Zdroj: MZe, 2015

Navazující hodnotový řetězec – obchod s dřevní surovinou je neustále diskutovanou problematikou. Zejména pak dostupnost dřevní hmoty pro potencionální zpracovatele, především malé a střední podniky.

Významný vliv na kvalitu umělé obnovy lesa a zalesňování, tedy i budoucnost a stabilitu našich lesů mají producenti sadebního materiálu lesních dřevin, lesní školkaři, jejichž pozice v rámci sektoru je z různých důvodů oslabená. Zejména se jedná o nedostatek reprodukčního materiálu (hlavně osiva) vhodného a lesním provozem žádaného původu a dále nejistota odběru vypěstovaného sadebního materiálu ze strany vlastníků lesa.

Lesy poskytují zaměstnání obyvatelům venkova, a tím přispívají k rozvoji venkova. Lesy poskytují zboží a ekosystémové služby, které jsou přínosné pro občany, jejich zdraví, kvalitu jejich života. To, co les znamená pro obyvatele v ČR, dokazují každoroční průzkumy návštěvnosti lesa a sběru lesních plodin. V těchto „disciplínách“ patří ČR přední místa v Evropě.

Box 2 Dopady dosavadního užití PUPFL na životní prostředí

Současný stav lesů: Výměra lesních pozemků byla v roce 2015 téměř 34 % rozlohy ČR. Plocha jehličnatých dřevin se postupně snižuje v důsledku zavedení povinného minimálního podílu melioračních a zpevňujících dřevin a zejména souvisejících dotací (částečná úhrada zvýšených nákladů na výsadbu melioračních a zpevňujících dřevin, příspěvky na hospodaření v lesích). Plocha porostlá smrkem setrvale klesá a oproti tomu se zvyšuje podíl listnatých dřevin, zejména dubu a buku. Vyrůstá podíl přirozené obnovy. Podíl listnatých dřevin při umělé obnově se dlouhodobě pohybuje kolem 38 %.

Dlouhodobě se také zvyšuje celková zásoba dřeva v lesích. Od roku 2008 těžba nikdy nepřekročila celkový průměrný přírůst.

Význam lesa a hlavní destabilizující faktory: Les je významným nositelem biologické rozmanitosti, který poskytuje řadu prospěšných ekosystémových služeb a funkcí. Mezi klíčové funkce lesů patří jejich příznivé působení na utváření a charakter místních klimatických podmínek a vyrovnáváním extrémů počasí v krajině, zejména snižováním teplotních rozdílů, snižováním rychlosti větru a zpomalováním a vyrovnáváním odtoku povrchových srážek ze zalesněných oblastí. Les jako takový je legislativně chráněn před poškozováním a ničením. Jeho účinná ochrana a vhodná obnova zůstávají jedním ze základních předpokladů pro zachování biodiverzity. Pro ochranu biodiverzity mají význam zejména lesy původní nebo přírodě blízké, nad kterými však převažují lesy obhospodařované pasečným způsobem. Působení změny klimatu hraje zásadní úlohu v případě zhoršování zdravotního stavu a stability pasečně obhospodařovaných, převážně smrkových lesů v nižších a středních polohách, tedy i v oblastech, které představují těžiště produkce dřeva v ČR. Zcela limitujícím rizikovým faktorem je fyziologické sucho, které v případě smrku inicializuje jeho chřadnutí a u listnatých dřevin podporuje rozvoj vaskulárních mykóz. V řadě oblastí jsou lesní porosty destabilizovány loupáním zvěří a následnou hnilobou. Výrazným momentem chřadnutí lesů je pak negativní synergické působení těchto faktorů.

NATURA 2000: Přírodní stanoviště a druhy příloh č. I a II směrnice č. 92/43/EHS podléhají dle ustanovení článku 17 této směrnice pravidelnému reportingu ve smyslu souhrnného zhodnocení jejich stavu z hlediska ochrany. První hodnocení proběhlo v roce 2007, druhé pak v roce 2013. Celkem tak bylo za lesní habitaty odevzdáno 24 zpráv. Jako hlavní zdroj dat byla použita vrstva mapování biotopů. Při celkovém zhodnocení stavu stanoviště se braly v potaz tyto dílčí parametry: areál, rozloha, budoucí vyhlídky stanoviště zahrnující současné negativní vlivy a hypotetické možné hrozby a struktura a funkce. Lze říci, že celkově je stav lesních habitatů v méně příznivém až nepříznivém stavu (především z důvodu nevyhovujícího stavu dílčího parametru struktura a funkce, resp. budoucích vyhlídek). Z dlouhodobého hlediska je však stav lesních habitatů stejný či příznivější než před šesti lety. Ke zlepšení došlo u poloviny lesních stanovišť. Ke zhoršení pouze u jednoho (habitat 91D0 – rašelinný les).

Výsledky hodnotících zpráv v roce 2007 a 2013 pro lesní stanoviště. Za každé reportingové období bylo odevzdáno 24 zpráv. Bilance pro rok 2007, zaznamenané stavy: 1 lesní přírodní stanoviště v příznivém stavu a 23 v nepříznivém stavu. Bilance pro rok 2013, zaznamenané stavy: u 12 lesních přírodních stanovišť bylo konstatováno zlepšení, u 10 beze změny, 1 zhoršení, 1 neznámý. Ze srovnání obou hodnocení je však stav lesních habitatů stejný či příznivější než před šesti lety. Ke zlepšení došlo u poloviny lesních stanovišť. Ke zhoršení pouze u jednoho (habitat 91D0 – rašelinný les). V případě stanovišť obecně (tj. i mimo les) je však za změnou stavu především změna metodiky hodnocení přírodních stanovišť, pro hodnocení v roce 2013 byla k dispozici standardní data z aktualizací mapování biotopů. Za předpokladu stabilizace užití metodiky hodnocení lze do budoucna očekávat pozvolnější tempo změn vzhledem k přirozeně pomalejšímu tempu přírodních procesů v lesních ekosystémech.

Klima: Sektor lesního hospodářství se výrazně podílí na fixaci CO_2 . Tato fixace dlouhodobě narůstá, fixace z -4 488 (Gg CO_2 eq.) v r. 1990 na -7 314 (Gg CO_2 eq.) v roce 2013. I když dochází k určité meziroční variabilitě, lze konstatovat, že i v roce, kdy byly lesní porosty poškozeny orkáem Kyrill, se lesní hospodářství na emisích CO_2 nepodílelo.

Lze předpokládat, že propady v rámci lesního hospodářství se budou v nejbližších letech spíše snižovat. Důvodem je především věková struktura porostů v ČR. K dočasnému snížení propadů přispěje rovněž plánované zvýšení podílu listnatých dřevin. Toto opatření je však zároveň důležitým adaptačním opatřením, které by mělo zajistit dlouhodobou stabilitu lesních porostů a tedy i ukládání uhlíku v dlouhodobém horizontu. Na druhou stranu lze rovněž předpokládat vyšší využití biomasy pro energetické účely a větší podíl uhlíku uloženého ve výrobcích ze dřeva.

3.1.3 Očekávaný vývoj vnějších podmínek

Zvyšující se porostní zásoby a všeobecný společenský tlak na využívání obnovitelných zdrojů bude zvyšovat poptávku po dřevu i dřevěných produktech. Pro lesní hospodářství je tedy prvořadý cíl vytvořit podmínky pro zvýšení konkurenceschopnosti a životaschopnosti celého hodnotového řetězce založeného na lesním hospodářství a tuzemského zpracování a spotřebě dřeva a současně zajistit, aby všechny lesy byly spravovány podle zásad udržitelného obhospodařování lesů. Proto je nutné využívat přínosy biohospodářství, resp. zelené ekonomiky.

Předpokládaná změna klimatu bude zvyšovat nároky na obhospodařování lesů ve střednědobém horizontu, protože bude docházet k negativním dopadům zejména sucha a následně k lokálním výkyvům dostupnosti dřevní suroviny, především jehličnaté. Je nutné počítat s tím, že se změnou druhové skladby lesů bude klesat nabídka jehličnatého dříví, a proto se zpracovatelský průmysl musí postupně připravit na zvyšující se nabídku listnatého dříví, zejména dubu a buku. Předpokládanou změnu klimatu je nutno zohledňovat v jednotlivých plánovacích dokumentech (OPRL, LHP, LHO), zejména co se týče změn druhové skladby, přísně regionálně dle stanovištních podmínek, změn zdravotního stavu lesů a požadavků společnosti na plnění mimoprodukčních funkcí lesa.

3.1.4 Stav a potenciál hlavních odvětví v sektoru

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> Rozloha lesů v ČR se v novodobé historii postupně zvyšuje. Lesy jsou zdrojem ekologicky čisté, mnohostranně využitelné a obnovitelné suroviny – dřeva. Zásoba dřeva v lesních porostech stoupá a porostní zásoby jsou nyní tvořeny převážně dobře prodejným smrkovým dřívím. Lesy poskytují zaměstnání obyvatelům venkova, a tím přispívají k rozvoji venkova. Lesy poskytují zboží a služby, které jsou přínosné pro občany, jejich zdraví, kvalitu jejich života. Genofond lesních dřevin je součástí národního bohatství ČR.
	<ul style="list-style-type: none"> Potenciál dřeva jako obnovitelné suroviny není dostatečně využíván, není dostatečná úroveň využívání tuzemského zpracování a zhodnocení dřeva a využívání výrobků ze dřeva. S ohledem na předpokládané změny klimatu je vysoký podíl porostních zásob smrkového dříví v budoucnosti ekonomicky riskantní. Riziko klimatické změny, vedoucí k volbě nových nevyzkoušených postupů, zakládá ohrožení trvalosti plnění funkcí lesa obhospodařovaných stávajícími způsoby. Vysoký podíl vývozu surového dříví a výrobků s nízkou přidanou hodnotou. Strukturální nedostatky u soukromých lesů (rozdobenost a velikost majetků) nepodporují ekonomickou efektivitu hospodaření v lesích. Sociální situace zaměstnanců v lesním hospodářství je neuspokojivá, ve výdělkovém i společenském žebříčku jsou na jedné z nejnižších příček. Nejsou vytvořeny dostatečné předpoklady pro využití přínosu lesů pro zapojení místních lesnických a dřevozpracujících subjektů a pro rozvoj infrastruktury a služeb venkovské ekonomiky a regionů. V ČR je nedostatek uznaných zdrojů reprodukčního materiálu žádaných proveniencí (původu) potřebných k pěstování sadebního materiálu k umělé obnově lesa a zalesňování. Není dostatečně nastaven systém smluvního pěstitelství sadebního materiálu tak, aby měli lesní školkaři záruku odběru vypěstovaného sadebního materiálu.
	<ul style="list-style-type: none"> Zvýšit domácí využívání a spotřebu dřeva a výrobků ze dřeva. Zvýšit efektivnost využití dřeva jako mnohostranně využitelné, k ŽP příznivé a obnovitelné suroviny, přispívající k ochraně klimatu. Zajistit ochranu cenných ekotypů a regionálních populací smrku na všech vhodných stanovištích. Zvýšit zaměstnanosti v jednotlivých regionech a posílit význam (zejména) drobného a středního lesnického a dřevozpracujícího průmyslu. Naplňovat cíle Národního programu ochrany a reprodukce genofondu lesních dřevin, zejména pak motivovat vlastníky genetických zdrojů lesních dřevin (vlastníky lesa) k tomu, aby tyto zdroje chránili (ex situ i in situ) a umožnili jejich reprodukci. Zlepšit dostupnost osiva pro pěstitele sadebního materiálu lesních dřevin a systém smluvního pěstitelství. Význam lesů pro ochranu biologické různorodosti a vodní režim v krajině.
	<ul style="list-style-type: none"> Vysoká poptávka po surovém dříví v okolních státech – tlak na další zvyšování vývozu surového dříví. Předpokládané změny klimatu a lokálně a regionálně snížená ekologická stabilita lesů – nutnost změny druhové skladby lesů, dočasné snížení zásob dřeva a trvalé snížení nabídky jehličnatého dříví. Nízká konkurenceschopnost malých a středních dřevozpracujících podniků. Tlak EU na zrušení pravidel pro použití reprodukčního materiálu lesních dřevin k umělé obnově lesa a zalesňování v jednotlivých členských státech. Snížení konkurenceschopnosti lesních školkařů v porovnání s pěstiteli sadebního materiálu z jiných členských států EU (zejména znevýhodněné podmínky pro čerpání dotací).
Slabé stránky	
Příležitosti	
Hrozby	

3.1.5 Strategické cíle a opatření

Posláním lesního hospodářství je udržitelné obhospodařování lesů a multifunkční úloha lesů, poskytování různých lesních produktů, výrobků a služeb způsobem, který nepovede ke zhoršení stavu lesů, účinné využívání zdrojů, optimalizace přínosu lesů a lesnického sektoru k rozvoji venkova, růstu a vytváření pracovních míst. Podpora udržitelné výroby a spotřeby lesních produktů a výrobků.

Hlavní strategickou prioritou je zvýšení konkurenceschopnosti a životaschopnosti celého hodnotového řetězce při zachování zásad udržitelného obhospodařování lesů, tj. vytvořit podmínky pro zvýšení konkurenceschopnosti a životaschopnosti celého hodnotového řetězce založeného na lesním hospodářství a domácího využívání a spotřeby dřeva a dále vytvořit podmínky pro optimální poskytování ekosystémových služeb lesa a zajištění trvalosti plnění funkcí lesů v podmínkách vyvíjejícího se klimatu.

V rámci toho je nezbytné zajistit, aby všechny lesy byly spravovány podle zásad udržitelného obhospodařování lesů, a aby lesní hospodářství a celý navazující hodnotový řetězec byly konkurenceschopnými a životaschopnými přispěvateli biohospodářství a zelené ekonomiky.

Strategické cíle

D.1 Trvale udržitelné hospodaření v lesích za soustavného zlepšování jejich stavu

Dílčí cíle

- Ochrana a udržitelné využívání lesních pozemků.
- Ochrana lesních půd, vodních a dalších přírodních zdrojů.
- Řešení chřadnutí porostů v důsledku sucha a následně houbových patogenů a hmyzích škůdců.
- Ochrana a reprodukce genofondu lesních dřevin.
- Na základě výsledků druhého cyklu NIL vyhodnotit stav lesů v ČR a jejich potenciál poskytovat rozličné výrobky a služby způsobem, který nenaruší rovnováhu a zajistí ochranu lesů.
- Po dokončení církevních restitucí arondace rozdrobené držby lesů včetně lesů ve vlastnictví státu.
- Osvěta a vzdělávání.
- Zintenzivnit zavádění výsledků VaV do lesnického provozu – především prostřednictvím institucí zpravujících lesy ve vlastnictví státu.

Opatření

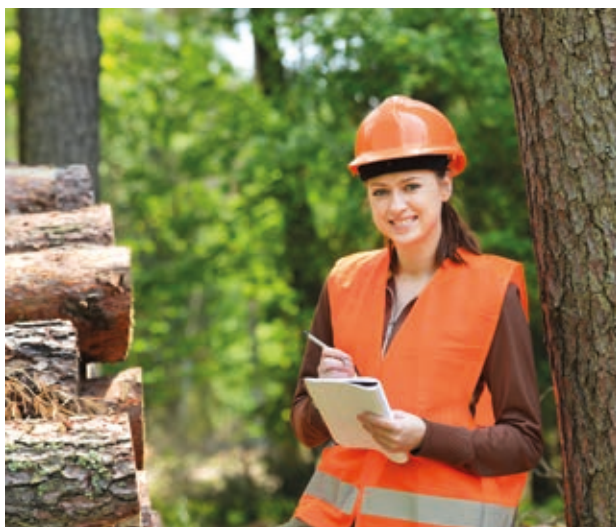
- Omezování fragmentace lesů, minimalizace trvalých záborů (odnětí) nebo omezení výstavbou (zejména plošných nebo liniových dopravních nebo energetických staveb).
- Prevence erozního ohrožení, protipovodňová prevence (realizace opatření meliorací a hrazení bystřin ve veřejném zájmu podle §35 zákona o lesích, zadržování vody v lesních částech povodí, prevence erozního ohrožení s využitím opatření PRV, protipovodňová a protipožární prevence).

- Hospodářské využívání a podpora stanovištně a sukcesně vhodných druhů dřevin, mimo jiné s využíváním přirozené obnovy.
- Zlepšování degradovaných půd dlouhodobě antropicky zatěžovaných zejména vlivem imisí (biologická meliorace – zvyšováním podílu melioračních dřevin, chemická meliorace – vápnění a hnojení lesních porostů).
- Vytvoření dotačních titulů podporujících obnovu lesa stanovištně vhodnými dřevinami (včetně dřevin odolných proti suchu).
- Obnovit jednotný ucelený systém poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích z rozpočtové kapitoly MZe, včetně titulů dosud poskytovaných z rozpočtů krajů.
- Zajistit softwarové řešení systému pro vyplácení dotací ve všech odvětvích v gesci MZe, včetně lesního hospodářství.
- Vytvořit komplexní aplikaci založenou na geografickém IS pro administraci plošných lesnických opatření, která umožní podávat a administrovat geoprostorové žádosti, provádět softwarové kontroly a kontroly na místě.
- Vytvořit komplexní webovou aplikaci určenou pro podporu rozhodovacích procesů orgánů státní správy lesů na všech úrovních rozhodování.
- Zabezpečit pokračování vývoje robustního informačního a datového centra zajišťujícího správu a dostupnost všech relevantních datových kolekcí pořizovaných napříč resortem lesního hospodářství. Datové úložiště bude určeno pro poskytování informací a jejich využití v souladu s principy INSPIRE a zásadami bezpečnostní politiky (ISMS).
- V návaznosti na výsledky druhého cyklu NIL upřesnit těžební výhledy.
- Motivovat vlastníky lesa k zapojení do Národního programu ochrany a reprodukce genofondu lesních dřevin a k naplňování cílů tohoto programu, zejména pak zajistit dostatek uznaných zdrojů reprodukčního materiálu a reprodukci těchto zdrojů.
- Optimalizovat dostupnost reprodukčního materiálu požadovaného původu pro producenty sadebního materiálu lesních dřevin.

- Ve spolupráci s největšími vlastníky lesa (zejména státními lesy) optimalizovat smluvní pěstitelství (jasné zadání a jistota odběru pro producenty sadebního materiálu lesních dřevin).
- Zajištění plošné (pro širokou veřejnost) i cílené (pro odbornou veřejnost) osvětové a informační činnosti týkající se významu trvale udržitelného obhospodařování lesů.
- Vytvoření sítě demonstračních objektů trvale udržitelného obhospodařování v lesích v různých formách vlastnictví.
- Komplexní řešení strukturálních nedostatků ve vlastnictví lesů ve formě legislativní, finanční a osvětové podpory arondace lesů.
- Prostřednictvím PGRLF v oblasti pojištění stabilizovat rizika hospodaření vázící se k této činnosti.
- Prostřednictvím podpůrných programů PGRLF nadále podporovat konkurenceschopnost a rozvoj subjektů podnikajících v oblasti lesního hospodářství a zpracování dřeva.
- Spolupracovat se strategicky významnými odbornými lesnickými školami. Spolupodílet se na tvorbě a změnách v jejích školních vzdělávacích programech tak, aby absolventi škol byli v souladu s aktuálními požadavky trvale udržitelného hospodaření v lesích.

D.2 Konkurenceschopnost hodnotového řetězce založeného na lesním hospodářství

Dílčí cíle

- Vytvořit podmínky pro vyšší domácí využívání a spotřebu dřeva a výrobků ze dřeva.
- Odstranit neodůvodněné překážky, vyplývající z právních předpisů a technických norem, které brání většímu uplatnění dřeva.
- Zvážit změny daňových a jiných předpisů, které by zvýhodnily dřevo jako stavební materiál.
- Posílit konkurenceschopnost producentů sadebního materiálu lesních dřevin.
- Vytvořit podmínky pro investice do sektoru lesního hospodářství a navazujícího hodnotového řetězce, které povedou k výrobě dřevařských výrobků s vyšší přidanou hodnotou.
- Posílit konkurenceschopnost všech zájmových skupin včetně živnostenského podnikání v rámci celého hodnotového řetězce založeného na lesním hospodářství.
- Snižování vývozu dřevní hmoty z ČR.
- Podporovat výzkum a vývoj směřující k lepšímu využití dřevní hmoty a hledání nových produktových možností s uplatněním dřeva.

Opatření

- Analyzovat současnou spotřebu dřeva v ČR.
- Zhodnotit dostupnou legislativu týkající se využívání dřeva a dřevěných výrobků.
- Zrevidovat technické normy platné pro využívání dřeva.
- Vytvořit ekonomické nástroje státu směřující materiálové toky dřeva k tuzemskému zpracování s cílem posílit hodnotový řetězec (daňovou výtěž).
- Analyzovat a navrhnout optimalizaci daňových nástrojů pro podporu využívání a zpracovávání dřeva v ČR.
- Podporovat informační a osvětové kampaně pro veřejnost a vzdělávací akce pro architekty a jiné odborné skupiny pracující se dřevem.
- Zachovat nediskriminační přístup ke dřevu pocházejícího z lesů ve vlastnictví státu pro všechny skupiny jeho zpracovatelů.
- Ve spolupráci s nejvýznamnějšími vlastníky lesů navrhnout motivační nástroj pro nové investice do dřevozpracujícího průmyslu.
- Zajistit odpovídající PR sektoru zdůrazňující využívání obnovitelných zdrojů, příznivý vliv na krajinu, ekosystémové služby a přírodu.
- Pravidelně hodnotit a postupně zpřesňovat statistická data zahraničního obchodu s dřevem a dřevařskými výrobky.
- Formou zákona založit lesnicko-dřevařský fond, který bude podporovat shora uvedené dílčí cíle a opatření, konkrétně:
  - činnosti a aktivity, jejichž cílem je propagace spotřeby dřeva a výrobků na bázi dřeva,
  - výzkum a inovace v oblasti dřeva, výrobků ze dřeva, zpracování souvisejících studií, získávání poznatků ze zahraničních výzkumných pracovišť,
  - revize stávajících technických norem pro použití dřeva,
  - osvětu a dlouhodobě koncipované kampaně na podporu spotřeby dřeva a jeho širšího využití zejména ve stavebnictví,
  - rozvoj studijních oborů, které se zabývají využitím dřeva,
  - průzkumy trhu směřující k podpoře spotřeby dřeva na tuzemském trhu,
  - účast a realizaci výstav, seminářů, konferencí pro odbornou i laickou veřejnost,
  - výrobu tištěných a audiovizuálních materiálů a prezentaci v médiích,
  - aktivity lesní pedagogiky.

3.2 Rybářství

3.2.1 Úvod a východiska přístupu

Akvakultura (produkční rybářství)

Akvakultura je v ČR řízena zákonem č. 99/2004 Sb., o rybářství a jeho prováděcí vyhláškou č. 197/2004 Sb. Mezi právní úpravy vztahující se k sektoru akvakultury patří zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství; zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny; zákon č. 254/2001 Sb., o vodách; zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti; zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči; aj. ČR je z hlediska akvakultury také zavázána vůči Evropské unii, mezi hlavní nařízení EU týkající se akvakultury patří: nařízení EP a Rady EU č. 1380/2013; 1379/2013; 1303/2013; 508/2014; 1388/2014 a nařízení komise 717/2014 a prováděcí nařízení Komise EU č. 1418/2013; 1419/2013; 708/2007 nebo sdělení Evropské komise 2015/C217/01 aj.

Vláda ČR schválila v roce 2014 Víceletý národní strategický plán pro akvakulturu (dále jen „VNSPA“). V tomto plánu je podrobně rozebrána současná situace akvakultury v ČR. Hlavním cílem VNSPA je stanovit předpokládaný vývoj akvakultury ČR do roku 2024 včetně předpokládaných chovaných druhů ryb, podrobně vysvětlit obecné strategické zásady, zajištění a specifika udržitelného rozvoje akvakultury v ČR. VNSPA dále obsahuje SWOT analýzu a další různá témata týkající se české akvakultury.

Rekreační (sportovní) rybářství

Strategické dokumenty pro rekreační a sportovní rybářství nejsou v ČR vytvořeny. Činnost rekreačního rybářství je řízena zákonem o rybářství č. 99/2004 Sb. Obor rekreační rybářství má velmi široké zaměření, které se dotýká hlavně oblastí státní správy rybářství, výkonu rybářského práva a hospodaření v rybářských revírech, a nástrojů směřujících k zachování a podporování biodiverzity rybích společenstev. Rekreační rybářství je také významnou volnočasovou aktivitou obyvatel ČR a oborem, který se významným způsobem podílí na práci s dětmi a mládeží. V neposlední řadě se rekreační rybolov opírá také o podpory ze strany státu (NNO naplňování cílů dotační politiky) a je úzce provázán s trhem nabízejícím zboží pro rekreační rybolov a rybářskou turistiku

3.2.2 Stav sektoru

Akvakultura (produkční rybářství)

Na území ČR se nachází více než 24 tisíc rybníků (většinou vybudovaných v 15. a 16. století) a vodních nádrží o celkové ploše zhruba 52 tis. ha, které zadržují více než 420 mil. m³ vody. Hlavní produkovanou rybou v rybnících je kapr obecný. Mimořádně důležité jsou mimoprodukční funkce rybníkářství – vodohospodářská, krajinnotvorná, kulturní, ochranná (retenční funkce), ale také biologická funkce (významné stanoviště rostlinných a živočišných druhů), které byl dosaženo díky dlouhodobé a v provozu ověřené rybníkářské praxi. Součástí českého produkčního rybářství je i chov lososovitých druhů ryb, zejména pstruha duhového. Chov ryb je prováděn také v plovoucích klecích na údolních nádržích a ve specializovaných objektech s průtočným či

recirkulačním systémem vody. Roční produkce ryb v ČR činí cca 20 tis. t. V ČR existuje více než 70 významnějších producentů ryb (s produkcí nad 5 t ryb ročně) a několik set drobných chovatelů. Více než polovina vyprodukovaných ryb se prodá v ČR. Hlavními problémy v české akvakultuře jsou zabahnění rybníků a rybožraví predátoři, zejména kormorán velký.

Rekreační (sportovní) rybářství

V ČR se nachází více než 2 tis. rybářských revírů o výměře cca 42 tis. ha. V ČR je registrováno přibližně 350 tis. rekreačních rybářů, přičemž hlavními uživateli rybářských revírů jsou Český a Moravský rybářský svaz. Rekreačními rybáři je uloveno v rybářských revírech každoročně cca. 4 tis. tun ryb. Hlavními lovenými druhy ryb jsou: kapr obecný, štika obecná, candát obecný, sumec velký, amur bílý, cejn velký, lososovité druhy ryb. Úroveň obhospodařování rybářských revírů, zakotvení výkonu rybářského práva v české legislativě a systém řízení rekreačního rybolovu v ČR je ve světě ojedinělý a celosvětově uznávaný. Stav sektoru rekreačního rybářství je v ČR stabilizovaným systémem, ale tento systém je významným způsobem ovlivněn negativním vývojem stavu populací některých druhů ryb (především oofilních a lososovitých druhů ryb), a to i přes veškerou snahu rybářských odborníků tento stav zvrátit. Mezi nejvýznamnější faktory, které negativně působí na rybí společenstva v rybářských revírech, de facto na celý obor rekreačního rybářství, patří zejména vliv různých činností antropogenního původu, jako jsou nešetrné úpravy koryt vodních toků spojené se všemi následnými důsledky, havárie a znečištění vod, činnost MVE, nedostatečně vybudovaná síť ČOV, atd. V oblasti rekreačního rybářství se silně projevuje problematika rybožravých predátorů, zejména kormorána velkého.

3.2.3 Očekávaný vývoj vnějších podmínek

Sucho, povodně

České rybářství se obecně potýká v posledních letech s akutním nedostatkem vody. Z hlediska rekreačního rybářství jsou nejvíce postiženy rybí populace v pstruhových revírech a to jak z hlediska nedostatku potřebného množství vody, tak z hlediska vysoké teploty vody a tím souvisejícího nedostatku rozpuštěného kyslíku ve vodě. Problém sucha v rekreačním rybářství není zapříčiněn jen nevhodnými klimatickými podmínkami, ale také například nedodržováním minimálních průtoků vlastníky MVE, což v důsledku narušuje život nejenom ryb, ale i ostatních zástupců fauny a flóry. Z hlediska produkčního rybářství se extrémní sucho a nadprůměrně vysoké teploty projevují zkracováním vhodného období pro chov a růst ryb v rybnících a omezením v uplatňování technologií vedoucích k vyšší produkci (například omezení přikrmování). Produkční rybářství je také významně ovlivněno extrémními a náhlými povodněmi – ztráta produkce na rybách, poškození rybníků a rybníčního zařízení, atd. Z důvodu extrémního sucha a nadprůměrných teplot lze očekávat postupnou změnu skladby rybích obsádek chovaných v produkčních rybnících a z hlediska rekreačního rybářství významný úbytek přirozených lokalit vhodných pro výskyt rybích druhů (zejména lososovitých) vázaných na pstruhové rybářské revíry.

Znečištění vod

Systém zemědělského hospodaření před rokem 1990 a současný systém zemědělského hospodaření má významný vliv na znečištění povrchových vod (eroze půdy, hnojení, chemické postřiky, atd.), který významným způsobem ovlivňuje jak aktuální stav kvality vod a životních podmínek v nich, tak významným způsobem ovlivňuje rybí společenstva v rybářských revírech a rybí obsádky v produkčních rybnících. Mezi nejvýznamnější důsledky zemědělské činnosti na kvalitu povrchových vod patří zanášení koryt vodních toků a produkčních rybníků s mnoha negativními důsledky včetně snižování jejich akumulární funkce. V usazených sedimentech se mohou nacházet vysoké koncentrace různých, často i nebezpečných látek, které byly v minulosti používány v zemědělství (např. DDT). Zanášení koryt řek má například také vliv na ztrátu přirozených lokalit pro výtěr ryb, usazování polutantů v rybách, atd. Pokud se nezmění současný systém obhospodařování zemědělských ploch, tak lze do budoucna očekávat další zanášení povrchových vod v důsledku eroze a zhoršování kvality vod.

Dalším významným zdrojem znečištění povrchových vod je nedostatečná síť ČOV. Pokud se do budoucna rozšíří síť ČOV v ČR a ve stávajících ČOV se zavede terciální stupeň čištění, tak lze očekávat zlepšení úrovně kvality povrchových vod. Bohužel, zlepšení kvality vod by se týkalo jen z hlediska dosavadně měřitelných parametrů, přičemž mnoho dalších vnesených látek (např. množství estrogenů, atd.), které mají významný vliv na rybí populace (převaha samičích populací, atd.), se v ČOV vůbec nesledují.

Ochrana přírody

Se zřetelem na současný stav ochrany přírody a rybářství je zapotřebí do budoucna hledat spolupráci

příslušných resortů, aby se docílilo kompromisů mezi ekonomickými zájmy produkčního rybářství a trvale udržitelného rozvoje vodních ekosystémů, zejména z hlediska legislativy. Skloubení zájmů ochrany přírody s produkčními funkcemi rybníků může stabilizovat celý sektor a umožnit dlouhodobou ekonomickou perspektivu. Dlouhodobě nejaktuálnější problematika spočívá v četnosti rybožravých predátorů (vydra říční, kormorán velký, volavka popelavá), kteří způsobují významné hospodářské ztráty na rybích obsádkách v rybnících a mají negativní vliv na rybí společenstva v rybářských revírech (např. lipan podhorní). Ochrana některých zvláště chráněných živočichů již v současnosti ohrožuje také zdraví, život a majetek obyvatelstva ČR (např. bobr evropský ohrožuje vodní díla a při povodních hrozí protržení hrází vodních děl), z tohoto důvodu je zapotřebí vzít tuto skutečnost na vědomí a začít pracovat na návrzích řešení celé situace.

Úpravy vodních toků

Při úpravách vodních toků dochází k jejich fragmentaci, snižování pestrosti morfologie koryt, ztrátě přirozených reprodukčních lokalit a vhodného výtěrového substrátu, napřimování koryt, snižování výšky hladiny vodního sloupce, likvidaci doprovodné pobřežní vegetace umožňující snadnější predační tlak ze strany rybožravých predátorů a k mnoha dalším negativním důsledkům. Do budoucna bude zapotřebí upravit stávající zregulované úseky řek do stavu přírodě blízkého a jakékoliv nové úpravy koryt vodních toků měnit co nejšetrněji vůči životnímu prostředí. Také je nutné co nejvíce zprostitnit říční síť vhodnými účinnými rybími přechody, odstranit neopodstatněné překážky a zajistit dodržování minimálních průtoků pod MVE.

3.2.4 Stav a potenciál hlavních odvětví v sektoru

Silné stránky	• Rybníkářství a výkon rybářského práva je zakotven v zákoně č. 99/2004 Sb.
	• Dlouhodobá historie rybníkářství a výkonu rybářského práva
	• Vyspělé a efektivní chovatelské know-how založené na tradičním chovu kapra obecného, specifická regionálnost našeho dominantně rybníčního chovu ryb, ochranné známky a chráněné zeměpisné označení, chráněné označení původu.
	• Vysoká úroveň rybářského výzkumu a školství, kvalitní vzdělávací, osvětová činnost a práce s dětmi a mládeží.
	• Existence profesních organizací, zastávajících a koordinujících zájmy rybářů.
	• Mimoprodukční funkce rybníků.
	• Vysoká kvalita plemenného materiálu.
	• Využívání rybářských revírů a produkčních rybníků pro účely rozvoje volnočasových aktivit obyvatel.
	• Vysoká úroveň aktivit svazových rybářů a jejich přínos pro zvýšení spotřeby sladkovodních ryb.
	• Silná a stabilizovaná členská základna rekreačních rybářů a organizací hospodařících v rybářských revírech.
	• Vysoká úroveň obhospodařování rybářských revírů, kvalitní řízení a udržování skladby rybích společenstev v rybářských revírech.
	• Dobrá organizační struktura zajišťující hospodaření v rybářských revírech provázaná na dostatečnou výrobní kapacitu vlastní produkce ryb.
	• Mezinárodní spolupráce – F.I.P.S., I.C.S. F., EAF, OECD, C.I.P.S., EFCA, FEAP.
	• Ne vždy vyvážený přístup orgánů ochrany přírody často podporující nevládní organizace vůči uživatelům rybářských revírů.
Slabé stránky	• Neobjektivní informovanost veřejnosti v oblasti rybníkářství a hospodaření v rybářských revírech.
	• Neochota respektovat oprávněné zájmy uživatelů rybářských revírů při správních řízeních a nepřizvání dotčených uživatelů rybářských revírů k různým jednáním (např. MVE).
	• Snižování členské základny rekreačních rybářů, zejména v kategorii dětí a mládeže
	• Nevhodné hospodaření v povodí nad rybníky způsobující nadměrnou erozi a zabahnění (sedimenty v rybnících).
	• Nízká úroveň prodeje zpracovaných sladkovodních ryb domácí produkce v prodejních řetězcích, málo rozmanitá druhová nabídka.
	• Nízká ekonomická návratnost vložených investičních prostředků do produkčního rybářství.
	• Tržní sezónnost – přetrvávající tradice konzumace kapra při příležitosti Vánoc.
	• Nedostatek vhodných zdrojů vody pro chov lososovitých druhů ryb a velmi nízký podíl chovu lososovitých a specifických druhů ryb v technizovaných odchovných systémech.
	• Nedostatečná diverzifikace činností podniků pro zpracování ryb podmiňující rovnoměrnost dodávek sortimentu výrobků do tržní sítě.
	• Sběr dat a následná neprovázanost předávání dat mezi oprávněnými subjekty.
	• Negativní vliv predátorů na násadový materiál a na produkci hospodářsky významných druhů ryb.
	• Nedostatečné či abscentující čištění odpadních vod vedoucí k nadměrné eutrofizaci (hypertrofizaci) rybníků i vodních toků.
	• Nezáměr o chov sítí a dalších ušlechtilých druhů ryb zejména z důvodů negativních vlivů kormorána na násadový materiál.

Příležitosti	<ul style="list-style-type: none"> • Produktivní investice zaměřené na obnovu rybníků, rybochovných a zpracovatelských zařízení, inovace technologií, podpora konkurenceschopnosti jednotek akvakultury a rybářských podniků.
	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj produkce ryb v řízeném prostředí včetně recirkulačních systémů chovu lososovitých a dalších nových druhů ryb.
	<ul style="list-style-type: none"> • Distribuce zpracovaných ryb do obchodních řetězců ve vysoké kvalitě a sortimentu, především jako čerstvé/ chlazené rybí produkty.
	<ul style="list-style-type: none"> • Nová Společná rybářská politika, pokračování podpory rybářského sektoru prostřednictvím ENRF.
	<ul style="list-style-type: none"> • Stabilizovaný trh, zrovnoměnění spotřeby sladkovodních ryb domácí provenience v průběhu celého roku.
	<ul style="list-style-type: none"> • Využívání technologií snižujících nepříznivé dopady na životní prostředí.
	<ul style="list-style-type: none"> • Doplnění produkční funkce rybníků činnostmi, které toto poslání neoslabuje, ale naopak ho přibližuje lidem (rybářská turistika, ekoturistika apod.).
	<ul style="list-style-type: none"> • Zprůchodnění říční sítě v ČR.
	<ul style="list-style-type: none"> • Návrat a reintrodukce původních druhů ryb a stabilizace spektra rybích druhů v rybářských revírech.
	<ul style="list-style-type: none"> • Diverzifikace činností souvisejících s rybářským odvětvím.
	<ul style="list-style-type: none"> • Diverzifikace říční sítě směřující ke stavu přírodě blízkému.
	<ul style="list-style-type: none"> • Propagace rekreačního rybářství a hospodaření v rybářských revírech.
	<ul style="list-style-type: none"> • Obnova a výstavba rybníků a nových vodních ploch určených pro intenzivní a polointenzivní chov ryb nebo pro vznik nových rybářských revírů
	<ul style="list-style-type: none"> • Spolupráce s vědeckými institucemi, podpora školství, vědy a výzkumu v oblasti rybářství
Hrozby	<ul style="list-style-type: none"> • Právní nejistota z hlediska legislativních pravidel upravujících rybníkářství, omezení hospodářské činnosti v rybnících snížením intenzity produkčních metod z důvodů zavádění nových právních norem a právních předpisů direktivně omezující hospodářské činnosti v rybnících (požadavky vážně ohrožují existenci chovatelů ryb).
	<ul style="list-style-type: none"> • Pokračující tlak rybožravých predátorů na rybí obsádky a bobrů způsobujících škody na rybníčních stavbách.
	<ul style="list-style-type: none"> • Vliv extrémních projevů počasí, zejména sucha, povodní a záplav.
	<ul style="list-style-type: none"> • Nevhodné úpravy koryt a nadměrné odběry vody.
	<ul style="list-style-type: none"> • Výskyt nebezpečných nákaz ryb a případných reziduí z jejich léčení.
	<ul style="list-style-type: none"> • Vysoký import levnějších lososovitých ryb do ČR, ohrožující rozvoj chovu lososovitých ryb a enormní dovozy levných ryb a substitučních potravin.
	<ul style="list-style-type: none"> • Nespolehlivá stabilita vývozu, k negativním zlomům může dojít velmi rychle a nepředvídaně.
	<ul style="list-style-type: none"> • Omezení podpory genových zdrojů plemenného materiálu.
	<ul style="list-style-type: none"> • Působení vnějších vlivů na rybářské revíry (zanášení koryt řek, apod.), vysoká ekologická zátěž, eutrofizace vod, znečištění vod – havárie.
	<ul style="list-style-type: none"> • Klesající stavy původních druhů ryb ve volných vodách působením negativních faktorů především antropogenní povahy a predací rybožravými predátory.
	<ul style="list-style-type: none"> • Do budoucna reálná hrozba vymizení úhoře říčního, lipana podhorního, karase obecného, slunky obecné, atd.
	<ul style="list-style-type: none"> • Zavlečení invazních druhů do nových lokalit a nekontrolovatelný nárůst jejich populací.

3.2.5 Strategické cíle a opatření

Posláním **produkčního rybářství** v ČR je produkce kvalitních tržních ryb hlavně v rybnících, ale také ve speciálních rybochovných zařízeních, trvale udržitelné hospodaření na rybnících poskytujících mimoprodukční funkce.

Strategickou prioritou produkčního rybářství je konkurenceschopné tradiční rybářství, především rybníkářství s hlavní produkovanou rybou kaprem obecným, s pozitivními mimoprodukčními funkcemi a využívání inovativních postupů šetrných k ŽP při produkci sladkovodních ryb.

Strategické cíle

E.1 Zachování konkurenceschopné a ekonomicky životaschopné tradiční akvakultury s pozitivními mimoprodukčními funkcemi

Dílčí cíle

- Zvýšení konkurenceschopnosti tradiční akvakultury.
- Zvýšit spotřebu sladkovodních ryb v ČR.
- Diverzifikovat činnosti rybářských mikropodniků, malých a středních podniků.
- Vstup nových chovatelů do akvakultury.
- Zvýšení podílu zpracovaných ryb.
- Snížit predanční tlak rybožravých predátorů, zejména kormorána velkého a vydry říční, na únosnou mez.
- Obnova a výstavba nových rybníků využívaných pro chov ryb polointenzivním a intenzivním způsobem.

- Zlepšení sledovatelnosti a shromažďování údajů/sběru dat vyplývajících z povinnosti ze zákona o rybářství.
- Snížit zabahnění rybníků a vodních nádrží určených k chovu ryb v ČR s cílem zlepšit jejich produkční i mimoprodukční funkce.
- Zamezit nežádoucímu šíření invazních druhů.
- Zamezení erozních smyčů, končících ve vodotečích a recipientech (vodní nádrže, rybníky, vodní toky).

Opatření

- Podporovat a využívat národní dotace a účelné využívání dotačních titulů EU.
- Prezentovat a podporovat akvakulturu jakožto významný prvek trvale udržitelného hospodaření.
- Systémová koordinace řídicích mechanismů v zemědělství.
- Propagace akvakultury prostřednictvím masmédií (televize, rozhlas, noviny, atd.).
- Zajistit koordinovanost zájmů zemědělské politiky s politikou životního prostředí pro dosažení zájmů rybářské politiky.
- Zajistit lepší využití aplikovatelného výzkumu a využití vědeckých výsledků v praxi.
- Zajistit vyhodnocování predančního tlaku a koordinovanost postupu v problematice rybožravých predátorů.
- Zajistit zásady správného zemědělského hospodaření.
- Podporovat polointenzivní chov ryb v rybnících v takovém složení obsádky, která bude omezovat možnosti zvýšeného výskytu invazivních druhů (např. karas stříbřitý, střevlička východní).

E.2 Posilování technologického rozvoje, inovací a předávání znalostí v sektoru akvakultury včetně souvisejícího zpracování, investice do vývoje moderní intenzivní technologie chovu umožňující udržitelnou produkci ryb při nízké spotřebě vody a minimálním zatížení životního prostředí a zajištění welfare chovaných ryb

Dílčí cíle

- Zřizování moderních recirkulačních zařízení produkujících vyšší objem ryb.
- Rozvinutí intenzivní akvakultury založené na aplikaci moderních inovativních metod šetrných k životnímu prostředí.
- Inovace a vývoj nových produktů pro trh.
- Inovace technologií v podnicích.

Opatření

- Účelné využívání dotačních titulů EU, využívat národní dotace.
- Prezentovat a podporovat akvakulturu jakožto významný prvek trvale udržitelného hospodaření.
- Systémová koordinace řídicích mechanismů v zemědělství.
- Propagace akvakultury prostřednictvím masmédií (televize, rozhlas, noviny, atd.).
- Zajistit koordinovanost zájmů zemědělské politiky s politikou životního prostředí pro dosažení zájmů rybářské politiky.
- Zajistit lepší využití aplikovatelného výzkumu a využití vědeckých výsledků v praxi.

Rekreační rybářství je v současnosti stále více chápáno jako optimální forma aktivního odpočinku člověka v úzkém kontaktu s přírodou. V ČR se věnuje rekreačnímu rybářství cca 3 % populace obyvatelstva. Rekreační rybářství je v ČR chápáno jako naplňování pojmu uvedeného v rybářském zákoně č. 99/2004 Sb. „výkon rybářského práva“, a to v celém rozsahu jím definovaných činností.

Posláním a zároveň hlavní strategickou prioritou je zachovat a udržet dlouhodobě stabilní a přírodním podmínkám odpovídající rybí společenstva, která zajistí dostatečnou přirozenou reprodukci rybích druhů, jejich vyváženou věkovou a druhovou strukturu a zároveň dosáhnout požadovaných cílů, jak ze strany rekreačních rybářů, tak ze strany zachování bohaté různorodosti životního prostředí v povrchových vodách ČR.

K naplnění této priority je mimo jiné nezbytně nutné dosáhnout stavu rybožravých predátorů takové úrovně, aby odpovídala ekologickým možnostem kulturní krajiny.

Ochrana vodních ekosystémů

Ochrana přirozených a přírodě blízkých vodních ekosystémů, podpora pouze takových úprav vodních toků, která jsou šetrná k přírodě a podpora navrácení zregulovaných toků do stavu přírodě blízkého, udržovat a rozšiřovat funkci retence vody v krajině, bránit vodní erozi půdy účinnými mechanismy, podporovat výstavbu rybích přechodů, podporovat změnu obhospodařování zemědělských

ploch, podporovat komplexní pohled na obhospodařování zemědělské krajiny jako celku.

Podpora vzdělávací a publikační činnosti v oboru rybářství a mimoškolní výchovy dětí a mládeže v této oblasti, rozvíjení a popularizování rekreačního (sportovního rybolovu).

Strategické cíle

E.3 Zajistit stabilní, druhově rozmanitá rybí společenstva v rybářských revírech

Dílčí cíle

- Nadále podporovat a posilovat úspěšnou reintrodukci lososa obecného v povodí řeky Labe a nově v povodí řeky Odry.
- Nadále podporovat zarybňování úhořem říčním.
- Aktivní posilování populací zvláště chráněných druhů ryb s cílem zajištění přirozené reprodukce.
- Zvýšit boj za záchranu mizejících rybích druhů z důvodu predace rybožravými predátory, hlavně lipan podhorní, pstruh obecný, reofilní druhy ryb (např. ostroretka stěhovavá, parma obecná, podoustev říční, atd.).
- Prosadit opatření na snížení početnosti populací rybožravých predátorů na území ČR a EU na únosnou mez (zejména kormorán velký, vydra říční).
- Zajistit odpovídající veřejné podpory pro rybníkáře a uživatele rybářských revírů za účelem náhrad škod způsobených predátory nebo nepříznivými klimatickými podmínkami.
- Podporovat a prosazovat pouze takové úpravy vodních toků, které zajistí dostatečně vhodné podmínky (zejména podpora stanovišť pro přirozenou reprodukci, meandrování toků, atd.) pro výskyt stabilních, druhově rozmanitých rybích společenstev v rybářských revírech.

Opatření

- Účelné využívání dotačních titulů EU, využívat národní dotace.
- Systémová koordinace řídicích mechanismů v zemědělství.
- Zajistit lepší využití aplikovatelného výzkumu a využití vědeckých výsledků v praxi.
- Zajistit koordinovanost zájmů zemědělské politiky s politikou životního prostředí pro dosažení zájmů rybářské politiky.
- Zajistit vyhodnocování predáčního tlaku a koordinovanost postupu v problematice rybožravých predátorů.

E.4 Zajistit vhodné podmínky pro výskyt ryb v rybářských revírech

Dílčí cíle

- Podporovat výstavbu funkčních rybích přechodů a při realizaci se primárně zaměřit na lososa obecného a úhoře říčního.
- Zvýšit boj za zachování přirozených a přírodě blízkých vodních ekosystémů, podporovat pouze úpravy vodních toků šetrných k přírodě.
- Podporovat taková technická opatření, která zlepšují životní podmínky pro výskyt ryb.

- Zajistit účinnou kontrolu vlastníků MVE, zda dodržují stanovené minimální průtoky v tocích a zajistit účinnější vymahatelnost vlastníků MVE za nedodržování stanovených minimálních průtoků.
- Podpora zvýšení kvality povrchových vod.
- Zamezení erozních smyčů, končících ve vodotečích a recipientech (vodní nádrže, rybníky, vodní toky).

Opatření

- Účelné využívání dotačních titulů EU, využívat národní dotace.
- Systémová koordinace řídicích mechanismů v zemědělství.
- Zajistit koordinovanost zájmů zemědělské politiky s politikou životního prostředí pro dosažení zájmů rybářské politiky.
- Zajistit lepší využití aplikovatelného výzkumu a využití vědeckých výsledků v praxi.
- Zajistit koordinovanost cílů rekreačního rybářství se zájmy ostatních uživatelů vod a správců vodních toků.
- Zajistit zásady správného zemědělského hospodaření.
- Zajistit součinnost uživatelů rybářských revírů společně s kompetentními orgány státní správy při řešení problematiky činností MVE.
- Podporovat výstavbu ČOV (nejlépe i s terciálním stupněm čištění).

E.5 Zvýšit zájem a využití potenciálu rekreačního rybolovu v rámci regionálního rozvoje a podpora vzdělání a komunikace

Dílčí cíle

- Zvýšit zájem rekreačního rybolovu u dětí a mládeže.
- Zvýšit zájem obyvatelstva o doprovodnou a často dobrovolnou činnost související s rekreačním rybářstvím.
- Zvýšit povědomí široké laické veřejnosti o aktuálních problémech rekreačního rybářství.
- Zajistit dostatečnou a účinnou kontrolu vlastníků MVE a zvýšit sankce za nedodržování minimálních průtoků v tocích.
- Posilovat součinnost rybářských organizací a orgánů státní správy s vědeckými institucemi.
- Posilovat mezinárodní spolupráci.

Opatření

- Využívat národní dotace a dotace EU.
- Propagace rekreačního rybářství prostřednictvím masmédií.
- Zajistit koordinovanost zájmů zemědělské politiky s politikou životního prostředí pro dosažení zájmů rybářské politiky.
- Zajistit lepší využití aplikovatelného výzkumu a využití vědeckých výsledků v praxi.
- Zajistit koordinovanost cílů rekreačního rybářství se zájmy ostatních uživatelů vod a správců vodních toků.

3.3 Včelařství

3.3.1 Úvod a východiska přístupu

Včelařství, jako jeden z nejstarších oborů lidské činnosti, lidstvu přináší od nepaměti cennou základní potravinu med a dále pak vosk na výrobu svíček a později i na využití v kosmetice. S postupem času se začaly využívat hojně další včelí produkty, jako je včelí jed, pyl, mateří kašička a propolis. Nejvýznamnějším posláním včely medonosné je však opylovací činnost. Jako univerzální opylovatel se významně podílí na ekonomickém přínosu opylováním zemědělských entomofilních plodin a ve vztahu k přírodním ekosystémům je zárukou zachování biodiverzity krajiny.

Jedním ze stěžejních dokumentů v oblasti včelařství je v současné době Český včelařský program pro období 2014–2016. Již v I. a II. pololetí roku 2015 se uskutečnila intenzivní jednání se zástupci včelařských spolků a občanských sdružení při přípravě nového Českého včelařského programu pro období 2017–2019. Podpora přípravy tohoto programu je obsažena v Nařízení komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1366 ze dne 11. května 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1308/2013, pokud jde o podporu v odvětví včelařství a Prováděcím nařízením komise (EU) 2015/1368, kterým se stanoví prováděcí pravidla k Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, pokud jde o podporu v odvětví včelařství. Současně s přípravou nového Českého včelařského programu, je připravována novela Nařízení vlády č. 197/2005 Sb., o stanovení podmínek poskytnutí dotace na provádění opatření ke zlepšení obecných podmínek pro produkci včelařských produktů a jejich uvádění na trh, ve znění pozdějších předpisů.

Včelařství je upraveno řadou dílčích legislativních předpisů. Z významných legislativních dokumentů je to např. zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči; zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství; zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat, zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých

souvisejících zákonů (veterinární zákon) ad. Důvodem tohoto stavu je skutečnost, že tento obor není v současné době zastřešen samostatným zákonem, který by veškeré aspekty včelařství upravoval. Zároveň uvedená škála legislativních dokumentů o včelařství ilustruje skutečnost, že specifická problematika tohoto oboru svým obsahem a posláním zasahuje jak do oblasti hospodářské, tak i environmentální.

Státní veterinární správou je v současné době připravována vyhláška „O veterinárních požadavcích na chov včel a včelstev a o opatřeních pro předcházení a zdolávání některých nebezpečných nálezů včel“, tzv. včelí vyhláška. Význam zpracování tohoto samostatného legislativního předpisu spočívá v tom, že nálezová problematika u včel je velmi specifická a odlišná od jiných druhů hospodářských i volně žijících zvířat.

Finanční nástroje pro podporu včelařství

Na základě zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, je poskytována chovatelům včel podpora z národních zdrojů I. D. „Podpora včelařství“, zaměřená na zabezpečení opylování zemědělských hmyzosnubných rostlin. Podpory pro nevládní neziskové organizace umožňují podporovat spolky významně působící ve včelařství na základě předložených projektů. Další podporou pro chovatele včel jsou tzv. „eurodotace“, obsažené v nařízení vlády č. 197/2005 Sb., o stanovení podmínek poskytnutí dotace na provádění opatření ke zlepšení obecných podmínek pro produkci včelařských produktů a jejich uvádění na trh. Ve svých pěti opatřeních, která jsou obsažena v tomto dokumentu, tj. 1. Technická pomoc; 2. Boj proti varroáze; 3. Racionalizace kočování včelstev; 4. Úhrada nákladů na rozборы medu; 5. Obnova včelstev, zahrnuje širokou nabídku finančních podpor pro chovatele včel umožňující vybudování moderního včelařského zázemí pro včelaře.

3.3.2 Stav sektoru

V roce 2014 bylo na území ČR zazimováno 588 060 včelstev, počet chovatelů včel byl 53 447. Přelom roku 2014/2015 byl však poznamenán výraznými úhyny včelstev (cca 35 %) mimo jiné i z důvodu teplotně nadprůměrného zimního období. V souvislosti s touto skutečností byl původcem úhynu včelstev zjištěn převážně roztoč kleštíků včelí (*Varroa destructor*), který je mnohdy doprovázen virovými nákazami včel. Aktuální zprávy o této situaci je možné získat na webových stránkách Státní veterinární správy, ale i Českého svazu včelařů, o. s., Křemencova 8, Praha. Současně podrobná statistika o stavu včelařství v České republice je detailně rozpracována v „Situační a výhledové zprávě Včely“, která vychází jako periodikum ve dvouletých intervalech. V současné době MZe připravuje vydání aktualizované zprávy za období let 2013–2014.

3.3.3 Očekávaný vývoj vnějších podmínek

Důležitým opatřením ve vztahu k zemědělcům, ale i obnově a zvýšení biodiverzity krajiny, je nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1307/2013 článek 46 – „Plocha využívaná v ekologickém zájmu“, které vymezuje od ledna 2015 pro zemědělce novou povinnost. V případě, že zemědělec obhospodaruje plochu přesahující 15 ha orné půdy, musí vyčlenit minimálně 5 % plochy v ekologickém zájmu. Bližší podmínky stanovuje nařízení EU č. 639/2014.

V souvislosti s reformou Společné zemědělské politiky – I. a II. pilíř byla podmíněně schválena aplikace dalších ploch v ekologickém zájmu tj. ochranné pásy podél vodních útvarů a pásy ležící na okraji lesů. Realizace tohoto opatření bude uskutečněna začátkem roku 2016.

Výše uvedená opatření zapracovaná v roce 2015 do národní legislativy mají nejen rozhodující význam pro zvýšení pestrosti bylinných společenstev a tím i rozšíření a zachování biodiverzity krajiny, ale především možnost realizace výsadby medonosných bylin a směsí, které jsou významným zdrojem pylu a nektaru v průběhu fenologického období pro včelstva, ale i další opylovače.

Jarní období s sebou nese vždy značnou potřebu vody, jak pro živočichy, tak pro včelařsky významné rostliny. Mnohé

z nich jsou v tomto období velmi choulostivé vůči suchu. Zvláště jižní expozice v krajině jsou náchylné na nedostatek vody a tento stav způsobuje snižování tvorby pylu, nektaru a medovice. Voda jako součást všech organismů je pro život včel nezbytná, proto je nutné rozmísťovat včelstva v krajině tak, aby v dosahu stanoviště včelstev byly dostatečné vodní zdroje tj. říčky, potoky ad. Současně je potřebné, aby i široká včelařská veřejnost aktivně reagovala na narůstající deficit vody v krajině podporou opatření vydávaných MZe.

3.3.4 Stav a potenciál hlavních odvětví v sektoru

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Vysoký stupeň organizovanosti ve spolcích, odborná úroveň podmíněná propracovaným jednotným systémem vzdělávání. • Organizované tlumení varroázy – sběr dat o nemocích včel i prostředky a metody boje s nimi přinášejí požadované výsledky pouze tehdy, jsou-li prováděny podle jednotné metodiky a ve stejnou dobu. • Kvalitní dostupná léčiva a diagnostické metody chorob včelstev s minimálními riziky pro zdraví včel a kontaminaci včelích produktů, odpovídající současnému stavu výzkumu. • Radikální tlumení moru včelího plodu a hniloby plodu podle stanovišť s klinickými příznaky zpomalující šíření těchto nebezpečných nákaz. • Povinná vyšetření včelstev chovatelů matek a včelstev kočovných včelařů. • Tradice chovatelství, existující síť aktivních chovatelů matek a dlouhodobé udržování kvalitního plemenného potenciálu včely medonosné kraňské. • Dlouholetá tradice výuky a silný rozvoj ve včelařském školství (SŠ, VŠ, specializované školství). • Vědomostní potenciál včelařských odborníků se zkušenostmi ze zahraničí • Existence VúVč v Dole.
	<ul style="list-style-type: none"> • Přenos výsledků výzkumu do praxe prostřednictvím metodických pokynů, konání odborných přednášek, seminářů a publikování odborných článků v Časopisech zázemí.
Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Převažující typ drobného zájmového včelaře zahrnuje i skupinu chovatelů, kteří problémy zdravotního stavu nevnímají zodpovědně, nedodržují metodiku léčení a špatnou chovatelskou praxi způsobují včelám stresy. Jejich stanoviště se stávají mnohdy zdrojem nákaz pro okolí. • Ze strany profesionálních chovatelů včel je mnohdy podceňována biologická zákonitost chovu a vývoj včel, která může vést ke stresovým situacím v chovaných včelstvech s následky možného rozvoje onemocnění včel. • Konzervativní přístup k některým novým včelařským poznatkům a metodám • Základní výzkum na akademických pracovištích je značně nákladný, aplikace poznatků do praxe je až ve vzdáleném časovém horizontu.
	<ul style="list-style-type: none"> • Získání profesních a odborných zkušeností ve včelařství, včetně příslušných certifikátů. • Realizace vlastního chovu včel. • Vybudování farmového chovu včel. • Rovnoměrné rozmístění včelstev v krajině. • Větší podpora pro vědecký výzkum.
Hrozby	<ul style="list-style-type: none"> • Bezprostřední rizika souvisí především se zdravotním stavem včel. • Používání nepovolených látek k léčení včelstev. • Znehodnocování kvality chovu včely medonosné kraňské a její přímé ohrožení v důsledku nekontrolovaného dovozu matek jiných agresivních plemen včel. • Snižování biodiverzity krajiny. • Používání látek v zemědělství včelám škodícím.

3.3.5 Strategické cíle a opatření

Posláním a hlavní strategickou prioritou je zajistit dostatečné stavy zdravých včelstev pro dostatečné a kontinuální opylení zemědělských kultur a dostatečnou a maximálně kvalitní produkci medu.

Strategické cíle

F.I Stabilizovat počet včelstev na území ČR a podporovat rovnoměrné rozmístění včelstev v krajině k zajištění biologické rovnováhy v opylení kulturních a planě rostoucích rostlin a podporovat přísuny včelstev k zemědělským plochám

Dílčí cíle

- Zdokonalovat současný systém vzdělávání za účelem zvyšování odborné úrovně chovatelů včel.
- Podporovat regionální vzdělávací aktivity, včetně center a vzdělávacích programů pro nevčelařskou a začínající včelařskou veřejnost.
- Vytvářet podmínky pro udržitelný chov včel u jednotlivých chovatelů a podporovat rentabilitu chovu včel.
- Propagovat spotřebu českého medu a prodej tuzemských včelích produktů
- Podporovat výzkumné úkoly ve včelařství; řešit zásadní úkoly související se zdravotním stavem včel.
- Podporovat šlechtitelskou práci v chovu včelích matek.

Opatření

- Využívání dotačních podpor z evropských fondů a národních zdrojů pro začínající a stávající včelaře.

- Napomáhat opatřením, která povedou k rozšíření a zkvalitnění včelí pastvy, a současně ke zvyšování biodiverzity krajiny.
- Kvalitním a zodpovědným chovem včel zajistit dostatečné stavy zdravých včelstev pro opylování zemědělských entomofilních plodin a zachování biodiverzity krajiny.

3.4 Myslivost

3.4.1 Úvod a východiska přístupu

Zvěř je považována za přírodní bohatství a stát v souladu s čl. 7 Ústavy naplňuje toto ustanovení: „Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.“

Mezi základní dokumenty formující oblast myslivosti patří Zásady myslivecké politiky z roku 2002. Cílem bylo usměrnit vývoj myslivosti především pro období do vstupu ČR do struktur Evropské unie. Navazujícím dokumentem je Další vývoj myslivosti po vstupu ČR do EU – Současná myslivecká politika z roku 2006, jejíž platnost byla stanovena do roku 2016.

Evropská unie nechává dostatečný prostor členským státům na úpravu národní legislativy při zohlednění jejich kulturních, hospodářských, sociálních požadavků a tradic. Při tvorbě zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, byly již zohledněny požadavky, které vyplývají z nařízení a směrnic Rady a přímo se dotýkají práva myslivosti a tudíž ČR byla z pohledu myslivosti na vstup do Evropské unie připravena.

Myslivost má mezi ostatními oblastmi, pro které EU přijala svoji politiku, složité postavení. Myslivost není považována v Evropské komisi za samostatný obor. Je zařazena do gesce generálního ředitelství XI se zaměřením na životní

prostředí, jadernou bezpečnost a civilní obranu. Z tohoto titulu není pro myslivost vypracována specializovaná společná politika a zájmy myslivosti musí být tedy složité prosazovány cestou politik životního prostředí. Z II legislativních opatření Evropských společenství zaměřených na nejrůznější problematiku ochrany přírody, jsou pro myslivost nejdůležitější čtyři dokumenty: Nařízení Rady EHS č. 3254/91 zakazující používání pastí ve Společenství a zakazující zavážet kožešiny a zboží vyrobené z určitých druhů volně žijících živočichů pocházejících ze zemí, kde jsou k jejich odchytu používány pasti nebo jiné nehumánní metody odchytu, Nařízení Rady EC č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi. Směrnice Rady č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků. Směrnice Rady č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

Dále se myslivosti mimo jiné dotýkají zákony: č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 166/1999 Sb., veterinární zákon, zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, zákon č. 289/1995 Sb., o lesích, zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů a další.

Myslivost v ČR je v porovnání s jinými státy unikátní a její podoba nemá téměř v celém světě s výjimkou Slovenska obdobu. Česká myslivost je zapsána na národním seznamu nehmotného kulturního dědictví ČR, přičemž sokolnictví, jako součást myslivosti, je i na mezinárodním seznamu UNESCO.

3.4.2 Stav sektoru

V ČR je již od roku 1966 vedena myslivecká statistika, která sleduje hlavní údaje za honitbu, počty a složení honiteb, počty lovecky upotřebitelných psů a další statistické údaje. Tyto údaje jsou jedny z pokladů při posuzování péče o zvěř a přípravu legislativních změn. V současné době má ČR celkovou výměru honební plochy 6 873 096 ha s následující specifikací (údaje za hospodářský rok 2013):

Tab. 9 Honitby

Počet honiteb	5 789
Celková výměra obor (ha)	46 716
Počet obor	196
Celková výměra bažantnic (ha)	97 066
Celkový počet bažantnic	293
Průměrná výměra honitby (ha)	1 187

Tab. 10 Využití honiteb

Ve vlastní režii	784
Pronajaté	5 005
Společenstevní	4 199
Vlastní	1 590

Zdroj: MZe, 2015

Vzhledem k významu myslivosti především na úsecích ochrany zvěře a přírody i veterinární medicíny je nezbytné periodické zjišťování vývoje početních stavů jednotlivých druhů zvěře, nejen jako ochrany před vyhubením, ale též z důvodu informace o nekontrolovatelném nárůstu početních stavů spárkaté zvěře, zvláště pak prasete divokého, se všemi negativními důsledky pro oblast rostlinné výroby, lesního hospodářství, přenášení nebezpečných nákazových onemocnění a v neposlední řadě též střetů zvěře s motorovými vozidly s rizikem materiálních škod a ohrožení zdraví občanů.

Z níže uvedené tabulky jsou patrné poklesy stavů drobné zvěře vlivem velkoplošného hospodaření v krajině. Naopak je patrný nárůst vybraných druhů spárkaté zvěře. Celoplošně se jedná o prase divoké, kterému velké polní celky s monokulturami řepky olejky, obilovin a kukuřice poskytují dostatek potravních příležitostí, klidu a krytu v průběhu téměř celého roku. Neméně významné, ale lokální jsou pak nárůsty početních stavů jelena evropského, sika japonského, daňka skvrnitého a muflona, což se odráží i ve výši škod, zvláště pak v lesních porostech, ale částečně i v zemědělské výrobě.

Tab. 11 Vývoj počtu ulovených kusů hlavních druhů zvěře

Lov a odchyt	1968	1988	2013
Jelen evropský	6 365	21 177	23 593
Daněk skvrnitý	1 308	3 832	16 570
Muflon	946	7 304	9 446
Srnc obecný	78 292	76 417	105 686
Prase divoké	3 356	48 033	152 468
Sika japonský	294	2 380	12 866
Jelenec běloocasý	10	92	33
Kamzík horský	4	70	13
Zajíc polní	1 110 279	182 261	37 694
Bažant obecný	910 077	645 258	459 128

3.4.3 Očekávaný vývoj vnějších podmínek

Současná zemědělská rostlinná, zpravidla velkoplošná, výroba je do značné míry ovlivněna nejen potřebami trhu, ale také převážně nastavenou dotační politikou orgánů EU a ČR. Způsob hospodaření pak přímo ovlivňuje ŽP volně žijících živočichů, zvěře i člověka. Rozčlenění ploch je nutné jak pro ochranu půdního pokryvu, tak pro biodiverzitu flory a fauny.

Nově připravovaný soubor priorit a vývoje zemědělství, a to jak v rostlinné tak živočišné výrobě, by mohl napomoci k lepšímu zajištění potřeb zvěře i volně žijících živočichů. Též by měl umožnit provádění kvalitnějšího managementu drobné a spárkaté zvěře, a umožnit tak optimalizaci početních stavů, věkového složení populace a poměru pohlaví těch druhů zvěře, které se v současnosti jeví jako problémové.

Ke zlepšování životních podmínek zvěře a volně žijících živočichů by samozřejmě měla přispět i realizace opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody. Rovněž zásahy do krajiny v rámci komplexních pozemkových úprav v podobě zakládání biocenter a biokoridorů by měly mít zlepšující efekt.

3.4.4 Stav a potenciál sektoru

Silné stránky	• Definování myslivosti jako oboru a podpora tradic české myslivosti.
	• Tvorba strategického plánu vývoje české myslivosti v dlouhodobém časovém horizontu.
	• Opора pro státní správu a mysliveckou legislativu.
	• Podpora kynologie a sokolnictví jako tradičních oborů souvisejících.
Slabé stránky	• Nedostatečné seznamování veřejnosti s problematikou.
	• Zemědělská výroba v ČR je ve vazbě na pravidla EU v rámci SZP, proto nejsou výrazné změny v zemědělském hospodaření v legislativní kompetenci ČR.
	• Tendence ze strany odpůrců myslivosti napadat myslivce jako lovce (např. norování) a odpor části veřejnosti k myslivosti, jako k překonanému oboru i činnosti.
	• Nedořešení náhrad za škody způsobené zvěří.
Příležitosti	• Neplnění povinností některých uživatelů honiteb v regulaci stavů spárkaté zvěře na stavy únosné pro prostředí a neohrožující zájmy vlastníků a uživatelů honebních pozemků.
	• Využití nových poznatků z oblasti VaV.
	• Zohlednění zavádění agroenvironmentálních opatření.
	• Podpora zavádění inovovaných postupů ochrany a péče o zvěř jako o přírodní bohatství.
Hrozby	• Prezentace spolupráce s širokou veřejností, environmentální výchova mládeže aj.
	• Využívání dotačních titulů do lesního hospodářství a zemědělství.
	• Změny v početnosti zvěře v závislosti na kvalitě ŽP.
	• Problémy s financováním agroenvironmentálních opatření.
	• Snahy o převahu ryze soukromých zájmů nad veřejnými.
	• Trend přechodu od tradiční myslivosti k pouhému komerčnímu lovu.
	• Úbytek honebních ploch v důsledku zástavby.
	• Nárůst početních stavů invazních druhů.

3.4.5 Strategické cíle a opatření

V roce 2014 byly zahájeny a nadále pokračují práce na zásadním koncepčním materiálu týkající se myslivosti. Tento dokument, jehož schválení se očekává v průběhu roku 2016, by měl vytyčit strategické cíle myslivosti pro následující desetiletí.

Posláním a strategickou prioritou je zajistit zachování a trvalé využívání zvěře jako obnovitelného přírodního zdroje a přírodního bohatství státu podle Ústavy ČR.

Strategické cíle

G.1 Optimalizace početních stavů jednotlivých druhů zvěře podle věku a pohlaví v souladu se zájmy a požadavky vlastníků a nájemců honebních pozemků a přírodními podmínkami krajiny, které umožňují přirozený vývoj populací a ekosystémů bez škod zvěří.

Dílčí cíle

- Snižovat celorepublikově stavy černé zvěře a regionálně stavy jelena evropského, siky japonského, muflona a daňka skvrnitého.
- Důsledné snížení predačního tlaku na drobnou zvěř, a to i se zaměřením na invazní druhy.
- Nalézt proveditelné a prosaditelné nástroje pro zvýšení početních stavů drobné zvěře (např. zajíce polního, králíka divokého, bažanta obecného, koroptve polní aj.).
- Udržení početních stavů druhů zvěře umožňující širší využití přirozené obnovy lesních porostů a eliminaci škod zvěří v lesích a na zemědělských pozemcích.
- Důsledná kontrola plnění mysliveckého hospodaření.

Opatření

- Změny v legislativě (zejména ve vztahu k praseti divokému).
- Důsledná kontrola skutečných početních stavů zvěře a odlovených kusů.
- Schvalování plánu lovu ze strany držitele honitby a státní správy myslivosti.
- Změna vyhlášky – prodloužení doby lovu mláďat.
- Sankce za neplnění plánu lovu.
- Úprava vyhlášky zařazující honitby do jakostních tříd a to ve vztahu k reálným a únosným početním stavům, s ohledem na aktuální stav potravní nabídky zatížení krajiny a akceptovatelné přirozené škody.

G.2 Usilovat o změnu tváře dnešní jednostranně intenzivně využívané kulturní krajiny jako životního prostředí nejen lidí, ale i volně žijících živočichů a zvěře ve prospěch vyšší mozaikovitosti (diverzita krajinné matrice a plošek); hospodaření v krajině (střídání plodin, rozčlenit současné velkoplošné hospodaření).

Dílčí cíle

- Zapojit v rámci možností mysliveckou veřejnost do aktivního procesu řešení negativních dopadů sucha a nedostatku vody v krajině např. vytvářením ploch s trvalým zadržením vody a mokřadů.
- Podpora povědomí vlastníků zemědělských pozemků o myslivosti a péči o krajinu vůbec
- Urychlit procesy pozemkových úprav

Opatření

- Úprava legislativních předpisů a dotačních titulů v návaznosti na strategické cíle vytyčené koncepčními dokumenty.
- Prohloubit, příp. zpřístupnit, stanovit a připravit dostupné dotační tituly EU i národních dotací, a to jak pro zemědělsky či lesnický hospodařící subjekty, tak i uživatele honiteb a nestátní neziskové organizace zabývající se myslivostí.
- Podnikat změny v rostlinné výrobě, zvláště pak vyšší pestrosti pěstovaných plodin na menších půdních celcích.
- Vytváření vhodných stanovišť s dostatkem vody a přirozené potravy.
- Snižování predančního tlaku na populace drobné zvěře důsledným lovem lišky obecné, prasete divokého a místně jezevce lesního, dále pak usmrcováním v přírodě nežádoucích druhů: mývala severního, psíka mývalovitého a norka amerického.
- Dotační politika při vypouštění drobné zvěře do volné přírody s citlivým přístupem ochrany genofonu autochtonních populací.
- Získávání údajů v rámci ročního statistického zjišťování Mysl (MZe) I–01.

G.3 Zvýšit obecné povědomí o funkci myslivosti v oblasti péče o přírodu, podporu komunikace s veřejností a vzdělávání

Dílčí cíle

- Popularizovat myslivecké tradice a aktivity jako odborné a prospěšné služby nejen přírodě, ale i společnosti, a tím i rozšířit povědomí a prohloubit vědomosti o přírodě především u mladé generace. Obrátit tím trend úbytku myslivců.
- Zvýšení odbornosti myslivců a státní správy myslivosti pro podpoření rozvoje myslivosti a respektování právních norem.
- Podpořit aktivní spolupráci ČR se zahraničními mysliveckými subjekty (např. CIC, FACE, IAF, FAO, FCI).

Opatření

- Vzdělávání a pořádání kulturních akcí.
- Využívat kapacity, zemědělských, lesnických, rybářských a veterinárních škol pro zvyšování odbornosti myslivců i státní správy.

3.5 Indikativní ukazatele

Údaje k jednotlivým indikativním ukazatelům, kterými jsou v případě myslivosti stavy zvěře, jsou uváděny v procentech, která jsou vztahována k plným normovaným stavům pro celé území ČR. Normované stavy jsou zpracovávány na každý druh zvěře zvlášť pro každou jednotlivou honitbu na základě vyhlášky 491/2002 Sb., kde základním určujícím faktorem je úživnost honitby. Normované stavy ČR je součet normovaných stavů honiteb jednotlivé zvěře na celém našem území. Cílovým stavem myslivosti do budoucna je dosáhnout 100 % tohoto normovaného stavu u veškeré zvěře.

INDIKATIVNÍ UKAZATELE STRATEGICKÝCH CÍLŮ	Jednotka	Současný stav	Indikativní hodnota 2020	Indikativní hodnota 2025	Indikativní hodnota 2030	Obsah plnění strategie a opatření vedoucí k žádoucímu rozměru a stavu
C. LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ³³						
Výměra lesních pozemků	ha	2 666 376	2 684 000	2 700 000	2 710 000	Každoročně v návaznosti na schválení Zprávy o stavu lesa a lesního hospodářství v ČR.
Přeměna SM porostů, změna druhové skladby	ha	1 319 733	1 285 000	1 250 000	1 215 000	
Meliorační opatření – chemická meliorace lesních půd	ha	47 397	64 000	80 000	90 000	Výstupy monitoringu stavu lesních půd. Zpracování udržitelnosti bilance živin v produkčních lesních ekosystémech 2025.
Podpora zavádění melioračních a zpevňujících dřevin – biologická meliorace lesních půd	ha	695 000	770 000	854 000	947 000	Každoročně na základě informací o stavu lesa v ČR (webovým rozhraním ÚHÚL pro zpracování a zobrazení dat z lesních hospodářských plánů a osnov o ploše dřevin). Finanční podpora obnovy lesů lesními dřevinami s melioračním účinkem na lesní půdu.
Vývoz surového dříví	m ³	6 917 000	5 500 000	4 000 000	3 000 000	Každoročně v návaznosti na schválení Zprávy o stavu lesa a lesního hospodářství v ČR.
Spotřeba dřeva	%	100	110	125	130	Statistická data Českého statistického úřadu.
D. RYBÁŘSTVÍ						
Elektronická evidence rybářských revírů a evidence o hospodaření a o dosaženém hospodářském výsledku	%	10	15	60	80	Vytvoření jednotného elektronického systému evidence rybářských revírů, evidence o hospodaření a dosaženém hospodářském výsledku a to od úrovně uživatele rybářského revíru přes jednotlivé orgány státní správy až po MZe. Předání plánované evidence 1 x ročně dle zákona č. 99/2004 Sb. A vyhlášky č. 197/2004 Sb.
Udržení objemu tradiční akvakulturní produkce	tis. t	20,1	20	20	20	1x ročně, zdroj: Rybářské sdružení ČR.
Spotřeba sladkovodních ryb v kg/obyvatele a rok	kg/obyv. a rok	1,34	1,44	1,48	1,48	1x ročně, zdroj: Rybářské sdružení ČR.
E. VČELAŘSTVÍ						
Početní stavy včelstev (vychází z cílového stavu 750 tis. Včelstev)	%	78	90	100	100	Využívání veškerých dotačních podpor z evropských fondů a prostředků MZe pro začínající a stávající včelaře. Zaměření na podporu práce s mládeží a vzdělávání včelařské veřejnosti. Sledování v rámci pravidelných hlášení 1 x ročně.
F. MYSLIVOST						
Početní stavy drobné zvěře	%	27	55	100	100	Změny v RV, zvláště pak vyšší pestrosti pěstovaných plodin na menších půdních celcích. Vytváření vhodných stanovišť s dostatkem vody a dostatkem potravy. Tlumení predačního tlaku. Dotační politika při vypouštění drobné zvěře do volné přírody. Získávání údajů v rámci ročního statistického zjišťování MYSL (MZe) I–01.
Početní stavy spárkaté zvěře (vyjma prasete divokého)	%	138	130	115	100	Změny v RV, zvláště pak vyšší pestrosti pěstovaných plodin na menších půdních celcích. Vytváření vhodných stanovišť s dostatkem vody a dostatkem potravy. Dotační politika při zlepšování ŽP zvěře. Sledování v rámci MYSL (MZe) I–01.
Početní stavy černé zvěře (prasete divokého) ³⁴	%	208	170	130	100	Změny v legislativě – důsledná kontrola sčítání zvěře a odlovených kusů, schvalování plánu lovu ze strany držitele honitby a státní správy myslivosti. Změna vyhlášky – prodloužení doby lovu mláďat. Sankce za neplnění plánu lovu.
Početní stavy lišky obecné	%	177	150	120	100	Důsledné snižování predačního tlaku, využívání loveckých psů (norování) a dotační politiky pro selektivní lov (umělé nory). Sledování v rámci MYSL (MZe) I–01.

33 Další indikativní ukazatele v oblasti lesního hospodářství budou průběžně doplňovány na základě aktualizace dat z NIL II a zhodnocení jejich následného metodického zvládnutí.

34 Současný ukazatel je orientační, jelikož prase divoké je normováno pouze na lesní části honitby, jejíž výměra je vyšší jak 1 000 ha, a v praxi nebývá v honitbách sčítáno z důvodu následné povinnosti normování a plánování. Ukazatel je přepočten na celkovou honební plochu.

4 STRATEGIE VODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

4.1 Úvod a východiska přístupu

Strategie vodního hospodářství MZe navazuje na vizi uvedenou v předchozích koncepčních dokumentech: „Vytvářet podmínky pro udržitelné hospodaření s omezeným vodním bohatstvím ČR tak, aby byly sladěny požadavky na užívání vodních zdrojů s požadavky ochrany vod a zároveň s realizací opatření na snížení škodlivých účinků vod vyvolaných hydrologickými extrémy – povodněmi a suchem“.

Zpracování Strategie s využitím předchozích koncepcí vodního hospodářství MZe, které byly jako střednědobé postupně přijaty pro léta 2000–2004; 2004–2010 a 2010–2015, reaguje na skutečnost, že disponibilní zdroje vody v ČR patří k nejnižším při přepočtu na jednoho obyvatele, což vyplývá z přehledu situace členských států EU, která byla publikována na 5. Světovém fóru o vodě v Istanbulu v r. 2009 (viz obr. 3).

Tato situace se však, s ohledem na očekávaný vývoj klimatu, mění a hydrologické extrémy (povodně, sucha) s následnými negativními důsledky se začaly vyskytovat od roku 1997 častěji. Území ČR zasáhlo devět významných až katastrofických povodní (ztráta 135 lidských životů a škody ve výši cca 190 mld. Kč) a také tři výrazná sucha (2003, 2012 a 2015).

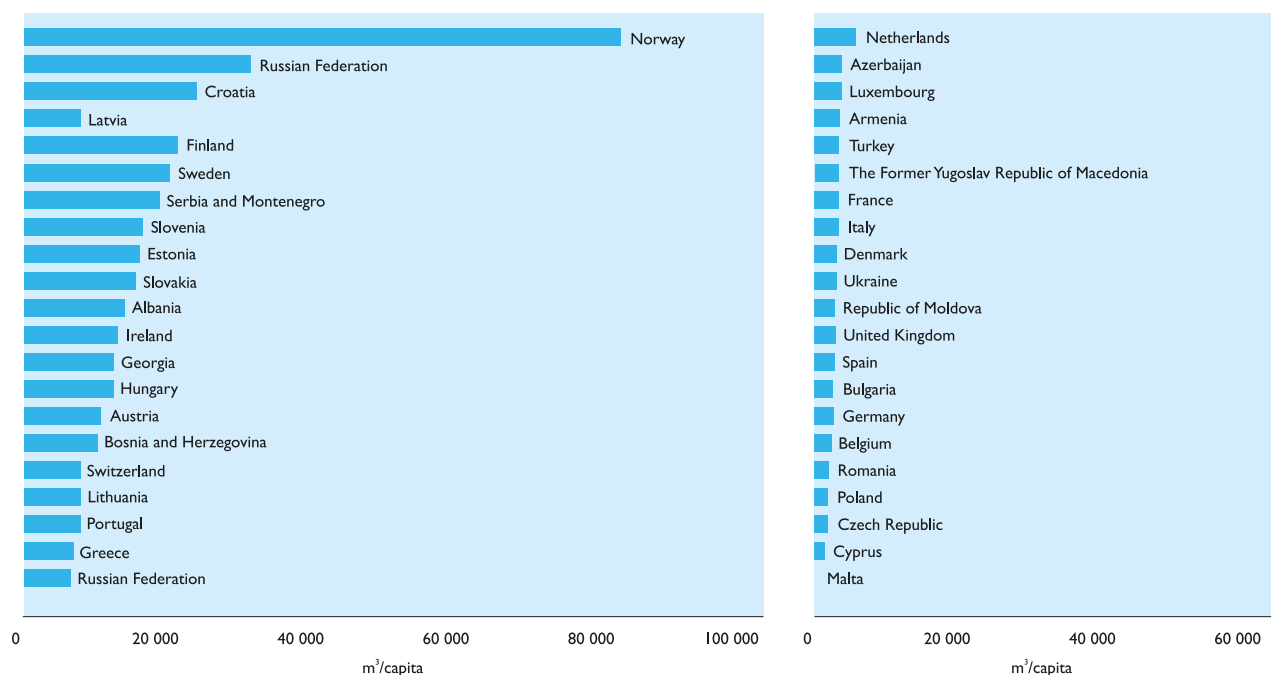
Z uvedených důvodů zabezpečení udržitelných vodních zdrojů, ochrana proti škodlivým účinkům vod, zajištění služeb v oblasti vodovodů a kanalizací stejně jako naplňování požadavky „acquis communautaire“, vytvářejí hlavní rámec pro vymezení cílů, které tato Strategie bude definovat, a následně budou prakticky naplňovány.

Kromě zmíněných koncepcí vodohospodářské politiky MZe jsou pro následující období platné další strategické dokumenty, především Strategie prevence před povodněmi pro území ČR (přijata vládou v roce 2000). Aktualizaci této obecně platné strategie přináší soubor úkolů Koncepce řešení problematiky ochrany před povodněmi v ČR s využitím technických a přírodě blízkých opatření (schválena usnesením vlády ČR v roce 2010).

Významný koncepční dlouhodobý dokument představoval Plán hlavních povodí ČR (dále jen „PHP“, schválen vládou v roce 2007, platný do 22. 12. 2015), který se stal základem pro přípravu I. etapy plánování v oblasti vod podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (dále jen „Rámcová směrnice o vodách“).

Obr. 3 Disponibilní zdroje v různých zemích

Zdroj: EEA – Istanbul, 2009

Ve druhé etapě plánování v oblasti vod je PHP nahrazen Národními plány povodí (dále jen „NPP“). Plány ve druhé plánovací etapě byly pořízeny ve třech úrovních – pro mezinárodní oblasti povodí (dále jen Mezinárodní plány povodí – „MPP“), pro části mezinárodních oblastí povodí na území ČR (dále jen Národní plány povodí – „NPP“) a plány pro dílčí povodí (dále jen Plány dílčích povodí – „PDP“). Souběžně byly zpracovávány také plány pro zvládání povodňových rizik (dále jen „PpZPR“) podle požadavků směrnice Evropského parlamentu 2007/60/ES o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik (dále jen „Povodňová směrnice“). Oba typy plánů byly vládou ČR schváleny k datu 21. 12. 2015 a jsou koncepcemi vodního hospodářství platnými pro období 2016–2021.

V návaznosti na pozorované klimatické změny, na další vývoj klimatu a předpokládané dopady bylo nutné se zabývat adaptačními opatřeními. Vláda ČR schválila klíčový dokument Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR (tzv. „Adaptační strategii ČR“, přijatou usnesením vlády č. 861 v říjnu 2015). Navazujícím materiálem je příprava Národního akčního plánu adaptace na změnu klimatu (dále jen „NAP“), jehož pořízení se předpokládá do roku 2016.

S probíhající změnou klimatu vznikají i strategické dokumenty řešící problematiku sucha. Generel území chráněných pro akumulaci povrchových vod (Generel LAPV) byl zpracován v návaznosti na předchozí dlouhodobé územní hájení výhledových vodních nádrží (vydán v roce 2011). Ze strany MZe byl připraven návrh revize Generelu LAPV k dalšímu projednání. Do 30. června 2017 ve spolupráci s MŽP bude zpracován a vládě ČR předložen návrh Koncepce ochrany před následky sucha pro území ČR s využitím realizovaných opatření podle usnesení vlády ČR č. 620 z července 2015, kterým vláda schválila materiál „Příprava realizace opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody“ předložený ministry zemědělství a životního prostředí jako výstup z Meziresortní komise voda-sucho.

Dopady sucha, jako v současné době těžko pojistitelného rizika s významným vlivem na podnikání zemědělských podnikatelů, budou řešeny také prostřednictvím fondu

těžko pojistitelných rizik, který připravuje PGRLF. Tento způsob řešení je primárně založen na spolupráci mezi zemědělskými podnikateli a státem. Má zabezpečit systémový a dlouhodobě garantovaný přístup k řešení ekonomických dopadů škod vzniklých v důsledku působení nepříznivých klimatických jevů.

Základními právními normami pro vodní hospodářství jsou zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) a je proveden 35 prováděcími právními předpisy a zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích) a je proveden jedním prováděcím právním předpisem (vyhláškou č. 428/2001 Sb.).

4.2 Stav sektoru

Mezi nejdůležitější úkoly vodního hospodářství patří zajištění zásobování obyvatelstva pitnou vodou, zásobování vodou průmyslu (zejména energetického) a zemědělství, zabezpečení vodních zdrojů, zvýšení bezpečnosti vodních děl (zejména rybníků a přehrad) a zmírnění následků extrémních jevů počasí, jako jsou povodně a sucho.

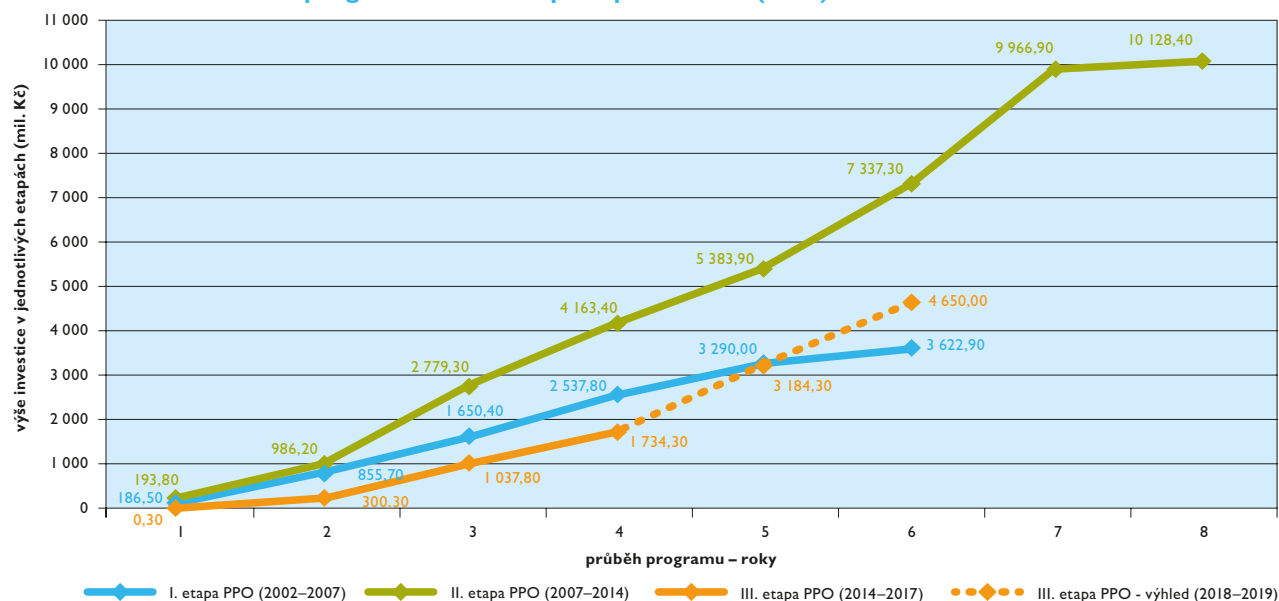
Dlouhodobý program Prevence před povodněmi pokračuje v období 2014–2019 již III. etapou orientovanou na zvýšení retence vody v krajině a zadržení vody v povodích. Předpoklad čerpání finančních prostředků ze státního rozpočtu je 4 650 mil. Kč. Ze zkušenosti s předchozími programy lze předpokládat navýšení těchto prostředků v průběhu trvání programu. Přehled etap a investovaných prostředků obsahuje graf 7 a tab. 12.

Tab. 12 Počet staveb protipovodňových opatření

	Počet PPO staveb	
	Prevence před povodněmi I. etapa (2002–2007)	Prevence před povodněmi II. etapa (2007–2014)
Celkem	435	379

Zdroj: MZe, 2015

Graf 7 Investice MZe do programů Prevence před povodněmi (PPO)

Zdroj: MZe, 2015

V roce 2015 skončil dotační program Podpora obnovy, odbahnění a rekonstrukce rybníků a výstavby vodních nádrží. V letech 2016–2021 bude navazovat program na uvedený program Podpora retence vody v krajině – rybníky a vodní nádrže, který bude sloužit zejména ke zlepšení retenční a akumulační schopnosti rybníků a vodních děl.

Do roku 2016 je administrován program Podpora konkurenceschopnosti agropotravinářského komplexu – závlahy, jehož cílem je snížení potřeby vody na závlahy i energetické náročnosti závlah.

MZe rovněž administruje program Odstranění následků povodní na státním vodohospodářském majetku, který je formou podprogramů otevírán po každé velké povodni. V současnosti dobíhá odstranění škod z povodně v roce 2013.

Pokračují investiční podpory z národních finančních zdrojů i fondů ES pro rozvoj vodohospodářské infrastruktury vodovodů a kanalizací s akcentem na malé obce a města. Národní finanční zdroje jsou zajištěny zatím do konce roku 2017, fondy ES do roku 2020. V roce 2016 budou zahájeny přípravy navazujícího dotačního titulu na období do roku 2020. Prioritou je podpořit výstavbu vodovodů pro veřejnou potřebu a výstavbu kanalizačních sítí a ČOV především v malých obcích do 2 000 ekvivalentních obyvatel (EO). Základní koncepce optimálního rozvoje je stanovena Plány rozvoje vodovodů a kanalizací (PRVKÚK), aktuální potřeby a nároky jsou začleněny do aktualizací plánů povodí.

Podíl obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu dosáhl v roce 2014 94,2 % z celkového počtu obyvatel. Kvalita pitné vody splňuje stanovené standardy a také monitorovací systém Státního zdravotního ústavu svědčí o minimálním překročení hygienických limitů. Horší je ovšem situace u malých a individuálních vodárenských zdrojů (studny), kde frekvence překročení

standardů je podstatně vyšší. Z hlediska efektivity vynakládaných finančních prostředků (investičních dotací), ale i provozních nákladů hrazených uživateli, se preferuje připojování malých aglomerací na velké vodárenské systémy, které mají vyšší míru zabezpečení z hlediska kvality i vydatnosti zdroje.

Připojení obyvatel na kanalizaci pro veřejnou potřebu přispívá k omezení zátěže životního prostředí splaškovými vodami a intenzifikací stávajících ČOV se dosahuje plnění zpřísněných emisních limitů pro sloučeniny fosforu a dusíku.

Zajištění udržitelného rozvoje v sektoru vodovodů a kanalizací souvisí s problematikou regulace oboru vodovodů a kanalizací. Vláda přijala Návrh koncepčního řešení regulace ve vodárenství a v rámci jeho naplňování byl příkazem č. 7/2015 ministra zemědělství ČR zřízen v úseku vodního hospodářství MZe nový Odbor dozoru a regulace vodárenství a dále vznikl Výbor pro koordinaci regulace oboru vodovodů a kanalizací.

MZe rovněž podpoří údržbu zanedbaných koryt drobných vodních toků, břehů, rovněž malých vodních nádrží, které byly po zrušení ZVHS převedeny na státní podniky Povodí a Lesy ČR. Péče o vodní toky a nádrže bude prováděna s důrazem na zlepšování hydromorfologického a ekologického stavu vodních toků v souladu s Rámcovou směrnicí o vodách a Plány povodí.

Jakost povrchových vod se v posledních 25 letech velmi podstatně zlepšila především v důsledku omezení bodových zdrojů znečištění vod, zejména uzavřením celé řady výrobních podniků, rekonstrukcí a modernizací technologických postupů v průmyslu na základě nových legislativních požadavků a výstavbou, rekonstrukcí a modernizací kanalizací a ČOV. Připojení obyvatel na kanalizaci vzrostlo v uvedeném období o více než 10 % a délka kanalizační sítě se zdvojnásobila. K omezení znečištění vodních zdrojů významně přispívá také pokles v odběrech vody – ze

40 l/osoba/den v roce 1989 na 159 l/osoba/den v roce 2013 (pokles v domácnostech ze 171 l/osoba/den na 87 l/osoba/den). Přes uvedené pozitivní změny vypouštění znečištění v ČR stále přesahuje úroveň nutnou pro splnění cílů plánování v oblasti vod. Proto je nezbytné legislativně vyřešit hlavně vypouštění vod z dešťových oddělovačů a stanovení přísnějších emisních limitů. Při výstavbě a rekonstrukcích kanalizací je ve vybraných lokalitách potřebné vyžadovat oddílné kanalizace a v takových případech podporovat jak splaškové, tak i dešťové části kanalizace.

Daří se výrazně kontrolovat omezení bodových zdrojů znečištění, avšak nesrovnatelně obtížnější je snížit zátěž z plošného znečištění – ze zemědělského hospodaření, atmosférické depozice a erozních splachů z terénu. Význam plošného znečištění a znečištění z podpovrchových vod (mělká zvrstva), které jsou podchyceny drenážními systémy tak s pokračujícím poklesem znečištění z bodových zdrojů roste. Jeho podíl je podstatný především u dusičnanů, pesticidů a acidifikace, méně u fosforu.

Situaci zhoršuje zejména eroze zemědělské půdy. Podmínky pro výskyt vodní eroze jsou v ČR specifické – s ohledem na největší velikost půdních bloků v rámci států EU. Navíc intenzifikace zemědělské výroby v minulosti vedla k velkému rušení hydrografických a krajinných prvků (rozorání mezí, zatravněných údolnic, polních cest, likvidace rozptýlené zeleně, apod.), které by zrychlené erozi účinně bránily.

Obdobně je zvýšená eroze rovněž v lesních porostech, následkem využívání těžké techniky a je třeba věnovat zvýšenou pozornost především svážným cestám a vhodné úpravě půdních ploch po těžbě.

Hlavním projevem vodní eroze je ztráta humózní vrstvy půdy a zanášení vodních toků a nádrží, způsobuje zmenšení průtočnosti koryt toků a akumulací prostorů nádrží. Omezení eroze je nezbytné nejenom pro zvýšení ochrany vodních zdrojů, ale rovněž pro udržení příznivé struktury a skladby zemědělských půd.

Ekologický stav vodních toků je z velké části nepříznivý, především s ohledem na rozsah v minulosti provedených úprav toků i vodního režimu jednotlivých povodí. Dalšími faktory, které ovlivňují stav vodních toků i stojatých vod (nádrží) je eutrofizace, erozní splachy a v některých případech intenzivní hospodářské využití vod. To se projevuje i na biologické rozmanitosti vod v ČR jak z hlediska struktury a početnosti původních rostlinných a živočišných druhů, tak přírodních stanovišť.

Zlepšování ekologického stavu vodních útvarů a jejich biologické rozmanitosti je proto nezbytné věnovat patřičnou pozornost. V oblasti vodního hospodářství by mělo být nástrojem k zlepšování stavu vodních útvarů plánování v oblasti vod – NPP a PDP obsahují mj. opatření k zlepšení a obnově zejména narušené morfologie toků a tím i zlepšení dalších ekologických podmínek. Plošně působící vlivy je nezbytné řešit v rámci protierozní ochrany a dalších opatření zejména v oblasti hospodaření v rámci povodí.

S ohledem na negativní následky sucha primárně pro zemědělství je v případě potřeby možné aktivovat vládou schválený program PGRLF - Podpora ve formě úročených půjček. V rámci uvedeného programu podpory je možné poskytnout finanční prostředky na obnovu provozu podniků zemědělských prvovýrobců a zpracovatelů zemědělské produkce, kterým byla způsobena škoda na neinvestičním majetku povodní, záplavou či přívalovým deštěm.

V souladu s principy EU je uplatňována zásada „uživatel platí“ a „znečišťovatel platí“. Přehled výnosů z aplikace těchto zásad přináší tab. 13. Obsahuje také informaci o subjektech, které výnosy získávají a využívají. Je zřejmé, že nejvyšší částku představují vodohospodářské služby z oblasti VaK (tedy platby obyvatel za vodné a stočné). Uvedené výnosy pokrývají provozní náklady, na financování obnovy jde pouze malá část (cca 5–7 mld. Kč), a proto je uzákoněna povinnost zpracovávat finanční plány obnovy s cílem zajistit udržitelnost infrastruktury.

Tab. 13 Výše výnosů za nakládání s vodami

Příjmy [mil. Kč/rok]	Příjemci	Víceletý průměr
Poplatky za odběry podzemní vody	SFŽP 50 %, kraje 50 %	774
Platby za odběry povrchové vody	s. p. Povodí (věcně usměrňované ceny)	2 730
Platby za vodohospodářské služby v oboru VaK	Příjmy privátních subjektů (věcně usměrňované ceny)	26 128
Poplatky za znečišťování povrchových vod	SFŽP	214
Příjmy za různé aktivity a služby prováděné s. p. Povodí (MVE, smluvní laboratorní činnosti apod.)	s. p. Povodí	908
Celkem		30 754

Zdroj: Zpráva o stavu vodního hospodářství ČR, Vodovody a kanalizace ČR

Významný pro vodní hospodářství je proces plánování v oblasti vod, jako soustavná koncepční činnost garantovaná státem. Cílem je vymezit a vzájemně harmonizovat veřejné zájmy v ochraně vod podle požadavků Rámcové směrnice o vodách a dosáhnout dobrého stavu vod pro udržitelné užívání vodních zdrojů. Proces plánování v oblasti vod je zajišťován MZe a MŽP (v rámci sdílených kompetencí) a za přímé spolupráce podniků povodí a příslušných krajských úřadů.

Pro zvládání povodní bylo v ČR přijato několik zásadních zákonů, které řeší záchranné práce a jejich koordinaci (zákon č. 238/2000 Sb. o Hasičském záchranném sboru ČR, zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému, zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení), a zákon 254/2001 Sb. o vodách, jež zavádí rozhodující prvky k posílení prevence rizika povodní. Výrazně se zkvalitnil předpovědní a informační systém ČHMÚ i vybavení s. p. Povodí pro monitorování vodních stavů, srážek a dálkový přenos získávaných údajů k poskytování informací široké veřejnosti. Meziřezortní iniciativou MZe a MŽP byl zaveden do praxe Informační systém VODA ČR (připravený resorty sdílených kompetencí pro vodu), který je zcela otevřený pro veřejnost nejenom v ČR, ale i v okolních státech (údaje o vodních stavech jsou uvedeny v šesti jazycích na adresách: www.voda.gov.cz a www.water.gov.cz). V současné době MZe vyvíjí aktivity k rozvoji informačního systému vodovodů a kanalizací (IS VaK).

V reakci na probíhající vývoj klimatu a důsledkům jeho očekávané změny se celosvětově doporučuje zavádění vhodných adaptačních opatření. Z provedeného průzkumu možných následků změny klimatu (dle průměrného scénáře vývoje teplot) na jednotlivá hydrologická povodí vyplynulo, že by nebyly na většině našeho území ze 40–70 % pokryty povolené objemy odběrů povrchových vod. Proto je v rámci předběžné opatrnosti a ve veřejném zájmu nutno dále hájit soubor lokalit uvedených v Generelu LAPV. Před samotnou výstavbou vodních nádrží v těchto lokalitách budou posouzena vhodná technická i přírodní blízká adaptační opatření ze strany MZe a MŽP.

Mezinárodní spolupráce ČR v oblasti vod je zajišťována MŽP ve spolupráci s MZe a dalšími subjekty. Zástupci MZe spolupracují na plnění Úmluvy o ochraně a využívání hraničních

vod a mezinárodních jezer, dohod o ochraně mezinárodních povodí Labe, Odry a Dunaje a podílejí se na bilaterální spolupráci při ochraně hraničních vod. Principy managementu vodních zdrojů jsou uplatňovány na bázi hydrologických povodí a hydrogeologických rajonů překračujících státní hranice v souladu s uplatňováním principů Rámcové směrnice o vodách. Sekce je rovněž zapojena do plnění „Protokolu o vodě a zdraví“, který je zastřešován MZd.

4.3 Očekávaný vývoj vnějších podmínek

S ohledem na omezené vodní bohatství území ČR je nutné trvale posilovat veřejné mínění pro chápání strategického významu vody jako nezbytného faktoru pro život a hospodářský vývoj státu. S ohledem na vývoj změn klimatu a ekonomické situace je třeba se primárně věnovat následujícím oblastem:

- podpora přirozených retenčních schopností krajiny,
- strategii pro omezení následků sucha a návrhem vhodných adaptačních opatření,
- zajišťovat zásobování kvalitní pitnou vodou i za podmínek suchých období a čištění odpadních vod intenzifikací technologií pro udržení a zlepšení kvality vod ve vodních zdrojích,
- zabezpečit udržitelnost dostatečných finančních zdrojů pro správu a péči o vodní zdroje a pro kvalitní vodohospodářské služby,
- pokračovat v realizaci protipovodňových opatření,
- posílit integraci státní správy vodního hospodářství,
- podporovat zřizování varovného systému na ochranu před přívalovými povodněmi zajišťovaného resortem MŽP (ČHMÚ).

K efektivnímu zabezpečení aktivit k omezení dopadů sucha a udržitelnosti vodních zdrojů je třeba několika legislativních změn:

- nutnost legislativně a metodicky podpořit využívání srážkových vod,
- prověřit uplatnění principu „uživatel platí“ a „znečišťovatel platí“ pro všechny typy nakládání s vodami a ošetřit případné nedostatky v zákoně o vodách,
- úpravou zákona o vodách snižovat rozdíl mezi poplatky za odběry podzemních vod a platbami za odběr povrchové vody,
- legislativně podpořit zvyšování retenční schopnosti celého povodí, včetně pramenných oblastí toků (změna zemědělského hospodaření, zatravnění zdrojových oblastí, zatravnění údolnic a drah soustředěného odtoku vody, budování záchytných příkopů a záchytných průlehů na zemědělské půdě s regulací odtoku, zřizování tůň a nebeských rybníků, krajinných prvků s retenční funkcí, cestní síť s retenční funkcí, revitalizace drenážních systému s retardačními a regulačními technickými prvky, obnova lužních lesů, apod.),
- vytvořit koncepci k omezení následků sucha s promítnutím povinností a aktivit veřejné správy do zákona o vodách,
- věnovat pozornost racionálnímu hydroenergetickému využívání vodního bohatství v souladu s environmentálními požadavky Rámcové směrnice o vodách.

4.4 Stav a potenciál hlavních odvětví v sektoru

Vodní hospodářství v ČR (a dříve v Československu) má dlouhou tradici a kvalitní subjekty, které jsou schopny vodní zdroje a jejich udržitelné užívání zajišťovat. Svědčí o tom také provedená SWOT analýza.

Silné stránky	• Realizace protipovodňových opatření.
	• Integrovaná péče a správa vodních zdrojů na bázi hydrologických povodí zajištěná správci povodí (s. p. Povodí) a vodních toků (Lesy ČR, s. p.).
	• Stabilní odborné vodohospodářské a vzdělávací instituce (s. p. Povodí, ČHMÚ, výzkumné ústavy, vysoké školy a univerzity).
	• Existence PRVKÚK, PRVKÚ ČR, NPP a PpZPR jako základních koncepčních materiálů.
	• Existence Informačního systému VODA ČR jako informačního systému veřejné správy.
	• Existence Informačního systému IS VaK jako významného informačního systému v oblasti vodovodů a kanalizací.
	• Nově zřízený Odbor dozoru a regulace vodárenství na MZe zabezpečí koordinaci více regulujících subjektů (ministerstev) v oboru.
	• Ověřená stabilní dotační politika národních finančních zdrojů.
	• Zkušenost s administrací dotačních podpor ve vodním hospodářství.
	• Komplexní legislativa pro zvládání povodňových situací (vodní zákon, krizový zákon, zákon o integrovaném záchranném systému, zákon o hasičském záchranném sboru).
	• Stabilní a vyvážená personální skladba ústředního vodoprávního úřadu na MZe.
	• Realizace opatření obsažených v Plánech povodí.
Slabé stránky	• Nízká úroveň a rozsah péče o drobné vodní toky a meliorační zařízení v zemědělské krajině zanedbané v minulosti.
	• Problémy s uložením odtěžených sedimentů dle nové legislativy nakládání “s odpady”.
	• Obtížné vyjednávání s EK o podporách vodního hospodářství při notifikaci návrhů dotačních podpor, zejména na opatření k posílení akumulace vod v území (např. pro zřizování a rekonstrukce malých nádrží a rybníků).
	• Nevyjasněné využívání „výjimek“ při realizaci opatření k dosažení dobrého stavu vod (dle Rámcové směrnice o vodách).
	• Velká fragmentace v oblasti vlastnictví a provozování infrastruktury VaK a problémy se zabezpečením obnovy a udržitelnosti infrastruktury.
	• Absence stabilního finančního zdroje pro vodní hospodářství k integrované správě vodních děl a udržitelnosti vodních zdrojů.
	• Nedostatečné omezení hospodaření na zemědělské půdě tak, aby nemělo nepříznivý vliv na množství a kvalitu vod, aby se posílila retence vody v území a omezilo se plošné a difúzní znečištění vodních zdrojů, včetně omezení rozsahu nadměrné vodní eroze půdy.
	• Neúplné a neadekvátní uplatňování principu „uživatel platí“ za využívání vodních zdrojů.
	• Nedostatečná možnost prosazení rychlé realizace projektů na ochranu před povodněmi následkem problémů s majetkoprávním vypořádáním pozemků ve vlastnictví privátních subjektů.
	• Zdoluhavá příprava vodních staveb na ochranu před povodněmi a pro odstraňování povodňových škod na vodních tocích v důsledku hledání (nutnosti nalezení) konsenzu u nadřazeného veřejného zájmu orgánů ochrany přírody a vlastníků pozemků.
	• Nedostatečná realizace revitalizačních opatření na zlepšení dobrého morfologického stavu vodních toků v důsledku nevypořádání vlastnických vztahů k pozemkům.
	• Nevyjasněné postupy v otázce vlastnictví některých vodních děl v důsledku občanského zákoníku.
	• Nedostatečné zacházení s institutem vyvlastnění.
	• Neexistující informační a vzdělávací program veřejnosti o významu vody a vodního hospodářství.

Příležitosti	<ul style="list-style-type: none"> • Stabilizovat ekonomiku vodního hospodářství plnou aplikací principu „uživatel platí“ a „znečišťovatel platí“, vyrovnat relaci plateb za odběry povrchových a podzemních vod, za vypouštěné znečištění a vytvořit stabilní zdroj financování udržitelných vodních zdrojů.
	<ul style="list-style-type: none"> • Stanovit poplatek za odvádění povrchových vod vodními toky z nemovitostí v povodí jako zdroj příjmu pro správu vodního toku a správu povodí a tím stabilizovat financování správy vodních zdrojů.
	<ul style="list-style-type: none"> • Stavit poplatek za využití energetického potenciálu povrchových vod.
	<ul style="list-style-type: none"> • Obecně zlepšit komunikaci MZe jako ústředního vodoprávního úřadu s veřejností při popularizaci problematiky vodního hospodářství, omezených vodních zdrojů, a to i v oblasti preventivních opatření k omezení následků sucha (lokalita Generelu LAPV).
	<ul style="list-style-type: none"> • Dále zvýšit počet obyvatel zásobovaných pitnou vodou a napojených na kanalizační systém.
	<ul style="list-style-type: none"> • Prosadit prioritu zajištění a účinné ochrany vodních zdrojů a ochrany před povodněmi a suchem v hierarchii dalších veřejných zájmů.
	<ul style="list-style-type: none"> • Realizovat úkoly obsažené v materiálu „Příprava realizace opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody“ a připravit Koncepti ochrany před následky sucha pro území ČR.
	<ul style="list-style-type: none"> • Realizace rozčlenění velkoplošných půdních bloků s cílem omezit erozi a posílit retardaci odtoku vody.
	<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšit podporu zvýšené retence vody v údolních nivách aplikací „ozelenění“, zejména v horních částech povodí.
	<ul style="list-style-type: none"> • Pokračovat ve zkvalitňování informačního systému ISVS-VODA se všemi zapojenými subjekty.
	<ul style="list-style-type: none"> • Zajistit další funkčnost, podporu a rozvoj informačního systému IS VaK.
	<ul style="list-style-type: none"> • Zajistit integrovaný přístup k regulování oboru vodovodů a kanalizací.
	<ul style="list-style-type: none"> • Realizovat opatření ke zlepšení stavu vodních útvarů, která jsou obsažená ve druhých plánech povodí (2015–2021) zpracovaných podle Rámcové směrnice o vodách.
	<ul style="list-style-type: none"> • Udržování stávajícího systému administrace dotačních podpor a jejich rozšíření s cílem naplnit požadavky „acquis communautaire“ v oblasti vod.
	<ul style="list-style-type: none"> • Realizovat výstavbu, rekonstrukce a modernizace malých vodních elektráren provozovaných s.p. Povodí a s ohledem na dotační politiku obnovitelných zdrojů energie.
Hrozby	<ul style="list-style-type: none"> • Neprosazení legislativní úpravy pro zavedení plného principu „uživatel platí“ za užívání vod.
	<ul style="list-style-type: none"> • Nevytvoření stabilního finančního zdroje k zabezpečení správy udržitelných vodních zdrojů a ochrany před následky vodních extrémů.
	<ul style="list-style-type: none"> • Nerealizování účinných opatření ke zlepšení stavu vodních útvarů v oblasti difuzních a plošných zdrojů, způsobovaných zemědělskou činností.
	<ul style="list-style-type: none"> • Nedokončení dostavby kanalizací a ČOV dle požadavků směrnice 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod.
	<ul style="list-style-type: none"> • Absence podpory majitelů pozemků k realizaci opatření na omezení následků hydrologických extrémů.
	<ul style="list-style-type: none"> • Neprosazení priority vodohospodářských opatření k omezení povodní a sucha ve veřejném zájmu, zejména při vypořádání vlastnických vztahů k pozemkům a zájmům ochrany přírody.
	<ul style="list-style-type: none"> • Nezajištění dostatečných finančních prostředků k realizaci pozemkových úprav s protierozními a protipovodňovými účinky v rámci společných opatření.
	<ul style="list-style-type: none"> • Nezajištění pokračování dotačního Programu rozvoje vodovodů a kanalizací orientovaného na investiční rozvoj především v malých obcích.
	<ul style="list-style-type: none"> • Nezajištění finančních zdrojů pro realizaci opatření z II. etapy plánů povodí.
	<ul style="list-style-type: none"> • Nezajištění obnovy udržitelnosti investic infrastruktury VaK při dodržování sociálně přijatelné ceny služeb (vodné, stočné).
	<ul style="list-style-type: none"> • Nezajištění finančních prostředků na výzkumné a rozvojové činnosti pro výkon vodního hospodářství.

4.5 Strategické cíle a opatření

Posláním vodního hospodářství je vytvářet podmínky pro udržitelné hospodaření s omezeným vodním bohatstvím ČR tak, aby byly sladěny požadavky na užívání vodních zdrojů s požadavky ochrany vod a zároveň s realizací opatření na snížení škodlivých účinků vod vyvolaných hydrologickými extrémními – povodněmi a suchem.

Hlavní strategickou prioritou vodního hospodářství je zajištění zásobování obyvatelstva pitnou vodou, zásobování vodou průmyslu (zejména energetického) a zemědělství, zabezpečení vodních zdrojů, zajištění bezpečnosti vodních děl, zmírnění následků extrémních jevů počasí, jako jsou povodně a sucha a dosažení dobrého stavu vod (NPP, PDP).

H.1 Zkvalitnění prevence před povodněmi

Dílčí cíle

- Administrace III. etapy programu Prevence před povodněmi.
- Příprava IV. etapy programu Prevence před povodněmi.
- Projednat variantní možnosti pojištění na povodňové škody.
- Zlepšování retenční schopnosti krajiny v souladu s cíli A.I.

Opatření

- Předložit vládě k projednání návrh na zabezpečení finančních prostředků na realizaci uvedených opatření v rámci programu Prevence před povodněmi.
- Předložit vládě zásady pro vypořádávání práv k nemovitostem pro využití k realizaci vodních děl nadregionálního významu.
- Realizace efektivních technických protipovodňových opatření (upřednostňována opatření směřující ke zvýšení retence).
- Podporovat opatření v oblastech s potenciálně významným povodňovým rizikem.
- Ve spolupráci s MŽP a se zapojením s. p. Povodí aktualizovat kvantifikaci počtů ohrožených obyvatel a majetku na základě map s významným povodňovým rizikem a ze znalosti záplavových území pro různé úrovně povodňových situací v souladu s naplňováním požadavků Povodňové směrnice.
- Legislativně zajistit nezbytnost stanoviska správce povodí k územně plánovací dokumentaci.
- Realizace opatření směřujících ke zvýšení retenční schopnosti krajiny uvedených v kap. A.I.

H.2 Zmírnění následků sucha v souvislosti se změnou klimatu

Dílčí cíle

- Připravit návrh aktualizace Generelu LAPV do roku 2020 v návaznosti na přípravu III. etapy plánování v oblasti vod.
- Zajistit rekonstrukce a rozvoj závlahových systémů v oblastech historicky nejpostihovanějších suchem, kde trvají vhodné podmínky pro zemědělskou produkci.

- Podpořit realizaci opatření k zlepšení stavu povodí z hlediska retence vody, včetně výstavby a rekonstrukce rybníků, malých vodních nádrží a obnovy zaniklých vodních děl (rybníků), tam, kde to bude z hlediska bilance (výpar) účelné.
- Připravit návrh na způsob správy HOZ včetně regulace odtoků a rovněž správu závlahových systémů.
- Spolupracovat s MŽP na NAP, který vychází z adaptační strategie.
- Strategie zajištění vodních zdrojů pro budoucí období pro situaci nepříznivého vývoje změn klimatu.

Opatření

- Navrzení zvýšení počtu lokalit s rezervou státní půdy v územích s identifikovanými problémy za sucha.
- Zahájit přípravu realizace technických a přírodních blízkých opatření v suchem nejohroženějších lokalitách.
- Dokončení administrace současného dotačního titulu a připravit navazující dotační titul určený k podpoře rekonstrukcí, modernizací a rozvoje závlah.
- Připravit nový dotační titul, jehož hlavním cílem bude podpora zvýšení retence vody v krajině prostřednictvím posílení retenčních schopností půdy, obnovy stávajících rybníků, výstavby nových rybníků a malých vodních nádrží, podpora obnovy historicky zaniklých rybníků a zachování mokřadů.
- Vytvořit institucionální strukturu (subjekt), který by zabezpečil údržbu a provoz HOZ a přiváděčů závlahových vod, a tím bezkonfliktně podpořil hospodaření na z. p.
- Zadat výzkumný projekt (se zapojením s. p. Povodí, ČHMÚ, VÚMOP, VÚV TGM), který na základě scénářů vývoje klimatu rozpracuje možnosti posílení vodních zdrojů v nejohroženějších oblastech. Financování z NAZV (alternativně z TA ČR).
- Zadat výzkumný projekt k praktickému řešení recyklace vyčištěné odpadní vody (k využití pro zavlažování, jako užitkovou vodu, atd.).
- Širší uplatnění a kontrola dodržování standardů DZES.

H.3 Udržitelná péče o vodní zdroje ČR

Dílčí cíle

- Zabezpečit finanční zdroj pro správce povodí pro zajištění provozní údržby a opravy plavebních komor na vodních cestách v majetku státu, ke kterým mají správci povodí právo hospodařit.
- Zabezpečit změnu účetních předpisů tak, aby bylo opět možné stavby vybudované z dotací účetně odepisovat (zejména protipovodňová opatření), a tak je zahrnovat do ceny povrchové vody a vytvářet zdroje pro jejich obnovu.
- Zajistit úpravu způsobu stanovení ceny za odběr povrchové vody za účelem zatápění umělých prohlubní terénu (zbytkových jam po těžbě nerostů).
- Zařazení oddílu k podpoře opatření na ochranu před suchem do legislativy.

Opatření

- Zajistit podporu na provoz a údržbu vodních cest prostřednictvím Státního fondu dopravní infrastruktury („SFDI“) úpravou zákona o SFDI pro správce vodních cest.
- Iniciovat legislativní obnovení dotací na kapitálové dovybavení, které na rozdíl od stávajících investičních dotací umožňuje zahrnutí dotace do pořizovací ceny vzniklého majetku.
- V návaznosti na vládou schválený materiál (usnesení č. 620 z roku 2015) „Příprava realizace opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody“ připravit dvě novely vodního zákona:
  - první novelizace (garantovaná MŽP) bude obsahovat úpravy v oblasti ekonomiky (zvýšení poplatků za odběry podzemních vod, zpoplatnění energetického potenciálu, zpoplatnění odběrů pro hydrickou rekultivaci – nezvýší nároky na státní rozpočet),
  - druhá novelizace (garantovaná MZe) bude obsahovat úpravy pro zkvalitnění péče o vodní zdroje, jejich udržitelnost a zejména uplatnění koncepčních kroků k omezení následků sucha a nedostatku vody a jejich promítnutí do III. etapy Plánů povodí.

H.4 Podpora a regulace oboru vodovodů a kanalizací pro zabezpečení vodohospodářských služeb obyvatelstvu

Dílčí cíle

- Posílit regulaci a kontrolu v oboru vodovodů a kanalizací uplatněním benchmarkingu v rámci organizační struktury MZe.
- Zpracovat koncepci rozvoje oboru vodovodů a kanalizací.
- Zpracovat Studii proveditelnosti záměru na vytvoření národního regulačního úřadu ČR pro síťová odvětví.
- Aktualizace Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací ČR v souvislosti s možnými změnami vodního režimu v ČR následkem vývoje změny klimatu.
- Zavedení nových dotačních podpor pro infrastrukturu vodovodů, kanalizací, úpraven vody a ČOV.

Opatření

- Zvýšit dohled a kontrolní činnost s ohledem na vysoký počet vlastnických a provozovatelských subjektů. Tento dohled bude adresný. MZe vydá každoročně publikaci „Vodovody a kanalizace ČR – ekonomika, ceny, informace“, v rámci které budou doplněny údaje benchmarkingu vodárenských subjektů.
- Zajistit koordinaci regulujících subjektů zřízením centralizovaného místa pro metodickou pomoc při vyřizování stížností, námětů a žádostí o vysvětlení v rámci problematiky VaK. Tato role bude doplněna „poradním orgánem“, který by obsahoval zástupce jak regulujících ministerstev, tak Svazu měst a obcí, sociálních partnerů a Sdružení oboru vodovodů a kanalizací.
- Zpracovat metodiku benchmarkingu pro obor vodovodů a kanalizací a v souvislosti s tím sjednotit data majetkové a provozní evidence.
- Zpracovat analýzu sociální únosnosti aktuálních reálných cen pro vodné a pro stočné a jejich dopady na výdaje jednotlivých skupin domácností, včetně návrhu případné úpravy pravidel regulace cen.
- Zajištění aktualizace PRVKÚ ČR podle průběžných aktualizací PRVKÚK v návaznosti na opatření vyplývajících z Plánu povodí.
- Zajistit administraci současného dotačního titulu „Podpora výstavby a technického zhodnocení infrastruktury vodovodů a kanalizací“ a připravit nový dotační titul pro zajištění plynulého pokračování.
- Připravit navazující dotační titul k podpoře odstraňování případných povodňových škod na infrastruktuře VaK.

H.5 Zlepšení stavu vodních ekosystémů prostřednictvím realizace opatření z Plánů povodí

Dílčí cíle

- Provéřit možnost financování provozního monitoringu povrchových vod z jiných zdrojů.
- Zpracovat III. etapu Plánů povodí vč. SEA a projednání s veřejností.
- Zajišťovat naplňování opatření ke zlepšení stavu vodních útvarů ČR obsažených v Národních plánech povodí.
- Příprava systému podpor pro pohotovostní odstranění povodňových škod na vodních dílech a vodních tocích pro případ výskytu povodní.

Opatření

- Provéřit možné způsoby financování provozního monitoringu z jiných zdrojů než jsou výnosy s. p. Povodí.
- Zajistit aktualizaci Národních plánů povodí pro období 2021–2027 (souběžně budou pořízeny Plány dílčích povodí a Plány mezinárodních povodí).
- V rámci realizace opatření na zlepšení stavu vodních ekosystémů využít Programy opatření obsažené v plánech povodí.
- Zajistit opatření na zlepšení hydromorfologického stavu a na zlepšení situace drobných vodních toků (koryt a břehů) k dosažení dobrého ekologického stavu prostřednictvím správců vodních toků.

- Připravit „spící“ dotační tituly, které bude možno otevřít bezprostředně po povodních tak, aby bylo možné v co nejkratším možném termínu započít s odstraňováním povodňových škod.

H.6 Zkvalitnění činnosti státní správy, zajištění veřejně dostupných informací o vodním hospodářství a rozvoj „public relations“

Dílčí cíle

- Vytvořit trvalý vzdělávací a popularizační systém o významu, využívání a potřebě ochrany vody v ČR, zaměřený hlavně na širokou laickou veřejnost a především děti a mládež.
- Realizovat ve spolupráci s MŽP další rozvoj projektu Rozvoj ISVS – VODA (společný mezíresortní portál pro zákonné evidence v gesci MZe a MŽP).
- Rozvoj informačního systému vodovodů a kanalizací (IS VaK).
- Zabezpečit ve spolupráci s ČÚZK a MŽP sjednocení prezentace sítě vodních toků ve vazbě na výchozí datový zdroj geometrie - ZABAGED na informačních portálech (CEVT/DIBAVOD/ZABAGED).
- Posílit chápání strategického významu vody jako nezbytného faktoru k přežití, dopravního komunikačního prostředku i faktoru možného ohrožení v souvislosti se silícím napětím ve světě a hrozbám terorismu.
- Vzdělávání pracovníků státní a veřejné správy

Opatření

- Zajistit financování projektu k realizaci moderních informačních a komunikačních technologií.

- Zajistit ve spolupráci s MŽP jednotnou prezentaci všech výstupních dat prostřednictvím jednoho mezíresortního systému.
- Zajistit další funkčnost, podporu, rozvoj a financování systému pro podporu vzájemného přenosu informací, evidencí a dokumentů mezi jednotlivými subjekty prostřednictvím moderních informačních a komunikačních technologií.
- Zajistit realizaci požadavků stanovených zákonem č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů a vyhláškou č. 317/2014 Sb., o významných informačních systémech a jejich určujících kritériích.
- Zajistit ve spolupráci s ČÚZK a MŽP jednotnou prezentaci říční sítě vycházející z geometrie ZABAGED, která bude státem garantovaná a bude plnit úlohu jediného uznávaného datového zdroje a nastavit přesná pravidla spravování takové prezentace.
- Pokračovat v osvětě veřejnosti o nenahraditelném významu vody, vodních zdrojů a vodních děl, jejich ochraně, dostupnosti, zachování a využívání, a o opatřeních proti hydrologickým extrémům souvisejících se změnou klimatu.
- Problematiku rozpracovat do každoročních programů využitelných pro vzdělávání pracovníků vodoprávních úřadů a starostů a zastupitelů malých obcí.

4.6 Indikativní ukazatele

4.6.1 Zkvalitnění prevence před povodněmi

- Řešení protipovodňových opatření v souladu s usneseními vlády a etapami programu Prevence před povodněmi.
- Návrh IV. etapy programu Prevence před povodněmi – 2019.

Vyčíslení indikativních ukazatelů – Prevence před povodněmi

	Jed-notka	Současný stav	Indikativní hodnota 2020	Indikativní hodnota 2025	Indikativní hodnota 2030	Obsah plnění strategie a opatření vedoucí k žádoucímu rozměru a stavu vodního hospodářství 2030
PROTIPOVODŇOVÁ OCHRANA						
Realizace Programu PPO	%	100	115	125	135	Znamená navýšení podílu finančních prostředků o 35% na realizaci PPO.

4.6.2 Zmírnění následků sucha v souvislosti se změnou klimatu

- Aktualizace Generelu LAPV – 2015 (schválení 2016).
- Podpora rozvoje závlah – vytvoření dotačního programu – 2016.
- Program na podporu výstavby a rekonstrukce rybníků a malých nádrží – 2016.
- Návrh na správu odvodňovacích a zavlažovacích systémů – 2016 a v případě potřeby zařadit úpravy do novely zákona o vodách – 2017.
- Zadání projektu VaV pro strategii rozvoje vodních zdrojů – 2016, na základě analýzy historie výskytu sucha na území ČR.

Vyčíslení indikativních ukazatelů – problematika sucha

	Jed-notka	Současný stav	Indikativní hodnota 2020	Indikativní hodnota 2025	Indikativní hodnota 2030	Obsah plnění strategie a opatření vedoucí k žádoucímu rozměru a stavu vodního hospodářství 2030
PROBLEMATIKA SUCHA						
Podpora rozvoje závlah	tis. ha	25	35	50	75	Znamená navýšení zavlažovaných ploch o cca 50 tis. ha (cca 200 %) oproti současnému stavu.
Program na podporu výstavby a rekonstrukce rybníků a malých nádrží	%	100	105	110	115	Znamená navýšení podílu finančních prostředků na realizaci a rekonstrukci rybníků a malých nádrží o cca 15 %.

4.6.3 Udržitelná péče o vodní zdroje ČR

- Zabezpečení každoročně v alokaci prostředků ze SFDI (po přijetí novely v r. 2015).
- Příprava legislativy pro zpoplatnění hydrické rekultivace a dalších opatření k dosažení dobrého stavu vod – v r. 2017.

4.6.4 Podpora a regulace oboru VaK pro zabezpečení vodohospodářských služeb obyvatelstvu

- Podpora rozvoje infrastruktury vodovodů a kanalizací je etapová v příslušném programu a kontrola indikátorů dle Pravidel na eAgri.
- Implementace regulačních opatření probíhá dle usnesení vlády č. 86 z 9. února 2015.
- Koncepce rozvoje oboru vodovodů a kanalizací – červen 2016.

Vyčíslení indikativních ukazatelů – VaK

	Jed-notka	Současný stav	Indikativní hodnota 2020	Indikativní hodnota 2025	Indikativní hodnota 2030	Obsah plnění strategie a opatření vedoucí k žádoucímu rozměru a stavu vodního hospodářství 2030
VODOVODY A KANALIZACE						
Rozvoj vodovodů	%	94,2	95	96,2	96,7	Znamená navýšení počtu obyvatel připojených na vodovodní síť o přibližně 2,5 %.
Rozvoj kanalizací	%	83,9	85,4	87	89	Znamená navýšení počtu obyvatel připojených na kanalizační síť o přibližně 5 %.
Rozvoj ČOV	ks	2 382	2 420	2 450	2 480	Znamená navýšení počtu ČOV cca o 4 %.
Rozvoj úpraven vody	ks	2 231	2 245	2 250	2 255	Znamená navýšení počtu úpraven vody cca o 1%.

4.6.5 Opatření na zlepšení stavu vodních ekosystémů prostřednictvím Plánů v oblasti vod

- Provést možnou úhradu provozního monitoringu z jiných zdrojů než z výnosů s. p. Povodí – do konce r. 2017.
- Návrh Plánů povodí v rámci III. Plánovací etapy – červen 2021.
- Zpráva o pokroku zlepšení stavu vod každoročně v rámci Zprávy o stavu vodního hospodářství ČR do 30. června.

4.6.6 Zkvalitnění činnosti státní správy, zajištění veřejně dostupných informací o vodním hospodářství a rozvoj „public relations“

- Projekt rozvoje IT pro vodní hospodářství má obsaženy termíny plnění jednotlivých kroků.
- Prověření správcovství vodních toků pro fyzické a právnické osoby – rozborový materiál do konce r. 2016.
- Osvětová činnost a PR akce průběžně v plánech vzdělávání a publikační činnosti MZe.

5 STRATEGIE VĚDY A VÝZKUMU

5.1 Úvod a východiska přístupu

Strategie zemědělského aplikovaného výzkumu vychází z „Konceptce zemědělského aplikovaného výzkumu a vývoje do roku 2015“, schválené usnesením vlády ČR. Tato konceptce vycházela z potřeb, znalostí a dokumentů platných v době jejího vzniku v roce 2008. Konceptce zemědělského aplikovaného výzkumu a vývoje byla zpracována na období let 2009–2015. V průběhu platnosti této konceptce došlo v oblasti výzkumu, vývoje a inovací k celé řadě významných změn, které je potřeba promítnout do Strategie zemědělského výzkumu. K jejich naplnění pak bude sloužit Konceptce zemědělského aplikovaného výzkumu, zpracovaná na léta 2016–2022.

Má-li být výzkum funkční, musí rozvíjet všechny jeho části – základní výzkum, aplikovaný výzkum, inovace a poradenskou činnost i vzdělávání. Tyto formy se v jednotlivých výzkumných institucích zpravidla prolínají.

Základní výzkum odpovídá na vědecky stanovené hypotézy, přináší nové, dosud lidstvu neznámé poznatky, které jsou publikovány a volně přístupné celé společnosti. Je financován z veřejných zdrojů většinou smíšenou formou (institucionální podpora na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace + grantové agentury). Základní výzkum má také aplikační potenciál, protože nové poznatky mohou být předmětem ochrany duševního vlastnictví (např. patenty).

Aplikovaný výzkum zahrnující i experimentální vývoj v návaznosti na základní výzkum hledá vědeckými metodami odpovědi na otázky, které mu klade praxe. Výsledky aplikovaného výzkumu, které jsou využitelné pro celé odvětví, mohou být ve větší míře financovány z veřejných zdrojů.

Inovace vyjadřují změnu a novinky, např. zavádění vědeckého a technického pokroku, nových druhů výrobků, procesů a systémů hospodaření. Navazují na výsledky základního a aplikovaného výzkumu a rozvíjí je. V důsledku inovací dochází k úsporám práce a přírodních zdrojů, avšak s ohledem na celospolečenské zájmy.

Poradenská činnost a vzdělávání jsou prodlouženou rukou základního a aplikovaného výzkumu, rozšiřují poznatky do praxe a mohou aktivně přispívat k podpoře inovací.

Zemědělský výzkum vychází z následujících národních strategických dokumentů pro oblast výzkumu, vývoje a inovací: Aktualizovaná Národní politika výzkumu, vývoje a inovací ČR na léta 2009–2015 s výhledem do roku 2020 (schválená usnesením vlády č. 294; Národní priority orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (schválené usnesením vlády č. 552) a Implementace Národních priorit orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (schválené usnesením vlády č. 569).

Základním dokumentem pro realizaci zemědělského aplikovaného výzkumu je především zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací

z veřejných prostředků (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací) v platném znění.

Z evropských dokumentů se v rámci zemědělského výzkumu uplatní především tyto dokumenty: Nařízení Komise EU č. 702/2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy o fungování EU prohlašují určité kategorie podpory v odvětvích zemědělství a lesnictví a ve venkovských oblastech za slučitelné s vnitřním trhem („ABER“); Nařízení Komise (EU) č. 651/2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem („GBER“); Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2014/C 198/01) – Ústřední věstník Evropské unie C 198/I („Rámec“).

Oblast resortního vzdělávání vymezují strategické materiály: Strategie celoživotního učení ČR a Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020.

Pro resort bude i nadále velmi důležité vzdělávání dospělých zaměřené především na informace vyplývající z platné legislativy ale i odborné vzdělávání a transfer poznatků vědy a výzkumu do praxe. Neopomenutelné jsou rovněž vzdělávací aktivity spojené s resortní tematikou a zaměřené na mimoškolní vzdělávání dětí a mládeže. Pro oblast vzdělávání je schválena Konceptce vzdělávání Ministerstva zemědělství na období 2015–2020.

Zemědělský poradenský systém musí především naplňovat podmínky stanovené v Nařízení EP a Rady EU č. 1306/2013 o financování, řízení a sledování společné zemědělské politiky a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 352/78, (ES) č. 165/94, (ES) č. 2799/98, (ES) č. 814/2000, (ES) č. 1290/2005 a (ES) č. 485/2008, ve kterém je nařízeno zavedení poradenského systému a jeho základní zaměření.

Poradenství se musí více zaměřit na transfer vědeckých poznatků do praxe, podporu inovací a poradenskou podporu podnikatelům.

5.2 Stav sektoru

V oblasti výzkumu, vzdělávání a poradenství je v gesci MZe zejména koncepční a metodická činnost a dále rovněž poskytování podpory z veřejných prostředků na zemědělský výzkum výzkumným organizacím. Podpora se realizuje jednak prostřednictvím institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací, jednak formou programových projektů vybraných na základě veřejných soutěží. Zachování národního zemědělského aplikovaného výzkumu se v kontextu globalizace stává zásadním cílem každého státu, kterému nejsou lhostejná jeho národní a historická specifika. Pozornost, kterou stát věnuje vlastnímu výzkumu jako základnímu zdroji informací, je dokladem jeho vyspělosti a dosvědčuje jeho vědomou snahu o dosahování vnitřní stability.

Aplikovaný výzkum a vývoj přispěje k zachování udržitelnosti a rozvoji českého zemědělství, potravinářství a lesnictví v kontextu evropských a světových trendů v podmínkách očekávaných globálních změn (povodně, degradace půdy aj.).

Výsledky aplikovaného výzkumu, vzdělávání a poradenství se dlouhodobě promítají do praxe (např. ve formě zvyšování hektarových výnosů hospodářských plodin, zvyšování denních přírůstků hmotnosti a zlepšování konverze krmiva hospodářských zvířat, včetně zlepšení

jejich zdraví i životní pohody a v neposlední řadě ke zlepšení kvality potravin a tím i kvality života společnosti). Většina veřejnosti, včetně zemědělské, považuje tuto skutečnost za samozřejmou a vůbec si neuvědomuje, že za novými poznatky promítnutými do každodenní praxe stojí mnoho let usilovné práce výzkumných pracovníků. Bez jejich výsledků se moderní zemědělství nikde ve světě neobejde.

5.3 Očekávaný vývoj vnějších podmínek

Při hledání nových směrů výzkumu a inovací je třeba rozvíjet efektivní český výzkum, zejména technologický, s širokým potenciálem výsledků, které budou nabízeny hlavně menším a středním podnikům bez vlastního výzkumu. Pozitivní příklady provázanosti výzkumu (při zapojení SŠ i VŠ) s domácími podniky již existují.

Pokračující změna klimatu, jejíž dopady jsou v současnosti regionálně významné, se v dlouhodobějším horizontu může projevovat zvyšováním četnosti sucha a intenzitou povětrnostních výkyvů v průběhu roku spojeného také s vyššími riziky sucha a záplav. S ohledem na probíhající změny klimatu je nutné zaměřit výzkum na systémy hospodaření, tvorbu a udržení úrodné, funkční a estetické krajiny, nové druhy a odrůdy odolnější vůči změnám klimatu, funkční a spravedlivé formy organizace trhu a kontroly bezpečnosti a kvality produktů, pozitivního marketingu a rozvoje monitoringu a informačních systémů.

5.3.1 Očekávaný technologický rozvoj a inovace

Technologický rozvoj a inovační aktivity v agrárním sektoru ČR jsou podmíněny efektivitou v řetězci výzkum – vzdělávání – poradenství/informační služby – praxe, včetně schopností iniciovat, adaptovat a využívat výsledky výzkumu a technologického vývoje ze zahraničí, resp. v dodávkách vstupů do výroby (technika, technologie, osiva, sadba, plemenný materiál atd.).

Pro zvýšení efektivnosti resortního výzkumu a navazujících článků byla zpracována a je postupně realizována Koncepce zemědělského aplikovaného výzkumu a vývoje do roku 2015. Na tuto koncepci navazuje nová Koncepce výzkumu a inovací resortu MZe na léta 2016–2022.

V zájmu zlepšení efektivnosti v oblasti výzkumu a technologického rozvoje bude ČR usilovat o vytvoření podmínek aktivní participace českého zemědělství a potravinářství v rámci EIP.

To předpokládá zdokonalení výzkumných, poradenských a informačních činností v resortu a podstatné zlepšení vazeb mezi domácím výzkumem a transferem jeho výstupů do praxe. Pro účely zlepšení přenosu informací bude implementován zemědělský znalostní a informační systém (AKIS), také cestou zlepšení funkcí již existujících prvků systému.

Lze očekávat následující technologický rozvoj a inovace se vztahem k domácímu zemědělství a potravinářství, bez ohledu na zdroje a původ (provenienci) tohoto rozvoje:

Výzkum a inovace v oblasti způsobů hospodaření a technologií

- Precizní systémy environmentálně šetrného obhospodařování půdy, také na bázi geografických informačních systémů (GIS), dálkového průzkumu země (DPZ) a pozičních systémů (GPS, Galileo).
- Technologie vedoucí k úspoře energie a vody.
- Technologie snižující ztráty v řetězci, včetně skladovacích technologií, včetně plýtvání potravinami.
- Nové odrůdy a plemena hospodářských zvířat adaptované na změnu klimatu (sucho).
- Příspěvek ČR ke světové biodiverzitě (zdokonalení genetického potenciálu pro širší uplatnění domácích odrůd plodin a plemen zvířat).
- Rozvoj uplatnění tzv. druhé generace biopaliv.
- Nové a šetrné technologické postupy při hospodaření v lesních ekosystémech
- Nanotechnologie v potravinářství.
- Rozvoj recyklace, resp. Bezodpadových technologií, a technologií ke snižování náhražek.
- Robotizace v živočišné výrobě.
- Čištění odpadních vod včetně znovuvyužití živin z odpadních vod.
- Rozvoj uplatnění prvků integrované ochrany rostlin.
- Zavedení progresivních technologií a techniky do RV a ŽV.
- Technologická modernizace ke zvyšování pohody pracovníků.

Výzkum a inovace výrobní

- Zvyšování bezpečnosti, kvality a jakosti potravinářských výrobků.
- Rozvoj molekulárně genetických a buněčných metod.
- Nové odrůdy plodin pro potravinářské speciality.
- Nové odrůdy plodin se zvýšenou technologickou kvalitou (výťažností).
- Širší (regulované) uplatnění genetické modifikace v pěstování vybraných plodin.
- Rozvoj v oblasti zemědělských vstupů (např. nanopesticidy).
- Rozvoj využití zemědělské a lesní biomasy ve farmaceutickém, stavebním, textilním a obalovém průmyslu.
- Nové materiály a technologie na bázi dřeva.
- Nová plemena, linie, resp. křížence hospodářských zvířat se zvýšenou technologickou kvalitou produkce.

Výzkum a inovace marketingové

- Systémy monitorování a hodnocení bezpečnosti a kvality zemědělských a potravinářských výrobků.
- Širší zapojení zemědělských a potravinářských podniků do (privátních) systémů kvality.
- Rozvoj marketingových systémů typu „Česká potravina“.
- Propagace lokální dřevovýroby.
- Nové formy realizace „krátkých řetězců“.

Výzkum a inovace organizační a procesní

- Zdokonalení systémů včasného varování.
- Orientace resortních zdrojů na výzkum zaměřit také na inovace.
- Realizace zemědělského znalostního a informačního systému (AKIS).
- Prioritní orientace resortních systémů poradenství a vzdělávání na inovace.

5.3.2 Vzdělávací a poradenská podpora

Pro oblast resortního vzdělávání byla v r. 2014 připravena a schválena nová Koncepce vzdělávání MZe na období 2015–2020. Koncepce vychází především z vládních materiálů, kterými jsou „Strategie celoživotního učení ČR“ a „Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020“ a vymezuje čtyři hlavní a třináct vedlejších cílů.

Hlavní cíle jsou zaměřeny na oblast dalšího vzdělávání, transfer z oblasti vědy a výzkumu do praxe, dále na mimoškolní vzdělávání dětí a mládeže a také na optimalizaci počtu a zvýšení kvality absolventů škol. Velmi důležitá je oblast zvyšování odborné úrovně resortních podnikatelů a podpora transferu poznatků VaVal do praxe. Dílčí cíl „Přenos informací z výzkumných institucí a VŠ podnikatelům s resortní působností“ obsahuje aktivity ke zlepšení oblasti

vzdělání, kterými vzdělávání disponuje, především semináře, kurzy, tréninkové programy, burzy výzkumu atd.

K cílům připravované koncepce poradenství patří především posílení oblasti technologického poradenství a podpora konkurenceschopnosti resortně zaměřených podniků a inovací v návaznosti na Program rozvoje venkova na období 2014–2020.

Významné je poradenství podporované z národních zdrojů. V rámci Speciálního poradenství jsou podporovány aktivity

pro živočišnou a rostlinou produkci. Program Podpora poradenství v zemědělství je zaměřen na regionálně organizovanou informační podporu prostřednictvím Krajských informačních středisek pro rozvoj zemědělství a venkova a na systém Odborných konzultací poskytovaných resortně orientovanými výzkumnými organizacemi, vyjmenovanými univerzitami a vysokými školami a resortně orientovanými odbornými sdruženími. Současný stav v oblasti resortního vzdělávání a poradenství je posouzen v následující SWOT analýze:

Silné stránky	• Obecně funkční komerční systém transferu znalostí.
	• Nabídka technologického poradenství s poradenstvím ke Cross Compliance a školení na základě výsledků Cross Compliance k nejčastěji se vyskytujícím chybám.
	• Relativně vysoké vzdělání manažerů zemědělských podniků.
	• Participace všech aktérů prostřednictvím Národní rady poradenství a vzdělávání pro zemědělství a rozvoj venkova
	• Příklady dobré praxe (např. Cross Compliance), poradenství k přípravě projektu, vyřizování žádostí a realizaci projektů).
	• Jednotný systém akreditace zemědělských a lesnických poradců.
	• Zvyšování produktivity práce.
	• Zvyšování produktivity využití z. p.
Slabé stránky	• Nepropojené a nekooperující informační systémy.
	• Nestabilní finanční podpora poradenství z národních zdrojů.
	• Poradenství pro implementaci AEO není dostatečně rozvinuto.
	• Teritoriálně i odborně nerovnoměrné rozložení poradců akreditovaných MZe.
	• Malý počet poradců akreditovaných v oblasti lesnictví.
	• Jednorázovost (podporovaných) poradenských služeb – není kontinuita.
	• Absence platformy pro transfer znalostí a výsledků výzkumu.
	• Roztříštěnost stávajících systémů transferu znalostí.
	• Poradenství i vzdělávací systém je úzkým hrdlem v transferu znalostí a inovací (vzhledem k potřebám).
	• Nepružnost zpětné vazby u stávajících systémů transferu znalostí.
	• Náročný a nedostatečně fungující podpůrný systém administrace dotací.
	• Slabá provázanost výzkumu s praxí a nedostatečný socioekonomický výzkum.
	• Neochota zemědělců platit za poradenství a vzdělávání a nedostatečná schopnost přebírat znalosti, zkušenosti a nejnovější poznatky z výzkumu. Nesoulad mezi nabídkou poradenství a vzdělávání a poptávkou zemědělských podniků.
	• Chybí funkční mechanismus kontroly kvality vzdělávání a poradenství.
	• Zaostávání v produktivitě výrobních faktorů vůči EU a světu.
Příležitosti	• Využití strukturálních fondů jako zdroj podpory.
	• Zájem odborné veřejnosti (poradců) o poradenskou akreditaci MZe.
	• Existující systém dalšího vzdělávání a poradenský systém a jejich koncepce.
Hrozby	• Nevhodné zaměření zemědělského aplikovaného výzkumu (na impaktované publikace, málo akcentován transfer výsledků do praxe).
	• Další redukce podpory transferu znalostí z národních zdrojů.
	• Malý příliv mladých kvalifikovaných lidí do zemědělství.
	• Demografický propad v oblasti zemědělského středního školství.

5.4 Stav a potenciál

Bezprostřední potřebou sektoru je zlepšení transferu znalostí a výsledků technologického rozvoje do zemědělsko-

potravinářské praxe. Na základě analýz byla definována hlavní východiska (silné a slabé stránky), potenciál (příležitosti) a omezení (rizika), byla provedena SWOT analýza současného zemědělského aplikovaného výzkumu.

Silné stránky	• Funkční struktura výzkumné základny tvořená výzkumnými organizacemi typu v. v. i., příspěvkovými a privátními VÚ, různého oborového zaměření, provádějících činnost VaVal jako svoji hlavní činnost.
	• MZe jako dlouholetý poskytovatel institucionální a účelové podpory na VaVal v oblasti agrárního sektoru.
	• Otevřenost veřejných soutěží VaVal a rovné podmínky podporují zájem jednotlivých subjektů podílet se na výzkumné činnosti v oblasti agrárního sektoru.
	• Výzkumné týmy ve výzkumných organizacích provádějící excelentní výzkum se svými výsledky řadí mezi nejlepší ve svém oboru v Evropě i ve světě.
	• Existence dlouhodobě rozvíjených a průběžně aktualizovaných databází s cennými informacemi o situaci v agrárním sektoru.
	• Vhodné regionální rozložení výzkumných institucí (veřejných a privátních).
	• Podpora ze strany MZe pro větší zapojení českých výzkumných týmů do řešení mezinárodních projektů se zajištěnou podporou při spolufinancování.
Slabé stránky	• Nevyrovnaná úroveň výzkumu v dílčích oborech.
	• V oblasti agrárního VaVal přetrvává roztříštěnost, rozmělnění výzkumných řešení a nižší koordinovanost u problémových okruhů.
	• Zastaralá materiálně technická základna resortní VVZ, nízká obměna investičních celků.
	• Nízký zájem uživatelských subjektů na řešení projektů VaVal.
	• Velká rozmanitost a malá ekonomická síla uživatelů výsledků resortního VaVal, vysoký počet subjektů.
	• Chybějící inovační prvek, který by přinesl požadovanou přidanou hodnotu při užití výsledků VaVal (znamená to nedostatečné zaměření výzkumu na inovace).
	• Nedostatečné zapojení českých týmů do mezinárodních programů.
	• Nedostatečně zabezpečený podpůrný systém administrace veřejných soutěží z časového i programového (software) hlediska.
Příležitosti	• Slabší motivace zemědělských podniků k uplatňování výsledků vědy a výzkumu v důsledku extrémně vysokých důchodových podpor.
	• Podpora rozvoje resortní VVZ a dále vysokých škol realizujících akreditované studijní programy zaměřené na zemědělství a lesnictví ze strukturálních fondů EU a dalších zdrojů státního rozpočtu k podstatné obnově infrastruktury organizací, zabývajících se resortním VaVal a zkvalitnění činnosti jednotlivých výzkumných týmů, vzdělávání jejich výzkumných pracovníků a zefektivnění a zrychlení přenosu výsledků do praxe.
	• Intenzivnější využití tendrů pro výběr řešitelů požadovaných výzkumných zadání pro státní správu.
Hrozby	• Podpora resortně zaměřených projektů kromě NAZV udělována i dalšími poskytovateli, např. MŠMT, TA ČR, GA ČR a další poskytovatelé.
	• Nepřijetí a nedostatečná realizace Koncepte zemědělského aplikovaného výzkumu znamená nižší efektivitu vynakládaných prostředků, podporu slabých výzkumných týmů, dosahování průměrných, ve větší míře publikačních výsledků s nízkým stupněm jejich využívání nedostatečná podpora resortně zaměřeného výzkumu, stagnace nebo snižování podpory znamenající nedostatečný rozvoj výzkumných pracovišť.
	• Současný systém hodnocení výsledků výzkumu neposkytuje objektivní rámec pro zhodnocení výsledků všech aktivit na pracovištích aplikovaného výzkumu.
	• Nedostatečné společenské ocenění výzkumné práce způsobuje nedostatek mladých kvalitních výzkumných pracovníků, kteří by dokázali dosahovat výborných výsledků v širším spektru oborů.
	• Nízká politická podpora agrárního sektoru, včetně jeho aplikovaného výzkumu, která není v zemích EU obvyklá.

5.5 Strategické cíle a opatření

Hlavním posláním je efektivní využití veřejných prostředků investovaných do aplikovaného výzkumu agrárního sektoru pro dosažení ekonomických a společenských přínosů z realizace výsledků výzkumu přinášejících nové poznatky srovnatelné se světem, potřebné a využitelné pro rozvoj českého agrárního sektoru.

Strategické priority

- Vytvoření a zachování trvale udržitelného zemědělství, potravinářství, lesního a vodního hospodářství v ČR, jako systém chránící a zachovávající půdu, vodu, genové zdroje, nedegradující životní prostředí, systém, který je ekonomicky udržitelný a sociálně akceptovatelný.
- Zajištění biotechnického a technologického pokroku udržitelným způsobem, v němž jsou vyvážené proporce mezi zemědělstvím ovlivňovaným změnami klimatu a požadavky na řešení energetiky z obnovitelných zdrojů.
- Získání prakticky využitelných poznatků pro efektivní zemědělskou a lesnickou produkci v ekonomicky a ekologicky dlouhodobě udržitelných systémech hospodaření na půdě v rámci tvorby a rozvoje funkční a estetické krajiny, prakticky využitelných poznatků pro chovy hospodářských zvířat, zajištění potravinového zabezpečení státu, kvalitu a bezpečnost potravin pro zdravou výživu obyvatel, včetně zavedení inovovaných bezpečných a zdravotně nezávadných, nutričně a energeticky vyvážených potravin.
- Posílení konkurenceschopnosti českého zemědělství s důrazem na ŽV a speciální plodiny.
- Podpora zvyšování soběstačnosti ČR v základních zemědělských komoditách s přihlédnutím k dopadům změn klimatu.
- Optimalizace vztahu zemědělství a ŽP – posílení ochrany přírodních zdrojů při zemědělském a lesnickém hospodaření.
- Zvýšit efektivnost využívání veřejných prostředků investovaných do výzkumu v agrárním sektoru.

5.5.1 Oblasti prioritního zaměření výzkumu

Rostlinná výroba

Genetická diverzita, šlechtění, ochrana a využití genetických zdrojů. Priorita je zaměřena na kontinuální studium genetických zákonitostí v rostlinné říši s rychlou aplikací do procesu šlechtění a tvorby nových odrůd.

Udržitelná produkce zdravotně nezávadných a kvalitních surovin pro výrobu potravin a krmiv rostlinného původu. Významnou složkou potravních řetězců jsou také rostlinná krmiva, proto bude významná část výzkumných aktivit zaměřena i na studium těchto komodit, s cílem zlepšit kvalitu a zajistit nezávadnost potravin.

Rostlinolékařství včetně ochrany skladovaných zemědělských surovin. Jedním ze základních vstupů do rostlinné produkce jsou rostlinolékařská opatření eliminující negativní vliv škodlivých organismů.

Nepotravinářská produkce. Rozšíření nepotravinářské produkce v zemědělské výrobě nabízí zemědělcům především alternativy využití půdního fondu i příjmů a diversifikací zemědělského hospodaření lze významně přispět k rozvoji biodiverzity české krajiny.

Adaptace zemědělství na změnu klimatu. Monitoring dopadu změny klimatu na zemědělství, praktická opatření k prevenci a řešení negativních dopadů změny klimatu na zemědělství a půdu.

Vývoj a inovace zemědělské techniky ve prospěch zvyšování produktivity a kvality práce a zároveň její šetrnosti vzhledem k přírodnímu prostředí.

Živočišná výroba

Genetika a genomika, ochrana a využití genetických zdrojů. Šlechtění výkonných typů hospodářských zvířat se v současnosti opírá o kvantifikaci faktorů přispívajících ke genetické variabilitě a rozvoj šlechtitelských postupů, které tuto variabilitu optimálně využijí. Je nezbytné vytvořit a podpořit tvorbu znalostního systému objasňující vztahy mezi genomem a znakem s cílem využití „omických“ informací.

Reprodukce a reprodukční technologie. Zlepšení výkonnosti reprodukčních technik a technologií. Řízení reprodukce je nedílnou součástí ekonomicky efektivního managementu chovu hospodářských zvířat.

Kvalita a bezpečnost živočišných produktů, zdraví zvířat. Objektivní výzkum v oblasti bezpečnosti živočišných produktů a zdraví zvířat.

Výživa a krmení zvířat. Optimalizace výživy a krmení hospodářských zvířat s ohledem na jejich vývoj, zdravotní stav a celkovou ekonomiku chovu v návaznosti na měnící se genotypy chovaných zvířat a vývoj složení krmných zdrojů. Je nezbytné postavit výzkum výživy zvířat na pevný molekulární základ.

Welfare a technologie chovu. V oblasti welfare a technologií bude nutné uskutečnit výzkum zaměřený na specifikaci změn ve způsobech chovu v průběhu posledních let z pohledu managementu, aplikace moderních technologií, výstavby nových ustájovacích objektů aj., včetně socioekonomických studií, které objasní postoje spotřebitelů živočišných potravin.

V oblasti etiky chovu bude nutné rozšířit výzkum zaměřený dosud hlavně na otázky welfare zvířat o socioekonomické studie, které objasní postoje spotřebitelů živočišných potravin. Negativní vnímání je většinou automaticky spojované s intenzivními a velkokapacitními systémy produkce, zatímco biopotraviny bývají automaticky vnímány jako produkce z chovů s nejlepším welfare.

Systémy chovu – diverzita a ekonomické aspekty chovu. Hlubší poznání a využití genetické diverzity, jak zvířat, tak rostlinných a dalších zdrojů, využívaných k jejich výživě. Využití těchto poznatků bude základem pro vývoj a účinné řízení perspektivních produkčních směrů různého užitkového zaměření, včetně speciální produkce.

Snižování negativního vlivu živočišné výroby na ovzduší a klima. Výzkum zaměřený na kvantifikaci emisí látek znečišťujících ovzduší a skleníkových plynů ze zemědělství, možnosti snižování těchto emisí při zachování živočišné produkce.

Potravinářství

Potravinové suroviny, jejich bioaktivní složky a jejich vliv na lidské zdraví, technologické a uživatelské vlastnosti. Studium složení potravinářských surovin a vlivu jejich složek na lidské zdraví, technologické vlastnosti suroviny a uživatelské vlastnosti finálního výrobku dává znalostní podklady pro vývoj nových potravin a inovace v potravinářském průmyslu.

Nové potraviny a speciální potraviny pro definované skupiny obyvatel a postupy jejich výroby. Složení potravin na základě výživových potřeb jednotlivých skupin populace zohledňující jejich činnost a zdravotní stav tak, aby přispívaly k ovlivnění zdraví a prevenci proti civilizačním chorobám.

Inovační a kvalitativní zlepšení produkce biopotravin a regionálních potravin. V souladu s celoevropským programem „Inovační unie“ (součást strategie „Evropa 2020“) je potřebné zaměřit výzkum na oblast biopotravin a regionálních potravin od prvovýroby až po zpracovatele a konzumenta.

Nové metody zkoumání složení potravinových surovin, potravin a jejich vlastností. Výzkum se bude týkat především metod analytických, chemických, fyzikálně-chemických a mikrobiologických a molekulárně genetických, aby mohly být využity i pro hodnocení kvality potravin (např. jejich falšování, autenticita, atp.) a jejich zdravotní bezpečnosti a dále při řízení výrobních procesů, při kontrole pověřenými institucemi ve prospěch konzumenta.

Lesní hospodářství

Adaptační opatření v souvislosti se změnou klimatu. Mění se přírodní podmínky ovlivňují nejen produkční schopnosti lesních ekosystémů, ale mají výrazný vliv rovněž na zajišťování a plnění ostatních mimoprodukčních funkcí lesa. Zajištění trvale udržitelného hospodářství je základním úkolem plánovitého lesního hospodářství již desítky let. O to důležitější se tento požadavek stává v podmínkách probíhající změny klimatu. Z tohoto důvodu je nezbytné zaměřit výzkumné aktivity na zachování stavu, odolnosti a resilience lesů a na tvorbu adaptačních strategií, kterými bude trvalost plnění funkcí lesa udržena a zajištěna i při změnách klimatických podmínkách, a jejich realizaci.

Biologie a šlechtění lesních dřevin. Výzkum zaměřený na zachování a reprodukce genetických zdrojů lesních dřevin a navazující šlechtitelský výzkum zaměřený na odolnost, produkci a další užitkové vlastnosti i vyšší využívání některých introdukovaných a méně běžných domácích dřevin k zvyšování biodiverzity, produkci tzv. cenných sortimentů aj. V lesnické praxi je možnost využití těchto dřevin již známa, výzkum je žádoucí zaměřit na jejich vyšší zastoupení včetně případných dopadů na stav lesních ekosystémů takto vzniklých, ale i na jejich přínos při řešení dopadů změn klimatu.

Ekosystémové služby v lesním hospodářství. V ekosystémových službách lesa se promítají veškeré přínosy lesa jako významné složky ekosystému. Je třeba se zaměřit na analýzu a komplexní výzkum ekosystémových služeb lesa a na výzkum dopadu používaných lesnicko-hospodářských opatření na poskytování ekosystémových služeb. Výzkum v této oblasti by měl být multidisciplinárně orientovaný

s přesahem do environmentálních disciplín (ekologie krajiny, ochrana přírody a ŽP).

Zdravotní stav lesa. Je nezbytné výzkum soustředit na vliv abiotického stresu na vitalitu dřevin, na analýzu historické zátěže a jejího vlivu na současný zdravotní stav lesů, především na vlastnosti lesních půd, na výzkum rizik vyšší intenzity působení hmyzích škůdců a definování možností ochranných a obranných opatření na principech integrované ochrany lesa. Na výzkum dopadu používaných hospodářských opatření na zdravotní stav lesa, včetně zvěře jako faktoru limitujícího možnosti úpravy dřevinného složení lesních porostů.

Monitoring a inventarizace lesních ekosystémů. S plněním všech důležitých funkcí lesa je spjata potřeba kontinuálního zjišťování stavu lesa a jeho vývoje, monitoring lesních ekosystémů a dynamiku jejich vývoje z hlediska zdravotního stavu, produkce i naplňování mimoprodukčních funkcí, jejich ohrožení abiotickými a biotickými škodlivými činiteli. Výzkum v této oblasti by měl být zaměřen nejen na inovaci metod pozemního šetření, které jsou obecně považovány za přesnější (ale pro uživatele představují vyšší finanční nároky), ale i na perspektivní metody a technologie dálkového průzkumu Země, jejichž ekonomický potenciál v oblasti lesnictví je významný. Jedná se o satelitní a letecké snímkování a rovněž využití bezpilotních prostředků pro získávání dat o stavu, struktuře a ohrožení lesních ekosystémů. Výzkum v této oblasti by měl být zaměřen na využití nejmodernějších technologií v satelitním, leteckém a bezpilotním snímkování, jejich možných vzájemných kombinací v kombinaci s pozemním zjišťováním a jejich uplatnění v lesnickém výzkumu a praxi.

Lesnická politika a ekonomika. Významná část výzkumu by měla být věnována záležitostem týkajících se posílení pozitivního vnímání lesů a lesnictví ve společnosti, což je oblast zejména lesnické politiky a ekonomiky. Je nutné vhodně uchopit společenské funkce lesních ekosystémů, pracovat s nástroji komunikace z oblasti public relations, apod. Dále podporovat výzkum v oblasti lesnické politiky a ekonomiky zaměřený na oceňování lesů a ohodnocování funkcí lesů ve smyslu ekosystémových služeb (význam pro společnost). Výzkum by se také měl zaměřit na podmínky a možnosti zavedení jednotného ekonomického informačního systému, včetně jeho provedení.

Zvěř a myslivost. Výzkum by se měl soustředit na vytvoření systému hospodaření, který bude reflektovat hospodářské, ekosystémové a společenské zájmy. Bude zaměřen na výzkum genetiky lesní zvěře, analýzu managementu introdukovaných druhů zvěře. Dále na výzkum dopadu změn struktury lesních porostů na populace spárkaté zvěře, její aktivitu, využívání prostředí, možnosti ovlivňování její početnosti atd.

Bioekonomika

Jedná se o novou progresivní mezioborovou výzkumnou oblast, která zahrnuje hospodářství využívající biologické zdroje z pevniny, moře a biologický odpad jako vstupy pro výrobu potravin a krmiv, průmysl a výrobu energie. Bioekonomika jako strategie pro příští desetiletí, se zaměřuje na inovativní využití biomasy při transformaci společnosti na nízkouhlíkovou ekonomiku a zároveň dosažení nových ekonomických a pracovních příležitostí. V této souvislosti bioekonomika navazuje na širší rámec zelené ekonomiky.

Zemědělská technika

Kvalita, úrodnost půdy, efektivita a ekonomika zemědělství a konečně i ovlivňování ŽP, to jsou všechno faktory, které do značné míry souvisí se zemědělskou technikou a technologiemi. Největším úkolem pro společnost v budoucnu je hledání způsobů jak uspokojit rostoucí poptávku po potravinách, pohonných hmotách (biopaliva) a materiálech z přírodních zdrojů, a to navzdory měnícímu se klimatu a méně příležitosti pro zemědělskou expanzi o dalších zemích.

Základní přírodní zdroje – půda, voda, ovzduší, klima, biodiverzita a krajina

Půda. Výzkum v oblasti stabilizace půdní úrodnosti, ochrany půdního fondu a systematické dlouhodobé péče o půdu jako podmínky trvale udržitelného hospodaření na půdě.

Voda. Výzkum napomáhající k dosažení dobrého ekologického a chemického stavu povrchových vod a dobrého chemického a kvantitativního stavu podzemních vod, který vytváří stabilní podmínky pro vodní a na vodu vázané ekosystémy a zároveň umožní využití zdrojů vody pro ekonomicky a environmentálně udržitelný rozvoj společnosti.

Biodiverzita a vliv zemědělství na ŽP. Výzkum zaměřený na biodiverzitu jako rozmanitost živého světa v nejširším smyslu slova, od genetické rozmanitosti jednotlivých populací, přes rozmanitost druhovou až po rozrůzněnost

ekologických společenstev. Záměrem je jednoduchými opatřeními v lesních ekosystémech stabilizovat biodiverzitu se zohledněním jak produkčních, tak mimoprodukčních funkcí lesa.

Změna klimatu. Výzkum zaměřit na degradaci půdního fondu např. změnami v teplotě a distribuci srážek. Udržení půdní úrodnosti jako priority pro zajišťování potravinového zabezpečení i ve vztahu k nepotravinářské produkci konkurující o produkční plochy. Uplatňování adaptačních opatření produkčních systémů právě na zmírňování dopadů změn klimatu. Výzkum adaptačních opatření a snižování emisí skleníkových plynů a ukládání uhlíku.

Adaptace zemědělství a lesnictví na změnu klimatu. Zpřesňování predikce změny klimatu na zemědělství a lesnictví, hledání opatření k prevenci a řešení negativních dopadů změny klimatu na zemědělství, lesní a vodní hospodářství a půdu.

Sociologický výzkum v lesnictví. Průzkumy veřejného mínění – výzkum postojů veřejnosti k lesnictví, myslivosti, výrobků ze dřeva a jiným užitkům z lesních ekosystémů umožní odpovědně reagovat na stále se zvyšující zájem společnosti o stav lesa a přírody obecně. Zároveň tento druh výzkumu poskytuje důležité informace pro rozhodování při plánování hospodářské činnosti v lese s ohledem na plnění sociálních funkcí lesa. V ČR absentuje relevantní systematický výzkum v oblasti zjišťování veřejného mínění zaměřeného na postoje veřejnosti k lesům, lesnictví, lesnických činnostech a očekáváním veřejnosti od lesního hospodářství.

5.5.2 Strategické cíle ke zvýšení kvality, efektivnosti a zrychlení aplikace výsledků do praxe

I.1 Zajistit dostatek talentů pro výzkum ve výzkumných organizacích podporovaných MZe

Dílčí cíle

- Podpořit zapojení mladých vědců do výzkumu.
- Vytvořit systém nových nástrojů pro hodnocení výstupů aplikovaného VaVal.
- Podpořit excelenci v resortním VaVal a zajistit využití jejich výsledků pro praxi.
- Podpořit vydavatelskou činnost a využívání informačních médií.

Opatření

- Finančně podporovat instituce podle dosažených výsledků.
- MZe ve spolupráci s Českou akademií zemědělských věd v rámci dvou veřejných soutěží oceňuje nejlepší realizovaný výsledek výzkumu a experimentálního vývoje a mladé vědecké pracovníky (Ceny ministra).
- Uplatňovat systém hodnocení výstupů výzkumu.
- Zajistit další rozvoj IS NAZV MZe, ve kterém jsou technicky zajišťovány veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji a hodnocení periodických a závěrečných zpráv řešených výzkumných projektů.

I.2 Podpořit spolupráci mezi výzkumnými organizacemi a aplikační sférou

Dílčí cíle

- Podpořit komunikaci a popularizaci výsledků zemědělského výzkumu a jeho potřeby pro ČR.
- Podpořit interdisciplinaritu a komplexní řešení problémů a spolupráci výzkumných týmů, propojení vzniklých

platform, inkubátorů a oborových center transferu technologií.

- Podpořit zapojení českých institucí VaVal do mezinárodních struktur a programů, zvýšit podíl mezinárodní spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích a ve větší míře využít finančních prostředků poskytovaných ze strukturálních fondů EU.
- Programovou podporou VaVal podmínit spolupráci výzkumných organizací a soukromého sektoru a uživatelů výsledků VaVal.
- Podpora pro podniky vybudováním vazby na nižší a střední vzdělání k praxi a následné zaměstnanosti.

Opatření

- Zabezpečení předávání údajů stanovených zákonem č. 130/2002 Sb. Do Informačního systému VaVal Rady pro výzkum a vývoj Úřadu vlády ČR.
- Ustanovit platformu aktivní spolupráce všech resortních stakeholderů, kteří by jasně formulovali aktuální a reálné problémy, na které je nutné obrátit pozornost resortního výzkumu.

I.3 Zvýšit komerční využití výsledků VaVal a znalostí výzkumných organizací

Dílčí cíle

- Zvýšit úroveň koordinace při řízení VaVal v oblasti agrárního sektoru.
- Iniciovat vznik malých biotechnologických firem vyvíjejících a vyrábějících high-tech produkty a poskytující specializované služby.
- Využít poradenský systém k informovanosti veřejnosti o výsledcích.

Opatření

- Vytvořit Infobanku výzkumu MZe.

5.6 Indikativní ukazatele

INDIKATIVNÍ UKAZATELE STRATEGICKÝCH CÍLŮ VĚDY A VÝZKUMU	Jednot-ka	Současný stav	Indikativní hodnota 2020	Indikativní hodnota 2025	Indikativní hodnota 2030	Pozn.
VĚDA A VÝZKUM						
Podíl mladých výzkumných pracovníků do 35 let zapojených do výzkumné činnosti	%	100	105	110	115	Zájem o výzkum je velmi variabilní, např. výzkum v oblasti welfare má mladých pracovníků dostatek, výživa hospodářských zvířat naopak nedostatek.
Počet návrhů mladých pracovníků do soutěží o ocenění mimořádných výsledků VaVal (např. Cena ministra)	%	100	105	110	115	V současné době je ročně předkládáno 12 návrhů mladých pracovníků.
Finanční objem a počet zahraničních grantových projektů (vč. Horizon 2020)	%	100	105	120	130	V současné době roční průměr činí 27 144 tis. Kč u 12 projektů.
Počet českých výzkumných pracovníků zaměstnaných v zahraničních výzkumných organizacích (stáže delší jak 14 dnů)	%	100	105	115	120	V současné době se jedná v průměru o 60 pracovníků za rok.
Počet zahraničních výzkumných pracovníků zaměstnaných v českých výzkumných organizacích (stáže delší jak 14 dnů)	%	100	105	115	120	V současné době se jedná v průměru o 45 pracovníků za rok.
Počet aktivit (konference, semináře) pořádaných ve spolupráci s MZe a jím podporovaných výzkumných organizací	%	100	200	250	300	V současné době je organizováno ročně v průměru pouze 20 konferencí a workshopů.
Počet výsledků s právní ochranou.	%	100	105	110	115	Dlouhá doby vyřizování, a mnohdy dlouhá doba od přiznání právní ochrany k realizaci v praxi v průměru 21 za rok, ale počet kolísá.
Počty inovací, využívaných výsledků výzkumu (metodik, poloprovozů, ověřených technologií, odrůd, plemen) aplikovaných v praxi	%	100	105	115	120	V současné době v průměru 160 výsledků.

6 STRATEGIE ROZVOJE PRÁVNÍ A ADMINISTRATIVNÍ ČINNOSTI MZE

6.1 Právo a legislativa pro zemědělskou veřejnost

6.1.1 Stav sektoru

Nedílnou součástí naplňování Strategie v ostatních sektorech je i následný přenos jednotlivých opatření do souvisejících závazných právních předpisů. MZe je pro naplňování této Strategie, koncepcí svých resortních organizací i pro požadavky praxe od nevládních organizací zastupujících zainteresovanou odbornou veřejnost připraveno poskytovat rozsáhlý komplexní právní servis a legislativně technickou součinnost při přípravě a připomínkování národních, unijních i mezinárodních právních předpisů. Již dnes tvoří legislativa z oblasti zemědělství 40 % veškerého unijního práva a návazně MZe je odpovědná za až 15 % veškerých právních předpisů vydávaných ročně ve Sbírce zákonů, čímž patří mezi ostatními resorty k těm největším, co do objemu legislativních prací.

6.1.2 Strategické cíle a opatření

J.1 Zajištění kvalitního a komplexního právního a legislativního servisu

Dílejší cíle

- Zachování vysoké míry poskytování komplexního právního servisu.
- Stále dosahování vysoké úspěšnosti při zastupování MZe v soudních sporech ve spolupráci s věcnými útvary resortu MZe.
- Zajišťování rychlého rozhodování v odvolacích a přezkumných komisích MZe proti rozhodnutí SZIF v souladu s lhůtami podle správního řádu, včetně činnosti rozkladové komise ministra.

- Při zajišťování legislativního procesu právních předpisů resortu zemědělství, zejména návrhů zákonů a návrhů vyhlášek, a při vícečetných novelách právních předpisů garantovat odklon od rozdrobenosti a parcelizaci právních předpisů z oblasti resortu zemědělství.
- Prohlubování spolupráce s věcnými útvary resortu MZe při meziresortním připomínkovém řízení v oblasti vnější legislativy a sledování dalšího průběhu legislativního procesu u legislativních návrhů ostatních resortů s přímým dopadem na MZe a také s nevládními organizacemi působícími v resortu zemědělství.
- Při poskytování kvalitního právního servisu usilovat zejména o maximální standardizaci smluv a dohod uzavíraných MZe pomocí typových smluv.
- Přispět k rozšíření informovanosti o ochraně duševního vlastnictví včetně jednotné licenční politiky v rámci MZe, jakož i o maximální zajišťování tzv. výhradních licencí pro mimo jiné databáze a IT systémy.

Opatření

- Vyšší zapojení kvalitních dopadových studií do tvorby legislativy.
- Širší zapojení odborné veřejnosti a nevládních organizací zastupujících zainteresovanou veřejnost, včetně plné transparentnosti při zveřejňování připravované legislativy.
- Plná koordinovanost a řízení činností odvolacích a přezkumných komisí.
- Rozšíření elektronizace informačních systémů pro právní a legislativní činnosti, včetně zapojení se do projektů eLegislativa a eSbirka.
- Nastavení procesů a proškolení ohledně ochrany duševního vlastnictví a jednotná licenční podpora v rámci MZe, resortních organizací i nevládního sektoru.

6.2 Majetkové vyrovnání

6.2.1 Stav sektoru

V rámci celkového rámce Strategie, který je tvořen mj. požadavky konkurenceschopného a udržitelného zemědělství, nelze opomenout majetkoprávní aspekty tohoto požadavku, tedy zejména požadavek spravedlivého, uspokojivého a trvalého řešení majetkových vztahů k půdě a dalšímu zemědělskému majetku, který je dosud ve vlastnictví státu nebo státu podřízených organizací. Na tomto poli představuje klíčový úkol dokončení procesu zemědělských restitucí a související agendy, a to nejen v kontextu zákona č. 229/1991 Sb. (zákon o půdě). Když byla v roce 2012 přijata úprava majetkového vyrovnání s církvemi a jinými náboženskými společnostmi, byl problém restitucí z legislativního hlediska vyřešen. Prioritou je tak nyní plynulé a pečlivé uskutečnění zákonem stanoveného restitučního procesu, přičemž vyřešení nejsložitějších případů lze očekávat v krátko- až střednědobém horizontu.

Kromě tohoto úkolu stojí MZe také před otázkou dořešení situace zbývajících státních statků v likvidaci. Zde je třeba pokud možno rychle a efektivně dokončit jednotlivé, mnohdy výrazně komplikované procesy směřující k výmazu z obchodního rejstříku.

Restituční procesy

Stále ještě významnou část agendy MZe představují restituce zemědělského majetku podle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (zákon o půdě). Dalším velkým úkolem na poli nápravy některých majetkových křivd vzniklých v době nesvobody však jsou restituce církevní. Po přijetí klíčového zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, musejí povinné osoby, tedy zejména SPÚ a Lesy ČR, v součinnosti s MZe, zajistit administraci zákonem stanovených úkonů. V horizontu 1–5 let budou nadále řešeny nejsložitější zbývající případy, částečně již v kontextu soudních řízení (žaloby o vydání věci a určovací žaloby).

Silné	• Relativně hladký průběh velké části dosud proběhlých restitučních řízení.
	• Osobní nasazení úředníků vyřizujících žádosti o vydání majetku.
	• Depolitizace celého procesu církevních restitucí.
Slabé stránky	• Zahlcení povinných osob množstvím žádostí vede jak ke zpomalení procesu restitucí, tak potenciálně k určité míře chybovosti v rozhodování.
	• Nepříznivý obraz, který církevní restituce ve společnosti stále mají.
	• Zákonem nepředvídané komplikace dílčího charakteru přispěly k prodloužení procesu restitucí.
Příležitosti	• Možnost s konečnou platností odčinit spáchané křivdy.
	• Ekonomická emancipace církví od státu jako prostředek pro racionální a odpovědný výkon zemědělské činnosti na restituovaných pozemcích.
Hrozby	• Nebezpečí vleklých soudních sporů v některých případech, ze kterých mohou vznikat další škody.
	• V důsledku často nevědomého porušení tzv. blokačních ustanovení hrozí v důsledku uplatnění určovacích žalob poškození třetích osob a následné žaloby směřující k odškodnění.

Likvidace zrušených státních statků

Přes vynaložené úsilí dosud nebyla dokončena, a to vlivem různých okolností (soudní spory, probíhající insolvenční řízení, ekologické zátěže, obtížně prodatelný majetek) likvidace zbývajících zrušených resortních státních statků. Část předmětných státních statků je v likvidaci, některé

z nich pak jsou v insolvenčním řízení. Dokončení nastíněných procesů a následný výmaz těchto statků z obchodního rejstříku se očekává v časovém horizontu 1–7 let. Zásadní průlom byl dosažen v roce 2015, kdy bylo téměř 30 státních podniků v likvidaci či jejich součástí dovedeno k výmazu z obchodního rejstříku.

Silné stránky	• Byly odhaleny hlavní problémy a nedostatky dosavadních likvidačních procesů.
	• Souborem opatření zakladatele byla v roce 2015 nastavena jasná pravidla pro činnost likvidátorů.
	• Organizačními opatřeními se urychlil proces likvidace a snížily náklady na výkon agendy.
	• Došlo k uzavření společného prohlášení mezi ÚZSVM, MZe, SPÚ a MF ve věci hospodaření s vybraným nemovitým majetkem, na základě kterého se usnadní likvidace státních podniků nacházejících se v režimu zákona č. 111/1990 Sb. převedením obtížně zpeněžitelného majetku na ÚZSVM.
Slabé stránky	• Po prodeji podstatné části majetku jednotlivých státních statků dochází k průtahům při pokusech o zpeněžení zbylého, obtížně prodejného a méně atraktivního majetku.
	• V některých případech lze zaznamenat obtížnou komunikaci s likvidátory jmenovanými soudem.
	• Proces směřující k výmazům z obchodního rejstříku je komplikován probíhajícími insolvenčními řízeními.
Příležitosti	• Využít nově posílené spolupráce s ostatními složkami státu (ÚZSVM) v rychlejšímu postupu likvidace.
	• Usnadnit obcím možnost převodů pozemků pod pozemními komunikacemi či dalších potřebných nemovitostí.
	• Postupem rychlejší likvidace a snižováním nákladů zajistit vyšší likvidační zůstatky pro státní rozpočet.
Hrozby	• Hrozí další průtahy procesu likvidace v případě liknavosti likvidátorů jmenovaných soudem, správců konkursní podstaty případně organizačních složek státu.
	• V důsledku průtahů v procesech, jež jsou mimo dispozici zakladatele, se snižuje efektivita procesu likvidace z hlediska výnosů a nákladů.

6.2.2 Strategické cíle a opatření

J.2 Spravedlivé, uspokojivé a trvalé řešení majetkových vztahů k půdě a dalšímu zejména zemědělskému majetku ve vlastnictví státu či resortních organizací

Dílčí cíle

- Dokončení procesu zemědělských restitucí a související agendy.
- Plynulé a pečlivé uskutečnění zákonem stanoveného restitučního procesu v případě majetkového vyrovnání státu s církvemi a náboženskými společnostmi.
- Dořešení situace zbývajících státních statků v likvidaci či insolvenčním řízení.

Opatření

- Legislativními a právními opatřeními přispívat k úspěšnému uzavření zemědělských restitucí, zejména v kontextu zákona o půdě a zákona o SPÚ.
- Dosažení rozhodnutí o téměř 100 % výměry zemědělské a lesní půdy v rámci církevních restitucí v roce 2016 a následném vyřešení zbývajících nejsložitějších případů v delším horizontu v návaznosti na soudní řízení.
- Uskutečnění výmazu z obchodního rejstříku u všech zbývajících resortních státních podniků v likvidaci.

6.3 Společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek

6.3.1 Úvod a východiska přístupu

Společensky odpovědné zadávání je doplňkovým nástrojem hospodářské a sociální politiky státu, který využívá ekonomické zájmy podniků k prosazování celospolečenských, zejména sociálních a environmentálních, cílů. Základním principem odpovědného veřejného zadávání je zohlednění více hledisek najednou – vedle běžně užívané nejnižší ceny lze zahrnout konkrétní společenské téma, které chce daná instituce rovněž řešit (např. podpora malých a středních firem, zaměstnání znevýhodněných osob, důstojné pracovní podmínky, dodržování sociálních a pracovních práv, podpora vzdělávání, důraz na snížení zátěže na ŽP apod.). Zadavatel tak de facto za stejné prostředky získává přidanou hodnotu. Jedná se o poměrně nový přístup k problematice veřejného investování, který ale už byl úspěšně aplikován nejen v jiných členských státech EU, ale i na pilotních projektech v ČR.

Nová evropská směrnice o zadávání veřejných zakázek (dále jen „Směrnice 24/2014 EU), účinná od dubna 2014, klade důraz na efektivitu veřejných výdajů a možnost zadavatelů využívat veřejné zakázky na podporu společných společenských cílů, které vymezuje zejm. strategie „Evropa 2020. Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“. Směrnice 24/2014 EU akcentuje několik konkrétních oblastí, které se mají stát nedílnou součástí politiky zadávání veřejných zakázek:

Konkrétní oblasti politiky zadávání veřejných zakázek

- Zajištění dodržování povinností v oblasti sociálního, pracovního a environmentálního práva, zejména v případě stavebních prací, vč. pečlivé kontroly ve všech fázích zadávacího řízení.
- Podpora zaměstnávání s ohledem na začlenění do společnosti a zajištění rovných příležitostí, vč. role chráněných dílen a sociálních podniků, které pomáhají začlenění znevýhodněných skupin osob (vč. osob zdravotně znevýhodněných) na trhu práce a do společnosti.
- Podpora udržitelného rozvoje – při zohlednění nejlepšího poměru ceny a kvality.
- Podpora přístupu malých a středních podniků.
- Podpora sociálních inovací.

Dle Strategického rámce udržitelného rozvoje ČR, platného od roku 2010, přispěje k udržitelnosti veřejných financí využívání veřejných zakázek tak, aby bylo dosaženo synergických efektů. Veřejné zakázky jsou nástrojem veřejné politiky k ovlivňování trhu a vedou k posilování ekonomiky směrem k udržitelnému rozvoji s kladným dopadem na hospodářskou prosperitu. Veřejná správa bude využívat svou kupní sílu k nákupu služeb a zboží tak, aby naplňovala zároveň sociální a environmentální cíle, čímž bude přispívat k posílení sociální soudržnosti a udržitelného

rozvoje. Dojde tak k celkové úspoře veřejných prostředků a ke zvyšování kvality života společnosti bez zvyšování daní.

Strategie sociálního začleňování 2014–2020 uvádí jako jedno z opatření pro naplnění cíle – vytvářet podmínky pro vstup a udržení se na trhu práce pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené – šířeji prosazovat princip společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek/motivovat podniky s účastí státu při vytváření pracovních míst pro znevýhodněné osoby na trhu práce (např. České dráhy, Lesy ČR, správy povodí apod.) seznamovat veřejné zadavatele s metodikou společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek.

6.3.2 Stav v sektoru

MZe a jeho resortní organizace zadávají každoročně veřejné zakázky v řádu několika mld. Kč. Při dobře promyšleném veřejném zadávání můžou tyto organizace zcela legálně zohledňovat v rámci svých nákupů vybraná společenská a environmentální témata a odpovědným veřejným zadáváním tak přispět ke zvýšení kvality veřejných zakázek.

V současné době je přístup společensky odpovědného zadávání v resortu MZe představován jako alternativa k tradičním čistě ekonomicky motivovaným přístupům k zadávání veřejných zakázek formou metodických doporučení, koordinačních setkání a sdílením dobré praxe. Přístup je pilotně testován na vybraných veřejných zakázkách státního podniku Lesy ČR a státních podniků správy povodí.

6.3.3 Strategické cíle a opatření

V návaznosti na výše uvedené legislativní a koncepční dokumenty bude MZe ve vhodných případech uplatňovat prvky společensky odpovědného zadávání v rámci svých veřejných zakázek s cílem získat v rámci zadávání veřejných zakázek další přidanou hodnotu s celospolečenským dopadem, a to v souladu se zásadou hospodárnosti vynakládání veřejných prostředků. Stejný přístup bude vyžadovat i od svých resortních organizací.

V rámci plnění úkolů svěřených platnými právními předpisy ministerstvu a jeho resortním organizacím budou při zadávání veřejných zakázek vyhledávány příležitosti pro přispění k naplňování celospolečensky odůvodněných veřejných potřeb.

J.3 Uplatňování společensky odpovědného zadávání

Dílčí cíle

- Pro přispění k naplňování celospolečensky odůvodněných veřejných potřeb bude důraz kladen zejména na tato celospolečenská témata:
  - **Zaměstnanost** – zejména u větších stavebních projektů (nejen) v regionech postižených vyšší nezaměstnaností, a kde je předpoklad, že dodavatel bude v souvislosti s realizací zakázky nabírat nové pracovníky, bude požadováno, aby určité procento pracovníků dodavatele podílejících se na zakázce

pocházelo z řad dlouhodobě nezaměstnaných, evidovaných na příslušném úřadu práce.

- **Podpora osob zdravotně postižených a osob znevýhodněných na trhu práce** – při přípravě veřejných zakázek bude zvažována možnost vyhradit zakázku pouze pro chráněné dílny nebo jiné sociálně zaměřené podniky, jejichž hlavním cílem je podpora sociálního a profesního začlenění nebo opětovného začlenění zdravotně postižených a znevýhodněných osob, jako jsou nezaměstnaní, příslušníci znevýhodněných menšin nebo jinak sociálně vyloučených skupin (např. osoby léčící se ze závislosti, osoby vracející se z výkonu trestu, lidé bez domova apod.).
- **Pracovní podmínky** – u všech veřejných zakázek zadávaných v resortu Ministerstva zemědělství bude pečlivě kontrolováno a ověřováno dodržování podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a dalších požadavků zákoníku práce a jiných předpisů, ze strany dodavatelů.
- **Podpora malého a středního podnikání** – veřejné zakázky budou plánovány a děleny tak, aby rozsah předmětu plnění a další zadávací podmínky nevylučovaly ze soutěže malé a střední podniky, a to za předpokladu, že tímto způsobem nebude docházet k porušování nebo obcházení zákona o veřejných zakázkách.
- **Podpora vzdělávání a přípravy na zaměstnání** – u projektů, kde povaha poskytovaných služeb umožní získat praktické zkušenosti studentům vysokých nebo středních škol, bude požadováno, aby dodavatel v rámci realizace veřejné zakázky umožnil určitému počtu studentů vykonat odbornou praxi v daném časovém rozsahu, která bude relevantní vzhledem k oboru jejich studia a případně i uznatelná ze strany školy.
- **Životní prostředí** – v rámci dodávek, služeb i stavebních prací se bude zohledňovat uplatnění ekologicky šetrných postupů, materiálů a technologií, minimalizace tvorby a recyklovatelnost odpadu, vytvořená uhlíková stopa apod. tak, aby docházelo k postupnému snižování ekologické zátěže při všech činnostech realizovaných v resortu zemědělství.

Opatření

- Za účelem postupného prosazení, řízení a vyhodnocování uplatňování principů společensky odpovědného zadávání zavede MZe propracovaný systém koordinace veřejných zakázek v resortu, včetně centrálního zadávání veřejných zakázek v případě komodit, kde je to výhodné vzhledem k hospodárnosti procesu.
- Cílem systému koordinace a kontroly veřejných zakázek v resortu bude v rámci širší supervize a metodické podpory veřejných zakázek i dohled nad uplatňování výše uvedených principů, koordinace a sdílení dobré praxe.
- V maximální míře bude podporován princip transparentnosti a zveřejňování informací o veřejných zakázkách v širokém významu, včetně resortního multiprofilu, jakož i elektronizace a maximální rychlost zadávacího řízení.

7 IMPLEMENTACE STRATEGIE

7.1 Způsob implementace Strategie

Strategie je koncipována jako otevřený živý dokument a základní podklad pro strategické řídicí procesy v rámci resortu MZe. Priority, cíle a jednotlivá opatření Strategie budou implementovány v rámci příslušných programů a jejich aktualizací v souladu s jejich přirozenými implementačními a aktualizacími horizonty (opatření v rámci SZP, národních dotačních programů, programů PGRLF a dalších) a v rámci strategických dokumentů jednotlivých dílčích oblastí a resortních organizací (Koncepce výzkumu, vývoje a inovací MZe, Plány povodí apod.) a rovněž dalších projektů a dílčích opatření, v rámci kterých budou také pro odpovídající rozpočtové horizonty stanoveny a dojednány příslušné rozpočtové rámce.

7.2 Plán implementace Strategie

Po schválení Strategie ve vládě bude zpracován detailní plán a časový harmonogram implementace Strategie včetně nastavení příslušných řídicích a komunikačních struktur pro implementaci, nastavení procesu řízení implementace Strategie a zajištění systému pro monitorování a vyhodnocování implementace Strategie včetně zajištění

vazeb na ostatní systémy plánování a řízení v rámci resortu MZe a v rámci širší mezíresortní spolupráce.

7.3 Řídicí struktura a systém řízení implementace Strategie

Pro zajištění úspěšné implementace Strategie budou nastaveny řídicí struktury pro její řízení, koordinaci, monitorování a vyhodnocování priorit, cílů, jednotlivých opatření a trendů indikátorů. V rámci této řídicí struktury budou hrát klíčovou roli stanovení garanti jednotlivých cílů a opatření na úrovni příslušných útvarů MZe a resortních organizací.

Stanovení garanti odpovídají za konkrétní plnění cílů, za realizaci jednotlivých opatření, sledují příslušné trendy indikátorů a rovněž plnění souvisejících cílů a opatření a trendů souvisejících indikátorů. V rámci principů strategického řízení a uplatnění zpětnovazební strategické kontroly a vyhodnocování monitoringu „v jednoduché“ a „dvojitě smyčce“, tedy identifikují a vyhodnocují případné odchylky od dosahování strategických cílů, ale i kontinuální ověřování správnosti těchto cílů vzhledem k dynamice celkového vývoje vnějších i vnitřních podmínek. V případě potřeby iniciují realizaci odpovídajících změnových opatření i konkrétní aktualizace a změny v rámci Strategie.

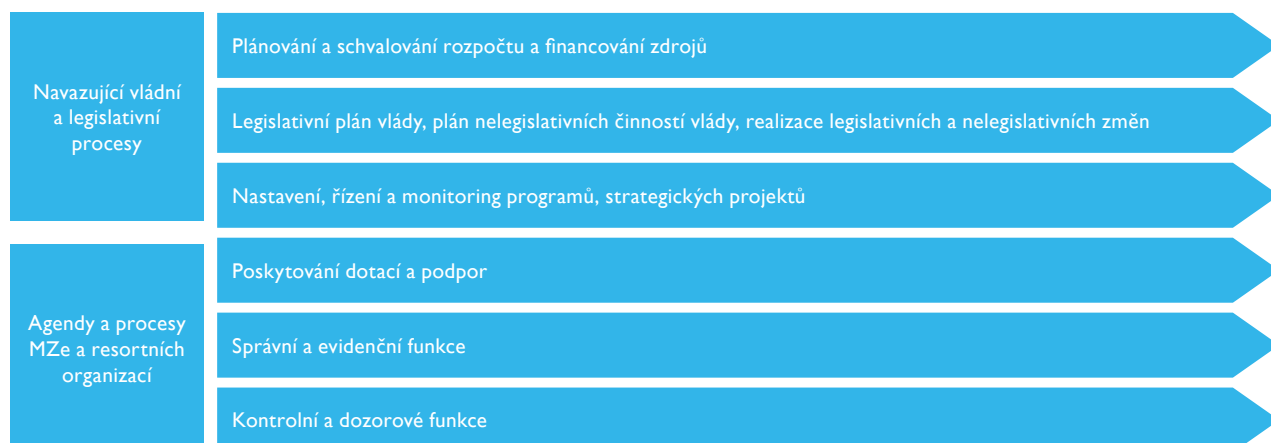
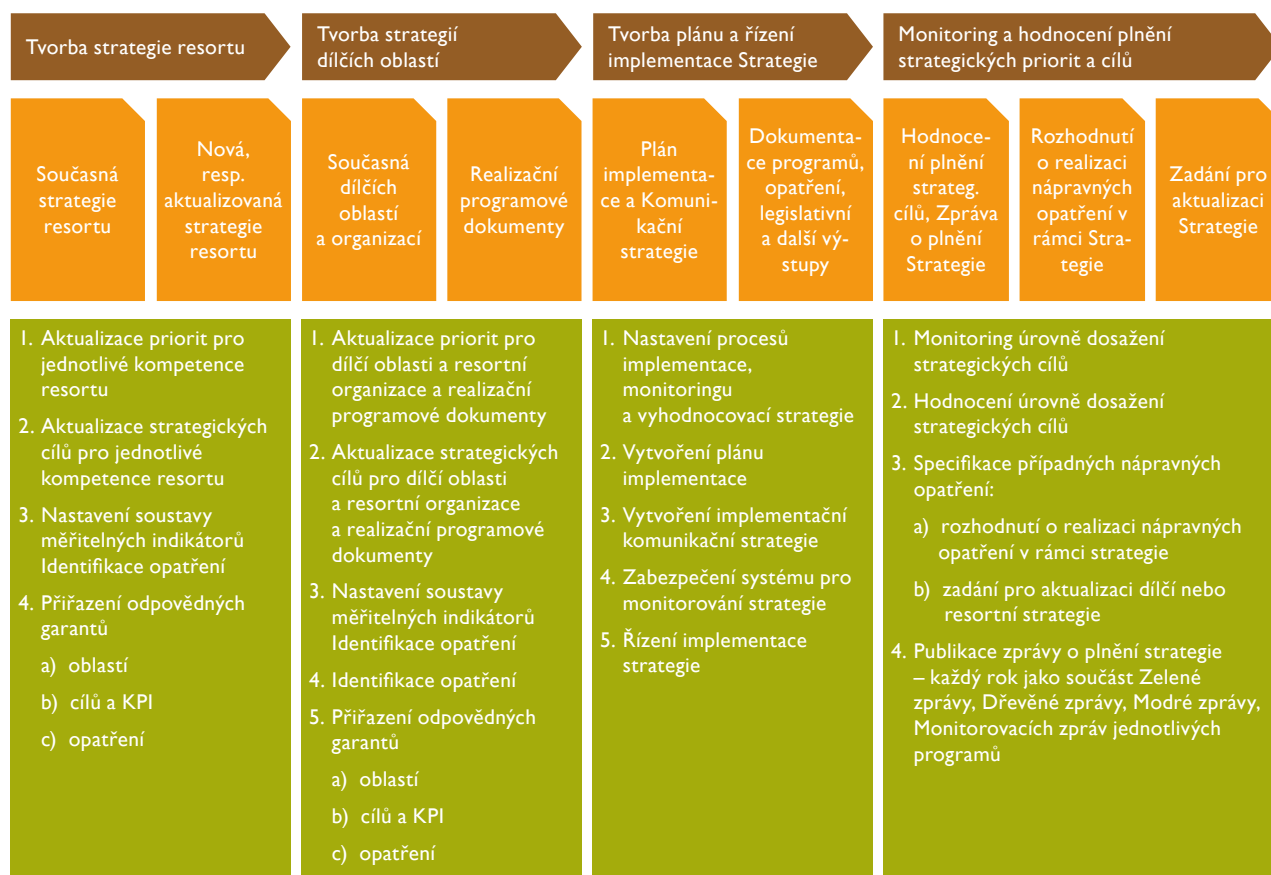
7.4 Monitoring a hodnocení realizace Strategie

Proces monitoringu a hodnocení realizace Strategie logicky navazuje na proces implementace Strategie, nicméně z časového hlediska řízení implementace Strategie tyto procesy probíhají do značné míry současně a kontinuálně. Výstupem jsou především standardní publikace každoročně předkládaných zpráv o stavu jednotlivých oblastí resortu (Zprávy o stavu zemědělství, Zprávy o stavu lesa a lesního hospodářství, Zprávy o stavu vodního hospodářství) a dalších monitorovacích zpráv jednotlivých programů a hodnotících zpráv jednotlivých dílčích oblastí a organizací.

Dalším výstupem mohou být reakce na identifikovanou potřebu změnových opatření, která podle své povahy budou představovat buď realizaci změnových opatření v rámci schválené Strategie (opatření na úrovni procesů a běžných organizačních změn, jednotlivých programů, strategických projektů apod.), nebo může vyústit v potřebu aktualizace příslušných dílčích strategií nebo případně celkové aktualizace této strategie – včetně odpovídajících změn nebo úprav jednotlivých cílů, trendů a hodnot indikátorů i příslušných opatření.

Celkový rámec procesu tvorby a implementace strategie resortu je zachycen na následujícím schématu.

Obr. 4 Celkový rámec procesu tvorby a implementace Strategie

8 SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A OBRÁZKŮ

8.1 Seznam tabulek

Tab. 1	Změny ve struktuře výroby po vstupu do EU	14
Tab. 2	Stav provádění pozemkových úprav	18
Tab. 3	Použití finančních prostředků v pozemkových úpravách v roce 2015	18
Tab. 4	Finanční zdroje v pozemkových úpravách v roce 2015	18
Tab. 5	Vývoj podpor zpracovatelského/potravinářského průmyslu dle fondů/programů	21
Tab. 6	Vývoj plochy lesních pozemků	61
Tab. 7	Výměra plochy lesa využitelného pro těžbu dřeva	61
Tab. 8	Počty vlastníků lesů podle velikosti majetku	62
Tab. 9	Honitby	77
Tab. 10	Využití honiteb	77
Tab. 11	Vývoj počtu ulovených kusů hlavních druhů zvěře	77
Tab. 12	Počet staveb protipovodňových opatření	84
Tab. 13	Výše výnosů za nakládání s vodami	87

8.2 Seznam grafů

Graf 1.1	Vývoj míry soběstačnosti hlavních rostlinných komodit v ČR	13
Graf 1.2	Vývoj míry soběstačnosti hlavních živočišných komodit v ČR	13
Graf 2	Vývoj podpor zemědělským podnikům	14
Graf 3	Souhrnná rentabilita komodit	15
Graf 4	Ekonomické ukazatele potravinářského průmyslu ve vybraných zemích EU	19
Graf 5	Vývoj podpor zpracovatelského/potravinářského průmyslu	20
Graf 6	Celková zásoba dřeva	62
Graf 7	Investice MZe do programů Prevence před povodněmi	84

8.3 Seznam obrázků

Obr. 1	Rámec Strategie dle metody BSC	9
Obr. 2	Schéma celkového rámce Strategie	9
Obr. 3	Disponibilní zdroje v různých zemích	83
Obr. 4	Celkový rámec procesu tvorby a implementace Strategie	114

9 SEZNAM ZKRATEK

AEKO	agroenvironmentálně – klimatická opatření
AEO	agroenvironmentální opatření
AKIS	zemědělský znalostní a informační systém (z angl. Agricultural Knowledge and Information System)
ASEK	Aktualizace státní energetické koncepce
AWU	přepočítaný pracovník na roční úhrn pracovní doby (z angl. Annual Working Unit)
AZO	agrární zahraniční obchod
b. c.	běžné ceny
BAT	nejlepší dostupná technika (z angl. Best available techniques)
BPS	bioplynová stanice
BRKO	biologicky rozložitelný komunální odpad
BSC	Balanced Scorecard (metoda pro strategické řízení)
BTPM	(krávy) bez tržní produkce mléka
CIC	Mezinárodní rada pro lov a ochranu zvěře (z fran. Conseil International de la Chasse et de la Conservation du Gibier)
CLLD	komunitně vedený místní rozvoj (z angl. The Center for Life Long Development)
CPIS	Mezinárodní organizace sportovního rybolovu (z franc. Confédération Internationale de la Pêche Sportive)
CZV	ceny zemědělských výrobců
ČEB	Česká exportní banka
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČOV	čistírna odpadních vod
ČPH	čistá přidaná hodnota
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
DDA-WTO	Rozvojová agenda z Dohy světové obchodní organizace (z angl. Doha Development Agenda)
DZES	Dobry zemědělský a environmentální stav (dříve GAEC)
EAf	Evropská rybářská federace
EFA	plochy využívané v ekologickém zájmu (z angl. Ecological focus area)
EFCA	Evropská agentura pro kontrolu rybolovu (z angl. The European Fisheries Control Agency)
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost
EIP	Evropské inovační partnerství
EK	Evropská komise
ENRF	Evropský námořní a rybářský fond
EU	Evropská unie
EZ	ekologické zemědělství
FACE	Federace organizací pro myslivost a ochranu volně žijící fauny v EU
FADN	Zemědělská účetní datová síť (z angl. The Farm Accountancy Data Network)
FAO	Organizace pro výživu a zemědělství (z angl. The Food and Agriculture Organization)
FCI	Mezinárodní kynologická federace (z franc. Fédération Cynologique Internationale)
FEAP	Asociace evropských producentů ryb (z angl. Federation of European Aquaculture Producers)
FIPS	Federace pro lov ryb udicí na plavanou, přívlačí a feeder (z angl. Federal Information Processing Standards)

GA ČR	Grantová agentura České republiky
Generel LAPV	Generel území chráněných pro akumulaci povrchových vod
GMO	geneticky modifikované organismy
HDP	hrubý domácí produkt
HOZ	hlavní odvodňovací zařízení
IAF	Mezinárodní asociace pro sokolnictví a ochranu dravých ptáků
ICSF	mezinárodní sportovní federace pro rybolovnou techniku (z angl. International Casting Sport Federation)
ICT	informační a komunikační technologie (z angl. Information and Communication Technologies)
IS	informační systém
ISVS-VODA	Informační systém veřejné správy – voda České republiky
KoPÚ	komplexní pozemkové úpravy
LAKR	Léčivé, aromatické, kořeninové rostliny
LFA	znevýhodněné oblasti (z angl. Less Favoured Areas)
LHO	Lesní hospodářské osnovy
LHP	Lesní hospodářský plán
LPIS	Systém pro identifikaci zemědělských pozemků (z angl. Land Parcel Identification System)
MAS	místní akční skupina
MERCOSUR	sdružení volného obchodu
MJ	měrná jednotka
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MVE	malá vodní elektrárna
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NAP	Národní akční plán adaptace na změnu klimatu
NAZV	Národní agentura pro zemědělský výzkum
NIL	Národní inventarizace lesů
NNO	nevládní nezisková organizace
NPP	Národní plány povodí
o. p.	orná půda
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (z angl. Organisation for Economic Co-operation and Development)
OPRL	Oblastní plán rozvoje lesa
OPŽP	Operační program životního prostředí
OZE	obnovitelné zdroje energie
PDP	Plány dílčích povodí
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.
PHM	pohonné hmoty
PPH	povinné požadavky na hospodaření
PPO	protipovodňové opatření
PRV	Program rozvoje venkova
PRVKÚ ČR	Plány rozvoje vodovodů a kanalizací pro území České republiky
PRVKÚK	Plány rozvoje vodovodů a kanalizací pro území jednotlivých krajů

PUZČ	předčasné ukončení zemědělské činnosti
PpZPR	Plány pro zvládání povodňových rizik
RV	rostlinná výroba
SAPS	jednotná platba na plochu zemědělské půdy
SFDI	Státní fond dopravní infrastruktury
SOT	společná organizace trhů
SOUV – VVC	Střední odborné učiliště včelařské – včelařské vzdělávací centrum
SPS	jednotná platba pro zemědělské podniky (z angl. Single Payment Scheme)
SRUR	Strategický rámec udržitelného rozvoje
SRUR ČR	Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky
SŠ/VŠ	střední školy/vysoké školy
SZP	Společná zemědělská politika
TA ČR	Technologická agentura České republiky
TTIP	Transatlantické investiční a obchodní partnerství
TTP	trvalé travní porosty
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
ÚZSVM	Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových
VaK	vodovody a kanalizace
VaV	výzkum a vývoj
VaVal	věda, výzkum a inovace
VCS	dobrovolná podpora vázaná na produkci
VÚMOP	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i.
VÚV TGM	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka
VúVč	Výzkumný ústav včelařský
WTO	Světová obchodní organizace (z angl. World Trade Organization)
z. p.	zemědělská půda
ZCHÚ	zvláště chráněná území
ZPF	zemědělský půdní fond
ZVHS	Zemědělská vodohospodářská správa
ŽP	životní prostředí
ŽV	živočišná výroba

SEZNAM AUTORŮ FOTOGRAFIÍ

Fotografie z www.shutterstock.com

Jméno je uživatelské jméno autora na těchto stránkách, v závorce je uvedeno číslo strany.

Dudarev Mikhail (obálka), Kletr (2), PHB.cz (Richard Semik) (6), ysuel 3 (7), Jaroslav Machacek (8), Menno Schaefer (10), monticello (11), blue dog studio (17), Mykola Mazuryk (19), Shaiith (20), Oleksandra Naumenko (24), symbiot (25), Diana Taliun (27), NV77 (28), Georgii Mironov (28), JL-Pfeifer (29), sarsmis (32), JirkaBursik (32), bitt24 (34), David M G (35), Karel Gallas (37), stockvideoshoot (38), spiro (39), symbiot (39), Mariana Romaniv (40), AlexeiLogvinovich (45), tchara (46), Stepanek Photography (49, 50), N K (56), balounm (58), David Varga (60), dugdax (61), Aleksander Mijatovic (63), 3523studio (65), Piotr Krzeslak (66), Kuttelvaserova Stuchelova (68), Beneda Miroslav (71), Tischenko Irina (73), grafvision (74), Ondrej Prosicky (76), jurra8 (77), Pim Leijen (78), Soru Epotok (79), Pawel Bober (80), Pyty (90, 92), sima (94), Alex Traksel (95), Dima Sidelnikov (96), Vlad Teodor (100), Shaiith (100), wavebreakmedia (101), Budimir Jevtic (102), pajtica (103), Syda Productions (104), Monkey Business Images (105), S_L (106), Matej Kastelic (107), Aleksandar Grozdanovski (109), Montypeter (112), Daniel Rericha (113)

Fotografie od ostatních autorů

Karolína Štetiarová (12), Vendula Šoltová (42), Filip Radosta (59), Povodí Vltavy, s.p. (82, 83, 86), Antonín Spáčil (85), Tomáš Petr (93), Marek Ujčík (108), Jan Stria (110), Jiří Čondl (118)

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vydalo Ministerstvo zemědělství
Těšnov 17, 110 00 Praha I
www.eagri.cz, info@mze.cz
+420 221 811 111

Praha 2017

ISBN 978-80-7434-356-8

